Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Servasanctus de Faenza et Ps.-Bonaventura, Sermones de sanctis - Cod. St. Blasien 32

David <de Augusta>

[Elsaß ?], [um 1400]

David von Augsburg, de Exterioris et Interoris Hominis Compositione, Ausz.

urn:nbn:de:bsz:31-49431

Visual Library

· I ·

Si vis in spiritu proficere et esse perfectus · I ·
quod ut citius fieres ad scolam
virtutum id est ad religionem venisti
ne fias illis similis qui longo
tempore in scolis manendo multum temporis et
sumptum inutiliter consumunt et nunquam discunt
istius formule expendium ante oculos posito
et ad eius regulam ordina vitam tuam
et mores compone et studium impende et tempus
expende. In primis ergo esto sub tali rectore
et magistro vel si talem habere non potes tu
ipse tibi magister esto sic strenuus ut ad
huius formule regulam tuum compellaris
et in nullo tue proprie voluntatis libertate
relinquaris. Puer enim qui dimittitur voluntati
sue et parvuli lascivie confundit matrem suam
religionem. Ideo tot ordines religionum
confunduntur quia pueriles mentes sibi met
dimittuntur sine freno retrahente animosis
et sine virga ad salubria compellente.
Nec ex negligentia seniorum a quo nociva [illegible]
sione vel teneros animos frangat severa co
rectione sed in prudenter medicus qui ne contri
stet egrum quod curare debet patitur cum
nociva comedere ex quibus gravius et diucius
infirmatur. Et cum in uno dissilant excessi
cius et vicia cito ab aliis trahit in exemplum
ut et sibi talia ipsum presumant quod videt
in aliis sustineri. · II ·

Tandem ad hoc ista mala libertas
dilatatur et proficit cum hoc a pluribus
videntur sed et qui pro lege et puritate ordinis
defendant et signis contrarium docet argu
endo presumpserit singularis superstitionis
ypocrisim sustineat et qui sibi novum ordinem
et [illegible] inducere velit ut delirus
et vanus irrideatur et odiosus fiat omnibus
et tamquam temerarius iudex alienorum actuum
et persecutionis amarissimas paciatur. Immo
non distorti et a via dei exorbitantes
ne pereant clamantibus pro iusticia et reli
gionis disciplina ad partem suam attrahe
rent et ita paulatim ad ordinis observantiam
et ipsi tandem cogentur et premunt ardescere
ne ad hoc perveniat et sub specie singularitatis
corrumpande obiciunt a se illos opprimunt
qui desiderant religionem ad statum debitum
reformari. Quod videntes alii quibus hec disp
licent quia aliquam bone voluntatis scin
tillam habent et tamen infirmitati timent et potius
student se illis conformare quos fortiorem
partem habere vident in multitudine et pote
ncia quam cum iustis tribulari et nisi propter infamiam
nostram. Et qui recessit a malo prede patuit.
Hec omnia experti sumus in magno ordine et
in aliis. Singulus autem contingat magnam re
ligionem ad statum similem pervenire. Unde

Non tali fervore. · III ·

Quid ad religionem venit quod pro omnibus que
mundus ei promittere vel dare potuit no
luit dampnari in seculo si pro diviciis vel
honoribus vel deliciis vel amore amicorum
vel propriis corporis dubitavit se tradere tam
[illegible] non debet modo vilior esse quam
tunc fuit ut probis hominum deserat via
dei iam in eius ingressu contestans animus
vel timoribus vel blandiciis potuit averti.
Nec si times de singularitate notari et ab
hoc aliis odiosus fieri scias quod nullus
sanctorum gloria ipsius est in celo nisi qui mul
tiores habere potuit studium esse in sanctitate vite
singularis. Et tamen de singularitate virtutum
dico non de cerimonialibus observanciis pura
vel nullam habentibus utilitatem virtutis. Ubi
enim autem sanctitas in hiis consistit. In cave
do omne peccatum et omne scandalum quantum
in se et insistendo omnibus virtutibus et multa
et querenda dei familiaritate per affectum de
vocionis mutue ad usus hominum nulla est bona
conformitas pro quo hec studia destruantur.
Cum vero pro iusticia sic et pro fide debeamus
pati non solum derisiones et despectiones
sed et persecutiones quaslibet et mortem sic
passi sunt sancti ante nos et pacientur post
nos in diebus novissimis quod fidem deserere
vel iusticiam vite pretendo relinquere distant

in pnis vborum et despectionum tribulacionibus
ut si grauiora immineret nobis
pro xpo certamina sciamus pro pace nostra sup-
are. Etiam qui alium statum sentit quomodo
stabit veniente maiore tempestate. Item ad
permanendum quod recedentes a studio pro-
ficiendi in virtutibus quia qui tale studium in
se non diligunt raro possunt in aliis secum
morantibus communiter sustinere. Unde sicut
illi non dimittunt consuetudines suas ma-
las et noxias propter nos sic non oportet nos
bona et utilia studia abiicere propter illos quia
si volunt ad vitam eternam venire oportet
eos nobiscum viam dei non suam ambulare

Numquam permittatur ociosus vagari. iiii.

N vanioribus et vilibus ociosis vacare
nec risui nec scurrilitatibus deditus esse quia
hec faciunt mentem vagam et vanam et leticia
istorum dissolvunt cor aponendo timoris dei
et affectum eterne devocionis exhauriunt. Nec
evagaris semper in cuncta oculis curiose sin-
gula intuendo quia et levitatis est indicium
et ea que foris hauriuntur per oculos vel per aures
strepitum quendam intus suscitant quo puritas
intelligencie que in bonis meditacionibus mentem
pascit quasi quodam pulvere obscuratur Ergo
quod non est tibi necessarium vel utile ad tuum vel
alterius profectum pertransi et noli immorari ne
cor in eo defigatur vel tempus infructuose
in eo expendatur. v.

Semper aliquid tecum defer in memoria quod
de deo rimmines cogitando et mentis
tue intuitum semper in eum defigere stude sicut
dicit propheta Providebam dominum in m. s. c. Hoc
n. contingit cor apud se non commoneatur ad
per vanam ~~gloriam~~ leticiam vel irracionabilem
tristiciam quemadmodum in equore fluctuantis navis
tempestatum ventis agitatur et qui non vult
vane cordis sui quassacionibus totiens vel
undarum impulsione demergi sicut in contra-
rias plagas ventorum flatibus impelli
affligere eam funibus bonarum cogitacionum
astringat ad petram immobilem Per ante

erat xpus Nunc sine ne difficilis rupa.
exemplum vestis concipi ponatur ex studio scripturarum
devota leccione ex spirituali oracione compunctione
ex bonarum accionum humili exercitacione. Leccio
dat materiam et quasi semen bone cogitacio-
nis oracio rigat et ad profectum roborat et
cor illuminat ad intelligenciam et impinguat
affectum ad saporem Bona accio maiore
condita pinguedine caritatis et obediencie
vel alterius virtutis letificat consciam et dat
fiduciam spei in deum et si ad horam interrumpit
devocionis quietem cum mente postea maio-
rem devocionis infusionem et graciam puritatis

Curiatus et vacatans. vi.

Cave et a vanis et puris cogitacionibus
ne vel per modicum vite morentur quia cito
ignitur cumulus vicii caloremque generant
ut sex vane glorie odii vel aliorum Item
cave ab inutilibus occupacionibus que tempus
perdunt et cor inquietant et utilia impediunt
et devocionem dissipant Item a torpore
accidie et pigricie que mentem tepidam et
corpus delicatum reddunt et ad bona opera
desidiosum. vii.

Iterum homines extra cave a nobis quo
ad teipsum et a nobis quo ad alios quo
ad te cave ne aliquid facias ut a hiis
notis Unde gloriam queras in gestu in voce
in sermone vel actu quia peccatum est et vanum
et cum putas eis placere forte displices
et indicant te quod vanis glorie cupidus sis.
Vel forte non advertunt quod agis et sic perdis
conatum tuum inutiliter et vane sicut stulti
qui pictis ymaginibus quasi vivis hominibus obse-
quuntur. ps. Qui hominibus propter gratiam secundum placere
volunt. Item ne pudore superfluo obruaris
in hiis que coram hominibus agere debes lo-
quendo cantando vel aliquid agendo si ita
liber esse stude coram eis sicut sine eis esses
et si nimia verecundia estuas foris rubore
quia quo magis notabilem te facis cum pu-
dore eo plus considerant te et ita magis
confunderis Et signum superbie videtur nimis

erubescē de illis defectib; quos nāt tradit
ut de formitate cor(por)is ul vocis ruditate & similibus. viii.

De vilitate aut vestis ul humilibus
obsequiis erubescē in parvis religiosis
simplicia gnūs e vicio ... scandalum eru
bescere. Unde ul deus offendit ul aliis scan
dalizat / apud te ipsum erubesce de peccatis
tuis de corpe in servicio dei. De neglia
bonorum q possis facere & debes q tpt
defluit & pfectus virtutum no crescit
/ De ypocrisi qs foris me putari melius q
intus te invenias q vicia tua occultas
no timore nocumenti alterius s timore
displicendi & ne vilipendaris q bona
no ondis nisi p videri & placere hoibz
ut ceteris suspicient te multa plura & ma
iora in occulto habere. ex quo talia foris
pdeunt q te dolente q vix a deo fa
miliare habes aliquem ita unanimem q
velles te ita in ombus agnosce sic te
ipm agnoscis q & in confessione cuique &
si no audes subponere q peccata tua accu
ses tu de illis in quibz te magis displi
cere times ita ordinas. verba praetendo
subiungendo colando ut minus appareant vere
cunda / ut si forte plus ~~inde~~ inde pro
fecus glaris & nis inde apud confessorem
sanctus putari qd tam humilis sis qui te
magis q necesse sit studeas confunde
confitendo / De cum temptacionibus interioz
macione carnalium ita desidiose pug
nas ut solo timore peccati ul confessionis
pudore eas repellas & quantum audes
in affectu carnis arrideas solo consensu
operis ul morosa delectatione exclusis & in
hoc maior apparet pusillas q cum facile
quique posses huiusmodi temptaciones quia mu
tas immundas abigere. ex neglia eas
pmittis calescere ul qualescere donec confor
tate in periculosiores fiunt & difficilius vin
cunt & constiam sepius pulsando confundunt
/ De ita desidiosus es erga q dei sunt
& advertencie ut que ad devotionis studium
ptinet ut pudor quandoque pla extingue-

magis ace extorqueat quam amor divinus
/ De ita ingratus es dei beneficiis & no solum
debitas no agas gratias p receptis s
& graciam oblatam & paratam vacacionem reci
pias & negligas utiliora ad q tue sertis
arridere tibi graciam & occupes te vanis
vibus studiis q qui texit araneas
telas q no pderunt ad vestimentum sa
lutis / De ulla ad q teneris facienda sit
sic hore canonice & silia ita negligent
& desidiose psolvis ut no tam intu
inde speres q supplicium expectes q
& si verba ore utique pferas unde cor
de tam vagus es & affectu frigidus
q nec sensum oronis percipis nec devotionis
affectum & de ipsis verbis plurima defluunt
accelerando & multa no multa syllabas
obmittendo dum no attendas si dicis
ut no dicis nisi forte excogitata alicuius
ubi q ex eadem apprehensione repu
tes te dixisse. De aut & si pacientie
dissilet / intendens iras negligas cum no
minus odit eas / integre dimittat / dissimule
dimidiat sancti pmittit. nisi nos puciam
facie eius in humili confessione / in forti satis
factione / in seriosa emendacione / De ad
omnia q ad corpis curam ul comodum spec
tant studiosissimus es q vero ad spiritus spem
ul ad frine caritatis exhibitionem ul ad
plati obedientiam ul carnis castigationem
spectant desidiosus / De q hos & similes pu
mos in ve defectus advertens no terreris
nec compungis no distentis no corrigis
q. deus alter tecum acturus sit q cum
omnibus aliis / ut mala tua correcta no pu
niat et bona neglecta remuneret.
Pro hiis & similibus erubesce apud te &
ab aliis merito diiudicari & reprehendi
no timeres nec indigneris licet detrudaris
Hec & alia plura in meipso recognoscere
erubesco & doleo s no tamen sic debeo
& io no emendo sic possem & expediret
Ego nec ipso aut melius q hic ul alii
status & pximo meos recte possim.
& io unusquisque iudicet & circumspiciat

nō de horis
cano psolvend

no bn ista ta vicia scripta
ut libo͞r sis ab eis.

scruciperi consideres ex uno late qualis sit.
maxime q͞d sibi desit boni et in sit mali
ex vicio ipo exalta pre aliis et debeat
in virtutibus et moribus bonis ut exemplo et humi
liter exaggeratione defectus sui et provocetur
ad studium proficiendi ad illa gaudet se
debe facere ut bene a deo recipiet si in
aliquibus forte ut eius gra profecit. ix.

Quo ad alios tunc a deo nobis .i. ut
no curiose respicias ul q͞ras corp
psonas vultus disposiciones habitu gestus
facta ul verba ul officia magis ut ad te attinet
ista pservatur utilitatis tua ita ptrisi
ita cogita ac si oves essent ul alia
animalia ut non te illos occupes nisi tum
et cor alteras ut no indices et diiudices
de aliis quales sint ul te possit in mete
inmisto in moribus ul aliis qui talis di
scussio vana est et sepissime falsa immo te
maria et insup cor inquietat et alii in
gnat et gracia ledit .i. ad alia bona ne
gligimus ex tali occupacione. Et si aliq
videas ul audias de aliquo q͞d no placet
tuis et obliviscere cito committens eum sibi et
deo. Maxime si ad te no spectat illius
correctio ex debito magisterii ul ex specia
bili familiaritate ul denunciandi necessitate.

Conpatere cum peccantibus qui tempe. x.
Astate maris naufragantibus qui
longe miserabilius est in lacum inferni de
mergi quam in profundo maris se mergi.
Ora pro eis et plora cum potes. Ex hoc meret
ut tu a simili naufragio liberaris. Beati n. mi
seri quod ipsorum est. Deus ita miserebitur
ut a miseria liberentur. Sic n. omni mise
rorum afflictiones animo et oculo compassi
onis mente et singulas eorum miserias ag
gravancia studiose considera diligenter pon
dera ut ex hiis affectus miseracionis vite
pinguescat et si que tu miserias paciens
tibi leviores in eorum comparacione videantur
collige et ex hiis que vides passiones
et labores et paupertatem ihu xpi que

cum esset dives pro nobis egenus factus est
ut illius inopia nos divites in celestibus
essemus. xi.

Tria sunt communia vicia apud homines
Opinitas reprehendendi que in aliis videt
et no sunt primum affectus corp aliorum et adu
lacio q͞ solent sibi invicem blandiri lau
dando arridendo querendo quomodo valeat
cum no curet eos quicquam valere homines
invtabiles afferendo et aliis multis
modis in quibus nec utilitas nec ex affectu
faciunt sed ex usu ut placeant. Tercium
est sua glacio de se ipso quod ea que nos fa
cimus dicimus sentimus et sumus placent
nobis et preferimus ea aliorum factis commendando
ul occulte cogitando et dedignamur si alii
no mirentur ea qui no habeant tantum indi
cium et delectamur in laude nostra et si alii
nos ipos accusando humiliamus no pe
quod facimus sed volumus per hoc astute pro
vocare alium ad laudem nostram. qui no debeat
pati ut nos vituperemus quos laudandum
in nobis est ul ad quod sepe facimus ut humi
les reputemur et false ex hoc placeamus
si aliam placenciam no habemus. Qui ab hiis
tribus liber esset in magna puritate viveret
et quiete. xii.

Nulla curiosa habere cures ut ymagines.
tabulas sudariola per ut sit sollia.
nec recipias nec des aliis pro munusculis
que occupant cor et in gris vicis no pla
cent et faciunt te notabile inter ceteros
et sepe sine licencia recipi ul dantur talia
instante dum pudet eos tociens pro hiis re
currere ad maiores. Species aromaticas no
habeas nisi pro evidenti infirmitate no posse
care. Qui omnibus rebus peculiaribus
carere posset felicior esset quam multe dei
comis in aliam abscidisset. Si aut aliq
indiges habere libros vene studii et spi
ritualia nulla superflua collige ul cum
ea plis gentis necessitatis in uno et
valore. Ipse habitus tuus et ostensata

tua simplicia sint et inculta et corpus
et gestus et omnis foris apparencia plana
sint et pura nil notabile curiale et curi
osum vel singularitatis colore respersum affec
Stude humano iudicio non ·xiii· stare
Simonium vel delectari favoribus nec
despectu contristari quia iudicium humanum tenui
est frequentius et ignorat veritatem et fal
litur sepissime nec si laudaris ab homine
es ideo laudabilior nec si despiceris es ideo
vilior Stultus est qui stulto placere la
borat quia sicut cecus non discernit inter colores
nec surdus inter sonos ita insipiens homo
nescit pensare virtutum dignitates Unde
cum aliquid agere te contingit estimabile vel
predicare vel similia non amoveris quando ad
palacium hominum proficias sed vocato auxilio
dei prout melius expedire secundum deum intelligis
studeas facere et si bene successerit deo adiutori
refer gracias et noli extolli quia non per te sed
magis per aliorum oraciones et multa daciam
tibi graciam debes estimare. Si autem minus bene
successerit noli perturbari et pudore confundi
sed gracias deo refer qui sic te ab elacione
defendit. sive autem bene sive minus bene successe
rit statim sit hoc te minus et gaudeas
ac si non feceris Laudet qui vult vel de
spiciat quia ad te non tanta. Excusaciones
et recusaciones quas debemus aliquando humi
liter facere ad hoc sepissime fiunt ne despiciamur
qui talia audimus Unde grave est primo et
humilius simpliciter facere quod erat faciendum
vel obediencia iubente vel caritate ita
exigente. Si placet aliis bene si non quia
erat tue potestatis Nam cum oportet te predicare
dictare vel similia facere quod aliquis honoris vi
deatur habere si bene feceris lucrum habes de profectu
laboris tui. si minus bene non lucraris meritum
humiliacionis et quod postea hoc minus ad hoc cogeris
ab hiis quibus non placuisti Omnes
simus alterutrum expositi ut alter alteri
placeat vel displiceat Unde cum in mea

non sit potestate ut tibi placeam sed in tuo
arbitrio vel affectu quod tibi dare non
valeo sed interim laboro tibi placere forsi
tan in presencia quia alter iudicium tuum diri
gitur et ideo michil in parte habeo melius
video quam ut soli deo studeat homo placere
et proximos non scandalizare vel scienter offen
dere et committere deo si hominibus placeat
vel displiceat humiliter et paciens tamen
id michi primum est ut a non in re
quibus placeo ascribe ipsorum benivolen
cie non tue probitati quibus autem displi
ces attribue tuo merito et cogita quod si
eis extantillo displices sicut extrinsecus cognovi
sicut valent interiorem vilitatem tuam quid fi
eret si radicitus perspicerent omnia vicia
tua et peccata et inhonesta que nunc minime
si non cicarent vel lapidarent te per me
loquor Unde cum fidelibus despectus
sum sicut despicabilis in veritate sum. Unde
non debeo indignari cum aliis despicior sed
mirari et reputare pro beneficio dei quod non
omnibus odiosus. ·xiiii·
Et cum dictum tibi intelligas non moue
aris quia si verum est quod dicitur non est iniuriosus
loqui honores quod tu facere ausus es Si autem
verum non est non nocet tibi neque obloquenti vel
si aliquis esses et diceret aliquis te nigrum
esse quod obest tibi illius dicere melius tu
esses quod es non aliud Et si quis estimaret
te caprum esse cum homo esses Si autem ad
primos motus animus ad iniusticiam turbaris
et inflamaris ex impaciencia reprime iram tuam
et sustine ad modicum sicut qui sustinet
cauterium vel sectionem cyrurgici cogitans
utilitatem paciencie et cito sanari incipies
et melius habere. Immo hec ipsum exponuntur interius
exacerbari magne utilitatis est quia est
purgacio peccati meriti lima exercitacio virtu
tis meritum glorie preparacio pacis Ideo co
ronabitur non qui legittime certaverit. ·xv·
Rancorem ergo nullum in corde retine
sed omnibus mitte cor et pacificum habe

stude nec pro tua offensa nec pro illius vicio aliquid
odio ne facias cum illo sub specie zeli pre
viciosi. Si non quiescit tibi cuius sive
familiaritate sive vite deformitate sic
displiceat et malum quod licet ex se ut non
sit et bonum convertabile quod est contra te in
posterum vel ex gratia forsitan in futuro multi
in mali fiunt plura boni quod de omnibus
viventibus est sperandum. xvi.

Quod si aliquis te odit et detrahit
et invectus conturbare et generare sic
eos in similibus mitis contende non vincis cum
nec placas sed provocas sic qui canem
latrantem minando provocat ad morden-
dum qui si latratus eius non advertendo
transiret cicius compesceret cum ut abiret.
Nam cum hoc intendat omnis adversarius
ut molestet et provocet illum cui adversatur
ut videat te exacerbari et conturbari. Habet
quod querit et tanto forcius instat quanto te
conturbat quanto plus videt valere conatus
suos ad id quod intendit. Si autem viderit
quod paciens sustines et pertransis ac si non
senciat confunditur in se ipso ac constringitur
timentes fructus eius et cum indignatione
quiescit videns quod non valet afficere
quod cupiebat ut scilicet te conturbaret vel certe
confusus compungitur et corrigitur ex tue pa-
ciencie emendatus. Quod si forte obstinatus
nec corrigitur nec desistit te persequi disce
aliquid pati pro deo quia ille qui tibi
adversatur gravius torquet se ipsum quam
te. Qui autem se ipsum mordet et lama-
ret in odium tuum quod te ledat immo te de-
ret in odium tuum quam te ledere immo te de-
si vindicaret dum ipse non tu morsum
vulnus sentiret. Ita senciat et de illo
qui odit te et lamat non te. Vin tu habere
pacem tecum et aliena malicia
non tibi nocebit. Quod si verba contumelie
tibi intulerit disce debes ut omnia pro
deo libenter tolerare in nichil valens
ex eis edificacionis capere sed inquietari pertur-
bare possunt et scandalizare et sic

animum garrulus et latrans canum. Sicut cum
audis pertransis et non curas. Noli sicut
illi fieri qui tibi detrahit quod sicut in illo
odibile est vicium detraccionis ita et erit
in te. Nemo autem in odium adversarii sui
sibi met perdit nasum vel eruit oculos
sic nemo sapiens deturpat se ipsum ut sic
se vindicet de inimico quod tunc non esset
causa sed leticia conferret inimico. Si pacienter
feres iacula adversarii alii compaciuntur
tibi et impugnabunt parte adversarium tuum
te tacente et diligunt te amplius.
Si autem te vindicare volueris et defen-
dere resistendo aspicient et despicient
vos pariter mordentes et scandalizati
in utroque. Doctrina Christi magistri et domini
nostri est quod docuit te de discipulis professus
es in professione regule diligere inimicos
benefacere odientibus vos et vestra benignitate vin-
cere illorum maliciam. Sic ipse malos mu-
tat in bonos pacienter eos ut conuertantur
expectando et beneficiis alliciendo. xvii.

Corrige in te quod in alio reprehendis
et docere te quod utile cuique agnoscis.
Fervor tuus agat in te primum et ita te in-
flammando alios calefaciat sicut ignis pro-
pinqua et plura remotiora calefacit. Tu ubi
proximus esto in correctione tua regula igne
tui tui et zelus iusticie tue. Primo for-
met te in exemplar artis tue aliis mon-
strandum. Ostende in teipso cuius partis sis in opere
alieno. Quamdam sunt multa mala in aliis
corrigere et vitam aliorum ordinare in se ipsis
ac multa incorrecta delinquunt et minima
diligencia adhibent ut suum statum or-
dinent ad virtutes. Quamquam se promat si con-
in alio statu in tali vel tali officio vel
dignitate quam bene vellent illa disponere
suum autem statum in quo iam sunt nec sollicite
disponunt nec emendant. Si alii amoni-
ti per alium vel coactu facere ad servicium cogi-
tant se ad meliora extendere nec perinde
disponunt qualiter hoc faciant. Vel ideo
quod pendent non persevant contemptum dissolucione

et tempore eos ad solita revocat. **xviii.**

Esto tui met potens ut statim ad volun-
tatem rationis assuescas tam cogitationes
cordis quam membra et sensus corporis ab ocio-
sis vetitis et in bonis studiis occupare. Oculos
manus linguam auditum et cogitatum quasi in
freno manu tene ne insolescant evagantes
extra disciplinae timorem quia sicut equus et
vel bestia coercitione domita rursus
relaxatione fiunt indomita ita et sensus
exteriores et cogitationes et affectiones
interiores nisi sub districta cautela refre-
nentur ex libertatis licencia insolescunt
ita ut postea difficilius redigantur sub
rationis magisterio quam in principio custodire.
Inde est quod provecti difficilius corriguntur quam
novicii ad hoc quasi sicut alia difficilius
domantur vel si mansuescunt vix sentiunt.
Quia in iuventute et sensus nimium capaci-
ore est sicut quia semina et vincta arbusta
flexibiliora sunt quam recencia et tenera.

Semper sine distinctione temporum etc. **xix.**

Considera statum mentis et cordis quid desit
si deficias vel proficias quid impediat profectum
et quomodo illi obviet vel declinando vel resi-
stendo vel tollendo. Peccata declinanda sunt
et fugienda magis impugnantibus resiste-
ndum. Officium vel alia actio occasionaliter im-
pediens regenda et ordinanda discrete ad
profectum maiorem. Adversitas tollenda et per
per usum tollerancior fit magis tollerabilis. Et io-
ta odiosa est nobis adversitas quia nolumus eo
suggeste si de domesticis tuis vel coram [illegible]
sunt in corde onerosus illi stude magis
obsequiosus esse et affabilis et cito sencies
remedium illius morbi. **xx.**

Non nimium affectes diligi quia distra-
ctio cordis est et aliquociens quomodo diligi illi
et apparens placere et ibi adinvicem se adu-
lacio et saepe assentatio ne forte te displicere
incipias et minus diligi. Turbaris quando
suspicaris te minus diligi quam desideras
vel speras. Pauci et sunt in sensu et
affectionibus et moribus ita conformes ut sic
non dissensionis in aliquo inter eos quod est di-
lectionis adversarium. Et a feminis velle
diligi et per temptationem laqueum et occu-
pationem maiorem et relationem occasionem
communicans non suspiciosam observacionem non
carebis. Committe te deo et ab illo diligi
stude semper et de aliorum circa te dilectione re-
linque illorum arbitrio et divinae voluntati.
Dilectio hominum fallax est et instabilis facile
leditur et ad modicum utilis et saepe nociva
si dignus sunt diligi. Cum autem iniustum
est non diligi indignum nec ullam ei reverenciam
exhibi. Explicit.

Incipit profectus spiritualis. formula

Collationes meas quas
pro exhortatione ad novicios nostros
vel ad alios religiosos aliquando
facere solebam simul per aliquam partem colle-
gi et in unam continuam materiam quasi profectus
spiritualis formulam ordinavi. Tribus de causis
una ut eisdem noviciis quibus prius formu-
lam scripseram de exterioris hominis compositione
tamquam ut domum quasi extra et interioris hominis
reformatione aliqualem noticiam ostenderem
ad profectum quae reformatio consistit in vitiorum ex-
pugnatione et virtutum assuefactione ut et
mores et omnes affectus et sensus interiores
prout est possibile deo conforment. Altera
tamen ut ea quae religiosis predicare solebam
simul collecta proponerem si quando indigerem
sub compendio invenirem propter quod et per plures
particulas istam divisi formulam et per capitula
singulas particulas distinxi ut facilius invenire-
tur quae quererem. Tercia ut interim dum ista scri-
berem vel legerem tempus non inutiliter expenderem
memoriam spiritualibus cogitationibus occuparem
mellem ad videndum clarius interna spiritualis
studii secreta dilatarem affectum ad virtutis
profectum et devotionis fervore attenderem cor
ab evagationis distractionibus restringerem negligencias
et peccata mea huius labore purgarem et ut
ea quae meditando inveni scripto ligarem
ne oblivio aboleret. Et quia non potui
ocio et quiete ista colligere sed vagando per

diversas terras migrare propter multas occupationes non habui oportunitatem scribendi modicum. Ideo multa non ibi posui ut volui quia distractus animus ad plurima non valens sed ad unum plene colligere quivit. Et cum iam aliquantulum se cepit congregare statim cogebatur mentem ad alia foras egredi et sic relicto eo quod iam videre incipiebat oblivisci. Sicut qui de foris veniens tenebrosam cellam ingreditur si diutius ibi moratur incipit clarius videre quod primo non vidit. Si autem citius exeat iterum ad ea videnda cecatur. Quicquid igitur ibi reprehensibile invenitur ignoscat imperitie mee excuset proposito cum hoc non pro aliis sed pro me principaliter et pro noviciis et rudibus in via dei mei qui stabilibus incedere inchoare.

Iam post formulam noviciorum quam conscripsi noviciis initiis scripsi de exterioris hominis compositione aliam formam posui eis secundum quam se regerent tam in domo quam extra. Nunc de interioris hominis id est mentis reformatione ad quam omnis vera religio ordinatur dum aliquid eius sicut permisit deus dispono vobis indoctis et materia non dictata et ideo quia corporalis exercitacio precedit spiritualem quia homo ab initio et firmis cadens per peccatum in hec exteriora et visibilia dilapsus est quia iam non intellexit interiora. Ideo in primo incipit resurgere ubi iacuit et paulatim erigere se ad spiritualia et divina ad que conditus fuit. Ideo quidam diu religiosi non dum ceperunt intelligere et sapere que sunt spiritus dei sed in exterioribus adhuc putant totum constare quod ad veram religionem pertinet noviciis cum et si pluribus annis steterit in habitu religionis immo in apostolus alias dicit qui non percipit ea que sunt spiritus dei. Stulticia enim est illi et non potest intelligere quia spiritualiter examinatur.

noviciatus duplex

Duo noviciatus religionis

Ex hoc perpende duos esse noviciatus in religione. Unus terminatur quando completo tempore probationis promittit obedienciam et stabilitatem in ordine per verba. Alter durat quousque religiosum statum bene vivendi ita in consuetudinem duxit quod iam non tam verbis quam factis promittat se stabilem in ordine et in proficiendi studio permansurum. Quamdiu enim fluctuat mente et non stabilitur apprehendit viam studii spiritualis et non vult vel non videt nesciens quam potius eligat incipiens est et non dum proficiens. Debet tamen constans in voluntate bona et attendat quare venit et ad quid et opus iungat voluntati et cito incipiat videre viam quam petat ad deum.

Quatuor debent habere incipientes.

Nota

Quatuor autem sunt in quibus novi et incipientes cauti debent esse si volunt proficere. A Primum ut ab illa voluntate qua ad religionem venit et a primo novicio fervore non tepescat sicut quidam in apocalipsi increpatur. Habeo adversum te quod caritatem primam reliquisti quia supra primitus age et prima opera fac etc. Caritatem primam relinquunt qui cum primo sint ferventes et devoti ad omnia postea tepidi effecti et desides incidunt se levitatibus et vitia que compungere venerant permittunt sibi dominari servientes deo pro suo libitu non pro eius beneplacito voluntatis. Unde dominus filiis Israel precepit: Memento diei huius in qua egressi estis de egipto. Dies quo ex egipto egredimur est bona voluntas quando venimus de seculo. Huius semper meminisse debemus ut a fervore illius nunquam retrocedamus. Quidam volens religionem ingredi de seculo consuluit a quodam sancto patre quomodo vivere deberet. At ille dixit ei: Vide qualis primo die fueris et sic semper vive. Hoc est consilium statim voluntatis tue in prima die qua religionem intrare disposuisti quam humilis tunc fueris quam paratus obedire ad omnia tibi iniungenda despecta quam paratus ad correptiones et penurias et labores quam verecundus et timoratus quam sollicitus et emendare vitam tuam et dies quos in seculo perdidisti recuperare quam parvas curas rimaris seculi querere vel respicere nec detractionibus intentus nec aliquibus curiositatibus occupatus et quomodo fugisti et abiecisti omnes carnales affectus et te totum domino obtulisti holocaustum vivum ut nichil in te deinceps inveniatur de vita preterita sed tota mactetur et immoletur domino oblata fervore per sacerdotem internum

·4·

i. placiti tui ut corpus meum innouato resur-
gat. Secundum hanc formam semper pro-
modo studeo viuere ne aliter in scola religionis
desistere et retrocedere magis quam proficere vide-
amus sicut illi qui vadunt ad studium
literarum et tempus vane consumentes cum redeunt
domum expensas solum computant consumptas
quia quod profecerunt non apparet. Sic et nos qui
tempus religionis expensum computamus et profec-
tum cogimus est cum forte in nouitate de-
uotiores et feruentiores fuimus quam post plures
annos. Hoc enim est verecundum et valde noti-
ndum. He. Cum deberetis magistri esse propter
tempus quo tam diu in religione fuistis
rursum indigetis ut vos doceamini que sint
elementa exordii sermonum dei. i. ut iterum la-
ctis docti sicut vides nouicii quomodo
incipiendum esset seruire deo. Et facti estis
quibus lacte opus sit non solido cibo. i.
tales estis qui mollibus blandimentis
puerilium consolationum et carnalium solaciorum indi-
geatis et fortia virtutum exercitia pati
non valeatis in duris reprehensionibus in
contumeliis in necessitatibus in persecutionibus
propter Christum. Omnis enim qui lactis est particeps ex-
pers est sermonis iusticie paruulus enim est tam
intus quam virtute. Secundum est a quo
precipue debemus esse cauti ne moueat
malis exemplis tepidorum ad imitandum ea.
Sunt quidam infirmi spiritu videntes alios apud
se desides in seruitio dei et ociosos et verbo-
sos et elatos et rebelles et ambiciosos
et aliis modis viciosos dicunt apud semet
ipsos. Cum aliis hoc liceat quare non etiam michi.
Et proniores ad malum exemplum sumunt ab hiis
quos deteriores vident et gaudent se socios
inuenisse viciorum ne soli possent erubescere
quia si peccant alii volunt et sibi isti pec-
cent. Hoc deuotus dei seruus apud se
reuoluere debet. Ego veni huc pro deo non pro alio
aliquo. Ideo nolo aliquid sequi ad hoc ut a deo
retrocedam quia si solos hic discolos sci-
uissem magistros eorum societatem elegissem.
Non solos illos imitari debes quod ad hoc

informauit me propter quod religionem intraui
i. ut apprehendam deum et satisfaciam ei
de peccatis meis et promerear gloriam sem-
piternam. Pictor et artifex nobile opus
volens facere querit non vilia sed meliora
exemplaria que potest habere et viator non querit
viam ab ignorantibus sed a scientibus eam
et qui sepe ambulauerunt per eam. Jo. 3. Noli
imitari malum sed bonum. Tercium est quod ea
non debent ne iudicent temere facta aliorum
maxime vero nesciunt quo de ea vel intentione
fiant. Sicut enim non vident aliorum cogita-
tiones ita nec intentiones eorum quare hoc
vel illud fiat. Unum quod aliquis non potest excusari
saltem tamen ad meliorem partem interpretari si volu-
erimus tranquillum cor nobis tuum habere et cum aliis
et alios non turbare et deum non offendere
quia sepe iudicamus malum esse quod in se non
est malum et peccamus propter temeritatem usur-
pando nobis iudicia dei de occultis cor-
dium. Magister in 2 nemo dei alium id possit
iudicare per coniecturas et instantes. Aliis
non expedit pronos esse ad iudicandum nec
plene in omnibus eruditis per donum discre-
tionis spiritum et vere spirituales esse omnia
diiudicant et ipsi a nemine iudicentur
sic clare videns qui cecum videt nec tamen
videtur a ceco cum cecus non videat se ipsum.
Ro. Tu qui es qui iudicas alienum seruum
suo domino stat aut cadit etc. Sepe etiam
mentiuntur temerarii iudices aliorum ut aut
in similibus aut maioribus excessibus cadere
permittantur ut discant ex sua infirmitate
compati aliene. Luc. Nolite iudicare ut
non iudicemini in quo enim iudicio iudicaueritis
iudicabimini. De differentia inter timorem et suspicionem
et temerarium iudicium et iustum.

Est tamen differentia inter timorem et suspi- ·b.
cionem et temerarium iudicium et iustum.
Timor est secundum istam acceptionem quando nichil
mali suspicor de aliquo timeo tamen quod ma-
lum non dum eueniens possit euenire ut caueatur
sicut cum obfirmantur seris monasteria et
iuuenes prohibentur ab incautis familiari-
tatibus non quod malum sciam velle facere

37

De di[ffe]r[entia] timo[ris] iusti[s]

9

psumant' sz timeat mali occasio si no
.2. peauet. Suspicio e qui sine racionabili
psumpcone repto ad finem ee mali vl
aliq velle malu facere et no e ita. hoc
viciu e et sepe peccatu. Iudiciu temerariu
.3. e qu credo aliq fcm ee mala intencone.
qd potuit et alia sz intencone cu actus sit
in se indifferens. Et hoc viciu e qr cordis
intenco iudicatur q soli deo e manifesta
Ie. Ergo dns scrutans cor et pbans re-
.4. nes. Iustu iudiciu e qu ex reprehensi-
bilibz coniecturis aliq diffinit malu
ee ul ipse actus e in se malus et illicitus
Ut cu video aliq occide hoiem iniuste
vl tales conatus ad pctm qui p se sunt
illiciti et iniqui. Artu e in quo cau-
ti ee debent noui in religione ut no
frangantur adversitate ul teptacone sz
cogitent qr ad hec venerut ut omia
q eis in hac vita possint accide susti-
neat pp deu. Sic qui intrat bellum
scit q no quiete et delicias sz labore
et vulnera opz eu expectare Ecc. Fili
accedens ad servitute dei sta in iusticia
et timore et ppara aiam tua ad tepta-
conem et depone cor tuu et sustine. Act.
Act. Opz nos p multas tribulacones in-
tre in regnu dei. Ergo adversitas e via
ad regnu et qui recusat via recusat
ad regnu pvenire. Luc. Oportebat xpm
pati et ita in glam sua intre i. sic
magis quirebat. Thy. No coronabitur
nisi qui legittime certaverit. **De iiii°r teptaco-**
nibz carnis mudi diaboli et dei.
temptacionibz carnis dyaboli atq dei
.5. Temptaco aut quadruplex e qr quatuor
venti a quatuor plagis flantes q movent
tepestates in hoc mare huius scli et na-
ue cordis quassant et iactant fluctibz
a carne a mudo a deo et a dya°. pcedut
.1. teptacones. A carne teptamur qu nali-
bus viciorum motibz ad peccandu sollicita-
mur ut cu luxuria ul gula nos teptat. Jac.
Unusquisque teptatur a ppa concupia abstractus
et illectus. Ite a carne teptamur qu delicata

caro nra horrendo labores retrahit nos ne
in studiis spualibz et virtutu conatibus
sic expedit exerceamur. Et sic dupliciter impug-
nat nos caro. vel aut appetit mali
vl retardat ad bona. licz aut ira et in-
vidia et inanis gla no videat ee i carne
sz in spu tn a carnis corrupcone trahit
corrupco spualiu affectionu et licz dicat
q demones huius vicia suggerant hoibz
tn nos hemus huius teptaconu materia
intra nos ut et si no adessent demones
ppa tn concupia nra pareret pctm si ei
consentiret. In nob est ome qd peccamus
cogitaciones .n. et intus affectones et
voluntates et membra corporis nri illa sunt
quibz inimico demoni. Nota dedit nob
creator qui quedam instra virtutu quibz
bo opa facerem et mansiones nob in celo
edificaremus et ipi creatori nro per ea ser-
uiremus et per ea qr armis muniti hoste
nrm dyam impugnaremus. Ipe uo dyas qr 2
nos inermis e et pbis asturis sugge-
stionibz nos impugnat suadendo ut pec-
cemus no cogendo. Benignus e creator
nr. Ro. Non dedit hosti nro posse
nos vi ad pctm impelle qr tunc minus
fortis esset qr nos fragiles et nisi possemus
mus sic pcto subsiste sz tm pmittit nob
cu mala suadet. In nro aut arbitrio
e si uelimus ei consentire. Insup pmi-
sit nos ponere inimicicias implacabi-
les int serpente et hoiem ut quicquid sua-
deret nob no recipemus qr utile scientes
q nunq dabit nob fidele consiliu tam
crudelis inimicus cui nil sufficit de nob
pter eterna dapnacoem nram. Cu g sua-
det nob pctm qd amodo exigit a nob
ut pstemus ei arma nra quibz nos
occidat vl ut ipa arma que ei pstamus
haberet et occidet ut n et nob minus
apta et utilia fiant et minus acuta et
efficacia ad xpm per ea impugnadu. v.g.
Cu immitit nob cogitacones puersas et
suadet ut malu faciamus ul loquamur

·6·

nōne q̄ apte videt̄ re ipa hōi dīc Iner-
mis sū ꝯtrate nō habeo vn̄ te ledere ꝯ-
sim n̄ tu ꝯstes in arma tua ut te vulne̅
⁊ occidā ꝯsta ḡ in cor tuū ad cogitacō-
nes p̄nas vł affcōnes malas ⁊ lingwā
ad loquēdū iniq̄ ⁊ manꝰ uł alia mēbra
tua ad accōnes ⁊ opa p̄na quibꝫ letale
vulnꝰ in aiā excipias ⁊ grām dei pdas
⁊ glīe celestis iuste spolieris Neqȝ exhi-
beatis mēbra vrā arma iniquitatꝭ pctō
etc. Stultus vō ē qui ei ꝯsentit ad h'
⁊ dapna sua sibi met ip̄i inferat potiꝰ q̄
inimico qui more hostis hostilit' sentiū
2. egit ¶ Secundo ⁊ dyabolus temptat nos sic
offendo nob ea quibꝫ ad se illiciat ho-
res diuicias voluptates curiositates
adulacōnes ⁊ hmōi sine quibꝫ terreat ut
ꝑsecucōnes ꝯtumelias rapinas ⁊ sīlia
Utroqȝ mō multos retrahit a deo quos
aut vano amore sui aut malo timo-
3. re retinet in pctō ¶ Dyabolus vō licz
in omnibus temptacōibꝫ inventor sole-
at eē tn̄ spālr duabꝰ cogitacōibꝫ
infestat nos ⁊ maxime mag' ꝑbatos
in ꝑnicio Unū aut fide vām nob conat'
auffre ⁊ spū blasphemie subuitē et
hmōi cogitacōibꝫ nos īfestat qs qi nat'
abhorrem' ut despacōne ul' in̄i occi-
sione ⁊ sīlibꝫ licz quiqȝ ⁊ ex alijs cās
no ista pueniat Aliū cū mala sub spē boni
ꝑsuadet q° inprudēs quos alr nō pt
decipe callide subplantet ⁊ a bono de-
iciat Et h' ē qd in ps̄ dr̄ Demonij
meridiani. Ul' m̄s aplīm Angelꝰ sathā-
ne transfort' in angelū lucꝭ q̄ cū sit
p̄ncepꝭ tenebrarꝫ ⁊ auctor malorꝫ
ut astute noceat simlat se bona docē
⁊ qi lucē ondere ut ad tenebras pcti
4. ꝑducat ¶ Deus aut nunq̄ temptat
in malo q̄ nō letat' in ꝑdicōe vrā
qui omēs hoīes vult saluos fi' ſʒ tn̄
quiqȝ dr̄ temptare aliquos cū aut fla-
gellat eos in pnti ad ꝑfcm̄ eorꝫ et
aliorꝫ sic Job ⁊ thobia aut cū ꝓbat

eos aliquibus arduis ut eorū exercicijs sicut
temptauit abraham Iubens eū ymolaē
dilectū vnigenitū suū habens dime re-
promissionis ut ondet' mag' deuocō ob-
die abraham ⁊ fidei ad dm̄ q̄ n̄ sic he-
sitauit de eiꝰ pmissione qn̄ ipleret eciā
de occiso qd pollicitꝰ erat ei. Harꝫ tempta-
cōnū quasdā optꝫ nos maxime resistendo
supare ut spūalia vicia vrā Accidiā su-
pbiam ⁊ inuidia Quasdā vō fugiendo
meliꝰ euadimꝰ q̄ pugnādo Ut luxuriam
gulam auariciā licz ⁊ pugnaꝰ ꝯt eas sit
necīa ſʒ tn̄ nō ē tutū cohītare serpenti
Et multo tucior ē castitas longe a mlierꝫ
frequencia semoto q̄ i medio earꝫ facilꝰ
abstinemꝰ a delicatis cibis ⁊ potu uł ab
eorꝫ ꝯtemplacōne qn̄ nō habemꝰ uł videmꝰ
q̄ cū eis habundamꝰ Et qui oīa relīqꝫ
ꝓ xp̄o ⁊ voluntariā paupertatē elīgūt
minꝰ infestat' a vicis auarice q̄ q̄ tam
retinꝫ diuicias secli · ꝓ amorꝰ dnō eas
augeat ⁊ ꝯseruet Spūalia aut vicia
⁊ si quiqȝ ꝯ fuga uideant' qi remissius
⁊ rarius īfestare dm̄ de ē occo repug-
nandi tn̄ pca orta occōne durꝰ fure-
re solent sic leo diu cathenatꝰ aplꝰ
fremit cū fuit emissus Temptacōnes
vō ꝯt fidem ⁊ de spū blasphemie et
sīles n̄ fugē possumꝰ n̄ repugnādo
vincē q̄ quātō plus indigūt' nob ynis
⁊ disputamꝰ cū eis tanto magꝭ ~~refrica~~'
refricat' earꝫ rabies ⁊ accendit Nō
curande sunt n̄ timēde tn̄ nō ꝯsenciat'
eis ⁊ paciēt' eorꝫ infestacō q̄ quedā
dyabolicū susurrium supportet q̄ ali-
ꝯpesci nō pt Nō solent bonis pculosē
eē tales temptacōnes ſʒ sunt sepe ꝓpagia
fute amplioꝝ grē ⁊ ꝯsolōnis ⁊ viciorꝫ
purgaciōes ⁊ mag' meriti opaciōes Dm̄i
ne vō castigacōnes humilr ⁊ paciēt'
tollerande sunt ⁊ inspiracōibꝫ eiꝰ deuote
obtepandū ē ut ⁊ fortes simꝰ in fide
⁊ mandatꝭ eiꝰ nunq̄ declinemꝰ Possent
⁊ plures temptacōnū spēs inueniri a studi-
osis ſʒ ad p̄ns ista sufficiat Sunt tn̄ qdā no

qui sibimet ingerunt laqueos temptacionum pius
quam temptator accedat quia antequam perveniant sibi
ipsi temptant. Et hoc est iniquum valde ut quis
sponte perversas cogitaciones concipiat in corde
quas perversius in delectacione nutrit et roborat dif-
ficulter expellitur. Iste illi qui adiuvant
familiaritate interdum societas in quo affectus
ita imprimitur cordi ut vix postea evellatur
et ita de filiabus. Ubi primo sibimet assu-
munt aliquam materiam. Unde postea occasionali-
ter eis turbacio et temptacio periculosa. Quidam
vero non habentes causam tribulacionis et sola
suspicione vana fingunt sibimet temp-
tacionis procellam et hoc fit aliquando inter ipsos
bonos inter quos fit turbacio et contencio non
de radice malicie sed ex sola vana suspicio-
ne. Dum utique nullus odii sibi conscius est
adversus alterum nec intendit eum in aliquo
ledere sed suspicatur alterum ergo se invidia
stimulatum intendere quomodo posset eum ledere
et ei insidiatur cum hoc in nullo recolat se erga
eum meruisse. Ille vero cogitans nichil sibi de huius
conscius conqueritur quod iste sibi iniuriatur sine
causa et mirabiliter et ipse sentit alterius pondera-
re quasi adversarium suum et sic uterque inflamatur
odio quasi alterum cum neuter alterum intendit
ledere sed tantum suspicatus sit et hoc vane quia
alter voluntatem cum sine causa ledere et ita quan-
doque turbacio oritur de modica scintilla
dyabolo eam ad magnum ignem rancoris
et odii conflante. Quia ideo perfecte boni dicuntur
quia in eo sunt aliquatenus boni quia non intendunt
proximo suo malum facere et in eo deficiunt
a bonitate quia minus proximo sunt de alio
malum suspicantes sine causa sufficienti et ideo
efficiuntur minus boni quod ex quacumque causa ad
odium quasi fratrem et proximum provocant.

De tribus generibus religiosorum

.D. Tria sunt autem genera religiosorum. Primi
boni secundi meliores tercii optimi.
Qui significantur per tres familias levitarum
gersonitas, maritas, caathitas, qui precipue
filiis israel deputati erant ad cultum
sanctuarii. Sic religiosi pre aliis fidelibus
in ecclesia specialius videntur divino cultui

mancipati tamen habentes donaciones secun-
dum quod data est eis et sic quod quilibet
studuerit proficere ad virtutes. Nam secundum
quod quisque se humiliat ad gradum per studium
virtutum, mox hoc infunditur ei ipsa gracia in
presenti et gloria dabitur ei in futuro. Si summos
in virtutibus fueris imitatus cum summis in gloria
collocaberis, si medios cum eisdem colloca-
beris, si infimos et cum infimis in futuro po-
neris. Omnes alta desideramus premia sed pau-
ci perseverant student alta virtutum exercicia.
Greg. Si magna premia percipi non pot-
est nisi per magnos labores, non dicitur per graves
labores sed magis id est ad maiores virtutes
promovetur ut magne utilitatis et sincere
per magnum austeritatis. Iustata namque uti-
litas et suavitas virtutis levat pondus
laboris. Primi religiosi designati sunt
per gersonitas qui in profeccione castrorum
portabant cortinas et tectum tabernaculi
et vela et quecumque tactui mollia et reverende
castrorum ad occidentem post tabernaculum cast-
metabantur. Tabernaculum enim in profeccione
per partes divisum portabatur a filiis levi
quia in toto simul a nullo portari poterat.
Donec veniret ad locum erectionis ubi re-
quiescere debebant ibi erigebant et ipsi
circa ipsum per disposicionem dei castra metabantur.
Tabernaculum est vita ihesu christi et mores
eius conversacio quam nemo plene in hac vita
valet imitando portare cum ipse non ad
mensuram acceperit spiritum sanctitatis et sapiencie
sed omnem plenitudinem de qua nos omnes acce-
pimus sed particulariter secundum mensuram donacio-
nis christi aliquis quidem sic alius autem sic.
Donec vero imitatur eum ad hoc aliquatenus
donec omnes in patria occurramus in virum perfectum
in mensuram etatis plenitudinis christi. Ubi
quisque locabitur in celesti mansione secun-
dum suum et studium quo hic vitam ihesu
christi fuerit imitatus. Primi igitur sunt qui
refugiunt ardua et austera studia sanctitatis.

·1·

s; leuia sibi exercicia assumunt & laxa vita
seruant quo ad corporis comoda quantum licet
salua salute quibus sufficit quod tamen
caueat apertis mortalibus Et tales perso-
nes magis sunt ad lapsum peccati quia sic
dicitur Illi soli in illicita non cadunt qui
se aliquotiens restringunt. Arta est via que
ducit ad vitam & alta & qui incaute
& nimis intrepide per eam incedit cito pede
in precipicium ponit Solent tamen nonnulli re-
ligiosi indicant alii magnam vim facere et
diligenciam circa exterioribus obseruacionibus
& tradicionibus humanis & honestatibus
forinsecis & inclinacionibus & prostracionibus
in amplis cucullis & manicis & huiusmodi que
specimen religiositatis exterius reputant. Sunt
quomodo et interpretantur ardenter cortina
tabernaculi portabant tectum cortinas et
similes que nomen in religione pro magna
habent parvas obseruacias studiose obser-
uare quod dum meliora virtutum studia
non cognoscunt. Hec autem secundum dominum saluatorem
loquentis ad phariseos decimunt talibus
ceremonialibus obseruacijs oportuit facere &
illa scilicet meliora non obmittere In circuitu
vero tabernaculi isti gersonite ad occidentalem
plagam post tabernaculum castra metabantur
quia quasi hec cortina in exercicijs virtutum stare
contenti sunt in fine cum postremis & quasi in
occasu solis in humiliori glorie splendore lo-
·2· cabuntur ¶ Secundi religiosi designati sunt
per meraritas qui interpretantur amari & portabant
tabulas tabernaculi & columpnas & vectes
& illa maxime que dura erat & media
inter cortinas & sanctuarium. Hij sunt qui du-
ram vitam in corporali exercitacione seruant
affligentes corpus suum ieiunijs vigilijs
& alijs laboribus corporalibus & putant hoc
summum in religione obseruancia esse & minorem
dulcedinis ignari de veris virtutum studijs
que in spiritu & mente sunt parum curant. Hij
qui in se sitti sunt & alijs iudicando solent
esse seueri bene amari seu amaritates dici
possunt Et quia medij sunt inter extremos
& optimum in studio virtutum statum habent
in erectione sanctuarij non post ipsum sed ex la-
tere ad aquilonem locum mansionis sortiuntur
ut minor calor solis & lux quod in castis
pre senciuntur vel quantum desunt eis de perfec-
to virtutum studio tantum illis desit eis de
glorie fulgore & diuine fruicionis ardore
¶ Tercij religiosi qui & optimi optimi ·3·
designari possunt per caathitas qui portabant
ipsum sanctuarium scilicet archam & altare & mensam
propositionis cum vasis suis inuolutam et
cooperta Hij sunt qui student interiorem hominem
suum in quo Christus habitat per fidem componere
& ad veras virtutes exercere & vicia carnis
& spiritus extirpare iram inuidiam superbiam ac-
cidiam auariciam gulam luxuriam viriliter
expugnare & hijs contrarias virtutes cordi
inserere humilitatem caritatem mansuetudinem
deuocionem largitatem sobrietatem & casti-
tatem Iste enim virtutes sunt verum sanctuarium &
qui eas habent studiose caathite interpretantur
sapientes vel comprehendentes quia per pacienciam
que teste Iacobo apostolo perfectum habet componit
se & ordinat ad deum & ad proximum in
virtutibus sicut debemus Prioribus duabus
familijs iussit dominus dari plaustra ad
subuehenda onera sua filijs autem caath non
dedit plaustra qui seruiunt in sanctuario & onera
proprijs portant humeris qui tamen in humanis
ordinacionibus quod in castigacione corporis pertinet
remissio vel et intermissio immo relaxatio vel in
talibus sit racionabile obsequium vestrum pro loco
& pro tempore ne corpus deficiat sub honere
laboris sed virtutum studijs nulla remissio
datur quia nunquam indulget nobis ut simus vero
si elati inuidi accidiosi auari
gulosi vel non casti & hec onera proprijs hu-
meris debemus portare id est non considerare de
alienis virtutibus in & nos prosse studeamus
ut has in nobis metipsis habeamus Sunt
quidam qui desiderant ideo esse cum pa-
cificis ut non ex corpore laborent fieri

1

pacientes sunt ut aberis ad operationem non pro-
cedunt. Quia precepta sanctorum attribuimus hec si
nolis eos in studio scientie imitari. Sed ma-
ria marthe [illegible] secundum mariam dimiserat prosa
a sancta et inferiora sunt quia studia spiritualium viri-
tum laboriosa sunt ipsis adhuc sed no-
bilia dignitate honestatis et sancta quia sig-
nificant et inferiora que in spiritu mentis id est inte-
riori homine velata non portabant ea quia
dum hic per fidem ambulamus et non per speciem
non dum videns virtutum decorem pure se
et interiorem virtutum operum exercitiis nature est
ea non involuerunt tamen primo exercitio quod per ex-
emplo aliorum qui mentem intrantes non videt
nisi per vestigia exteriorum operum et morum. De
hac tamen familia descendunt sacerdotes
per curam quam vigilans gratie [illegible] portat qui
sanctuarium revelatum videre et attrectare ex
officio debebant et leniores portandum
disponere singulis prout eis congruebat. Ipsi
vero sacerdotes non portabant in erectione
eius autem tabernaculum ad orientem excubabat.
Hic per caritatem devoti ad contemplacionis
gratiam proficiunt qui premunitione studii
spiritualis unctione sancti spiritus intus percipiunt
ut illuminati celestia secreta videant que
aliis sunt velata. Tales vero non laborant
in studio virtutum quod per laborem portandi
significatur quia per suavitatem eorum sapie-
ntie versus est eis labor in delectationem contempla-
tionis. Ipsi vero disponunt omnia singulorum
portancium quia intus intellectus cognoscunt vo-
ces quaslibet observanciarum in vita religio-
sa quia quamvis rudes et imperfecti non dum valent
capere involuunt ea corporalibus actionibus
et exterioribus exercitiis et tradunt cuique
observanda quam statum eius vident congruere.
Vide ergo de qua familia vocatus es et ut
cuius potes sic et secundum hoc suscipe onus tibi
deputatum id est secundum regulas et viam qua
ad perfectionem illius status valeas perve-
nire. Impossibile namque est quemquam aliquam
artem plene addiscere qui regulas eius

De epistola statu religiosorum incipientium proficientium
et perfectorum

non vult attendere vel tenere nec spiritualis esse
potest qui non vult spiritu ambulare.
Beatus Bernardus in epistola ad fratres de monte .e.
te dei describit tres status religiosorum
scilicet incipientium proficientium et perfectorum.
Primum vocat animalem qui rudis quoniam non dum .1.
percepit que sunt spiritus dei et circa corporis opera-
tione adhuc maiori occupatur necesse habet
ut illud domet et castiget ne rebellet
spiritui sicut prius in peccato quando caro spiritum
dominabat. Secundum vocat racionabilem ubi .2.
racio quam dignior pars hominis est et per quam di-
scernimur a ceteris animalibus qui nobilior
omnibus creaturis mundi et dominus omnium
subiugata carne et in servitutem spiritus
redacta semper studet agnoscere purgare
et reformare in pristinam dignitatem et
pulchritudinem quam per peccati feditatem ami-
serat. Tercium vocat spiritualem ubi spiritus .3.
ad ymaginem dei conditus sic sancti gratia
adiutus super se ascendit et tendit in eum
cuius est ymago ut ei unitur et conformet
per cognitionem intellectus per affectum amoris
et fruicionem jocunditatem per primum pervenit 2
ad secundum et per illud ad tercium. Ezechielis: Latius
erat templum in superioribus et sic de inferioribus
ad superiora ascendebat et medium. Racio-
nalis autem spiritus est ymago summe trinitatis
et sicut deus est trinus et unus ita anima cum
sit una habet tres potencias quibus capax
est dei id est racionem memoriam et voluntatem.
Per racionem potens est et capax sapientie dei per vo-
luntatem potens est capax bonitatis dei per
memoriam potens est capax eternitatis
dei ut in ternum numquam ab eo possit separari.
Ne igitur ociosa sit in anima tanta similitu-
do ad deum per quam capax eius est toto nisu
studeat eum apprehendere eum tenendo beati-
ficari quia extra deum nihil potest anima sufficere
et in eo habito non est quod ultra requirat cum
habeat omne quod ad eternam felicitatem indiget
et quo nihil melius esse potest et in quo
nullus defectus est omnis boni. Dicit ergo

summa dignitatis que sit quod est capax summi
boni et summa utilitas eius sit deum ipse
habere et cum ipso omne bonum. Non dignius ali-
quid querit nec utilius inveniunt ac per hoc
omnibus viribus suis et omni diligencia
et toto desiderio debent eum querere et omnia facere
que promovent eam ad inhesionem eius et omnia
vitare et fugere que elongant eum adeo
etiam si bona putentur. Certe sicut ille stultus
esset qui haberet ortulum qui esset fertilis bal-
sami si neglecto eo plantaret ibi me-
tam vel cyminum que licet bona sint tamen in
comparacione balsami sunt vilissima. Infi-
nitum stultior esset ille qui cum possit summum
bonum comprehendere neglecto eo occupat se
circa caduca et vilia vel sordida et ama-
ra. Hoc autem intelligo de secularibus qui
mundana preponunt celestibus et transitoria
eternis bonis. Item ille stultus est qui cum
habeat viam compendiosam dierum vel trium
dietarum ad locum quo tendit dimissa
ea querit viam dispendiosam et difficilio-
rem et periculosiorem vel nec trium annorum et
amplius. Sic et religiosi quidam minus sa-
pienter videntur incedere qui possent pau-
cis annis ad magnam dei noticiam et fa-
miliarem amiciciam per compendiosum studium
virtutis et devocionis et pietatis pervenire
et relicto eo occupant se aliis minus
fructuosis et valde dispendiosis ad
id quod tendunt scilicet ad dei cognicionem et no-
ticiam veritatis et statum perfeccionis cum dominus
ipse permittat. Spiritus veritatis docebit
vos omnem veritatem. Et si non sciret aliquis
plura artificia quorum unum esset pre aliis
tam nobile et questuosum ut per illud in brevi
possit ditari et sublimari usque nomen
magnorum qui in omni terra precedens esset
nimis si neglecto eo exerceret aliud
vilius et ignobilius tanti laboris et illo
nobile per quod vix posset tenuem victum ac-
quirere ita est de homine maxime religioso mag-
na imprudencia si relicto divino studio

virtutum in quo est maximum meritum magna
perfeccio sanctitatis et sapiencie maxima eciam
delectacio et securitas occupat se circa
alia minus utilia et curiosa et turbatur circa
plurima cum unum solum summum bonum est
petendum et requirendum quod valet ad omnia.
Ipsa est corporis exercitacio ad modicum utilis est
pietas autem ad omnia utilis est promissionem habens
vite que nunc est et future. Pietas est cultus
dei et quo studemus eum agnoscere amare
et habere et ei placere. Corporis autem exercitacio
utilis est sed ad modicum quia non propter se sed propter
pietatem appetenda est quam per eam obtinetur
si ordinate exerceatur. Sicut artifex pristrum
artis sue operatur ita virtus per corporalia ex-
ercicia addiscitur et in habitum deducitur
et quanto quis aptiora instrumenta habet si bene
eis utitur tanto cicius et melius perficit opus
quod desiderat consummare. Omnia autem que ad re-
ligionis observanciam exterius videmus ad
interioris hominis reformacionem sancti spiritus inspi-
racione ordinata sunt. Interior refor-
macio in spiritu mentis consistit quia et interior
homo et ymago dei est mens racionalis. Exterior
homo est corpus quod ex defectu corrupcionis quam
ex peccato incurrit languescit moritur et inci-
neratur. Interior autem homo in bonis de die
in diem renovatur et proficit in similitudine eius
ad cuius ymaginem est creatus. Modus refor-
macionis est talis. Anima tres habet potencias sicut
dictum est racionem voluntatem et memoriam.
Racio data erat ei ut deum agnosceret
voluntas ut eum amaret memoria ut
in eo consisteret. Sed per peccatum racio ceca est facta
voluntas curva et feda memoria instabilis
et vaga. Racio recipit sepius lumen per quod. Volun-
tas eligit deinde pro bono. Memoria occupat
se illis quibus prius inquietatur quia unum et summum
bonum desiderat in quo omnia bona potest habere.
Consciencia nostra ad deum incipit querere quod perdidit
et videns se deformatam ab eo quod fuerat
creata a deo laborat ut in pristinum statum
reparetur et ad decorem quem amiserat re-
formetur quia non est ei accessus ad deum nisi

De reformacione racionis

difficultudine in se stans. Sz qz nō pt repe
te ad sūmū puenire studz paulati accede
de infimo ad mediū de medio ad supmū
. f. ¶ Inicium reformacois rōnis ē fide katho
.1. lica firmit crede. Tam qz rō nra lapsa
facta ē z intellectus obscurat p pctm qd nō
possimus veritatē p nos invenire. deus ostenden
dit nob ne erraremus. dedit qz nobis
noticiā veritatis in scripturis quibz voluit
nos credere. vbi oīa ad salutē nob sunt
necia sufficient z vacat. Inceamus ū rōis
sensū nrm nō sequimur s regulis fidei
sensū nrm humilit subiciamus si volumus nō
deviare errare. Que p magistros sunt doc
tores fidei conscripta data sunt a pastore vno
s. deo. Hijs amplius fili mi ne requiras etc.
.2. Pfcus rōnis ē illuminacōne diuina rōis
fidei aliqualiter intelligere qz z si fides sup
rōne sit. ita qz ea p se nō valz cphen
dere illuminata diuinus videt michi racona
bilius eē qz fides ē xpiana cui oīs nā
testatur z omis mundana sapia famulatur
.3. Pfectio rōnis in hac vita ē p mentis

De reformacione voluntatis

excessu sup se rapi z nō p enigmata
corporū similitudinū argumēta ū p rocio
nacionē s purissima mentis intelligencia
.g. dm in cteplacōne videre. ¶ Inicium refor
.1. macois volūtatis ē cohibere volūtatis
assensū vicijs resistere z operibz virtutū
facili instare pp deū. Que n curua
z distorta fuit aūsa a deo necesse est
ut cursa cogatur se concordare cū deo z
motus rebelles p studiū boni opis ad
rectitudinē reflectere diuine volūtatis
.2. Profcus eius ē oīs affcōnes sic or
dinatas z in virtutes reformatas sine re
bellione vl coaccōne ut iā nō liberat
n qd ē sm volūtatē dei. Et pfcus
.3. vnū cū deo spūm eē p amore ut iam

De reformacione memorie

nō possit velle n deū z eius suauitas
dulcedine inebriauit. ¶ Inicium reformaco
.h. nis memorie ē mentem ab euagacōne
.1. sua ad memoriam dei cū labore reducere
orando legendo recolendo vl salutē
.2. spūali cogitando. Pfcus bonis medi

tacionibz z oronibz sine fere importuna
euagacōne posse intentū eē z in latitudine
cordis sui secure deambulare. Pfcus ū in .3.
dm eē absorptum p mentis excessū ut z sui
ipius z omi que sunt obliuiscatur hoc z in
solo deo absqz omi strepitu volubiliū co
gitacionū z ymaginacionū suauiter quiescat
Isti sunt fines humane pfcōis z pfcus
z inicia ad qd omē spūale studium debz
ordinari. Et quis ista via nō ambulat
ē sic qui nescit quo vadat vagus z erra
bundus ad metū sine tendens. ¶ Inicium cū .1.
iusbz istorū triū porcium sunt oibz cōia
qui sunt in statu salutis ū sine eis ē
salus. ¶ Pfectio cuilibz hor tn ē solum .2.
pfcorū qui sunt in summa pfccione z in raptu
cteplacionis. Medius status eorū ē pfcē pfi .3.
cientum singlarit respicit statū pplacorum
religiosorū qui inē statum bonorum seculariū
z statum pfcorū stetorū qui mediū ad hunc
tenent nō qz semp in eodē statu pmanere
valeant qd z scissimis vix ē possibile
Sz tn media dicitur illorū tn statum sic
distinguit ab incoacōne z pfcōne eorū. De
quo pfectibz aliquanto latius ē cosiderandū
Et primo de reformacione volūtatis qz virtus
z viciū z meritū dependet in ea z affec
cōnes qui tā ad vicia qz ad virtutes
inclinant. Postea de memoria z rōne vl
intellectu. Volūtas ē in aīa qs ipas
rato qs docens memoria qs ministrans
utrqz illi qui iubeat ipsi vn doceat. ¶ .1.
¶ Nunc vō breuit notēt quo naturales
vires aīe z motus affcōnū in vicia de
forte sit z ad qd date sunt homi. preca alia
remedia singlorū viciorū subiungenda sunt
z virtutum ordo. ¶ Voluntas itaqz debuit
eē subiecta n deo nc tn hec coacte s spō
te ut posset ei admitti reputari z ita
potuit peccare z nō peccare nō ad hoc ut
peccaret cū posset s ad hoc ut si libz non
peccaret cū posset ex hoc laudabilis fieret
z dign pmio ad deū vel si sponte peccaret
esset digna ofusione z supplicijs cū fieret

Nō q mō ñales res a ce me

affcōnes de manifesti

·9·

quod non debebat preterire et posset vitare. Sicut si ista
esset anima ut capax esset summe beatitudinis
in qua haberet summam gloriam et summam delectationem
in deo qui est vera et summa beatitudo. Datus
fuit autem duplex appetitus naturalis ad hoc ut
istam desideraret et studeret obtinere et cum ob-
tinuisset tanto iocundius possideret quanto ar-
dencius concupisceret. Datus fuit ei appetitus glorie
talis ut nulla sufficeret ei preter summam gloriam
et appetitus delectationis talis et non satiaretur
cum aliqua nisi summa et ultima que est in solo deo et
ita nichil sufficerit anime preter deum. Et iste
appetitus vocatur concupiscibilitas. Sicut ergo hec
orta est alia vis in anima que cum tantum concupi-
sceret bonum suum vel summum decentem et rationali
per quod obtinenda erat naturaliter horrebat et
detestabatur et repellebat omne quod ad
hanc obtinendam et consuadam prodesse poterat
ei fortiter apprehendit et tenuit. Et hec vis
vocabatur irascibilitas. Unde ire similitudinem
quia fortiter indignatur contrariis et fortiter tenet
quod cupit. Per unum rationalem agnovit bo-
num et melius et optimum. Per unum concupiscibile
appetivit bonum et melius bonum appetivit et
optimum maxime. Per unum irascibilem tenu-
it et adhesit bono et que ei ad hoc prodesse
poterant fuerunt apprehendit et ea que ei obesse
poterant dedignanter repulit et fugit. Sed
cum hoc dyabolo suadenti sponte ad peccatum con-
sensit contra dei prohibitionem tunc omnes vires
anime et potentie que date ei fuerant ad sum-
mum bonum agnoscendum appetitum et fru-
endum deordinate sunt et ei subiusse non
autem subtracta sed fedate et pro suo modo se
habentes sicut organum musicum et quando in-
tegrum et bene ordinatum est dulce reddit
melodiam quando vero confractum fuit et dordia-
tum horrendum stridorem pro cantu emittit.
Quia enim hoc amore invisibilium ab invisibilium
amore cecidit sola iam visibilia experi-
mento cognoscit sola ea diligit solis eis
adheret et invisibilia quia non sunt preponit
immo et nescit ita quod pauci induci pos-
sunt ad credendum si sit aliquid quod ea quod

videmus et corpore sentimus. Et ita vero ceca
est in anima que nec agnoscit se ipsam cum ipsa sit
talis quod oculis carnis videri non possit.
Et sic non solum ceca est sed et stulta quia cetus
credit multa et non videt et hoc est in infideli-
bus. Inde factum est ut hic appetat terrena
et vilia et feda illis pro amore adhereat et
pro magno reputet quando ea potest adipisci.
Appetitus honoris datus ei fuerat ut altissimum
honorem desideraret scilicet deo placere amicum
dei esse et filium et heredem et ipso frui et ei
conregnare non ex equalitate potestatis sed ex unita-
tione bonitatis. Sic unus cum deo fieri spiritus
et equalis angelis fieri et nulli subesse nisi
summo domino omnium. Sic ut se tante digni-
tatis agnosceret eo quod ymaginem dei in se
haberet ut nulli inferiori se dignaretur in-
se subicere sed soli summo omnium domino subiectus
esset et obediens et ex amore adherens et
reliqua sub deo pro eius dignitate estimans
et utens creaturis in suo pro sua utilitate
et domini voluntate. Hec erat sancta superbia
omne indecens despicere et sola bona appe-
tere et diligere et pro suo modo appetitus honoris
querit que fallax est et vana ad magnum se
existimat hoc se ipsum seducit cum sit mi-
ser et vacuus boni et alios in comparatione
sui spernit et subicere sibi cupit qui forte
meliores sunt gloriatur in diviciis que sunt
terra et cinis et iactant se de vanis et
malis sic facium qui gloriantur quando malefecerint
sunt lutum. Et sic honore mutaverunt gloriam
suam in similitudinem vituli comedentis
fenum quia omnis caro fenum et omnis gloria eius
quasi flos feni exaruit fenum et flos eius
cecidit etc. Ita sancta superbia degeneravit
in viciosam superbiam. Triplex est superbia
Est autem triplex superbia. Prima sibi ipsi
placere et maiorem se reputare quam sit
in veritate. Hec est initium omnis peccati. Secunda
appetere et studere aliis placere et maior
velle ab eis credi quam sit iustum hec est inanis
gloria. Tertia ambire alios preire et sub
se velle eos esse. Hic decepta est superbia
et vult alios sicut decipi dum cupit se ·k·

maiore reputat quod sit sic magnus decipit
garcone ubi putet se in equo sedere et
sedet sup fasciculum palee. Jn hoc autem gra-
atur deo quia cum omnia subiecta sint ei ipa
vult esse sua iuris spoliat deum debito
honore suo .i. ubi dicit quantum est in se ingratus
est ei de beneficijs que accepit de quibus propriam
gloriam querit non dei a quo habetur omne
bonum. De vanis autem alijs supbie qui
de ipa pullulant pretereo quia alibi reperiuntur
cum suis descripcionibus vel diffinicionibus
si quis querat maxime in summis viciorum pi-
culosor est et sepe illa que extollit de bonis
gratie quod de bonis nature vel fortune. Bona
gratie sunt virtutes sciencia et opera de genere
bonorum ut predicare ieiunare et similia.
Bona nature sunt que natura confert ut nobili-
tas pulchritudo fortitudo ingenui-
tas et similia. Bona fortune sunt divicie dig-
nitates honores et similia que ex quadam
fortuna sunt quia dantur illis qui na-
et virtutibus nisi fortuite sunt alijs non
tamen sine aliqua dei providencia licet sepe
tradat eis ad malum exemplo suo. Hoc
vicium pestifere impedit nos ne maiora
bona a deo accipiamus cum ipse sit lar-
gissimus et desiderat multum communicare nobis
de bonis suis quia valde diligit nos.
Sed autem indignos nos reddit supbie
reatus gratie dei. Aut si plus daret nobis
extolleremur et magis efficeremur et non digne
in gratia operaremur et sic gravioris peccati rei
efficeremur. Unde sepe magis est clemencia
tei penitentie deo negare ampliora gratie
quam wasteremus. Deus superbis resistit quia
sunt potentes rebellibus humilibus autem dat
graciam in quibus permaneret elacionis non
desinit quod eis nimium dicit perdunt nobis
multum bonorum operum que pro humano favore
facimus et sepe supbia assumit pallium
humilitatis emula sua ut sub nomine eius
gloriam callide inquirat ut qui captaco
glorie non habet gloriam saltem fugiendo eam
assequitur que sic umbra sequitur fugientem

Quomodo bona nostra vel mala debemus ondere vel occultare.

et fugit insequentem. ¶ Nota quod bona .I.
nostra quandoque debemus hominibus ondere quandoque
occultare. Aliquando mala nostra alicui aperire
alicui celare. Bona nostra ad que tenemur
ex precepto dei vel ecclesie vel ad que ex mani-
festo voto astringimur debemus omnibus ondere
ut fidem caritatem iusticiam castitatem obe-
dienciam et consimilia que si ho-
mines in nobis non viderent cum sciant nos
ad ea teneri scandalizarentur et reputarent
nos prevaricatores voti nostri. De his dicitur
Luceat lux vestra coram hominibus ut vi-
deant etc. Alia vero bona nostra occultare
debemus que specialiter accepimus ut gratiam
mentis devotionis vel que possent nobis sin-
gularem laudem parere ut singulares ab-
stinencia et vigilie oraciones et talia ad
que non tenemur de quibus dicit dominus in sermone
edito in monte. ¶ Aliquando mala nostra quandoque
abscondere debemus ne quis scandalizetur
de nobis vel sumat exemplum imitandi nos in
talibus unde dicitur peccans quia et deum offen-
dit et proximo fodit foveam quem incitat
per malum exemplum. Si autem sine culpa nostra
vel propter mala alius ex sua malicia suspi-
catur mala de nobis et non vult recipere ex-
cusacionem nostram tunc tenemur patienter sic
xpc tacuit in passione de multis accusatus
ex invidia. Dixit enim. Si vobis dixero non
credetis mihi etc. Aliquando mala nostra aperire
mude debemus scilicet in confessione privata de
privatis et manifesta de manifestis ut
in visitacionibus redargucionibus. Imperfectio-
nes quoque nostras non debemus erubescere con-
fiteri et defectus ostendere ne quis existimet
nos sup id quod videt nos. Si autem in bono
opere vana gloria pulsat nos non acce-
stamus ei nec tamen bonum opus dimittamus maxi-
me si sit utile et necessarium. Sepe et
putamus nos laudari pro aliquo facto vel dicto
quod forte alij non advertunt quia sic nos non
omnia pensamus quod ob hoc nos facimus in nobis
ipsi omnia attendimus que facimus. ¶ Aliquando vero
despiciunt nos potius quam laudent maxime

si vel modice deprehendunt nos vos appe-
tere laudem pro eis que facimus et si forte
adulentur nobis in facie sicut est consuetudo
lenibus verbis ad placitum quasi loqui.
Dum ergo tales sagittas vane glorie non
tam indigemus fortiter pugnare quam pru-
denter eas manu consilii abigere sicut mu-
scas leves flabello removemus. Appe-
titus et comodi vel delectationis datus
fuit homini ut desideraret summa delectatio-
ne que est in deo et summa beatitudine et quiete
et inpassibilitate et ut delectaretur in celestis
ut felicior esset quam onerose sunt delicie
sine delectatione et quanto delectatio ardior
tanto delicie iocundiores. Sed autem appe-
titus ille spiritualium ex peccato mutatus est in
carnales delicias ut appetat ea in quibus
sensualitas delectatur que sunt concupiscentia
carnis et concupiscentia oculorum. Concupiscentia car-
nis diffundit se in luxuriam et molliciam
vestium et quietem carnis et sompnolenciam que
omnia spectant ad sensum tactus. Et gula que
est delectatio gustus. Et aliorum sensuum de-
lectationes ut audire carnalia delectancia
et odorare. Concupiscentia vero oculorum que
videt pulchra et videre pretiosa et ita generatur
avaricia quia ad hoc querit divitias ut amplius
honoretur. Concupiscentia carnis generat quia ad hoc
vult divitias ut voluptuosius epuletur
luxurietur et quomodocumque vivat absque sollicitudine
defectus. Jo. Omne quod in mundo est concupiscentia
carnis est et concupiscentia oculorum et superbia vi-
te. Et concupiscentia est quatinus ut videat pul-
chra et habeat ad libitum in quibus oblectetur
aurum argentum gemmas vestes agros
terras familias spectacula et similia. De-
derat enim deus homini corpus propter spiritum racionale
et concesserat ei delectari et in sensibilibus
sed ordinate et moderate et honeste ut
per sensuum delectationem superfluum movetur
et promovetur ad spiritualium gaudiorum delecta-
tiones et fruitionem ut appetat quanto honne-
ste et sine viciosa libidine congruo tempore
ad gaudendum filios quos eterne beatitudinis

participes essent ut appetens cibum et po-
tum pro sustentamento nature et alia quibus deus
homo indigebat. Sed dissipato ordine conditionis
a deo nature per peccatum omnia modo perversa sunt et ad
sensuales delectationes dilapsa. Cras cum timor
perdendi constat et nascitur quod cum non habet pro libito
tedio efficitur et illos quos credit sibi forte
impedimento ne adipiscatur quod cupit vel per quos
timet se amittere quod diligit odit et illos quos
videt habere quod cupit invidet quia videtur quod quod
dum alius habet oportet eum carere et sic oritur
invidia cui angor est odium vicinum. Ita et
oritur ira. Sic et accidia huius ex immoderato
angore tristicia exalto corpore dissolutionis
et pigricie. Omnia vero vicia et peccata ex uno
fonte oriuntur idest superbia et ex duobus rivulis
derivantur malo amore et malo timore et
triplex fomentum ea attendit concupiscentia car- De quadrupli-
nis concupiscentia oculorum et superbia vite. Ista ci defectu
sunt quasi materia et occasio homini ad temp-
tationem que mundus proponit nobis honores di-
vicie et voluptates. ¶ In nobis autem ·III·
quadruplex defectus est unde ad malum pro-
nimus. Ignorancia concupiscentia malicia in-
firmitas. Ignorantia excecat ne viam ag-
noscamus et excecemur in iudicio boni et
mali. Concupiscentia mollit ad appetendum et
diligendum visibilia et delectabilia carnis.
Malicia exasperat et amaritat cor ad
iram tristiciam invidiam et odium. Infirmitas
debilitat ad resistendum malo et cohercendum
bono. Hec quatuor incidimus ex pena primi peccati
et originali contrahimus ea ex peccato in quo nasci-
mur filii ire. Ex hiis procedunt septem capi-
talia vicia de quibus quasi maioribus ramis
cetera vicia pullulant. Hec sunt septem ca-
pita draconis in apocalipsi et septem de-
monia in marco de maria magdalena proie-
cta. Item septem gentes que terram promissionis
occupaverant ne filii israel pacifice in ea
habitarent quia arcent nos hec vicia ab
initio regni celestis ut ea studeamus
expugnare et subiugare. Docet autem
vetus traditio apud grecos sicut et clemens
testatur quod iste gentes primo populant

filios levi de terra illa de cuius stirpe descen
dit abraham et isrl. Unde cum precepit filiis
isrl gentes chananeorum expugnare et terram
eorum possidere videntur fine quod non aliam terram
violenter expugnarent nisi in parte sed domino iniungente
obedisse ut terram suam recuperarent expulsis
illis qui eam iniuste detinebant. Hec autem
in figura facta sunt nobis ut vires anime et affec
tiones quas creator bonas fecit sunt et ad bo
num usum hominum iste ut cetera et utilia p
cas quoniam que expugno in initium innatae sunt
studeamus reformare et virtutes innatae
expulsis corruptoribus viciorum. ¶ Superbia
est amor proprie excellencie quo homo alta cupit
se ipsum altius reputare et ab aliis volens
reputari et alios precellere. Invidia est ad
odium aliene prosperitatis quo homo dolet alium sibi
equari vel preferri et cupit ei malum et de bo
no eius dolet. Ira est indignatio in tribule
ta gravioris qua quis animo furit et estuat con
tra alios contra rectum et quod est contrarium voluntati.
Accidia est tedium boni operari corpore dum
irrationabiliter ut nec mente aggravat aut
dissolucio cordis ad vana alia magis in
clinat. Avaricia est cupiditas plus quam ne
cessarium sit habendi temporalia. Gula est
inordinatus alimenti appetitus vel inmoderatus.
Luxuria est illicitus ardor libidinis vel illi
cita completio libidinose delectacionis tactu
vel inmorosa cogitacione. ¶ Hoc totum quasi
valde utile est. licet quomodo vicia sint peccata
que est corruptio boni et pena peccati. Deus
tamen dedit ea homini igitur sunt mites affectus
vel motus appetitum ad bonum Deum quasi
Deus nichil mali fecit sed cuncta sunt bona valde
Expugnatio igitur viciorum non est aliud nisi refor
matio naturalium affectionum et motuum ad statum
et condicionem dispositum ut super aliquem datum
est de appetitum sublimitatis qui datus est homini
ut appetat celestia et divina et spernat
terrena et vilia quasi indigniora se. Hic modo
dilapsus est ad infima ut appetat terrenos
honores et vanos et flos. ¶ Invidie af
fectus naturaliter homini instructus est ut non invideat
proximo de bono quod habere potest nec cupiat ali
cui quasi malum vel faciat sed ut odiat
vicia et peccata in se et in aliis et invideat
dyabolo qui tot animas aufert deo et aliis adiu
tores eius immo vocatur dyabolus. Hostes et subli
miores animarum qui spoliant animas eterne beatitu-
ne
et gaudium in ipsis est spoliat ipsum maiori
gaudio quod ibi esset si plures illuc venirent
cum singuli qui ibi sunt multa leticia fa
ciant omnibus temporibus celi salva tamen eterne
predestinacionis racione quia nullum ibi deesse
supplicatum permittit. Isti sunt hostes nostri et
odio habendi igitur tales sunt qui nos persequuntur
eternaliter quoniam nunc non illi sperant adhuc co
tives nostri fieri in gloria celesti et si ad quod
videant inimici. ¶ Ire affectus datus est
homini ut vastat vicia et malis sugge
stionibus et exordinatione non paciat se trahi
in consensum peccati et reprimat malos motus
in se et in aliis ubi oportune potest et ulci
scatur dei iniurias et transgressiones iusticie
et tunc dicitur zelus iusticie sic legitur
fuisse prophetis et aliis non recte agen
tibus et alii sancti viri. Sicut nunc in initium
deforta et quod vom in furore usa est
et quasi in insania et more freneticorum irraciona
biliter moveat homo quod honorem, quod amicum
et proximum quod se ipsum alium et quod stos et
quod deum et quod insensibilia et irracionabilia
que nec male nec bene facere agere nisi sic nam
impellit ea cum vos agi sentimus nos iniuste
motum nunc possimus cohibere impetu iracundie
cohibere ¶ Sed affectus tristicie datus
est homini ut doleat de peccatis suis et ali
enis ut merens sit de dilacione
patrie timeat supplicia inferni doleat
de passione sua compatiatur aliene af
flictioni ut per maturitatem utilis
luctus excludat levitatem vane leticie
quia est nimis dissolucionis. Et hec bona
et secundum deum tristicia perversa facta est mu
tata in tristiciam seculi mortem operantem
in desperacionem diffidenciam irracionabilem

de affectu gaudii

.r. more. ¶ Affectus gaudii datus fuit homini ut gauderet in deo et in spe eternorum bonorum et in beneficiis dei et gauderet de proximo in bonis eius et delectaretur in laude dei et in bonis operibus et fastidiret omnia vana et inutilia et iocundaretur in operibus divinis et ex hoc efficeretur alacer et agilis ad servitutem dei. Sed modo perversa est in diffinicionem et vanitatem ut homo gaudet de inanis falsis et affluentia temporalium rerum et honorum et voluptatum in risu et derisu et fabulis et turpibus ludis et fastidit omnia que dei sunt et insipida fiunt dei et tedet eum mentem esse divinis et pigritatur ad studia devotionis et virtutum et evagatur corde circa inutilia et vana et immunda et graviores labores corporis libenter sustinet in aliis occupationibus et negotiis quam insisteret spiritualibus et divinis. Unde accelerat ab eis absolvi quantocius potest et negligenter facit id quod facit nisi forte lucrum vel laudem inde speret consequi vel aliud commodum temporale. Exordinata autem leticia gignit tedium boni dum nil libet facere vel discere boni vel cogitare vel loqui. Similiter ex dissolutione tedium boni nascitur dum tamen interim sumus nimis levitatibus quod tedet nos spiritualibus studiis intendere et quasi anxiam cum debemus ancelli abocio vel iocis servilibus et seriosis exerciciis occupari. Unde qui ligati diu li ad stupide remittenti animo cogunt esse divinus et hoc est accidie vicium fastidium boni. In hoc multi et religiosi laborant et pauci superant.

de affectu avaricie

.s. ¶ Affectus autem avaricie datus fuit homini ut esset cupidus magni meriti apud deum et magnarum virtutum et multorum bonorum operum et ut multas animas lucraretur deo dicendo orando bonum exemplum dando et invitando ad profectum salutis et ut non esset homo contentus boni quod iam haberet nisi laboret ut multiplicaret augeret ei gratia et opera virtutum. Sed nunc delapsa est ad cupiditatem temporalium rerum pecunie possessionum et divitiis ut et nihil quod colligit quod homo semper debeat vivere et mundus perire ut congreget quid valet ne peniteat mundo non inveniat unde vivat sicut Noe imminente diluvio congregavit escas quas haberet cum omnia diluvio perissent. Et quanto homo morti propinquior tanto studio suo congregat et custodit et condat quod sit miserabilis avaricia eo magis colligit quo minus indiget sic qui multum viaticum fert ad breve viam et qui sumptuosam domum construit pro unius noctis hospicio. Nos autem deus noluit nos sollicitos esse de hora mortis ut pauca de temporalibus cogitemus quia omni hora timemus perdere et multa de eternis adipisci sine intermissione speramus.

de appetitu victualium

.t. ¶ Appetitus victualium datus est nobis pro corpore ut sustentemur naturaliter et possimus durare in servicio dei. Multum vero et moderatus et parcus victus et uniformis diu natura conservat naturam dum non opprimit vires eius sed reficit et sanitatem conservat. Et uniformis dieta quia natura concrepat sibi et non turbat per commixtionem et ignotis escis. Unde quidam claustrales et heremite diutissime vivunt sani. Sed appetitus ille naturalis modo effusus est in voluptates et superfluitates. Non sumus contenti unde sustentetur natura sed unde palatum oblectetur et cum talibus assueti sumus et natura sic eis concrepavit quod alio tenuiori victu debemus esse contenti natura remurmurat propter assuetudinem. Unde statim putamus nos adeo debiles et infirmos quod victu paupere non possimus vivere et quod destructione delectamine delicata importune et inverecunde impetimus quod nolentes exponi quod natura sic per consuetudinem delicata dilapsa est ita per contrariam assuefactionem possit reduci ad competentem modum. Sicut magis prius sic videmus in maxima parte mundi qui parce vivunt gentiles Iudei pauperes rustici quam quidam depauperati modo tam sani sunt sicut olim in deliciis fuerunt. De spiritualibus autem deliciis et gustu interne dulcedinis quasi sine comparacione omnes mundi delicias superat sic mel ne ... finum modo est iam mecum vel efficacem desiderium ad studium et inter illos qui sibi aliquid videntur in religione immo despicitur et deridetur.

et qui stulticia et ab hominibus iam heretici et ab
alijs relicosi presumptuosi huiusmodi paciuntur
et demoniaci reputantur et heretici dicuntur. Quomodo
vero spirituales ipsi sint quod deuocionem graciam
sic deprecantur et presumuntur ab apostolo distare
qui et animales appellat qui non intelligunt
que sunt spiritus dei quia stulticia est illis non tamen
laudo nec approbo deceptores et deceptos qui
spiritum suum vel alienum pro spiritu dei presumunt et
seducuntur sed probandi sunt spiritus et sic iudicandi

de affectu dilectionis .v.

Affectus dilectionis est datus sunt homini ut
diligeret deum super omnia et se et proximum propter deum
et secundum deum et omnia opera diligeret propter factorem
quibus unus quisque sua dignitate et utitur ministro
creature ad dei voluntatem et sua eterna salu-
te et hoc propter delectacionem et usum referret
ad conditoris dilectionem et cognicionem donec ad
ipsum perueniret in quo sic vnit omnia secundum
eterna racione. Sed ille affectus qui corruptus
est et dilapsus ad amorem carnis et temporalis
delectacionis ut iam non diligat nisi propter sua tem-
porali utilitate et carnali delectacione et cor-
pori voluptate licet et usus carnalis concubi-
tus datus fuit homini et mandatus ad prolis
propagacionem deo educande et eterna beati-
tudinis cum deo et angelis possessure. Sed
modo non proles sed delectacio in hoc opere queritur
et si proles desideratur pro mundana iocundita-
te queritur vel pro hereditatis terre successi-
one vel honoris augmento ut proles anni-
ci habeant in terra. Vnde dolent qui paruuli
decedunt quod multo tucius moriuntur quam postea
amplius per mortale peccatum perdant vitam eternam
que prole in etate adulta propter dubium quales
futuri sunt et propter multiplices laqueos peccati quos
valde pauci euadunt.

De spe .x.

Spes data
est homini qua confidat de bonitate dei et
speret adeo consequi graciam in presenti gloriam in
futuro peccatorum veniam si peteat temporalem su-
stentacionem sicut expedit et liberacionem a ma-
lo et conseruacionem in bono. Sed spes modo
confusa est ut quam minus conveniunt homines quam debent
quam plus quam iustum sit tamen confidunt quidam
de bonitate dei quod est saluet eos in peccatis
contra iusticiam et veritatem suam ut immundos collo-
cet in celis cum angelis mundissimis. Et ve-
rsum tamen ~~diffidunt~~ diffidunt de deo quod si co-
nuertuntur non velit eis dare perseuerantiam in bono
et sustentacionem pro corpore quia deus spirituales sic
timentes sive dum in peccato manet et ipsius
amicos suos iustos et penitentibus et gustantibus
ad ipsum ut peccatores pascat liberaliter et sol-
uet quos deseruat et fame perire sinat.
Non affliget dominus fame animam iusti.

De timore .y.

Timor est datus fuit homini ut time-
ret deum et timeret adeo separari et eum
offendere et puniri ab ipso et dampnari.
Modo timent tamen temporalem aduersitatem et in co-
modum corporis et detrimentum honoris et futura
et eterna mala non timent que numquam futura
sunt et qui timuimus ~~time~~ sunt sine effectu quam
sed de futuro iudicio et eternis supplicijs
vel quam facilius euadat ea quam dicatur. Timent
magis vel bestiam vel rem visibilem quam deum
omnipotentem quem offendit.

De dol... .z.

Pudor etiam
datus est homini ut pudeat cum indigna agere
vel egisse coram deo suo quod est peccasse et servum
peccati factum esse et mancipium dyaboli et omnis
turpitudinis vel inhonestatis vel stigmaciei
et vilitatis. Modo autem pudet nos sinceros
dei omnia facimus vel voluntarie vel vitiose
pudet nos imitari dominum in humilitate paciencia
paupertate religione obediencia et despec-
cione et contumelijs et confusione cum non sic
deo dignus qui eum crucifixerunt coram hominibus
confiteri vel et imitari cum gloria magna sicut
Rex noster et dominus. Eodem modo sentiendum
de omnibus que a deo accepimus de intellectu
mentis et ingenio et de corporis et membris
eius et de substancia corporali et honore et pace et spe-
quo viuimus et de omnibus que in mundo sunt.
Homini omnia que data sunt nobis ut inde se-
ruiamus creatori ut nobis vitam eternam me-
reamur et proximos nobiscum trahamus adiuuamus.
Sed contra nos omnia que ad usum vite vel mun-
di oportet nos puniri hic vel in futuro et per
spaciam augemus culpam et per quos et me-
ritum pene.

.a.

Nunc de singulorum viciorum
natura vel descripcione aliqua consideremus et de reme-

De singulorum viciorum natura et descripcione et de remedijs quibus curantur

dijs quibz curant cu virtus no aliud
sit q vicioz pfecta curacio ul carencia
vicia s q ista in respicit Quia si vi
ciu i ordinatus motus e ul affectus natalis
corruptus eius qrium e virtus ul affectus ul
appetitus ordinatus ad id et s i q a bono
creatore datus fuit ut an patuit i pce
plis Superbia t plyo e ut supra dcm e
cu aut q plus placet sibi q debeat
et maiore se existimat q in veritate sit
aut cu alijs placere desiderat et studet
amore pprie glie magnus volens reputari
et honorari et laudari cu soli deo honor
et glia ppe debeatur qui solus essenciali-
bonus est et a quo habetur omne bonum ut
q q glie nos usurpamus deo furam
imo decipimus nos attribuendo nobis q
no e vim sic metho metir se honesta
et formosa cu no sit. hec e tamen glia
q vacua et vitate et utilitate salutis
Tercia cu vult alijs pminere singlris
glie ul dno et placone et ipio et despi
cit ceteros et deprimit Decipitur aut qdru-
pliciter. Ul putans se hre q no ht aut
plus hre q ht/ ul singlrit prerius hre
ul exse ul pmitus sue hre ¶ Tria
sunt aut q vicia in nobis expellunt
et virtutes opantur gra dei industria ppa
et necitas. Gra dei infundit virtutes
Industria coopatur gre ex libero arbitrio et
necitate qurit in virtute Sine neccitate
sepe s sine gra nuqq pt ee virtus et
libi arbitrij qsensus Quibzda infudit
gra virtutes cu modico vl nullo labore
industrie ppe hz no sine qsensu voluntatis
cu sit voluntatis consensu nullus sit meritu
sic illis q pvenit deus in bndictonibz
dulcedinis sue Ecce Qui de luce i i dulu
cto incipiens etatis capacis militie
vigilauit ad illa no laborabit Assiste-
te u. foribus suis inueniet illa. i. gram
sapie et virtutis sic aplos et alios qnq
maxie i pmitiua ecca repente spu sco
repletos ad virtutes et dona et diusa
carismata sci spc Gra excitat volun-
tatem

et instruit et laborat ut industia agat
ad pfectum virtutis Neccessitas autem e cum se
quis voluntarie subicit ut qui obligat se
voto ad obiam castitatem et paupertatem
et silia vl qui vadunt ad infideles pdica
re Sz illis pea euenit ad pati ul agere
q libenter euaderent vident necitate cogi
q tu voluntari e q ad h sponte se ob-
tulerunt et pocius pati volunt q a ppo-
sito resilire Alia e coacta q hoc invitus
tolerat n tu pt effugere ut paupertas seu
infirmitas corporis despectio psecucio tep-
tacones alique et alie diuse tribulacones
quos licz primo i voluntarie toller et tu
minime tu pea cu videt ee ineuitabi-
les incipit quasi voluntate flectere et
facere de necitate virtutem et tunc incipit
mereri et coopatur illa necitas ad mag-
nu pfectum virtutum adqz mixo aliud pueni-
ret. et h e q dr de quibusda compelle
intrare et id q orat ecca dum Et ad te
et nros rebelles compelle ppicius volun-
tates h e fac de i uoluntarijs voluntarios ad
ea q sciis nos expedire et p aduersa tu
tu volumus te in psperis sequi Industia
in tribz qsistit In prunda qsideracone
In labore conatus et in pseuanti dilige-
tia Ipsa tria adiuuante gra vicia
expugnant et virtutes obtinent Ez gra
qsdam ita pvenit ut aut nulla faci
litate imo et cu nulla suauitate faci
ent bonum et declinet a malo aut ita
accendit voluntatem ut cu magno fuo
re qz facienda propter agg diat q
uis dura et difficilia Quasda vo
ita sibi q ammo relinqt qui bonu age
debent necce habeant se stimulis et calca
ribus pungere qr pigros dicit ut gauior
sit eis difficultas supandi torpore
cordis q labore actionis sustinendi
Isti et si no habent desiderium feruens adue-
niendi post dnm ht tu desiderium qsidis
oracis trahi cu sponsa q qui agilitatem
currendi no habent ups id Concupi
sit aia mea desiderare in t. i. o. t.

De tribus q vicia expellunt

b.

voluntate bona sunt sed pigri et tepidam
non sed ferventem. Primum felicius, secundum labo-
riosius. Tertius autem maioris meriti sit puto
neminem perfecte estimare posse nisi eum qui
spirituum ponderator est scilicet deus. Quia sicut sepe vide-
licet luctando vincitur et ipsos ut per consue-
tudinem sui potentes fiant magne virtutis
et primi maiori indigent cautela ne se
dilatent quia dicie facilitate acquisite prodiga-
lius plenius effundi quam qui paulatim et cum
difficultate laboraverunt. Sed antequam perfecte
vincant difficultates temptacionum sepe
quasi lassati et victi ex labore desperant de
victoria et de pervencione ad finem quo
tendunt et remittunt studium perfectionis
et ad alias occupaciones se convertunt quasi
diffidentes deum quod velit eos introducere
vitam promissionis per quod significatur perfectio
pietatis sic filii Israel in deserto tedio la-
boris et timore difficultatis de superandis
hostibus detraxerunt terre promissionis et
mortui sunt in deserto preter paucissimos
scilicet preter Caleph et Iosue qui designant
eos qui caute et viriliter per temptaciones
transierunt usque in finem perseverando. Ideo
inter tot de seculo qui de egypto egressos
tam pauci perveniunt ad consummatam perfectionem
quia vel seducti callidis deceptionibus inimi-
ci vel tedio laboris et difficultatis fracti
viam perfectionis deserunt et aggredi non pre-
sumunt. Quedam autem sunt generalia re-
media contra vicia expugnanda ad vir-
tutes obtinendas quedam specialia contra
aliqua singulariter ut contra luxuriam fugere
feminas vivos et similia. Quedam etiam sunt que
cito et perfecte producunt hominem ad sanita-
tem mentis quedam tardius et imperfectius.
Efficaciora remedia contra omnia. Primum
paupertas ut in omnibus paciaris penu-
riam non solum in hiis que desideras quia illa
est omnium divitiarum qui plus cupiunt quam
habent sed penuria et in hiis quibus necessario
indiges in victu vestitu hospicio in-
strumentis et similibus. Secundum despectio homi-

ut sis contemptus et vilis pendaris et non cu-
reris et in nullo singulariter honoreris sed pocius
confundaris exprobreris et vituperis et despi-
ciaris ab amicis. Donec tumor elacionis potis-
sime consumatur. Unde videmus quanta medici
tolerant abominabilia et quos paciens quod non
facerent si haberent divicias vel honores.
Tercium est extremum magisterium ut coga-
ris facere quod invitus facis et dimittere
quod libenter faceres et non habere nisi quod datur
vel agere nisi quod iubetur vel loqui vel esse nisi ad
nutum alterius et nichil dissimuletur quod
negligis quin asperius reprehendaris et puni-
aris donec curvitas proprie voluntatis ple-
ne intret ad formam rectitudinis reflectatur.
Quartum elongacio a consorcio secularium quia
sicut aqua turbata si ponatur seorsum absque
frequencia tractatu mentium purificatur magis
et magis ita mens religiosi a seculo se-
questrata minus afficitur circa terrena et ce-
lestia magis incipit desiderare et purius
intelligere et facilius cogitando videre
eis. Quintum frequens oracio quia oracio elevat
mentem supra se ad deum et impetrat ab ipso
curacionem languorum viciorum et sanitatem
virtutum. Sextum est quibus afflictio vel
tribulacio adversitatis ut labor infirmitas
persecucio temptaciones infamia et similia quia
sicut lima purgat et facit splendere me-
tallum ita tribulacio et angustia et afflic-
tio abradit rubiginem viciorum. Unde Gregorius:
Qui desiderat plene vicia vincere studeat
humiliter per graciam sue flagella tollerare.
Sed autem primo est amara ad sustinendum ab
usitatis per consuetudinem continua de die in
die fit tollerabilior quousque iam non curet
vel et diligat propter perfectam sanitatem quam
exinde pervenire sentit. Ergo de cancio
quod primo acerbum est sed emortua carne
non dolet et superfluos et noxios humores
educit. Unde orat propheta: Proba me domine
et tempta me ure renes meos et cor meum. Sep-
timum continua mortis et retribucionis me-
ditacio que facit vicia timere et virtutibus
studere. Sed autem arte mediate contra ...

curant

De specialibus remediis viciorum .13.

curantur. Ita viciis contrariis eorum remediis
sanantur ut superbia humiliatione, gula so-
brietate, impacientia adversitate et sic de ceteris.

.D. ¶ Nunc autem de specialibus singulorum vi-
ciorum remediis videbimus et quamvis non omnia pos-
simus scire vel describere pauca tamen de plu-
ribus ostendemus sicut pauperes qui non possunt
De remediis superbie — multa medicinarum diversitates et efficacias
habere conficiunt sibi de vilibus herbis ungen-
ta quibus liniant et leniant dolores suos.

.E. ¶ Primum superbie remedium est consideracio
proprie vilitatis tam in corpore quam in anima tam illius
.1. quam nobis cum ceteris communis est quam illius que in
nobis singulariter agnoscimus in occulto vel
in aperto sive sit naturale sive accidentale.
¶ Considera vilitates et infirmitates corporis
quod sumus concepti quomodo in utero nutriti
et nati quod sumus intrinsecus sub cute que
sordes ebulliunt per aperturas quam facile
deperditur quidquid in nobis pulchrum vel validum
apparet quod mors semper appropinquat et quales
post mortem erimus. Item quod exteriores ho-
nores et divicie non sunt nostre naturaliter.
.2. ¶ Divicie terra sunt et de terra tolluntur
ut pecunie et possessiones honores non
impenduntur homini propter se sed propter questum qui
inde speratur sicut vultures et cancri
accurrunt ad cadaver quod diu sperant inde
saciari sed cum totum corroserit quod nisi
sicca ossa manent relinquunt cadaver.
.3. ¶ Item bona nature nostra non sunt sed dona
dei et racionem inde reddituri sumus districte
ut sciencia ingenium virtutes. Mala nostra penitus
mala sunt et ex pluribus circumstanciis
gravia et gravibus suppliciis digna. Bo-
na nostra non penitus bona sunt multipliciter infecta
pigricia desidia vana gloria ypocrisi te-
piditate et vanis cogitacionibus et impacien-
cia et cetera vicia sepe inficiunt bona
que facimus et maculant sacrificium nostrum
tam oracionum quam actionum ut minus sit deo
acceptum et minus nobis meritorium. Item eo quod oppo-
siti sumus pluribus periculis et eterne dampnacioni
et infinitis suppliciis et pluribus viciis et
peccatis onerati et miseriis subiecti. Unde ergo
superbit terra et cinis homo tam vilis. ¶

¶ Secundum est exercere se in humilibus operibus . 2.
vilibus et despectis officiis et rustica-
nis laboribus humili habitu mediocri humi-
les mores et verba habere locum novissimum
eligere nichil iactancie et ostentacionis pre-
tendere. Hec et huiusmodi similia cum in consuetudinem
versa fuerint mentem ad humilitatem inclinant.
Si autem vana gloria vel superbia pulsat
mentem huius humiliacione iam per longum
usum ista vanitas evanescit. Psalmus: In
deo faciemus virtutem et ipse ad nichilum
deducet tribulantes nos. ¶ Tercium superiores et meliores . 3.
se attendere tam homines quam ipsum dominum
illum deum et homines ut eorum comparacione
sibimet vilescat homo qui se aliquid esse pu-
tat sicut locusta ad gigantem calculus
ad montem gutta ad flumen et tantum in
faciendo bonum quam paciendo adversa parvo
garcio vilescit inter comparatos sic nos
debiles in virtutibus vel maiorum et sanctorum sunt
ante nos fuerunt sive nobiscum.

De Invidia .F. ¶ Invidia
triplex est. Prima non gaudere de bono
alterius et non dolere de malo. Hec est contra ca-
ritatem proximi quem tenemur diligere sicut nos-
met ipsos cum nemo de suo bono non gau-
deat vel de malo non doleat. ¶ Secunda est 2
dolere et torqueri in bonis alterius et gaudere
et optare malum eius ex odio persone. Ista
qui dolet prosperitate temporali alicuius vel gau-
det de adversitate eius quia videt ita ex-
pedire eidem vel communi utilitati aliorum
non ex odio persone non est invidie deputandum
sicut iustus iudex destruit malefacto-
res ne vel ipsi gravius dampnentur si diucius
in malis persistent vel per eos pax communis turbetur.
¶ Tercia insuper promovere malum alterius 3
verbis et factis et bonum impedire vel deprimere.
Gravius invidia est malum pro malo reddere.
Gravius autem odire illum qui nichil nocuit.
Gravissimum autem malum pro bono retribuere
vel odio habere aliquem quia bonus est sicut Iudei
Christum. Item malum est ledere aliquem in rebus
honoribus vel in corpore. Pessimum autem in modo
dyabolicum ledere et nocere alicui in
anima quo ad vitam eternam. Item negare

indigenti beneficium prestandum est ut si sit inimicus
non impedire a malis eius cum posset contineas.
Precipere autem est bonum inimici et promouere
et diligere ex affectu. Quidam putant se in-
nocentes si negant illis quos non diligunt
salutacionem suam sed examinent se quomodo
esurienti inimico cibum mitterent quod non
sine proprio dampno dare possunt negauerunt
maxime si desideret et acceptet. Idem autem
inuidia vel odium deo contraria sunt que sicut
caritati que deus est opposita sunt et omne
de remedijs inuidie bonum quod dei largitas omnibus equaliter cre-
auit. Iste equaliter inuidet et eos odit quos
deus creauit et redemit et diligit et
de quibus spes est quod adhuc eterna percipi-
.g. ant. Primum remedium contra inuidiam
est quod et summum est nichil amare nichil
cupere eorum que mundus amat, id est honores diui-
cias voluptates. Temporalia enim quo plures
diuiduntur eo pauciores minores fiunt et qui
ea appetit inuidet alijs illa habentibus
dum necesse est alium carere quod alius habet. Ce-
lestia autem et diuina quo plures participant
eo magis dilatantur et habundant ut virtu-
tes et sapientia et dona spiritus sancti et similia
que participacione non minuuntur. Secundum est
de remedijs odij cogitare quod si aliquis non habet id quod vim ei
inuidet tamen tu non habes. Tercium cupiat al-
teri quod sine dampno tuo habet ne frustra
.h. de aliena felicitate torquearis. Re-
medium contra odium est timere vindictam dei
qui non remittit homini peccata sua qui diu re-
2 tinet odium ad proximum suum. Secundum cogitare
quod tamen quandoque oportet eum proximo reconciliari
si vult saluari. Unde melius est cito hoc fieri
quam tardius ne homo interim sit in periculo dap-
nacionis et perdat bona que interim operatur. Sumus
enim domestici in domo patris celestis
hic debemus eterne pacis sedus inchoare
quod quanto hic fuerimus dilectiores tanto illic
3 iocundius fruemur eterne pacis. Tercium
est ut studeas illi qui magis contrarius est tibi
obsequiosior esse et affabilior per hoc enim lenie-
tur cor eius si est intelligens vel saltem cor tuum

Noli vinci a malo sed vince in bono malum
Et si esurierit cibo refice. Quod plus prodest homini
diu meminisse iniuriarum non enim ut apostolus
dicit teret et affligat semetipsum. Sufficit
diei malicia sua. Tanta enim sunt nobis
molestia contingentia studemus in nobis esse
pacifici quod si simpliciter voluimus ea nobis
aggrauare per odium et rancoris conseruacionem
tristicijs obruemur quam omnia respiciendo vitamus.
Potius modo apostolus dare locum ire debemus
id est cedere et non resistere malo malum pro
malo reddendo quod si velimus omnes opp-
rimere quos aduersarios patimur vel alij insur-
gunt et nos citius succumbemus quod omnes eli-
minemus. Qui se ipsum per pacienciam vincit
omnes aduersarios superauit. Ieremias Bella-
bunt aduersum te sed non preualebunt. Ex
de viciis sic odium aliquando nascitur De Ira
ex inuidia aliquando ex ira diu retenta.
Ire triplex est qualitas. Prima .1.
subito ex facili causa mouetur ut ex coleri-
co vel verbo vel etiam ex sola vana suspi-
cione. Aliquando est contra insensata commouetur
et maxime brutis et lapide et ligno
vel calamo et huiusmodi sine racione. Secunda 2
vehementer inflammatur. Aliquando enim ira tantum
in corde accenditur. Aliquando et facies inflamma-
tur et deformatur. Aliquando et gestus et mo-
tus mobilitate quadam nobili agitatur
ex quo interiorum commocio demonstratur
ut frequenter naris pallor vel rubor
vultus depressio palpebrarum tremor
labiorum ingemitudo tocius corporis. Aliquando per
verba erumpit et clamores per conuicia
contumelias maledicta et minas et iniu-
ria et blasphemias. Aliquando quasi febris
genitur corpus vel quasi frenesis mente
in furore vertitur. Aliquando manus mouet ad
ledendum alium vel se ipsum ita ut sibi
met quandoque manus inferat vel ea que pa-
rauerit abiciat et destruat. Aliquando non
sinit admittere que sibi sunt vtilia ut
cibum et alia commoda et multa huiusmodi ira
operatur et pacem cordis turbat et

racionem obnubilat et memoriam confundit et sic
fumus hospitem de domo expellit, ita
ira spiritum sanctum qui super ceterum requiescit immo
quiescit de cordis habitaculo excludit. ps.
.3. In pace factus est locus eius. Tertia qua-
litas ire est diuturna commocio quia alii ran-
corem fouent. Quidam sunt de prima qualitate
magis et minus de secunda et quidam magis
et quidam de secunda. Quidam habundant in
duabus primis quidam et omnibus tribus
et hii pessimi sunt. Ira contrariatur virtuti
mansuetudinis paciencie et unitatis (?) ho-
de remediis ire nestati discipline morum et facit ipsum odi-
tum quia nec deum timet nec homines veretur. Ira
est non habet manum nec humilitatem pretendit
et excecat intellectum. Sicut fumus oculos sic
.R. ira cordis. Remedia ire sunt. Primum
prouida premeditacio illorum que possunt acci-
dere tam verborum quam factorum contrariorum
ut ante pugnam se homo ad pacienciam paret
et hostem qui insidiis paratus expectet ut
eo minus perturbent. Remedia quo fuerint
prouisa enim non debent incaute pungere.
Antequam pugnam solent artem pugnandi
exercitare ut ictus aduersarii sciat
scuto excipere ne inprouidi vulnerentur et sup-
ponantur. Tamen quia tunc primum vult armari
quando iam hostes ruunt super eum non spacium
dabitur ei ad muniendum se et per stuporem
consilium non inueniet quo euadat. Secundum est
2. os comprimere tacendo et accensam flammam ire
in corde suffocare ne si euaporare per-
mittatur increscat et alios incendat sicut
de multis igne sepius experimur. Ideo (?) .n. dominus
hostia duo lingue dedit dentes et labia
ne facile prosiliat ad nocendum maxime
cum intus accensa fuerit igne furoris i. in-
fecta toxico liuoris qui dimittit aquam
caput est iurgiorum. Eccl. Facito ori tuo
hostia etc. ps. Pone domine custodiam ori meo. Ter-
.3. cium est quando se ad alia negocia quibus-
cumque occupetur loquendo vel alia tractando
ut sic obliuiscatur commocionis sue sicut
qui vult extinguere ignem subtrahit stipites

ardentes ut sic diuisus deficiat immo
partes ei subtractas. Prov. Cum defecerint
ligna extinguetur ignis etc. Quartum 4m
remedium est verecundia quia homo modestus eru-
bescit. Discipuli est sue inuerecundie et alios scan-
dalizare et verecundia facit sibi ipsi repri-
mendo iram vel et alios motus inordinatos
ne sue dispendia paciatur. Sic est timor
reprimit iram sicut videmus in famulis qui a dominis
suis sepe durius castigantur et non audent
leuiter eis mutire ne forte peiora eis in-
ferantur. Et quia per timorem humanum quanto
magis timor dei si vere insit menti et maxime
amor ipsius boni. Tantum potens est quisque
malo resistere quantum amor boni in cordis
eius affectu inualuit. Quintum est assuefacere 5m
se statim cum sentitur commocio admittere con-
silia prudencie perpendendo quam nociua
sit sic iracundia que ledit consciencia con-
fundit famam alios scandalizat cor
inquietat spiritum sanctum effugat tormenta meret
eius quod in proximo irascimur iam inevitabile
est si strenue est vel si oris et quod non persistimus ira-
scendo non quod malum duplicamus. Tanta
enim in hoc seculo occurrunt aduersa quod etsi
omnem diligenciam apponimus contra ea nobis
integra magis leuiter paciendo tamen non
omnia portabimus quanto magis si volumus
nobis ea exaggerare per inpacienciam et reti-
nere in corde per rancorem non expellere ut
euanescat sicut fumus obruemur et suffo-
cabimur quod omnia possimus resistendo sustinere
sicut illi qui contrarium flumen remigantes
non exercent suffocantur. Quod nolumus
verba contumeliosa aduersum nos prolata
retinere quia iam cum aura transierunt quia nichil
nocuerint nobis quantum fuit in se nec in rebus
nec in corpore nec graciam dei nobis auferent nec
honorem apud homines si nos non per inpacienciam
offendimus nos ipsos. Immo pocius grati
sumus deo et hominibus si contumelias pati-
enter quod si nulla aduersa pacienter. Sic
estimemus verba maledictorum et detractorum
sicut latratus canum vel clamores anserum
quos quamuis nos audimus et non timemus. Quod aliorum

conuiciose vitupat semp̄ mag' q̄ illū delectat Et aliū in curie icipiet aciꝰ
affligat nos et cū cuasim' letam et esti
tie boris obliuiscim' ul' adiecim' ut irato
gestem' nos de bon' icomoda q̄ iā p̄tijt
Sic et debem' pctatoꝝ obliuisci iniuriaꝝ
ac si nō fuit et gaudē q̄ sustinuim'
q̄ cū tribulacō ptransierit unū ei' ad
huc manet Cogitare et debem' q̄ nos
in hac vita sine aduersitate viuit et
qui scti fuint sepe gniua tollant Itē
quāta sustinuit scti et maxi maxi et sup
oms ipē dns ihus xpē et sup̄e passꝰ
et tanta p nob nō e idignū si nos aliq̄
tolam' p ipo et p mag glia nra et
De accidia p multo pctoꝝ nroꝝ p quibz utiq̄ mo
dica hic pati debem' q̄ ni sunt plima
et actiora Hec et hys silia prudet
et sepe cogitando ipetu iracudie et ipacie
I. facili' frangi. ¶ Accidie vicium tres
hēt spēs. Prima e q̄dam amaritudo
mentis q̄ nichil letū ul' salubricibz tedio
pascit fastidit hō ꝯsorciū Hec e qm
aplis scta ꝯstricia appellat q̄ mortem
opat pcluns i desperacōm et diffidēciā
prna ad suspiciones q̄ paciente aliū in
sequat ad necē sui ipi' victu irronabi
li ꝯpssa Hec aliū nascit ex pcedenti
ipaciā aliū ex retardacō ul' ipedito de
sidio cupite rei aliū ex ꝑdnacibz me
lancolicis humoribz et aut medicoꝝ e
adhibē remediū pocī' q̄ religiosoꝝ ul
2 theologoꝝ ¶ Scda e torpor quidā pigu
edinis qui sopnū amat et ora quoda
cords horret labores fugit ꝯspa qꝯs
frigus opacōm ocio delectat. Hec est
3 pigricia ꝓpe ¶ Tercia e q̄ sola fastidit
ea q̄ dei sut ad alia agit e et alacs
orō e eis insipida a laudibz dei se ab
sentat ul' tamē pt et audet festinat
explete velociter orones debitas et
ne nimis efficiat tedio eaꝝ assumit
itm' alias cogitacōnes ul' occupacōes
quibz intendat dom' pficiat horas ul
orones ꝯsuetas rumoribz pascit. ludis
delectat excogitat negocia qbz occupet

nichil mag' e eis onosum q̄ intendere
deo et hys q̄ spectant ad studiū et ꝯsciēcia.
cella ei carcer e Euagaria tā cor q̄
mete ex claustro diligit et q̄rit multi
plicaria occōne omne rigor discipline
spualis grauis est ei minuat eā. et cō
q̄rit de disciplia platoꝝ et p disciplia ze
lancīū. Hoc accidie uicie signū e igrā
tudis q̄ tanta bñficia ꝯtulit nobis
dns et ꝯfert cottidie q̄ fidele suū ei'
deceret nuq̄ ab eius laude cessare in
q̄ ei' obsequiū fastidire. Itē spoliat
nos multis uitis et pmijs in celo Tan
ta n. gliam nō hora negligim' q̄nta
bona minim' face possem' si ociose eam
transigem' et nlla ul' modica mora ptē
rit q̄ ā nō merim' ā demeam' Itē cū
in multis offendam' grace e ut tēpus
adhuc restat nob ad inueniendū tanto
meli' expendam' ut redimam' tpe
q̄ male amisim' De remedijs accidie
¶ Remedia accidie sunt. Primū e effi .III.
cacit' cogere se ad ea spualia studia
q̄ maxe fastidit hō et pprie ad oroes
et celebracōm dinoꝝ tā diu q̄usq p
dei grām ꝯtiat nob in delectacōm ei
ā difficiliū tal' grā nichilo' de labore
luctamus mitū accrescet et diuis roba
rit et ꝯsuetudinē mag' ac mag' tediū
minuet. Deus n. nō requirit a nob q̄
nō dedit. s. grām deuocōis s; q̄ vult
ut q̄ram' et cū dedit ꝯseruem' et grās ei
agam' Possibile n. e aliq̄s quoqz multo
plꝰ meri ipugna laboris pobtineda
deuocōne eē nō si pficit q̄ si nlla de
uocōis foret sine labore qz de isto poss
forsitan extolli et mitū diminui De
illo ā cor humiliat' et mitū ꝯfuat Cōt
tristiciā maxi' valz frequēs memoria bn̄
ficioꝝ dei et iurꝝ bñfactoꝝ ei' ꝯ cui'
bonitate pctā omī virū sut sic gutta
ad mare Itē p̄ libent' cū bō socie maxie
qui de deo sepe loquit devote Itē aliud
Jac. Tristat aliq̄s i nob oret eq' aio et
psallat Sic n. cor hylarescit et spc

tristiae effugat. Et psallente dd' spiritus
malus a saul recedebat. Occupacio et prode
tristibus ut obliviscantur existit. Pigris
utilis est laboris exercitacio et consuetudo
quomodi cogente se domino magistro ne
possint remisse agere pre tedio laboris in
debilitas sit mea. Et quia tedium cordis
valet varietas actionis ut ab uno cesse
at in aliud opus bonum / Servus dei in hac
vita exerciciis versetur ut a deo intendat
orando psallendo meditando studendo divino
cum a de deo tractet legendo studendo
sive conferendo disserendo docendo a prodeo la
boret operando serviendo corpus castigando
et virtutibus studendo a tore refectione
moderate indulgendo quiescendo dormiendo
cibum vel potum sumendo ad hoc ut corpus
possit spiritui servire etc. Panis et disci
plina et opus servo. Panis ad sustentacionem
disciplina ad correctionem et opus ad exercitacionem
Asinus indiget pabulo ne deficiat onere
ne lascimet ociosus virga quod impellat ne
pigre ambulet et deniet. Gravius acci
dia est negligencia psalmi adque quibus tenetur
De accidia Gravior preter mittere ore ex tedio accidia
nissa et alios impedire et a bono retrahere
ne posse aliorum bona studia eq. aio su
n. Avaricia tres habet species. Prima
Prima est amoria cupido habendi vel acq
rendi temporalia sine sequitur effectus sive non
Et sic potest avarus esse et pauper qui modicum
2 habet vel et nichil. Secunda tenacitas confia
di habita quod non permittit ea erogari
in pias causas vel in usus necessarios congrue ex
3 pendi nisi est cum dolore. Tercia augere
divicias et undique acquirere et de iniusto
et de rapina questu ut furto rapina fraude
usura et aliis inhonestis modis. Quidam
laborant in prima specie quidam in secunda quidam
in tercia quidam in duabus quidam in omnibus
hac vicium spiritale videtur ex natura esse
et ex sola consuetudine prava vel corrupta
voluntate mollita esse ex ex hoc probatur
quod mundus nullo tempore caruit hoc vicio et

aliquae gentes adhuc putantur ab eo
immunes esse vel fuisse sicut gimnosophi
stae. Et quia multi seculo prostituti renunciantes
aliis viciis sepius impugnentur ab hoc nunquam
de incepis pulsantur nisi forte misera voluntate
se ei subiciant. Cum autem semel se eius laqueo alle
gatum prius erit nimis nequam de cetero ab eius compede
liber erit. Sicut videmus religiosos quosdam
post primam seculi abrenunciacionem qua ab eius la
queis erepti fuerunt rursus inclini avari
cie rebus et insaciabili fame res alienas
qui prius proprias contempserunt Ut Judas Sic
ut dicit omnibus suis renunciaverat post ea fu
rtis et loculos colligens dominum maiestatis
vendidit et laqueo se suspendit. Reme De remediis avaricie o.
dia avaricie sunt. Primum dicit pro proprio 1.
relinquere et sub alterius regimine et provisione
vivere sic quod sint ei plene resignare et in nullo
suum nisi esse sicut in penitencia erat fidelis
sub apostolis erat et in monasterio bene ordinati
claustrales. Hoc est efficacius avaricie reme
dium sicut dominus docuit. Qui non renunci
averit omnibus que possidet non potest meus esse discipulus. 2.
Secundum considerare omnes perplexitates
diviciarum et laqueos avaricie et paupertatis
libertatem et utilitatem. Divicie enim pericu
lose acquiruntur et cum labore et cum multa
sollicitudine conservantur ex multorum insidiis
patent sicut raptorum potencium frau
dulentorum ubi multe sunt opes multi qui
comedunt eas est consumentium quod stertit
hominum cum illo servire divicie nec ab
exenere nec apparens sic est divitibus in me
dio cupidorum sicut carnifici in medio fame
licorum canum. Qui colligunt cito amit
tuntur. Divicie multiplicate non minuunt
sed augent sitim avaricie sicut potus
ydropico. Ut quibus quis erit plus crucia
tus affligitur non dum habite et amisse
pauca sufficiunt necessitati mors cito
rapit ab eis penas eternas amatoribus
suis lucentur. Ab hiis omnibus libera
est paupertas. Psalmus. Rapinas nolite con
cupiscere divicie si affluant nolite cor appo
nere. Fructus diviciarum est largitas elemosinarum

sunt illa infructuose sunt et periculose
Secundo divicie conservate in malum domini sui
cadunt Semen accumulatum putre-
scit seminatum fructificat ¶ Tercium re-
3 medium confidencia de deo qui non delin-
quit sperantes in se unde promissum proinde
Nolite solliciti esse scit enim pater vester celestis
quia hiis omnibus indigetis Cum enim sic
facit hominem ut alimentis indigeat non
patietur eum pre periculosa subtractione
si eius cure se committat unde Querite primum
regnum dei et iusticiam eius et hec omnia adicientur
vobis Sicut qui libenter vult
homini dare celestia et magna non negat
ei minima id est terrena Si enim mali et cru-
deles homines immo bestie et bruta filios
suos nutriunt multo magis creator operis
deus filios suos non deserit qui et benignus
est super ingratos et malos quanto magis
super bonos qui omnem sollicitudinem suam
in deum proiciunt Ps. Non vidi iustum
derelictum etc. Unde dicentibus expandum est
avariciam precentibus pro deo quod aut
procurabit hominem in necessitate quod cum pro
victu in penuria dabit homini unde quo
in habundancia possit habere et hoc est iocundius
de modico magis esse forte aut quod sub-
trahit corporaliter refundit menti in consolatione
spirituali ut libenter careat corporalibus habundanciis
quod spiritualibus deliciis felicius compensat
De Gula Insuper magnam gloriam in celo meretur
paciencia tollerata penuria temporalis De gula
.p. ¶ Gule sunt quinque species Prima ante de-
bitum tempus velle sumere quod decet come-
dere preter necessitate more pecudum Secunda est
nimia aviditate et impetu quadam vorare sicut
lupi vel canes famelici Tercia nimis
implere se potius quam reficere id est plus sumere
quam sit necesse ex consuetudine vel delectatione
gule Quarta nimis lauta et exquisita querere
hec nutrit avariciam sicut porcus accidia
vel pigricia quia delicata querit cumque divi-
cias ut possit habere quod appetit Quinta vero
ciborum replecio pigrum reddit quia vas ple-
num ponderosum efficitur hebetatur et mollem

// De remediis gule
et affectum devocionis obruit et refrigerat
et agilitas retardatur et in sompnum ducit
superflua ciborum repletio // ¶ Remedia gule
¶ Contra primam speciem sufficiat bona volun- .q.
tas ut nolit plus vel sumere comedere quam
sit necesse Infirmis non est lex posita Iuve-
nes vero et laborantes sicut exigit necessitas
dispensata reffici possunt cum consuetudo vel
ecclesiastica institutio non repugnat quia suam
utilis est disciplina vel consuetudinem ut modeste
se habeat et impetum refrenet Item
consideratio quod inordinata et nimis festinata
refectio ledit naturam et nimis nocet et corpori.
Eadem consideratio valet contra eciam speciem quia
nimis sumit et quod impedit a bonorum
opere sicut semper dictum est efficacius tamen reme-
dium contra terciam et quartam speciem est non habere
unde possit gule satisfacere Unde quanto
quis pauperior fuerit tanto minus in hac parte
peccabit Hec est secundum sententiam seniorum
prima pugna quam demonem nos oportet
et quanto minus superata fuerit tanto validio-
ra sunt cetera vicia contra nos et nos debi-
liores contra ea Per gule namque peccatum nos
nocuit in omne genus humanum deus et
salvatorem nostrum dyabolus per gulam tempta-
vit quia ianua aliorum viciorum ad ea quorum
adulteriora Valet et tamen contra delecta-
tiones gule quod est contra alias voluptates
inhonestas considerare quam cito pertransit quam bre-
viter durat et quam infructuosa sit et quam nunquam
sunt et relinquunt post se vestigia male conscientie
et peccatoris et confusionis et debitum suppli-
ciorum et mortis detrimentum Unde cum de-
lectamenta carnis et mundi appetas
pone in corde tuo ac si habueris et
faciaris sic et hora preterit quod volun-
tas preterita est quasi sompnium nocturnum transacte
immo contemptibilior est quam mala consciam
facit preterita voluptas evitata vel
lita et pena Ergo vero valet contra omnes
adversitates tribulaciones ut ponas in corde
tuo iam adversitatem durante quam ita de-
leat esse et aliter esse non possit et

voluntas dei sit quod ita sit et qui hoc di
sposuit ut ad hoc deveniret et ad sic
deveniret Cum non quisque sponte disponit
inde minus turbat si evenit Cum autem
tristaris quod non evenit quod optabas vel
sperabas cogita quod multa alia non evene
runt que de quibus cor hominis non disponit
sibi gaudium si eveniant de hiis et non
contristatur si non eveniant vii° g° Si speras
te crastino habiturum bonum prandium letaris
si spes forte tua frustratur turbaris quia
leticia spei subtracta est Et nichil
speras non contristaris si non evenit quod vides
tibi non perdidisse cum non habuisti amittendum
Homo non virtutis sic debet omnem spem
suam et solacium in deum ponere ut nunquam
ex toto figat animum in terrena consolacione
ut qui sit suspensus habeat desiderium ad omnia
potiora et non fixum sicut qui super glaciem
incedit leviter ponit pedem temptando
si crepitet ut retrahat pedem ne sub
mergatur Cum ergo perdis aliquid quod diligis
pone in animo tuo quod nunquam habuisti et
quasi sompnium fuit quod videris habuisse quod
iam more suo evanuit et in nichilum
redactum sit Hoc orat propheta sibi cum
effectu inspirari dicens Velut sompnium
surgencium domine in civitate tua ymaginem ipsorum ad nichilum rediges Hoc est
redige memoriam istorum terrenorum in corde
meo quod est civitas habitacionis tue
ad nichilum ut non reputem ea ulterius fuisse
quod preterierunt sicut sompnium de strato
surgencium oblivioni traditum non
curatur Sompnium est hec vita malis
et stultis qui se esse putant quod non sunt
id est felices et habere quod non habent Hec est
via bona quia ista sunt que habent Iste
consideraciones non sunt fantastice di
cende sed vere et sapientes que faciunt
mentem tranquillam et stabilem inter munda
ne prosperitates et adversitates varietates
Cum ergo desideras quod non habes cogita quod
habuisti et iam saturatus tu fuisti et iam
preterierit Cum iam habes quod diligis et minus

inicio eius per delectacionem affectum sed cogi
ta quod cito preteriret illa leticia et nichil
post se relinquit nisi vestigia doloris et confusi
onis et debitum suppliciorum Et ergo amittis
quod amasti estima quod nunquam habuisti id
est sed tamen quod in sompno vidisti vel in cogi
tacione ymaginatus sis te talia habu
isse Sicut si ymaginarer me quod sim rex
Francie et magnam gloriam et pompas et
divicias et delicias habeam et post modicum
rex Anglie debellet me et capiat et
spoliet me gloria mea et regno et iam
remaneam ab omnibus Si igitur pacta tali
fantasia contingat velle turbari et contristari
de illa regni fantastici amissione
vel si valde exhilarari voluisse ex de
lectacione habite glorie huius fantastice
nonne stulticia et tristicia vel inanis gloria
esset mortui huius quod nunquam fuerunt nec
erunt Tales enim varias leticias et tristi
cias sibi habere possent ymaginando nobiscum
et fingendo falsas glorias et delectaciones
et econtra tristicias et dolores sicut solent quidam
insani et lunatici quibusdam fantasiis
delusi ex confusione cerebri et sine appetere
potiori ea modo vide non flere super yma
ginaciones interius conceptas tristes vel
letas Ps Verum universa vanitas omnis
homo vivens id est vivens secundum hominem non secun
dum deum Et quare Verum in ymagine pertransit
homo velud in quadam ymaginaria delu
sione existimans se aliquid esse cum non sit
et ita vane extollitur sed et frustra conturbatur
vanis timoribus et moribus deiectus Ithe
saurizat et ignorat cui congregabit ea
quia nescit an ipse eis fruiturus sit
an alius cui non cupit Dicat hic igitur
nunc propheta consilium inveniat dicens Et nunc
que est expectacio mea nonne dominus et substancia
mea apud te est Verum de presente non formido Et
pone in animo tuo de futura adversitate
non turbari quia contingencia in se habent quod
possunt evenire et sepe turbaris nos an
tiore eius quod nunquam eveniet Sicut plurimi affli
guntur recordantes dolorum quos haberent
si penitus corpore morerentur quamdiu adhuc vivi

sunt et sancti. Ubi si est adversitas et futura
est sufficiat diei malicia sua ut non
duplicem nobis dolores precedente angu-
stia cum sequens tribulacio ipsa superveni-
ret. Hoc dico de temporali tribulacione non
de eterna quia expedit nobis premere et pre-
venire. Greg. Ante supplicium de supplicio
cogitare. Instante vero iam tribulacione
vel adversitate considerandi est utilitas ad-
versitatis quomodo peccata purgat. Cautos red-
dit a peccato et subtrahit occasionem peccandi
in multis. Excitat adversitas ad humilitatem
et passionem similia sustinencium ad compa-
ciendum sollicitus ad divinum adiutorium
ad experienciam de me [illegible] quod tribu-
lans corde meo [illegible] ad examina-
cionem [illegible] virtutum quia in adversitate
plenius videmus quantum profecimus in eis
Item ad maiorem gloriam extendat et sup-
[illegible] ad reddendam vicem Christo passo
pro nobis. Transacta autem adversitate gau-
dere quia evasisti sicut qui de naufragio
evadit vel de tempestate et iam mala
ad bonum [illegible] pervenit. Et noli [illegible]
te affligere timore vel odio ex memoria
iniuriarum. Ut illum a quo passus es co-
gitans quod si non meruisti apud illum
ut te affligeret tamen forte meruisti apud
deum ut te puniri permitteret. Et ipse deus
videns usus est illo quasi tortore suo ad
iusticiam prosequendam et [illegible] suum. Dicit
Assur virga furoris domini. Et quia tamen
est quasi virga ad dandam disciplinam filio
suo [illegible] peccati. Et sicut virga pro cor-
reccione filii in ignem proicitur sic et illi
ultores dei tandem puniuntur maiore
quia non recto zelo et iusticia [illegible]
cuntur. Greg. [illegible] aliqui [illegible]
te me adversa et prospera immobile conser-
ve ne prospera extollant vel adversa deiciant
quia adversitas maiorem [illegible] et care-
ncia vel amissione cupitorum vel timore
vel tollerancia [illegible] ad remedia et
[illegible] viciorum considerandas redeamus.
Non mediocriter [illegible] ad morbos viciorum

sanandos scire convenit [illegible] que
caro vel carnalis affectus aperit et placet
sustinere et non [illegible]
sit et in medicina [illegible]
qui bene [illegible] dietam et tamen [illegible]
et qui [illegible] recipit et sustinet amarum
poculum correctionis. Greg. Qui ergo aperte
plene vicia vincere studeat [illegible] pur-
gacionis sive flagella tollerare properet.
Scio et habundare et penuriam pati
et esurire et saciari [illegible] et in omnibus eo
[illegible] sum etc. ¶ Luxuria quadruplex est. De luxuria ·l·
¶ Prima in corde quando scilicet intendas co- ·1·
gitaciones lubricas sciente voluntate
causa prave delectacionis versatur in cogita-
cione sine repugnancia consensus. Aug. Perverse
cogitaciones separant a deo. Matth. Qui
viderit mulierem ad concupiscendum eam iam
mechatus est eam in corde suo. ¶ Secunda ·2·
quando scilicet [illegible] opus venereum faciat se li-
bidinosis gestibus amplexando osculando
palpando impudice respiciendo loquendo
et auscultando propria sola delectacione
prava vel aliis [illegible] blandiciis car-
nali affectione [illegible] facit. Hec tanto
est gravior quam prima quanto longius
ad exteriores conatus causa prave delectacionis
est progressa. Sed non sola prava mens rea
est [illegible] concupiscencie
quando magister Galienus [illegible] adulterii
libidinis incitamenta exteriorum [illegible]
membrorum [illegible] ad [illegible] et provocata
Si solum concupiscentie in corde mechia a
domino iudicatur. Quid ergo ex concupiscencia [illegible]
osculo palpacione etc. Tercia ergo stul-
te se [illegible] non putat tunc solum se pec-
casse cum opus venereum perficit vel
laborat perficere cum [illegible] opus
dampnabilia sunt. In [illegible] licito co-
niugio sepe [illegible] est simplex
coniugibus quod tales inhoneste blandicie
tactuum indecencium et spectaculorum et
collocucionum lascivorum. Sed aliquis
dicat apud se ex quo non [illegible] opus
pravum fornicando perficere licite possum

amoris blandicijs frui cum dilecta nimia
intencione ad inuicem et sic dilectionis
mutuum ut ignis caritatis magis ac magis
in nobis accendatur cum ex dilectione proximi nutriatur
et augeatur amor dei fiat quoque talis
est sibi spe spiritualis amoris sed carnalis
delectatione dilectione et delectatione diligendi quod
spiritus spiritum diligit non corporalibus amplexibus
indiget quia hic est carnalis amoris indicium
quod quanto plus crescit in corde tanto magis
amor spiritualis minuitur et refrigescit
et econtra spiritualis amor carnalem reprimit
et expellit Triplici autem peccati reus efficitur
qui talibus corporalibus blandicijs uti se licite
posse putat et si nullam intus prauam
operis habeat voluntatem Primo quia ican-
1. te se nimie exposuit temptacionis periculo
cum proni sint sensus hominis et cogitacio
in malum et temptacio que non dum fuit occasione
et oportunitate noxie familiaritatis ac-
cepta potuit corrumpere voluntatem et
in peccatum precipitare sicut sepe accidit
quod qui munda intencione mutuis iure
familiaritatis societatis mutuatis affec-
tibus spiritualibus in carnales lapsi sunt
in peccatum Tali quoque periculo se ingerere est
contra domini preceptum Non temptabis dominum
deum tuum Sicut qui super tenuam glaciem
confulta curiositate incederet si mergeretur
reus esset in se ipso Immo spiritum stulte temp-
tare grauius culpa esset et si mors
2 non sequeretur Secunda quia et si in se non
temptacionis sentiret tamen alij daret
occasionem temptacionis et peccati dum quia alij
fodit foueam ipse incidat in eam Qui
alij poculum mortis propinat tamen ideo
erit innocens quia ipse non bibit Job
alios eius .i. dyaboli prunas ardere facit
Ignitus .n. flatus eius ex igne ge-
henali cum duos carbones oppositos
inuenit et semiuiuos sufflat donec eos
incendat Sicut carum mortas si tactu
alium inficiat cum in tempe ad nichil
aliud vacat nisi alijs curis intendat
3 nisi animas seducere Tercio propter malum exempli

ex quo alij grauiter scandalizantur non
carentes praua suspicione de tali noxi-
a familiaritate et indicatos de malo
indignantur in mimum a detrahunt vi-
dentur Innocentes eorum collegas qui
et illi similia faciant et vilipendit re-
ligionis reuerencia ex talibus et plurima
mala fiunt Alij vero eorum ex audacius
similia faciunt putantes et sibi licere
quod ipsi se innoxie facere arbitrantur
et dissimunt ab eis ul audet eorum ex
quod an non audebant Immo et ipsi pecca-
tores teniores sunt et qui iustificant
se in peccato comparacione eorum corrupcionis
religionis puritatis Et hec omnia re-
dundat in iniuriam dei et offensam et
glorie eius detrimentum cum insolencia
carnalis pronis filias dedecoris videatur
Tercia spes luxurie est naturalis coniunctio 3.
viri et femine sine coniugij honestate hec
subdiuidit in multas spes ut est
simplex fornicacio adulterium sacrilegium
incestus stuprum raptus etc que non pro-
sequor nec distinguo Quarta est 4.
peccatum innaturale cum non naturale omnibus rebus
nouam ipsa dedisset que nec subticeret
hoc peccatum quod contra uel contra naturam
sicut spirituali nomine relinquitur eo quod indignum
sit nomine quod spaciam naturam destruit
et humanam naturam maculat et infamat
Dicitur cum alium passio ignominie ut immun-
dicia vel mollicies et talibus passio-
nibus sodomitas Apostolus dicit tradidit
in reprobum sensum ut faciat ea que non
conueniunt Ro. 1. Huius autem diuersitates
vel descripciones nec notari expedit
ne et ipse aer inficiatur vel ne consu-
mede tractandi minus horrendum et ab-
hominabile fiat audientibus vel ne detur
simplicibus modo in cogitandi et mali
occasio curiose Tamen quoque studio
vigilans voluntarie delectacionis con-
sensu se prouocat ad pollucionis immun-
dicia vel et alium de hoc pati consentit
vel cooperatur alteri preter usum ne ad quartam
luxurie speciem dicitur pertinere De illusione

sopnior pcernito qr sic dormiens no
e cpos roms sic & no pt alios face
vn dapnet. Nam si vigilans forte
dedisset occone vl dormiens illudit
cogitando agendo loquendo vl & post
sopnu voluntarie delectando i memoria
De remediis luxurie illius nocturne illusionis hoc post est
culpa vigilantis qr dormientis. cu
dormient illusio sit pena tn culpe p
cedentis vl occasio susceptis i vigilate.
.B. ¶ Remedia cotra luxuria sunt septe
q ad pnc memorie deduxit sine
quibz cotinentia no pt ee tuta. Primu
.1. e ut vir femina & femina virum vitet
cauta familiaritate devitet. Ecc. 4.
vestimento procedit tinea & a muliere
iniquitas viri. G. Qui corpus suu coti
nentie dedicant cohitacoe cu feminis
no psumant. Ro qr dum vitalis calor
vivit in hoie nequaqua psumat ignem
concupiscentie ipse penitus extinctu esse.
Et sepe carbo videtur extinctus modi
ca favilla optus sz si tangit comburit
Ysa. 44. cu duos carbones coadunaverit
afflat donec eos incendat. Job. 41. Ali
eius prunas ardere facit. Ignis. 2. e
igne gehennali. carbo si solus relinquitur
extinguitur. si coponitur alteri continuo
calore incenduntur ambo Et sepe spu
inceptus amor consumatur carne. Bern.
Cu fenia semp esse & feminam no cognos
scere. Et ego maius reputo qm mortuos
suscitare. Et quod qr minus est no potes
qd maius e quomodo credam tibi. Astutus
e dyabolus in pn^o incipiente familiaritatis
occultat laqueos temptacionis carnis
reputans qr desisterent amicicia di
lecione si sentirent inde stimulos pcti
donec p longam familiaritatem & itan
tam securitatem affectus amborum ita
conflati & conglutinati sunt in amore
qr tunc si senciant sibi iminere temptaco
nis periculum nesciant resistere n^o ab in
vicem separari viribus spiritualibus ita
debilitatis in eis qr neuter sibi met
valet vim facere tantam ut evellat
se de laqueo imo tunc alteru contristari
i tm qr & reputet se pditum si deserat
eu & sic captus consentit alterius voluntati
& ppe infirmitati in omne pctm. Sic
sampson fortissimus qui militas sepe ho
stiu acies straverat & aliquociens de
vinculis eruperat confidens de viribus
suis hostibus e amore dalide & deserit
ana eius & usque ad morte lassata e
dum nulla daret ei requiem quousque
plene cor suu exposuit & hostibus
auditum sic apparuit capiendi se et
ligandi & cecandi & in carcere male
faciendi & ludum de se hostibus exhibendi
Hec aut oia in figura facta sunt nobis
& scripta ad correptionem nostram. Secundu .2
e vitare societatem & contubium luxurio
sorum ne corruptio eorum ad stulta pertrahatur.
Pro. Qui se iungit fornicariis erit
nequam. Ite amicus stultorum efficietur
similis. Primi sunt. 2. sensus hois et
cogitaco i malum & ideo facilius e ihtr
aliorum exemplo ad id qd appetit eius sensus
carnis dum no erubescit viciosus
videri. Unde socii socios miserie sue
quorum no solum exemplis sz & psuasio
nibus & irrisionibus trahunt ad pctm
& laudatur peccator in desideriis anime. Et
qui iniquus pcipua causa quare ista multi
plicata sunt mala in eccia & in reli
gione studia spiritualia defecerunt &
ad potiora studia & negocia plurimi
defluxerunt sz mala conformitas dum
quilibet vult alios imitari sicut qr aliud
nescit qm qd in aliis videt sicut no
audet aliter vivere qm illi cu quibus
conversatur ex malo timore tamen aliis
videri difficilis sit & qr pcipue tempore
& carnis libertas gaudet se concor
dare & aliquantam excusacionem apud
hominem agendi similibus & si no lz pe.
Omnes declinaverunt sicut in vn. f. sc.
no e qui fa. bo. no e usque ad. ad. v. sz
sz ad eu qui multitudine pponit studz

uni deo placere et servire unica petens
a deo et hanc requirens ut inhabitet in
domo domini vite conformitate quod solum est necessarium
Item prudentum dicit hostes est qui cum lupis
.3. de vult sed cum cum ipsis et bulularvi [illegible] terram
est corpus non delicate nutrire terra u-
cius iuxta expressa maledictione spinas
et tribulos ultro sata germinat sic simplex hoc
fuit impugnata delicijs tanta erit
spinarum densitas quod semen dei virtutis
in nobis penitus suffocat Ecclesiastici Qui de-
licate nutrit servum suum ab infantia
sua postea illum sentiet contumacem Item
Sufficit diei malicia sua scilicet generale
nali quod si cepit accipere irritamentum
ab hijs qui preceptum suscepere bellum
adversus eis oblectamentum fuit deo
quod non et ita perficiat continentia quod
deo resistunt omnis scilicet continentia innata
concupiscentia carnis et procurata voluptas de-
liciarum Item apostolus ait Thimotheo Vidua que in de-
licijs vivit vivens mortua est quod et si
vivit corpore spiritu mortua est per peccatum
Ezechielis Hec fuit iniquitas Sodome sororis
sue saturitas panis et ocium etc. Ego
apostolus ait Corinthiis Castigo corpus meum
et in servitutem redigo ne forte alijs
predicans reprobus ipse efficiar hostem sua
armat qui carnem suam fovet delicijs
ultra necessitatem debite sustentationis et ac-
.x. hostis potestas est nocere Certum est ocium
fuge qui precipuus est [illegible] inimicus castitatem
[illegible] malicia docuit ociositas Item In
desidijs est enim ociosus Occupatus enim
ab uno demone impugnatur ociosus autem
innumeris demonibus vastatur quia quot cogita-
tiones et desideria mala in corde versatur
tot inimicorum iaculis patet Item Omnium
[illegible] temptationum et cogitationum malarum
sentina est iners ocium Item Per rimam
sentine aqua latenter intrat et exsiccat
donec navis mergatur Ita ex ocio cogi-
tationes et concupiscentie multiplicantur donec
navis cordis eius succumbens in peccato
no perficitur Item in nostris temporibus et
regionum morum pauci stabiles religiosi
sunt verum antiquitus in egipto in quibus quinque
sub tria vel quinque milia morabantur
sub uno gubernatore quiete vivebant
magis nunc apud nos decem vel pauciores
obedientes et concordes gubernari quia de la-
bore manuum sustentati lata predia et
redditus amplos non requirebant et erant
tot operando colligentes victum quod consu-
mentes nec superflua desiderantes nec eva-
gantes mendicando vel adulando per
aliena donatoria sed de proprijs laboribus
sic multos debiles et pauperes sustenta-
bant et labori manuum intenti et rumo-
ribus et risui et vanis desidijs non per-
mittebantur intendere nec quilibet in proprium
sua reposuit acquisita et laborata sed se
semper ipsos pro proprio abnegabant et alijs
proprio serviebant ita et omnia que habebant
Et quia quod non strepitu clamoris nec proprie
voluntatis arbitrio agebant sed in summo
silencio et quiete ad nutum abbatis et
gubernatoris [illegible] assiduitate devotionis
non solum non impediebantur per opus [illegible]
sed per plurimum proficiebant cum [illegible] pacto
cottidiano statuto labore operis religionum
tempus in lectione vel oratione [illegible] expe-
dire et ideo stabiles et perfecti in omni virtute
erant quia omne tempus bonis operibus
virtutum studijs impendebant nec ociose vel
curiose transeuntes nec pro voluntate sua
viventes sed [illegible] [illegible] a [illegible] patribus
instinctu sancti spiritus instituti ad vicia
extirpanda et virtutes instandas Ocia
si igitur perire tollas cupidinis artes nec
solum vitandum est ocium sed et ociosa Item
Ociosum est autem quod nullam habet utilitatem
vel utilitatis intentionem Et puniendo
ocio ociosa sectari iudicium est Et sic
ad agendum require de remedijs accidie
Et ut omni hora consideret homo qualiter istud
tempus possit utilius impendere vel illud opus
quod tunc ei incumbit optime non perficere
sive laborando sive orando vel corporis
refectioni intendendo vel aliud faciendo
Nunc est exteriores sensus ab illicitis ·9·
custodire qui sunt quasi fenestre anime per quas

more peccati intrat qui fur vel corruptor ca-
stitatis mee diu non custoditur. David
non respexit uxorem Urie qui prius eam concu-
pierit sed ideo concupivit quia incaute respexit.
Sic Eva vidit lignum quod esset pulchrum visu
aspectuque delectabile et concupivit et gusta-
vit. Non expedit intueri quod non licet concu-
pisci. Sic aures sunt sic manus et alii sen-
sus et membra cohercenda sunt ne hau-
riamus per ea mortiferum corruptionis aerem.
Dina que curiositatis causa egressa est videre
mulieres regionis illius corrupta est.
Tren. Oculus meus depredatus est animam meam
in cunctis filiabus urbis mee quedam.
Et Job ait. Pepigi fedus cum oculis meis
ut ne cogitarem de virgine. Boni religiosi
boni recludunt se in cellis et monasteriis
quasi in sepulchris ne vel ipsi concupiscant
mundum vel concupiscantur. Quanto enim rarius
vides et audis que mundi sunt tanto affectus
tuus ad ea concupiscenda frigidior erit
et minus cogitabis ea et econverso quanto frequentius
cum secularibus conversaris eo magis pulvere
seculi respergeris quo insensibiliter paulatim
mens tua tenebrescit et affectus fit crudus
et mores inquinantur. In molendino non
pulverulentum fieri vix possibile est.
6 Sextum est intus reprimere cogitaciones
pravas et affectiones carnales quia isti
sunt hostes domestici inimici quorum fraude
urbs mentis hostibus traditur si non
bene caveatur. Sap. Perverse enim cogitaciones
separant a deo. Math. De corde enim exeunt
cogitaciones male adulteria etc. Nulla co-
tior munitio sufficit ad custodiendam urbem
ubi sunt domestici perfidi sunt in nulla cu-
stodia formose castitatis conservatur sine
interna custodia cogitacionum et affectionum.
Prov. Omni custodia serva cor tuum quia
ex ipso vita procedit. Castis et honestis matronis
non solum prava opera sed et suspecta susur-
ria fugienda sunt per que vel temptari vel
infamari possint. Sicut castitas et honestas
et provocant maritus in furorem et zelotipie
spiritum inflammant. Sic et anima religiosi que
est Christo desponsata per fidem et votum ca-
stitatis susurria pravarum suggestionum non
recipiat vel retineat in corde quia dominus
semper intuetur usque quo morebantur cogita-
ciones noxie. Septimum est frequens studium
orationis et devocionis. Sap. Ut scivi quod
aliter non possem esse continens nisi deus det
adii dominum et oravi et dixi ex totis precor-
diis meis etc. Item in de. tu. ci. fr. vi. q.
cum causa. Et ideo semper est orandum quia sine
Christi auxilio possumus facere nichil nisi
rore gratie sue extinguat in nobis ignem
concupiscencie. Ipsa enim oratio virtus quia elevat
mentem super se ad deum purificat eius
affectiones et desideria castificat et
intellectum illuminat et dei amore inflammat.
Ex quo generatur quidam horror peccati
vel detestacio carnalis voluptatis
et voluntas roboratur contra temptacio-
nes et ipse temptaciones debilitantur
ut facilius devincantur. Unde cum Moyses
in monte orans manus elevaret ad
deum vincebat Israel. Cum vero remitteret
eas et deponeret vincebat Amalech.
Moyses est religiosus de aque seculi
extractus. Amalech temptacio carnis.
Manus Moysi sunt affectus et memoria.
Quamdiu istas manus elevamus ad deum
hostis succumbit temptacionis. Qui ad
terrena eas remittimus hostis roboratur.
Explicit.

Incipiunt septem processus

Profectus religiosi septem processibus
distinguitur licet non ab omnibus
pertingatur. Primus est in fervore no- 1.
viciatus quo quisque in quodam impetu
bone voluntatis calet ad omnia paratus
in quibus se credit deo placere sive
ex magna peccatorum contritione et dolore sive
ex desiderio satisfaciendi deo sive recuperandi
amissi temporis et neglecti preteriti
sicut viator in mane dormiens postea
cum festinacione et impetu laborat tempus
neglectum currendo recompensare et socios
qui se precesserunt consequendo invenire.
Secundus est in labore corporalis exercitationis 2

qr cu sit paup no du merere valeat pa-
ssa minia que in opus scuarij dnd offerat
facit tn qd pt pilos capras et pelles
arietu offerens exhibens corp suu ho-
stia viuente stam deo placente lic
qmq minq ronabile sit eius obsequiu p
indiscretam cordis castigacone qa corp
distruit et vires deficiut et spus am-
titur et spus extinguit et totus pfectus
spualis dissipatur. Leuit. In omi ob
lacone tua offeres sal. s. discreconis
ut nec ad dexteram p nimiu laborem
nec ad sinistram p nimiu tepore a via
regia declines. Aia n. e immortalis
et no pt defic et io corpus corruptibile
et vas vitrile no pt equali contendere
cu ea currendo et tm ferre laboris
qntu pt cape feruide voluntas. Ebrius
qmq agitat taliter equm cui sedet
no qsiderat qd cu ipe esuriet vino illud
rude aial nec saciatu sit feno et ita
du supra posse laborare cogit sub-
sessore cadens. tardius eu ad locu quo
tendit puenire facit qd si morosius
cu sicaret. Ro. Ronabile obsequ
um vrm. Glo. i. cu discrecone ne qd ni-
mis sit s cu tpan cor vra coringetis
ut no nc defctu cogant dissolui s
vicijs mori. Oz qnem restringe carne
no extingue reprime no opprime sicut
ne lasciuiat. ancillet ne dneat. Terra
feralis si din in cultu fuit siluestris
si nimis cogit fructificare sit inde
si mediu tenet fertilis psuadat. Sic
et de agro cordis est agendu ut nec
de nimio ocio vl delicijs lasciuiat
nec de tedia vl labore deficiat. cor hic
excitaco in duobz qsistit i subtractoe
delectabiliu scdm carne et i assuefactoe
asperitatu et laboru. Ab hac lege ifir-
mi sunt accepti qr eos nc suauia
delectat p amaritudine doloru et ipa
ifirmitas acerbior e qa labores sa-
noru et validoru. Valz qz cordis afflicto
ad purgacom peccoru ad viciorum repressionem

ad augmentu virtutis ad spualis co-
solacoms expssione sic in torculari
vinu exprimit ad proximi edificacom et imitaci
glie ¶ Tercius e in spualis qsolacionis .3.
infusione qr deus cu sit benignus et largus
remuniat hoiez qui fideliter ei offert
totu qd ht et pt. i. voluntatis feruore
et cordis seruiente. Vn at spualis qsolo
qsistit in duobz. In natali auc potus
decore et carnis ad spm qcta qcor-
dacone. Aie u. ho vere spualis est
cu spus totus e ad deu erectus et ei
coordinatus et deo plenus et cor spm
in hijs q dei sunt no resistit s pmo
suo pmpte spm obstrepat nec qmpsci-
do mala nec horrendo dura vl fasti-
diendo bona. Potencie aut in qbus yma-
gine summe trinitatis pfert sunt tres
Ro. Voluntas memo. q tn in se ipis
vanes sut vacue boms et indigent
ornari et repleri ab illo et de illo qui
facit ea. hoc e a deo. Ro. illudem
adagmeom veri. Voluntas accendit
ad amore boni memoria tranquillat
ad fruendu et intelligendo vo bono. Illa
ntiu valet se vl pfici sine alijs si
io no viderit voluntas no amaret
qr nc sciret qd esset amandu si no
amaret no delectaret in bono. It
si no memoraret boni qmo posset
agnoscere vel illud amare. Summum
bonu qr deus e et io et summe vnu e
qr ab ipo pfluunt oia ut sint et ut
bona sint sic deus machina hui mundi
ex nichilo creauit et postea distinxit
et ornauit i et hoiem pmo formatus
scdm corpus i vno dein aiaz ronale
ifundit. deinde p interualla etatum intel-
lectus scdm accom crescit et voluntas
mouet et memo viget qsi requirens
ornatu sibi qpetente. Ronis ornatus
e lucida intelligencia de deo et de hijs
q de deo sunt et ad deu qducunt ut in-
tellectus sacre scripture et rones fidei et
opa dei intelligat qd sit beneplacitu
deo et int vicia et virtutes discnere

et vias ipsorum cognoscere et remedia viciorum
et vias virtutum. Et in opibus dei cuni
vivi ponit sapiencia et bonitate ipsius. Et
breviter divicie et ornatus racionis sunt
sapiencia et sciencia que de deo est. Ornatus volun
tatis sunt sancte affecciones et devocio ad deum
fervor fidei fiducia spei dulcedo ca
ritatis et bone voluntatis alacritas
spei de remissione peccatorum devocio circa
christi humanitatem et passionem eius non circa
eius divinitatem et desiderium regni celestis
et confidencia de exaudicione oracionis
et affectus divine familiaritatis et similia que
afficiunt hominem ad deum et ad amorem
virtutum et ad odium viciorum et dileccionem
proximorum et ad studia bonorum operum.
Ornatus memorie est sacrata copia
cogitacionum affluencium utilium medi
tacionum et stabilis memoria dei et cohibi
cio evagacionis mentis et tranquilla ad
hesio dei et cordium ymaginacionum re
pressio et perfecta oblivio omnium mundanorum
et unitas spiritus est cum deo. Caro vero corporis
datum est ad serviendum spiritui debet ei
obedire sicut dominus in omnibus bonis et non
recalcitrare et remunerari sicut contumax
servus et piger et spiritus sicut prudens
dominus debet ei providere sicut servo et tribuere
ut operetur utiliter ne ocio torpeat ut
castigetur districte si in aliquo offenderit
ut sustentetur temperare ne lascivat vel
deficiat sub onere quanto plus quisque sim
plicitas vero ordinatus est tanto spiritualior
est. Ista autem sunt spiritualibus consolacionibus
foveri. Item alie consolaciones sunt non
sunt necessarie saluti sicut et suspecte sunt
et superflue et ficte et deceptorie ut vi
siones revelaciones prophecie sensuales
oblectaciones miraculorum operaciones
maxime modernis temporibus licet quidam rep
tantur vere sed in paucis. Datur autem
spiritualis consolacio novis religiosis quantum
ut videant quod large deus remuneat
sibi servientes et quam bonum est servire
tam dulci deo. Item ad confortacionem
fidei ad robur spei ad caritatis acce
sionem ad desiderii inflamacionem ad eru
dicionem ut videant quo pergendum sit
sicut cum in tenebris lumen ostenditur
ut videatur quo sit eundum et ubi
cavendum iter ad nundandum contra futuras
temptaciones. Quartus status est temp
tacionis et purgacionis et tribulacionis quibus
probatur homo et purgatur et exercitatur
et eruditur et humiliatur. Thimothei. Qui certat
in agone non coronabitur nisi legittime certaverit.
Quod quidem durare debet solet probari si
durabile sit et sic omne nobile et carum
probatur si valeat sic ergo ita virtus
hominis boni que nobilissima est et que ipse
tum durare debet temptacione probatur
si constans sit et deus probat amicos suos
adversitate si deli in ipso perseverent.
Ecclesiastici. Vasa figuli probat fornax et homines
iustos temptacio tribulacionis. Thobie. Quia
acceptus eras deo necesse erat ut temptacio
probaret te. Purgatur et homo aperte per
tribulacionem temptacionis ut dignus
fiat glorie celestis cum introitu nec post
mortem indigeat gravius et diucius pur
gari. Apocalipsis. Ego quos amo arguo
castigo purgat et ut maioris gracie
capax fiat sicut vitrum obscurum tergitur
ut luminis amplius sit capax. Exercitatur
et ut agilior et promptior fiat ad
opera iusticie et virtutum et exercicia que
in statu consolacionis sola quies mentis
et studium devocionis videbantur ei suffi
cere ad summam perfeccionem que ideo ei ad
tempus subtrahitur ut discat et in
aliis virtutum studiis exerceri. Sicut
enim mercator non in foro vel apoteca
omnia sibi invenit que desiderat sed in diversis
diversa ita religiosus non tantum quiete de
vocionis et dulcedine consolacionis spiritualis
sed et in labore certaminis et operacionis bone
accionis debet querere studium bone perfec
tionis et merendi occasionem. Philippenses. Scio quomodo
et habundare et penuria pati ubique
et in omnibus institutus sum. Corinthiorum. Per arma

iusticie a dextris et a sinistris. Erudit etiam
hos temptacionibus qui discit quod sit utilitas
temptacionis et profectus experiens paciencie quod ex
quo tremor fit ei temptacio cum melius gra-
sit deus promiserit et que sibi fructus
inde accrescit. Cor. Fidelis autem deus
qui non paciet vos temptari supra id quod potestis
sed faciet cum temptacione et proventum ut possitis
sustinere. Erudit hos temptacionibus quod non tan-
tum intrat experiencijs consolacionum in fiducia
ad deum ut fideli erudiens sicut quidam vides
in via dei qui statim cum subtrahi sibi
senciunt consolacionis experienciam ad credendum re-
dentes deum a se esse recessisse propter graciam
vel etiam in fide titubare incipiunt. In via
sunt quod de eo senserunt. Vult autem dominus
erudire nos per subtraccionem consolacionis di-
vine intuitive vult nos actu innitere scripture
et fidei pocius quam nostre qualicumque experiencie
quia fides non habet meritum si in sola experi-
encia consistit et spes que iam tenet experi-
encia spes non est per pacienciam et consolacionem ex
scripturarum pocius quam experienciarum spem habeamus
credentes nunquam deum auferri a nobis propter
graciam quod dum voluntas nostra a deo non
est aversa per consensum peccati vel tempore
neglig. Ps. Mandasti iusticiam testimonia tua
vi. t. m. Hec sunt vera testimonia gracie
dei iusticia in voluntate et operacione
et virtus dei secundum promissiones sacre scripture
que promittit nobis vitam eternam si mandata
eius observemus. Job. Etiam si occiderit me in
ipso sperabo. Noli ergo diffidere cum consolacionem
dulcedinis tibi subtrahit quia deus dere-
liquit te vel bona opera tua non accepta
sunt ei sed recurre ad illa vera testimonia
et consolare in ipsis. scilicet ut confidas veritati
dei quod dum non discedis ab eo per consensum
prevaricacionis mandatorum eius quod ipse non
derelinquit te per privacionem suam. Non
enim nos eligimus eum sed ipse eligit nos
et prior dilexit nos et non deserit sed non
deserentes qui etiam dilexit nos non dum
existentes vel etiam resistentes ei per peccatum.
Qui dilexit et elegit nos non propter nos
sed propter se ipsum ex sola bonitate sua ipse

hoc etiam servabit nos. Humiliat etiam nos deus
per temptacionum et tribulacionum ut agnoscamus
quod sumus ex nobis ne extollamur ex eo quod
a deo accepimus vel accepisse putamus.
Eccl. In igne probatur argentum et aurum
in camino homines vero acceptabiles in cami-
no humiliacionis quia forte vel felicitatis
mens latuit ignis temptacionis prodit. De-
cipit et prodit homines humiliando videntes quod
vita non sit sed dei qui cui et quantum voluit
dedit nobis ex gracia sua non ex meritis. Eius consolo
spiritualis homini non subtraheret alii minus ex-
tollerentur et graciam perderent et perirent. Sub-
trahitur ergo ei ne elevetur perdit ne perdat
sicut pater parvulo filio munus negat ne
deludat et perdat donec proficiat in pru-
dencia et statu. Unde conservat videmus
quod plures studiose nimis sibi in placencia
et gloriam humanam querentes et tandem ecciderunt
et coram deo et hominibus viluerunt. Eccl.
Qui delicate nutrit servum suum ab ado-
lescencia sua postea illum senciet contumacem.
Benignus deus cuius delicie sunt esse cum
filijs hominum libenter nutrit has delicijs
servis suis fidelibus et ab adolescencia sua
i. novitate conversionis. Et hinc postea quosdam
corpus sentit contumaces quia ex consolacione spirituali
elati ceteros despiciunt et tempore vise dum fa-
ma laudis desiderant iactancie vicio
depravati et ypocrite fiunt et dum meliores
videri laborant quod sunt deo se opponunt
gloriam sibi eius usurpantes. Bonus autem dominus
sciens quod utilis homini temptacio sit et tribulacio
prius ondit ei consolacionis dulcedinem quibus
per modum in temptacione confortetur ne deficiat
et alliciatur ut post ad eas redire deside-
ret et non desistat eas requirere donec
demum recuperet quod amisit. Sic labora-
turis cena plus copiosa paratur refeccio
ne in labore deficiat. Sic columbe lon-
gius emittende prius nutriuntur tritico cum
melle ut quantumcumque longe emisse fuerint
post illuc redire contendant ubi delicatas
pastas se esse meminerunt. Sic petrus prius
in monte excelsum seorsum ducitur ubi gloriam
transfiguracionis videat ut postea a sa-
thane expeticus ut cribraretur in temptacione

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

·ii·
De speciebus temptationum

recoleret priorum delectationum quas experta
erat et rediret ad dominum qui tam amabilis
sensit ne dimidens et deficiens desperaret
Sic filijs israel panis manna in deserto
datur et preda longo itinere et terrena
fatigant ¶ Multe sunt autem temptacio-
num species. Una est subitaneo et inopia de-
uotionis. Alie temptationes sunt ista nullam
uel minorem utilitatem habent cum ipse sit
qui domus refugij ab omni tribulatione. ps.
Dominus in adiutor est et cetera despiciam inimicos
meos. Item si consistat aduersum me castra et cetera
Subitaneo quando tam singulari refugio
homo quasi omni terminis expositus est hostibus
temptacionum et ideo pauidus efficitur et pusil-
lanimis in fidei et spei firmitate mini-
matur et patientia et humilitate se defendat
quia tunc maxime habet locum exercendi se et
gloriam magna promerendi ¶ Fides ibi probatur
si credat verum esse quod iam desunt per gustum
dulcedinis experi. Dulcia minus sunt
omnia que de deo credimus sed gustus eorum ideo
subtrahitur homini ut fides magis meritoria
aucti scriptura quod experientia presente et magis
ex hoc meritoria sit ¶ Spes probatur si confidat
deum sibi esse propicium et dum flagellat et
in studiose studeat ei seruire et placere
in omnibus ac si senciat et non uideat
eum sibi esse placatum. Sicut abraham laudatur
qui contra spem in spem credidit deum promissori
et non hesitauit diffidentia certissime sciens
quoniam promisit deus potens est et facere. ¶ Pa-
ciencia probatur si non murmurat contra
deum qui ex duricia hominem tribulet et
desolet et longanimiter sustineat beneplaci-
tum dei et non deficiat in aduersis. ¶ Hu-
militas probatur si cognoscit se digne
puniri quia qui indignus consolatione spirituali
et si iustificet deum quod iuste indicauit
puniendo reum et ingratum priuando benefi-
cio consolationis interne. Tamen nos deus debe-
placere et tamen debemus eum diligere quando
nos punit sicut quando nos consolatur quia tam
pia intencione nos punit ut purget
sicut blanditur ut consoletur. Heb. Quis enim
filius quem non corripit pater. Apo. Ego quos

amo arguo et castigo ¶ Quidam etiam temp-
tantur ex difficultate bene operandi et habent aliqui
bona voluntate sed non fortem et ex diffi-
cultate obstaculum inueniunt quia carnem superiorem
volunt. et indigne affliguntur tamen exprimunt
sic conscientiae que accusat eos quia ex dolore
tardi profectus et desiderium vite sanctioris.
Quidam enim vellent habere bonum et non valent
adeo exequenda sed ipsos timendo nimis et
velle in adiacet perficere autem non inuenio.
Aliqua vero possunt sed ita videntur
arida eis et parua quod diffidunt complacere
deo. vel aliquod meriti fore et sic utrique
neglecti sunt et tradunt in quidam tristicia
et diffidencia. Bernardus dicit de talibus Bernardus.
Sunt qui in studijs spiritualibus fatigati
et visi in tepore ambulant circa vias
domini longos dies longas gemitum
et noctes frequenter numerant corde
arido ad quae adiuncta accedunt et cetera.
Quidam enim horror terret eos cum
cogitant de profectu spirituali quod dicant
apud se Bona est victoria sed dura
pugna. Dulce premium sed labor inuendi
grauis. Sic exploratores missi in
terram promissionis refugi commendabant vbrta-
te terre omnibus fructibus sed timuerunt
propter difficultatem expugnationis hostium et
potentia habitantium. Ita velud quidam
explorantes terram per scripturas magna celi
gaudia predicant sed pugnas et labores
temptacionum spiritualium exerciciorum ita ex-
horrent quod potius in deserto mori volunt
quam inter dici in terram promissionis hoc est
magis volunt semper in quodam mediocri
statu remanere inter secularem vitam et
spiritualem quasi qui inter egyptum et terram
promissionis in deserto aride conuersationis
quod per labores et tribulationes peruenire ad
gratiam perfectionis. Gygantes et eis
mirantur et timent quia magnos euaci
cum magnorum sanctorum virtutes considerant
et de propria prauitate diffidunt illorum
perfectione attingere non ex humiliter sed ex
pauiditate desperando clamantes et murmurantes

ctra dum qz tam dura sentencia ab hoie
requirat sic illi qui eductu erant de egip-
to ad tales inedie tollerandas In crea
ta pauci ad pfectionem pueniunt et de
oibus sup ad puginandum idoneis tm duo
terram pmissionis intraverunt qz soli illi
pfecti sunt inter religiosos qui et impugn
temptacionis et in exercicio virtutum infati
gabili constantes fiunt impugnationi resi
-3-r- stendo mali in exercicio insistendo boni
infine Post hoc sequitur alia tempta
fastidij qz fastidit hō omne bonum
tedet cum orare legere meditari non invenit
quere tedet cum audire bonum vel loqui operari
vel inter alios dormire et quem sine gravi labore
facere possit et hinc inde qz cum ad magnas
virtutum premia pervenire diffidit et
in moribus exterioris fastidit et qz h
temptacionem exponi oportet dudit et sta
tim pus ... ipsi plabore si nimis
pfastidio manere qz sequitur spiritualis
refectionis alimentum sicut sunt verba sacre
scripture et bona opera que pascunt animam
et reficiunt constanter De hoc propheta dicit
Omnem escam abhominata est anima eorum et
appropinquaverunt usque ad portas mortis
no Ad dium autem trahitur ista temptacio a
ad exteriores consolaciunculas et seculares
levitates ut qui non habent in spiritualibus
delectacionem saltem in carnalibus querat et se-
cularibus nugis quo consolatur fastigio quo
vexatur Sic et illi qui manna nauseat
carnes concupiscunt et pepones et porros
etc. i. carnalia et terrena gaudiorum et
sollicitudines exteriorum negociorum quam sua
acredine quasi porri fastidientem gustum
mutando delectat Et peracti eam
amaritatem ad fletum compellunt aut
ad mina terrena trahit Hec temptacio
fastidij dum non habet in spiritualibus delectacionem
et in carnalibus consolari renuunt et sic mise
qz inveniens refugium magno merore
consumitur Solum ergo restat instanter cla
ment ad dominum cum tribulantur ut de
necessitatibus suis liberentur et

sacrificent sacrificium laudis et annunciet
opera eius in exultacione i. revelant be-
neficia dei ut ex illis ad laudem eius in exul
taciones spiritus provocentur Quos si statim -8-.d.
non successerit Sequitur alia temptacio gravis
impaciencie contra deum et gracie tamen dominus et immi
sericors sit tribulato quere tamen prius in dando
graciam egenti et tamen amore petenti et tamen
importune pulsanti et hec temptacio quoque
tamen valida est qz quasi insanit homo et palpi
tat ex vehementi merore qz in non invenit
solacium qz deberet ei de unicum refugium
s. in oracione et intenta supplicatione Cum
dicitur dominus deus Dic qui querit invenit Job 30
Clamo ad te et non exaudis me sto et
non respicis me mutatus es in crudelem
et in duricia manus tue adversaris michi
ysa. Multitudo viscerum tuorum et
miseracionum tuarum super me continuerunt se
etc. Abac. Usquequo domine clamabo et non ex
audies vociferabo ad te vim paciens et non salva
bis. ps. Usquequo domine oblivisceris me etc. Et ex
misericordia gracie obdormit deus etc. Et Itam filiorum
ysrael Est ne deus in nobis an non. Hoc ora illius
temptacionis exprimunt anxietatem quia non
valet melius superari in paciencia tollerando
et humiliter expectando donec nobis benign
tatis sue vultum dignetur ondere et ma
num largitatis aperire ut celum qz super nos
quasi eneum sentimus stillas gracie nobis infundat
et terra cordis nostri que ferrea emollita
pluvijs benignitatis dominus det fructum suum
i. affectus pios et deponit devocionis -4-r-
Illa autem temptacio magis periculosa est
quo minus molesta sentitur quando ex longo
usu subtraccionis gracie devocionis et post
multa anxia desideria et labores recup
randa gracia homo quasi lapsus remittit animum
ab intencione querendi et sub colore pacie
desinit oculos attollere ad opus quod habere se
posse non videt et cum indigna humilitate
cogitat se forte indignum talis gracie
et forsitan aliud de isto ordinavit dominus
ut ad exteriora quasi inter pfectum et io
ab interioribus sic repulsus Vult et sub specie
comitis velamine decipere ... sibi ne
corpus nimis debilitet vel caput incomputabiliter

destruatur et incipit remissius esse in studio ora-
cionis et ad confabulaciones promptior ad eua-
gandum pacior ad corporis comoda studiosior
ad vanos iocos promptior ad exteriores oc-
cupaciones sub specie redimendi tempus utilior
voluntatis et iterum. Et ita paulatim sub-
trahitur a primo feruore et desiderium proficiendi
refrigescit et studium languescit et sub-
mittit affectus religiosarum feriarum vel eius.
A instructiones illarum et omnibus aliis extractis
solum remanet ei ad solacium debile quod
ad hunc loqui sciat de spiritu pro quo vel scriptum
profert multis inexpertis talium experienciam
spiritualium vel acquirit sibi nomen apud relio-
sus seculares qui estimant eum loqui ex
cordis habundancia et esse bonum instruc-
torem vite spiritualis et deuocionis interne.
In huiusmodi temptacionis tempestate plurimi
fluctuant et pauci enauigant quos nec
amor dei afficit nec desiderium patrie nec
timor stimulat nec furor supplicii in gehenne
remissi sunt in omnibus et sicut videmus facere
bonos ex usu quodam vel ex pudore humano
faciunt vel ex timore ne derisus eis
contingat. Unum qui hoc desuper desiderat
oret ut deus sibi immittat faciat tam cordi quam
corpori sicut pigrum animal quod calcaribus tedii
flagellis agitatur. Quidam enim timent
impetu furoris ad bonum sicut equi illi indi-
gent freno quo retrahantur ne precipitentur
alii indigent flagello impellente quo
ad bonum quasi coacti moueantur. Nescitur
autem deus quod difficilius quis in temptacionis pugna
certauerit eo maiorem perfectionem et graciam
retribuet in presenti et maiorem gloriam premium
in futuro. Sunt alie plures temptacionum
species quarum naturas et origines et causas prosequi
longum esset. Et ii nullus medicorum omnes
morborum corporalium naturas et dolores
plene potest cognoscere quanto minus spirituales
morbos temptacionum et passionum quis subtiliores
sunt valet aliquis plene discernere nisi spiritu
sancto plenissime illustratus. Acerbissime tamen
temptaciones sunt temptacio in fide katholica
et desperacio de dei misericordia spiritus blasphemie
contra deum et sanctos et temptacio sibimet inaudi-

nota

De remediis temptacionum

mentis et se perimendi et quedam complexitas
et scrupulose conscientie medicinale consilium non
admittens. ¶ Contra tales ista maxime f
valent remedia. Primum ut consulentur quod 1
non timeat illas temptaciones quia magis
admirum proficiet pacienti quam ad detrimentum
Secundo quod pacienter tollerent sicut si sarcinas 2
aliquas visibiliter vel sensibiliter tribularet
Tercio quod non curent nec ruminando 3
eis resistant quia ex hoc magis quam cessarent
inflamarentur sed ad alia tractando conuertant
se hoc quibus abstractus a se obliuiscatur
passionis sue sicut corporali passione laborans
hic quo occupatus fuit obliuiscitur sui
langoris interim tangatur. Quarto ut oracionibus 4
suis et aliorum bonorum hominum tamen dominum
remedium imploret. ¶ Generalissima autem g
temptacio qua omnes in hoc mari magno et De generalissima temptacione
spacioso quasi tamen potest ad omnia viciorum conflictum
referri in quo sepe periclitantur qui submergendi
et ceteri respiciis viribus subsecutam qui
de magnis ab eorum expugnacione securi
de qua dicitur. Qui descendunt mare in
nauibus et cetera. Mare est viciorum profundum
Naues religiones quibus enauigatur e
seculi viciis procelle et maris temptaciones
viciorum. Hii vident nauigantes opera domini
et mirabilia eius in profundo. quia considerant
quanta potestate et pietate custodit stantes
a fluctibus peccatorum et quanta sapiencia bone
permittit eos tribulari et dat eis victo-
riam preparat consilia et remedia viciorum.
Etc. Qui non est temptatus qualia scit quam
et non est temptatus pauca recognoscit
vir in multis expertus cogitabit multa
et qui multa didicit enarrabit intellectum
Ascendit usque ad celos per fiducie se-
curitate et rursum descendunt usque
ad abyssos per timorem succumbendi tempta-
cione vel ascendunt usque ad celos aspi-
ciendo ad diuine pietatis auxilium et descen-
dunt usque ad abyssos intuendo proprie h
fragilitatis defectum. ¶ Tria autem disti-
mus in subtraccione consolacionis interne
de minimis beneficiis gracias agere et minimas

De subtraccione consolacionis.

quasi culpas et neglias timet et cauet
et minima que adversa distincte patienter
tolerare. De opulenta mensa multe mice
immo aliquando frustra quoque decidunt sic ho
habundans diuicijs contemnit dominus plurima
beneficia dei sibi debita gratiarum actione
preterit plurimas gratias negligit ope
exercere plurima parva reputat quam magna
sunt plurima non agnoscit. Econtra huius dominus
substractus sibi minime videns paupertatem
suam recolit quanta prius habuit et potuit
quam iam non habet et sicut mendicus famelicus
modicam buccellam gratanter accipiet et
studiose colliget quam prius delicata fer-
cula perpendens. Colligite fragmenta
etc. Beneficia dei nobilia et preciosa
sunt ex dignitate dantis et affectu libe-
ralitatis et caritatis quo dat quod sufficiat
parva sibi daret grata esse deberent. Item
ex preciositate et utilitate doni. Nam
quid nobilius spiritu dei quem nobis dat quod
utilius eo quod transformat in deum et dans
tantum et beneficium et heredes regni eius
efficimur. Pe copia et gloriosa nobis
promissa donavit ut per hoc efficiamur
divine consortes nature. Item ex unitate eius cui
dantur. Quid enim deo ex luto. Lutum sumus
viles viciosi peccatores ingrati inopes omnis
boni miseri et mortui rei et de meo-
rum esse dignum. Si rex dignaretur pauperis
tam habere memoriam et sibi preciosa modica det
ei qui ipsum pauperi videt magis de. De
est hoc quod meor esse eius etc. Minimas etiam
culpas cauere docemur quam timendum nobis
est ne forte ex culpis minimis et ingratitudine
gratia sit nobis subtracta ut eam recuperemus
cauendo neglientias quas amisimus in
tanta libertate. Ecclesiastici. Qui deum timet
non negligit. Communis gutte multi-
plicatis inundationes aquarum fuit quam
et magis et aque minima fluunt per
modica minima aqua latenter in navem
implent dum fluunt dum minima et adversa
tolerare assuetam quamvis minorem non superat

qui maiora superare non distinunt. Alii optant
pro Christo mori qui pro ipso verba levia pati nolunt
sed quod tenet dominus filij voluntas volatis
quomodo sustinuet ictum gladij terribilis si
bucies distamus quod omnia parva pro posse caue-
et precijs que fecimus omnia adversa humili-
ter pati et omnibus beneficijs dei debitam
consideracionem cum gratiarum actione exsolvere
sed et graciam non inanem recipere et dignemur
ut ita nobis subtracta et augmentata
reddatur et ad magnum profectum virtutis proue-
niet meam. ¶ Temptacio quantum ad
potentiam maxime dici potest quibus motus
vel affectus ut scilicet a vero bono retrahes
fit autem hiis tribus modis quia alliciendo per
delectabilia quia terrendo per contraria et asperitatem
ac despiciendo per falsa et vana similia et sic
tres anime vires corrumpit. Concupiscibilitas
per delectabilia carnis et oculis et cordis idest
per voluptates divicias et honores mundi-
nas. Irascibilitas per ostentationes vanas
debilitatur in resistendo viciis et insistendo
virtutibus. Racionabilitas cecitur ut bonum
malum iudicet et malum bonum et lucem
veritatis ponat tenebras et tenebras falsitatis
ponat esse lucem. Psalmus. Cor meum conturbatum
est sicut aqua luto turbata et inundata de-
liquit me virtus mea quam debui vero bono
tenaciter inherere et lumen oculorum meorum
ipsum non est mecum quod verum a falso discernere
debui. ¶ Concupiscibilitas dum temptatur
quasi delectacio spiritualis ei subtrahitur et inde
desolatur et carnalis concupiscencia ei ingeritur
et inde fedatur. Irascibilitas dum infir-
matur ad bonum et pronus est ad malum.
Racionabilitas dum quasi nesciens bonum non
agnoscit quantum bonum sit et sub specie veri a falsita-
te deluditur. Anima sugerit anime intrinsecus
pura consilia mundus exterius ingerit minus congrua
pessima caro delectatur mens recipit
et consentit temptandi non repugnat. ¶ Utrum
autem utilius sit habere temptaciones vel carere
solus rei exitus probat. Nec habere eas
et viriliter resistere magne virtutis est. Dum
esse vero et triumphasse de ipsis gloriosum est.

Quot modis fiat temptatio a vero bono. l.

Utrum utilius sit habere temptationes an carere. k.

Cavere ab eis quomodocumque securius subterfugere
periculosius appetere eas et se se ingerere in
tantum maiore infirmius et ipsius. Expectare
se tamen ad pugnam spontaneam contra spiritualia
Nota vicia contra iram et invidiam et vanam gloriam
Aliud utile est ut qui inter illos morari
eligit qui eum persequuntur et offendant et
sic dyscunt pacienciam et qui sub districto mo-
nasterio vivit qui in omnibus frangit eius
voluntatem et sic assuescat quilibet esse obe-
diens et pauper et de ceteris viciis spiritua-
libus expugnandis. De carnalibus autem viciis
hoc periculosum et stultum est sed fugiende sunt
eorum pugne et ancoria concludende et occa-
siones eorum tollende. Unde dominus voluit se
de luxuria pruritu(?) temptari ut doceret nos
non ingerere huiusmodi temptacioni et in spe tamen
publici et primi(?). Cum hec in temptacio magis habeat
delectacionem admixtam et in hoc vicio omnes con-
cepti sumus et non solum mens sed et corpus
in eo delectatur periculosius ei aditus conceditur
sicut hostis qui in urbe aliquos fautores
sibi habet si intra partes irrumpit potencius
ipsam capit. Cor. Fugite fornica-
cionem. Omne peccatum quod facit homo extra corpus est etc.
De temptacionibus in quibus delectacio consistit
maiore timore et infirmius superat in quibus
amor mundi non dum est extinctus et ideo
te attendere exemplis mundi sicut can-
dela ad hunc fumas cito capit flammam.
Temptacio importuna et que violencia for-
tiores impetit ut qui mollibus non flec-
tuntur duris robustis temptacionibus que ven-
tis validis evellantur. Temptaciones autem
fraudulente que sub specie boni se palliant
licet quosque rudes et stultos decipiant que non
dum cognoverunt altitudinem sathane i. astu-
cias eius tamen singulariter perfectis et bonis perfecti-
oribus insidiantur. Ps. In via qua ambulabam
absconderunt laqueum mihi. Cor. Ipse sathanas
transfigurat se in angelum lucis etc. Si enim
eis in sua figura appareret que turpis est
horrerent eum et fugerent sed aperte impugnarent
eos resisterent ei et auxilio dei fugarent
eum et vincerent et sic non caperet eos perficeret voti(?).

Boni enim quia mundi sunt detestantur immunda
peccata quia virtuosi sunt virtuti contra omne
malum repugnant quia malum esse agnoscunt.
Venit ergo sathanas in specie angeli boni
quod credit a bonis diligi ut tanto facilius
decipiat eos quanto bonus nuncius putatur
et qui non soleat nisi bona nunciare et suadere.
B. Bonus nuncius nisi boni similitudine de-
ceptus est et ut facilius recipiatur eius
persuasio. Primo sola bona proponit postea
mixta malis tandem sola bona sed vana mala
Postremo cum irretierit eos et illa quando
insolubiliter apte caput venenatum erigit
et in aperta peccata eos deicit sicut scorpius
qui blandam faciem habet et caudam vene-
nosam cum qua occidit. Sic Gabaonite simulato
peregrino habitu deceperunt filios Israel ut
parcerent eis cum de gente hostium forent
quanti sub specie spiritualis dilectionis spirituales
feminas frequentantes ordinum earum iterum(?)
esse quanta puritas in affectione prima
scilicet caritas devota postea secuntur longe
confabulaciones modo de deo modo de mutuo
ipsorum amore et fide et amorosi affectus
et munuscula per memorialibus caritatis
Ecce quomodo iam mixta sunt bona spiritualis
collocucionis et fidelis affectionis cum malis
inutilis confabulacionis et iactancie familia-
ritatis et inutilis occupacionis cordis esse
dilectum(?). Tandem secuntur sola bona sed vana
mala scilicet amplexus oscula tactus manuum
et verbum et similia que omnia suspecta sunt et
carnalis affectionis et indicia et tempus operis
preludia. Postremo impudica succedunt
que fructus precedencium scilicet aperta opera iniqui-
tatis. In hunc modum palliat se sepe
superbia sepe invidia et avaricia et alia
vicia que tamen non audent bonos temptare
aperta facie quos sicut omne malum odi-
re assumunt ad virtutis velamen agere(?)
noscuntur esse quod sunt sed qui mentitur se
amicum esse donec ad nutum dolose infi-
ciat. B. Ioab tenuit mentum Amase quasi
osculaturus eum ne suspicaretur eum hostem
esse et non observaret gladium eius dolosum
et ita in dolo occidit eum. Sic Iudas
osculo tradidit Christum crucifigendum

Quomodo temptacionibus resistendum sit · 23 ·

In temptacione tamen maxime dolemus sive ex
labore pugne inquietudine cordis quod pa-
timur sive ex timore ne forte superemur et
succumbamus per temptacionem consensum sive quia
timemus ne forte minus debite resi-
stamus et per hoc deum et proximum constantiam offen-
damus licet eam plene non consentiamus.
1. Omnibus temptacionibus huius quinque modis
resistendum est. Primus est cogitacionem
inde avertere alias occupaciones assume-
re quibus obliviscatur homo impugnacionis quan-
tum potest. Secundus ne et occasiones temp-
tacionis fugere et declinare maxime et
carnales que appropinquantes sibi accendunt
ut ignis. Tercius pacienter et humili-
ter virgam domini sustinere ut se dignum iudicet
afflictione et labore pugne et pacienter
toleret considerans quod ei proveniet in bonum
quia sic citius placabilis ei erit dominus et
purgabitur a peccatis et emendabitur a viciis
et ditabitur virtutibus et gracia et meritis et
gloria. Gregorius. Qui appetit plene vicia vitare
studeat humiliter purgacionis sue flagella
tollerare cum deo non possimus contendere nec
per iusticiam quia peccatores sumus nec per potenciam
quia infirmi et servi eius sumus nec effugere ab
eo per astuciam quia nusquam coram eo latere po-
terimus et deum non eius timore operire. Psalmus.
Quo ibo a spiritu tuo et quo a facie tua fugiam. Job.
Sapiens corde est et fortis robore quis
restitit ei et pacem habuit. Dominus humiliemus
coram ipso nos et mitis consequimur. Quartus
oracionis nubes et auxilium superne virtutis
per se et aliorum suffragia implorare quia
nec viribus meritis nec viribus nec prudencia
possumus de tot hostibus triumphare
vel sine letali vulnere transire nisi protecti
manu dei et eius adiutorio confortati.
Psalmus. Invoca me in die tribulacionis
et eruam te et honorabis me. Ideo enim
deus quandoque permittit homines temptari et tri-
bulari ut excitetur ad oracionis studium
et confugiat ad dominum et copiatur eius auxi-
lium et ad eius exaudicionis solitum amplius
in eius amore exardescat et tamen invito
virtutum quod in fiducia dignacionis eius ex-
crescat. Sic diligentibus deum omnia coope-
rantur in bonum tam prospera quam adversa. Solet
et deus quandoque fidelem suum sive primo amplius
consolari et prioris passionis gratis confe-
rre illi de quibus alii fuerat temptacionis
molestia sunt tribulacionis sic de beato
Benedicto scribitur. Bene dicitur. Qui diu a
carnis temptacione graviter impugnatus quia vi-
riliter restitit in plene meruit ut dei gracia
numquam postea motus carnalis illecebre in se
sentiret. Psalmus. Secundum multitudinem dolorum
meorum etc. Sic et in temptacionibus contra
fidem et blasphemia specialiter in contra fidei
bellatur quandoque in fide clarius illuminari et
in amore dei ardencius inflammari. Psalmus. pressus multis
Fiunt sapientes eos qui se temptant et
subiciat exactores suos. Quintus · M ·
modus est qui et contra rebellionis pressus est
singulis iniquorum temptacionibus remediis
mederi. Hic potest status curacionis vel re-
mediorum spiritualium dici in quo cura dili-
gens morbis iniquorum adhibetur ut ad sa-
nitatis statum perveniat de quibus remediis
quia in precedentibus est dictum hic non est opus
repetere. Sed diligenter quisque studeat
remedium anime sue procurare sanandis spiritualibus
morbis iniquorum inquirere quam letali mor-
bi laborans medicum qui eum curare
possit inquireret et tanto diligencius cura
animabus curandis adhibenda est quanto
animarum morbus periculosior est et tam difficilior De sanitate
et sanitas prestancior anime quam corporis morti anime et in quibus
Inquirunt vero de corporis plus sanitate simul consistat
quam de anime salute solliciti in tantum quantum
illud plus diligere et eius sanitatem amplius
desiderare. Sanitas corporis consistit · N ·
in integritate membrorum et sensuum et coordi-
nata qualitate humorum et vigore spiritus
Sanitas anime consistit in recta et circumspecta
accione cavente locucionis observacione De accione
in rectitudine voluntatis in ordinacione affectionis
et utilitate cogitacionis. Accio in tribus · O ·
debet esse circumspecta ut sit mitoria. Primo an liceat
Secundo an deceat. Tercio an expediat. Illi-
citum est omne quod est contra dei precepta vel ecclesie
sancta instituta vel contra voti proprii sponsione

discreta et est notum continentie obicem et abdicationis proprietatis et aliorum sub voto religionis comprehensorum. Indecens est quod non bonum specimen pretendit et colore illiciti habet et si non ex proposito vitare ut omne scandalum et quod aliquis minus vel parvi notum videtur ut circa et suum statum agentis inhonestus iudicatur.
Omnia michi licent sed non omnia edificant. Sed licet aliqua in se non sint per se illicita tamen quia propter aliqua mala specie scandalizant et nullum edificant secundum deum vitanda sunt ne pereat conscientias infirmorum. Quod minus edificat et deum in honoret quia in disciplina famulorum redundat in confusionem domini ipsorum. Gloriatur in deo sit sermo in domino et quod per prevaricationem legis deum inhonorat. Rom. ii. Dei per vos blasphematur inter gentes. Inexpediens est quod caret fructu utilitatis et racione iuste necessitatis. Vacuus enim in conspectu dei apparet cuius actus fructu pie utilitatis caret sicut ramus arescens in arbore et lignum infructuosum in vinea et in pomerio. Deo namque qui omne large remunerare desiderat tot occasiones licitas merendi homo perdidit et tot actiones meritorias ei omittit quod stultus et multo plus in prudens est qui hiis neglectis inutilia et infructuosa sectatur. Velut si quis hortum plenum nobilibus fructibus ingrediens sola vilia et amara carperet et nociva.
de locucione
.p. In locucione tamen sunt septem observanda. Primum ut tardus sit homo ad loquendum. Eccl. Adolescens loquere in tua causa vix cum necesse fuerit concita magis in non tua vel in non causa. Sed levi vanitate si bis interrogatus fueris habeat caput responsum tuum ut et utilitas et oportunitas exigat de loquendo. Utilitas necessitatis edificationis vitandi eventus nocumenti et honoris dei promotio. Oportunitas temporis loci cause et qualitatis audiencium. Vas quod non habuit operculum vel ligaturam desuper immundum erit. Prov. xi. medet et vinea et avalia humida coinquinabit et si quid positum vel aromatica liquoris in eo reddiderit.

evaporat unitas eius sic qui per censuram silencii non poni ori suo custodiam frequenter immundatur sordes illicitorum verborum videlicet maledictionibus detractionibus turpiloquiis iactanciis scurilibus et stultis. Si quid est devotionis intus habet vel occulte virtutis tocius evaporat et infrigidatur et evanescit sicut sepe possimus experiri quod post compunctionem gratiam ad verba ociosa descenimus mox et sapor minuitur et fervor extinguitur et vehemencia obstatur et victis in deum intencio dissipatur et conatus a bono quod prius conceperat evacuatur.
Secundum est in loquendo circumspectum esse ut consideret quid loquatur et qualiter et coram quo disponere sermones suos in iudicio discretionis ne cui loquendo noceat neque indebite offendat vel scandalizet ne quid stulti admisceat ne conscienciam proximi remordeat et dixisse peniteat Eccl. Cor stultorum in ore eorum et os eorum aperit os effundit totum quod intus habet per stulticiam. Os autem sapientum in corde ipsorum quia os non profert nisi quod cor prius bene deliberavit esse loquendum. Qui custodit os suum custodit animam suam. Prov. Qui autem inconsideratus est ad loquendum senciet mala. Luc. De omni verbo ocioso etc. Greg. Ociosum verbum est quod aut racione iuste necessitatis aut intencione pie utilitatis caret. Si ergo culpa non caret sermo ociosus quanto peius et de perniciosis quod et obest alicui. Tercium est ut breviter loquatur et sine necessitate vel utilitate non multiplicet verba. Qui multis utitur verbis ledit animam suam. In multiloquio non peccatum non deerit. Duo autem verba que sola nobis permissa sunt [illegible] omnia cito dicta sunt i. quod necesse est tibi vel alteri vel utile tibi vel alteri. Necessitas cito insinuata est sapienti nam apud insipientem nulla verba sufficiunt. Utilitas etiam si sic per minima verba effunditur onerosa erit et fastidiosa erit. Sen. Non multis opus est verbis sed

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

paucis & efficacibus. Prov. Sicut urbs pa
tens & absque murorum ambitu sic vir
qui non potest in loquendo cohibere spiritum suum
Greg. Sine muro silencij non est patens
inimici iaculis mentis civitas Sic tamen
e penis sit quod in verbis sit avarus nimie
sine quod verba quibus meruit gloriam celi
prospera omni thesauro. Prov. Thesaurus
desiderabilis requiescit in ore sapientis
Avarus pecunie prius perfunde & in abdito
recondit eam nec profert eam largiendo
nisi urgente necessitate vel utilitate sua
& tamen ne vel obulum superflue effundat
super quod necesse sit sic est religiosus cordis
sui thesaurum abscondat raro loquendo et
nisi pro necessaria eam vel utili os ad loquendum
aperiat & quod cum paucioribus verbis potest ex
pedire plures non sufficit ad hoc plura superflue
non effundat Quadruplex at bonum ei
ex hoc proveniet quod cavebit peccatum nichilo
qui & melius eius verbis magis perfun
dabitur & sublimabitur sicut aqua conclusa que
non diu lateat extra quod que effluat ex
sistit in altum Et quod loqui apud homines
magis habentur autentici sciant cum cum
maturitate loqui & non leviter effundere
verba sua Item singularem gloriam merentur
in celo. Morum disciplina in religiosis
triplici colore decoratur si sit matura
humilis & benigna Maturitas ut
non sit levis currendo nec pronus ad risum
vel ociosus vel verbosus nec iocultor Ma
turitas a menbris modestie conponit & totum
corpus exterius ab insolencia custodit
caput regit ne leviter hinc inde circumferatur
oculos ne evagentur aures non ociose
auscultent quod minus expediunt linguam
refrenat ab ociosis & infructuosis
verbis. manus ab inutilibus occupacionibus
pedes a vanis deambulacionibus et
recentibus divaricacionibus & totum cor
pus ab inquieto motu cohibet ut servo
exposuit. Unde beatus Bernardus Bernhardus de
sancto Malachia episcopo commendat eum quod
ita compositus fuerit in moribus quod nec
manum nec oculum nec aliquod membrum leviter
movebat aliud nisi sermo mansuetus & eam dic
tabat ut nichil in eo appareret quod posset offen
dere cernentes totum in eo disciplinatum fuit
Humilitas morum deponit cunctis humile for
mat sensum gestus conplanat vestium
simplicem amat se se inter novissimos locat
conversacionis notam declinat singularitatem
fugit ad aliorum obsequia agilem facit ad
opprobria tacitum ad honores oblatos re
cusandum promptum ad descendendum difficilem ad
condignandum Benignitas facit affa
bilem conpassivum afflictis tractabilem
& exorabilem & flexibilem ad consilia conmoni
tacium sui & suorum in bono hylarem et
modeste iocundum fidelem & sociale ullum
spernente vel temere iudicatorem gratum benig
num omnibus graciosum. Humilitas temperat gravi
tatem ne fastuosa & elata videatur. Be
nignitas facit ne austera & dedignabunda
putetur Ergo maturitas temperat benignitatem
ne levis & carnali blandicies vel adu
latorie applaudens estimetur. temperat humi
litatem ne nimis abiecta vel affectata
reputetur humilitas reddit imitabilem
benignitas amabilem maturitas venera
bile. Exterioribus ordinatis in accione
locucione & moribus ut ad vivum & de
celo allata quadrature spiritualis norma
serra discipline tamquam vivi lapides in
templo vero Salomonis locandi disponi va
leamus de cordis composicione & interioris
bonitatis aliqua premittamus quod teste Salomone. Prov.
Omni custodia servandum est cor quia vita
spiritualis quasi a fonte procedit. Bonitas
cordis tribus consistit In voluntatis
rectitudine In affeccionis sanitate et
cogitacionis stabili puritate. Voluntas
recta est que bonum quod amat vult & propter bonum
& plene vult Si enim aliquid vellet quod
malum esset & peccatum non esset bona volun
tas Mt. Non potest arbor bona fructus
malos facere etc. Si bonum vellet sed non
propter bonum ut bona opera facere vel si pro
laude humana sicut ypocrite vel alia non
pura intencione Sic bona non esset cum noti

simp' bonu͂ ꝑ se uelit s; ꝑ aliud nō bonu͂
Illud n. quisq; magis vult ꝑ qd ad vult
In fine naqȝ quiescit s; ꝑ id qd ad fine
e minus tufic & reliquis ipius obiecto eo
qd nolunt. Si aut vult bonu & ꝑ bonu
s; nō sic sufficit hic ꝑ pte vtra sit nō
tn̄ plena ut qui via dei incedere ul doce
vult qd dni ullam inde cogit sustine
adūsitate sic hij qui in teptaconibȝ
& ꝑsecucoibȝ deficiunt ul ita nolunt opa
bona age ut tn̄ ab alijs illicitis nolunt
abstine ul qcuqȝ mō nolunt bonu incepti
ad debitu fine ꝑfice ul & plus qd debe
ant & expediat bonis opibus insudare
volunt ut qui indiscrete castigando
corpus se puniunt ul insania & destitucom
sui ptrahunt ꝑ ipos. Ro. Rōnabile ob
sequiu vrm. Ite. Quia plus qd potuit fe
cit opa pierunt qr cōmi moab qi vas
inutile. Duplex e n. plenitudo vna neci
tatis altera ꝑfecōnis. Necitatis e illa q
minus nō pt hire ad salute v obsuancia
preceptoꝝ. Mt. Si vis ad vita ingredi sua
mandata. Plenitudo ꝑfecōnis e ipletio
cōsilioꝝ. Si vis ꝑfitus ee vade & vende
oia. Ceterum reliquis cōsilijs ewangelicis
nō tenet n quis ea sponte vouit ut relio
s q tn̄ ꝑ votu fiunt neci ad salutem
Deut. Cu votu vouis dno nō tardabis
reddere quia requiret dns deus tuus & si
moratus fueris reputatur tibi in pctm
Qr aut votu liberi fuit votu ponere
ul nō vouere sic sn̄ pcto i. Post votu
in necitud erit iple & ia nō ca e in
cōsilio qd in precepto & sic de precepti trās
gressione reus e dapnacōis eterne
ita & deuoti puaricacōne. s. q̄ra Cōcu
piscentie dapnat ꝑ fornicacōne ul hoi
cidio ul sili. i. ꝑfessus vim in relione
dapnat si e ꝑprietarius ul inobediēs
ul facit aliqd qd int preceptorie ihibet
Iusta vo necitas ul euidens maior
utilitas admittit dispensacoz s; ab eo
qui pt in talibus dispensare. Dubia &
interpretaco precepti piculosa e sicut

pons semiputridus aq̄ ꝑipitis & ꝑfunde
de quo dubiu e an se trāseunte cōtinat
ul subsistat. Quare vult ab eo q maiora ꝑ
ipo decreuit subire extimia & oia deci
qd in seculo se cōmitere piclo ꝑ modico
motu ꝑprie voluntatis & ꝑ ꝑprio comodo
& certa opione sua ul alterius ut si deus
applz illa opione euadat sn̄ lucro
miti. Si a' replz ea dapnet maxie
cu tales opiones q̄nqȝ piculosiores
sint qr apte trāsgressiones qr v sciēt
se hoc delinquere inde facile corrigitur
v aut nescit se peccare & insup cōt
licite inde n ī morte pē cōtinu ꝑ
falsam spem qd forte licuit ul nichil in
eo pecauit baculo arundineo innitens
Voluntas bona & plena in a regia
& secura dz incedere & relictis dubieta
tum diuerticulis qi suspectis latum
semitis aptos & rectos trāsitos istorum
calles ambulare ne velud petens
boni inchoati gratu diuiticula declina
di de via ꝑfecōnis in q nouat am
bulare. Ad e eni uti oms i dapnatos
incidimus n talis dubia interptacio precep
ti dei de ligno uetito n callidus serpes
ꝑsuasit mulieri Nō moriemini s; simpl'
intellectus i precepti cuius obsuancia potius
nociua foret ne fieret sicut dij scien
tes bonu & malu & eius trāsgressio
neqȝ sic ds cōminatus fuat morte
corꝑis & aīe mereret Credit igr insipiēt
tali plo interpti & cōsentit suadenti
t neqȝ cōsentisset si cōsiliu eius fallax
& inutile credidisset Ideo tn̄ putandu
qd cōdicio religiosoꝝ peior sit exuoli
tario alciorris non pmisso eo qd de
structiori ponte facilior & piculo
sior sit lapsus qz delatori Sz quato
difficilior via tanto sequet maior
gl'ia & quato laboriosior pugna tato
gloriosior triuphus. Talem autem
timore alcōris ꝑfecōnis icurrit ve
lociosa & pusillanimitate formidolosa
teptaco ul inectarum tepor quo pun

ferworis oblitus et prima caritate relicta
horret altiorem vitam quam aggressus fuerit
stupens propriam presumpcionem et fastidit labo
rem pugne dum non videt premium nec sic
deus desiderat et sequitur. Unde per hunc probatur debi
lem fuisse debuit si volens construere tur
rim non considerat ... et sumptus constantis
fervoris ad perficiendum ut ultima primis
videat ne postea cum posuit fundamentum
alte perfeccionis et non potuit perficere sicut
cepat ... tempore omnes incipiant

de ignavi
bus spiritua
libus exer
cicijs
· 8 ·

ei illudere tam homines quam demones dicentes
hic homo cepit edificare et non potuit consu
mare sic structa ipsius labefacta evidenter
fervoris defectum. ¶ Ad evitandum vero
apostatice prevaricacionis opprobrium et
perfecte sanctitatis gradum obtinendam et re
missione beatitudinis gloriam religiosus considerandus
dum. Quedam prima spiritualia exercicia po
nenda sunt in quibus quis fideliter perseveranter
cito senciet se in spiritualis vite perfeccionem cre
scere quousque ad perfectam perveniat sanctitate

de agili
tate ad
incipiend
bonum ·
· 7 ·

virtutis ¶ Primum est ut homo sit expeditus
et agilis ad incipiendum et faciendum bonum
quod ex altiori amocione vel ordinata
separacione ... faciendum ... cum
perfectum negligimus tam ... quam ... eo
quod tedet nos bonis studijs insistere ex
horrore difficultatis et si voluntate faci
mus ... de tempore in tempus differimus et
procrastinamus et tempus irrecuperabiliter per
dimus et tempus et ... quod licet potamus
sed ita desidiose et indevote facimus quod non
deo est valde gratum nec conscientie meae mitorum
vel consolatorium immo corrosivum conscientie quod
et inde primum tunc enim et ex insipiditate
tedet nos laboris et festinamus cum cito
absolui et tedet ad ... redire. Verbi gracia
de studio oracionis vel obsequij in coquina
vel in firmaria vel alterius boni operis in
quo nullum honoris vel temporale emolumentum vel
ipse voluntatis placitum expectemus et huius
est quod boni operis initium quod si debito modo fit
sibi letificat conscienciam et accendit affectum
ad alia bona facienda. Ideo in ecclesia. Qui
edunt me ad huc esurient. Sic deo insistit

tium producit herba virentem et lignum po
miferum et huius unumquodque semen in semetipso
genus suum id est bona opera tam incoeptiva quam maiora
quod si virent debito vigore facta sunt
semen sui generis in se id est desiderium alterius
boni operis quod quasi germine pullulat ex priore
si autem ex desidia elanguescat et semen
ipsius infructuosum manebit. Et ideo tedet
nos aliud bonum incipere quam expiata sunt prima
vel nullum incipimus devocionis affectum deum
... hora vel tempore simus dei pulsat quod
illa hora magis sit expediens ut faciat
et quod faciendum videt prius quam ... ...
et si virtutis vim magis apte perficiet
... ... Sic non assue faciendi est cor
et animus ut consuetudine boni operis nullo laguo
labore ... patuus sit sicut primus sicut
et agilis stati ... dum ad omnia bona
bilia ... obedire sic videmus in primis

no ·

fecerunt quod non per frigore vel labore vel inopia
vel alia difficultate pigritant domus
sui per prima mercede per longa terrarum spacia
et in precio cursus obedire gratum habentes si
per gracias accione cum redierit non magis
alapas et vituperia a dominis recipit vel
de commodis ... vel domus hospicium
cogitares. Claustrales vero sunt delicate
sicut pueri nolunt laborare et bene penas
et cum ipsi dominos suos debitum honorent ipsi
nolunt dominis in quibus est quasi equales volu
tate propria per legem utentes. Unde parabola
est capitulo instantis etc. Qui delicate nu
trit servum id est corpus mittit ab infancia non
natum postea senciet cum contumacem vel ex
piger erit ad bonum vel ad peccata pelinior
maioris carnis. Ex consuetudine ocij homo
mollis et piger efficitur ut non velit pati
vel facere non quod libet. Ergo quis fidelis servus ita
debet humiliare semetipsum et mansuefacere
sicut ioculator catulum suum ut stati cum
iubet ... de lecto ad oraciones noc
turnas et quasi ad nutum omnis sit promptus
ad que spiritualia exercicia vel ... ...
vel caritas fraterna requirit vel devocionis
studio apta sunt vel ... alterius virtutis

· X ·

¶ Secundum ut sit ad agenda bona
agilis est ita et sit ad abstrahendum.

De velocitate abstrahendi se a malis

scelerum malis a quibuslibet malis statim
cum sentit se aliquorum horum intrinsus pulsari uel
extrinsus occupari s. ab ociosis verbis et
locis ab accionibus vanis et affectionibus
viciosis et carnalibus concupiscenciis et carnalibus
quod nec ad horam debemus in corde permittere
morari ne offendamus deum et sanctos ange
los nobiscum presentes et etiam perdidemus
et penam incurrimus et bona que possemus cogitare
et agere interim negligamus sicut abraham
quando deo uolente sacrificia offerens descen
dentes super ea uolucres ad lacerandum uel
fedandum sollicite abigebat et nos ne
aliquando in dei conspectu appareamus vacui quando
sacrificia ei offerre debemus hoc uolumus bone
accionis bone locucionis sancte meditacionis
et pie affeccionis uolucres malarum cogita
cionum et affeccionum statim abigere debemus
ne ea nobis dissimulantibus aliquo tempore macu
lent et deo ingrata efficiant et nos in
efficaciam admittunt et spiritualem profectum. N
spiritu carnales et temporales cogitaciones statim
debemus abigere s. et vanas et amaras
et auaras et gulosas et ceterorum viciorum
simulacra in corde nostro templo ymaginando
non pingamus. Theatra et tabule solent
secularibus et ludicris fauent depingi templa
autem sacris historiis et misticis picturis deco
rari. Cogitaciones pinguntur consideracionibus quod curas
domus et deum in ea moraturus alius sibi
pingit sibi plateas et domum et falorum
absque et quasi alia et pomposa. Vana
gloria pingit sibi quomodo ornatus et con
possit laus hominum acquiri. Alii et ciuitates
et miracula et prophecias et magnas deuocio
nes et edificatorias predicaciones et multa
similia ex quibus admiracio oriatur hominibus
et sibi latens laudacio et reuerencia exhi
beatur sic inuidia fraudes et detracciones
ira rixas et contenciones et solus bella et
iniuria et pugnat cum absentibus et lassatur
a nullo fatigatus. Sic auaricia pecu
nias et diuicias edificat et destruit et
acquirit. Qui ergo bonum hospitem scilicet christum
non uult effugare de hospicio cordis
sui inimicos eius i. vicia secum non hospitetur.
Que enim conuencio christi ad belial. et que consensus

dei templo cum simulacris ydolorum. Si ciuis ciuis
hostem de urbe tua statim eicias si tarde
obstas ei inualescit contra te et capiet urbem
et occidit te sic de cogitacionibus malis.
Curiositas quoque pulchra et ciosa depingit
Gula mensas amplas et varios ciborum et
potuum apparatus. Luxuria et que sibi congruunt
fantastice depingit. Hec sunt ydola
que deus ezechieli in parietibus templi depicta
ostendit que et abhominaciones appellauit. Hec
de templo cordis nostri sollicite deleamus De pace cordis
ne faciant nos deo abhominabiles sicut et illa
sunt. Vsque quo morabuntur in te cogitaciones
noxie. ¶ Tercium est ut scilicet cor pacificum .x.
cum omnibus habere studeamus quod consistit in duobus
ut nulli malum faciamus uel turpe studeamus
et si quis nos in aliquo offenderit pacienter sustineamus
excipiamus. In medio plurimum vtilem et dif
ficile est quia sepe iacula sunt nos intuen
tia verborum acutorum que sanctorum nobis mole
storum et afflictionibus iniurie et temptacionum et
ipsiorum demonum et aliorum quibus aduersiorum
vndique emergencium et si clipeum paciencie
non opponimus sepe letaliter possumus vulnerari
et per impaciam et iniuriam perturbacionem vitam
amittere spiritualem. Que clipeum ut impene
trabilior sit inimici iaculis munire
debemus sanctorum martirum et aliorum bonorum
exemplis qui pellibus alium mortuorum
Iac. ex. Accipite fratres exemplum mali
uel longanimitatis laboris et paciencie prophetas
Ecce beatificamus eos qui sustinuerunt sufferencia
vos audistis et finem uidistis. Ex ceteris
minimi incedamus contra iacula verborum
et ictus verborum aduersitatum ut pacem quam conformes
non possimus intrare vita separare durabilem
saluemur per pacienciam continuem. Luc. In paciencia
vestra possidebitis animas vestras. ¶ Quartum est ut quan .y.
to plus possit utatur habeat et cupiat que sunt
mundi. Aliena a nobis sunt omnia mundana
quia nec in nostre sunt nec a nobis facta nec diu no
biscum mansura nec salus nostra in ipsis consistit
et tamen ea que a mundo mutuata per
cottidiana immo perpetuam et grauem vsura

De paucitate vtendi habendi cupiendi que sunt mundi

sollicitudinum et laborum. Quanta putas prin-
cipes et potentes et divites huius seculi usura
omni tempore possidere permutuato sibi sic anxi-
etatis occupacionis et afflictionis et qui
ambiat aliena quomodo augeat vel custo-
diat sua quam timet perdere per amicos et inimi-
cos per fures et uxores et filios apotecari-
ore timet violenciam ab inferiore furtum
no ab equali fraudem. Nullus ad plenum confidit
avarus omnibus suspectus est non tamen potest corpus
cavere. Et ideo nullum potest vere diligere cum
a nullo vere se diligi suspicetur. Timor enim
suspiciosus non est in perfecta dilectione timens
de rebus timens de honore timens de corpore. Pro-
speritatem et tot timoribus plenus non potest ulti-
mo timere de anima de qua tam maius periculum ad-
huc restat. Item enim principes consultoris
suis exigunt cottidiana servicia et remune-
raciones officij sui et tandem cruciat eos
in carcere et omnino despoliat sic et nudos
post multas exactiones usurarum racione sue
et bonorum quos officialibus suis divitibus
mutuavit tandem omnino evacuatos mittet
eos in carcerem infernalem. Sunt bella et lites
in seculo ubique mutuo et nos excitari cupimus
propter alter alteri quia uterque non potest integre
possidere. In spiritualibus divicijs nullus consortis
mundanum patitur detrimentum cum alius non sit
minus sapiens vel virtuosus eo quod eius alter
videt sed secus de secularibus divicijs
et honoribus quia tot nunc est hic porciones
quot sunt principates et ideo alter alij invidet
cum quod ipse non potest habere. Hec fuit causa quare
Loth recessit ab Abraham et Esau et Jacob
quia multa habebant pecora et non poterat eos
capere terra ut simul. Concordiam servaret ... cum
animalibus inter se pastoribus quorum quia multipli-
citatis pecorum desiderijs scilicet mundanis
fit rixa inter voluntates quas volunt pascere
sua desideria in pratis huius seculi et cum omnibus
non sufficit pabulum dividit frater a fratre
per iudicis dissidium recedere quod pecora si
pauca forent modico contenta essent.
Zacharias. Pasce pecora occisionis que
possidebant occidebant eos quod autem sic
potest intelligi id est pecora occidebat eos

qui se possidebant. Augustinus. Turpe timentes
et dimittent per terrenis. Ubi autem mites
quam non possunt terra invidentem de qua pelli non
possunt habentes que alimenta et quibus tegamur
hijs contenti sumus et quorum permutare patrimonium
loco illius dominum in corde ponamus quod omnia
implet et beati pauperes quoniam ipsorum est regnum
celorum. Quanto enim se hic angustat in
terra non cupiendo tanto in celo dilata-
bitur et cetera. ¶ Quartum est ut se et mitis
apud se et quo coram hominibus in omnibus humiliet
se et deprimat in sua estimatione infe-
rius in verbis in gestis in vestibus et in
omni gestu suo novissimum locum eligat
sic fuit optimum. Ad humiliandum autem
se in oculis suis consideret qualis sit quam
vilia et fetida sint omnia que corpus sunt.
Unde venit quod erit quod interius sit quod leve
emanaverit et si quam pulchra in homine
apparent quanta est deceptio in hominibus se-
cularibus qui non honorant et divites
nisi quod vident facie sed sua lux sciunt
sic canes et aves cadaver quod cum abor-
sum sunt et mendacium quod in pluribus ideo vo-
deum invenimus vel religionem et ad quoniam
Item in anima quanta sunt vicia et peccata quanta
impuritas et simulacio in bonis que facimus
et desidia et tepor quanto obmittimus et negli-
gimus utilia quanta inopia virtutum quanta
ceteras mollicie lubricitas mentis
inordinato affectum quod mala nostra pure
mala sunt et non totaliter sunt quod bona
nostra tamen nobis mutuata sunt cum usura
repetenda et imperfecta et impura sunt eorum ob-
Et multa alia dant nobis materiam humilia-
cionis. Unde enim nos esse viles et inopes
et quantum ab hac estimatione deviamus tantum
erramus a veritate. ¶ Quintum est ut sit
maturus et seriosus cum quadam merore dul-
cedine non cum tedij amaritudine vel ran-
core. Morum levitas potest alijs in esse bono
ad honorem sed devoto magis dominum est devotus
sic quod humiliter in diuinis officiis quos leves
in moribus et ad risum vel ad iocum pronos
rarissime videmus. Unde cum tam utile sit
homini esse in luctu ideo beatos dicit dominus esse luge-
ntes et tot causas luctus eis dedit et omnes pro se
ipsis et proximis et pro domino. Pro se ipsis quia peccatores

Margin notes (left): no; no
Margin notes (right): de humili estimatione sui; .3.; de maturitate et fatuitate seriositate; .4.

sunt deu offenderunt et cottidie offendunt
et io(?)pes sunt utrum tarde p(ro)ficiunt ex
posita mille p(er)iculis et ad h(oc) dubij an
dampnetur multis miserijs inuoluti ali
qui a deo exclusi a regno p(at)ri ad malu(m)
m(er)itum simplicijs obnoxij mortis p(ur)gato
rij ul inferni [p(ro)]p(ri)is (com)paciendo pl(ur)imis
afflictis p(er)iclitantib(us) p(ec)cantib(us) d(e)sp(er)
randis temptatis subu(er)sis expositis
sitibus mal(is) quib(us) et nos ipsi p(ro) deo
(com)paciendo ei(us) passioni et iniurijs app(re)
hensis et p(ec)cati(s) ei cottidie illatis et
subu(er)sione iusticie et a(n)i(m)a(rum) p(er)dicione et
fidei (con)culcacione et ingratitudine p(ro) o(m)nib(us)
b(ene)ficijs q(ue) o(mn)ib(us) largit(ur) p(ro)standal q(ui)b(us)
ig(n)orat(ur) a famil(iis) sine et mult(is) alijs
[O]dium boni neq(ue) h(abe)t amorem ad p(ro)xi(mum)
extrinus plana longitate [M]alum at
se(ve)rum amar(um) et fastidiosum bo(n)is ind(i)g
nabundu(m) suspiciosu(m) racosu(m) si rone
fbulentu(m) et alijs onosu(m) [D]issolucio
e deuocionis sit [M]aq(ue) ig(n)i et q(uo)d d(omi)n(u)s
i(n) (con)suetudine n(ost)ris dissueuit maxime io
cularis. ¶ [E]xcepti(us) e(st) nec(ess)e (con)tinue ad
deum suspe(n)sa orando cogitando ul re
cordando dei meditando legendo atte(n)
dendo ad bo(num) (con)templando [U]n q(uo)n(i)u(n)q(ue)
fu(erit) dei ul ad modicu(m) dei no(n) meminit
(con)tremiscit et dol(et) q(uod) g(ra)ui(us) offendit
tanti amici re(m)inu(m) defraudat(ur) q(ue) n(un)q(ua)m
nu(n)q(ua)m obliuisci(tur) [C]u(m) su(m)ma beatitudo i(n) glia
(con)sistet i(n) visione dei h(ic) (ver)o beatitudo muta(ta)
q(uo)d e(st) n(un)q(ua)m memor dei ista e(st) m(ini)ma s(ed)
illa p(ri)mu(m) [Q](uia) d(omi)nu(m) cu(m) n(on) no(n) possim(us)
p(re)sentes sub(st)it(u)(e)re merorem ei(us) absentes tanto
eu(m) q(ui)s leti(us) a plen(i)(us) videbi(mus) i(n) patria
q(ua)nto fe(r)u(en)ti(us) et deuoci(us) meminim(us) i(n) h(oc)
exilio. ps. [P]rouideba(m) d(omi)n(u)m i(n) (con)spectu meo
s(em)p(er) ul(tra) [C]et em i(n) ocio s(ed) et in negocijs
et occupacionib(us) ei(us) memores e(ss)e debem(us)
i(m)mitacione s(an)c(t)o(rum) angelo(rum) q(ui) missi i(n) mi
steriu(m) n(ost)r(u)m sic (con)tiora deponu(n)t ubi
tn ab i(n)timis m(agis) recedat [Q]uanto celu(m)
apl(ic)e e(st) q(ua)m t(er)ra tanto sp(irit)ualis meditacio
et (con)templacio laciores h(abe)t m(e)n(te)s et r(ati)o(n)es q(ua)m
cogitaco t(er)renor(um) [Q]uales aut(em) sit iste
vie ul materie et q(ua)les p(ro)fectus ul p(ro)cessus

meditandi et intuendi sp(irit)ualia no(n) est
h(ic) (tem)p(or)is ul materie s(ed) istud p(ro)ti(n)u(s) ab
sc(ri)pti(s) sp(irit)ualis p(ro)fectu(m) qui i(n) sapia (con)s(is)tat
¶ [N]unc de vi. q(ue) in v(ir)tutib(us) p(ro)ficit (con)stat
n(on) q(ui) simplicib(us) quiete(m) et nom(in)e i(n) religi
one (con)s(er)u(...) p(ro)ponam(us) alta et s(u)btilia mag(is)
(con)sciencie i(n) h(ac) reseruantes [Q]uanto .n. quis
alcius p(ro)ficit et in anciora se extendere
studuit. tanto alciora et p(re)ciora intellig(i)t
ta(m) de h(iis) q(ue) ia(m) attingit q(uam) de ill(is) que
no(n)du(m) actuali apprehendit sic q(ui) monte(m)
ascendit quo alcius scandit eo alcius
videt q(ua)ntu(m) ab h(ac) dist(at) a celu(m)ine
sum(m)itatis et q(uod) i(m)mo po(n)tius (e)stimauit
e(ss)e motis v(er)tice sublimato viderit i(m)p(ro)
motis e(ss)e pede sic et de p(ro)fectione nemo
ip(s)e n(on) p(ro)fectus et p(ro)fectioni p(ro)xi(mu)s nouit loq(ui)
[U]n(de) e(st) ordinatq(ue) s(ed) (ver)itate(m) iudicium m(ent)is
affectus s(ed) iudiciu(m) (ver)itate e(ss)e q(ua)tuor g(e)n(er)ali
(con)sid(er)at e(ss)e bonu(m) et malu(m) et mag(is) bonu(m)
et mag(is) malu(m) [B]onu(m) a(liu)d e(st) corp(ora)le q(uod) ul
te(m)pale a(liu)d sp(irit)uale et et(er)nu(m) [S]pirituale
et et(er)nu(m) sine dubio meli(us) e(st) q(uam) te(m)pale
et corp(ora)le [M]alum a(liu)d e(st) a(liu)d culpe a(liu)d pene
[C]ulpa a(liu)d alia venialis alia mortalis [P]e
na alia tra(n)sitoria a(liu)d sempiterna [M]alu(m)
g(ra)u(ius) culpe pei(us) e(st) q(uam) m(ali)t(ia) malu(m) pene
q(uia) si culpa no(n) e(ss)et nec pena e(ss)et [P]e
na tra(n)sitoria mi(n)or e(st) q(uam) sempiterna [E]t
q(uia) lex (ver)itatis sc(ri)pta e(st) in corde ho(m)i(n)is
p(ro)uidencia(m) ra(ci)o(n)is date sunt ei et i(n)adiu
toriu(m) affectiones ad fuga(m) mali et app
rehensione(m) boni q(uia) in h(iis) duob(us) o(mn)is
beatitudo (con)sistit [I]n elongacione ab malo
et fruicione o(mn)is boni ¶ [E]xcepti(us) q(ui) sunt af
fectiones m(ent)is .q(ui)t(uor). spes timor gaudium et
meror amor et odium pudor [h]a(rum) q(ua)tuor
q(ua)tuor malu(m) tres ad bonu(m) ordinat(ur) [N]a(m)
timor meror odiu(m) et pudor q(uod) malu(m)
sunt spes gaudiu(m) amor ad bonu(m) s(ed) q(ui)
[Q]uod bonu(m) no(n) e(st) timendu(m) s(ed) optandu(m) et
sp(er)andu(m) n(on) p(ro) bono e(st) dolendu(m) s(ed) gau
dendu(m) n(isi) forte p(ri)uacio boni timeatur
ul doleatur q(uia) no(n) e(st) bonu(m) s(ed) ip(su)m malu(m)
e(st) p(ri)uacio boni ul corrupcio [I]tem bonu(m)
no(n) e(st) odiendu(m) s(ed) amandu(m) n(on) de bono

. b.

vi. p(ro)cessus . c.

de affectionib(us)
. d.

pudendu e s gloriandu Gaudio vo no
dr affectio p se q sub gaudio cprehend
et amore Cu g iste affectiones ordinate
sut ad q debent et s q debent mo vis
et virtutis indicium Et ideo e virtuosus cu
sola timenda timet et mag timenda i.
mag mala plus timet et dolenda dolz
et odienda odit et pudenda erubescit
sm plus et mi sic ipa et dolenda et
odienda et pudenda plus ul mi sit mala
It cu sola speranda sperat et sic debz
et amanda amat et sic de gaudendis spe
rat et gaudet s q mag mi sut bona
Summe a bonu q e deus e summe amand
et an oia sperandu et sup oia in ipo gau
dendu et ea q ab ipo retrahunt summe
fugienda et execranda q sunt proprie
vicia et pcta q q ro et ipa mala s
et omibz mala et nlli bona et ad nichilu
bo mi ista licz quaq bonis cooperent
in bonu mala aliena. Vel et ipa qda
p cusione ut expe mag humilient
et aplius iam desistat i amore dei qui
eos in talibz vicijs tollinit et a talibz
liberavit Vnde et in glia augebit
leticia dapnacio reproborum q gaudent
se ab hijs salvatos q poterant sic et
illi n deus libasset incidisse Multe s
alie virtutu artificiales divisiones s q
alie sm theologie ut fides spes caritas
Alie cardinales ut prudencia iusticia forti
tudo temperan. It alie politice alie purgatorie
alie aie purgati alie exemplares quas se
quidis vidibz loquens pro sola illarum
ordine scip quo virtutes principalibz
vij vicijs opponunt. cu virtus s humiles
sm no a sic q vicior caren. et quato
quisq ab oi vicio purior fuit tanto et
virtuosior e et pfectior. ¶ Sicut nucleus
testa ul cortice sic e virtus interior

de habitu religionis

·c· (margin, beside "virtuosior")

tatis observacijs in religione Oia enim
q in observancia religionis apparent iusta
et statuta sut pp obtinendas et cservan
das virtutes Cera si virtute sut sic
testa carens nucleo Et sic in taber
naculo federis plura erant velamina

qua int se ptegent ul decorare studuit
s. pelles iacinctine pelles arietu ru
bricata saga cilicina cortine et tabule
pictu pter a. ita in religione plura sut
tegumenta in qbz no pa virtus csistit
s qda virtutu umbe et latent intus
demostrant figuraliter Vn qm ista exterio
ribus cententus interiora pponit sic
e q qui cortice et testa vacua sine
nucleo hz ¶ Primu e habitus exterior ·1·
in vestibus et tonsura q si p se relio
sum facerent et symie ul moriones re
liosi forent quibz talis habitus quaq
ioculatoris fertur s h sit tm sig
interior sic circle ad taberna posit poti
venale designat Et vexillum sic ectras
signat dedicacione. Vn si sig sta fuint
decipiunt homines putantes invenire signa
ta et de ficto relioso q se exterius in
habitu ptendit hic q no hz i moribus
et vita ¶ Scdm sut exteriores ceremoniales ·2·
observancie ut inclinaciones geniculaciones
in horis pulsaciones et omes gesticulaciones
quibz claustrales utunt i divino officio
vel in alijs de quibz sepe mins virtuosi
maiore vim faciunt q alia pfecti et
mag devoti ¶ Tertiu sut mores exterio ·3·
res compositi et exteriorum morum disciplina in
loquendo i gradiendo itinans corpis gestu q
et curiales seculares sunt commendabiles et
seclaris virtus appellatur Sed reliosi
mag cpetit hz humiliori mo et plani
ori ¶ Quartu sut opa pnie ut ieiunia ·4·
vigilie flagella et alie corporales exercita
ciones et castigaciones q lz ppinquet
mag virtute q precedent tm no sut
pure virtutes q ea et ypocrite possunt
hre et in morali pcto positi sepe talibz
exercent se ipos ¶ Quintu e studium spali ·5·
are ad expugnanda vicia et virtutes insi
tandas ut feruzinim humiliacione motus
repime hudiam domare et cetis vicijs
impugnantibz resistere et opibz caritatis
et obie insistere et aliarum virtutu Quintus
n. oia bona opa sut virtutum exercicia
q n bonu opus est q nllam virtute respiceret

tamen aliud est aliquod bonum opus exercere simpliciter
propter deum et intencionem merendi veniam et graciam
et est aliud ipsum exercere non tantum causa meren-
di predicta sed et propter hoc obtinendi virtutem
sibi contrariam et resistendi ea per opus contra-
rium et vicium contrarium expugnandi et hec est
multo utilius ut dictum est supra in vi gradu. Aliquis orat
simpliciter ut per hoc mereretur peccatorum suorum veniam
in vita eterna. Aliquis autem preter ista intencionem
orat et assuefacit se ipsum oracionis studiis
et ut per hoc consequatur graciam devocionis et
gustum divine dulcedinis et graciam divine famili-
aritatis assequatur et noticiam dei clariorem
per mentis illuminacionem. Et hec actio porie
bona sit et meritoria vite gracie et glorie tamen
eminencius se disponat ut et celius et ple-
nius hoc quod cupissime desiderat assequatur
Cum multum valet ad perfectionem sanctitatis
scire intencionem dirigere ad ea querenda et stu-
dium suum ad hec ordinare in tantum ut aliquis
faciliori labore quo ad corporale exercicium ma-
iores mentales virtutes obtineat qui
sic prudenter disponit gressus suos
quam alius difficiliori labore. Exemplum de
quibus perito artifice qui melius et citius
et levius operatur opus quam ut alius
imperitus cum maiori labore. Sextum est
·6· ipse nucleus affectualis virtutis que est
perfectio vite active et ingressus ordinatus
contemplacionis. Sed illa fructus operatur puritas
contemplacionis et stabilitas. Sicut aqua fontis
non erit pura quamdiu fundus non est eiectis
sordibus emundatus. sicut autem ex nucleo
pinguedo olei exprimitur ita ex affectu
virtutis sapor devocionis procedit maxime
divini amoris et desiderii celestis et gaudii
spiritualis quod nobilior et efficacior est
quam compunctio timoris vel moris. Hii sunt
sex dies in quibus operari oportet opus
salutis et cibos vite querere ne ieiunii
deficiamus in via hac qua ambulamus
ita ut sexto die duplices cibos colli-
gamus scilicet bone actionis et pie affectionis
ut in vii id est in sabbato toti sani sic
a viciorum languoribus in requie opulenta
vacare possimus divine contemplacioni et

videre quam ipse est deus et gustare quam suavis
est dominus. Qui sexta die duplices non
colligit cibos vii famis remanebit
non repletus de dulcedine contemplacionis
quia qui sextum statum qui est in virtutum
affectualium sanitate non dum attigerit
septimum statum dulcedinis que est in sapere
gustu et mellis huic non fruetur. Inde
est quod Iacob primus de Lya sex filios genuit
et post hec Rachel peperit ei filium Ioseph
decorum aspectu quo nato cepit Iacob
petere dimitti in patriam suam veniens quod
primus in activa vita debet quis perfectus esse
in sex predictis perfectum statibus et tunc
gustato fructu mentis contemplative cupiet
dissolvi et esse cum Christo in patria celesti
cuius iam primicias in sapore superne dulce-
dinis prelibavit. Et quia proficientibus
hec formula scribitur ut sciant quantum
in singulis virtutibus perfecerint vel quam
a perfectione eorum adhuc distent quamlibet
ipsarum in tres gradus longe inter se
differentes describendo distinguamus multos
medios perfectum passus fecimus ad
tum sibi tenias propter fastidium. Ordo vii
capitalium viciorum hic fuit. Primum est
superbia initium omnis peccati. Secundum invidia
Tercium Ira. Accidia. Avaricia. gula. luxuria.
Huic per contrarium opponitur ordo virtutum
scilicet humilitas contra superbiam. Dileccio proximi
contra invidiam. mititas contra iram. Caritas
dei contra accidiam. Contemptus diviciarum contra
avariciam. Sobrietas contra gulam. Casti-
tas contra luxuriam. Et quia teste beato Gregorio
sicut multi arboris rami ex una radice
prodeunt ita ex caritate dei cetere virtutes
oriuntur. ideo de ipsa tamquam omnium matre et
nutrice pro dicamus a qua de filiabus an
meam · n · nulla virtus meritoria est. Ipsa enim
omnes informat ut sint virtutes et vigo-
rem eis tribuit ut sint magis vel minus
meritorie a deo accepte sicut quod ipsi intencione
mentis vel amplius accepit sic rami
arboris a radice nascentes et ex suco a dea
procedente nutriuntur ut magis vel magis fructifer

efficiatur Inicia aut singlar uenial ad
iplectes ptinet sn quibz no possent
ee salui a deo placere ad salute. P
fuie ad religiosos mag ogre ptinet
qui miliores ee debent q pstares gtas
ut laici seculares q tn sunt de nro
saluandor. Neq pcest altiora pfci
a extius in hitu pfciora ptende si i studio
uentu et exercicio cors no distam abissi
mis qui sut in spe saluacois Imo ma
ior e osusio a spes falsit falle mag pni
tor a exigua dare a supplico pon q
pmio dignu. Pfcis aut ad pfcos ptin
qui tnscendis difficultat obstaclo i q
pfcis volentes laborant qi i montis
ascensu tn in ipo culmie x dnac gstitn
tn tnsfiguracois eis glam desidant spectari

De caritate — Nemo tn in hac uia ut pfce alios uirtut
apice ualet apphende ut stabilr isu
mo grdu sp maneat. Ez pnii uie pfcus
.f. — qs dr r' nisiop. ¶ Caritas e ordia
ta a mag voluntas fruendi deo place
di deo fruendi Caritas dilcio dei a aor
ille sut In breue. En. distingunt ca
ritate magna ad dni voluntas aor e
si cu iactat a gra e dilcio cu vo fir
cu adheret deo caritas e diligere deu
nota — sup oia debem p tria Quia bon in
.1. — se n tmni bon s e ipa bonitas e
q nichil melis ut cogitari ut ee pt
a aq oie q alicui bonu e Et n. oe
q bonu e elegendu e iqr bo e ille
q sume bon e a ifinitu bonu e sine
me a si possibile eet infinitu diligend
.2. — e nra mira digitas ey Itez q ipe
por dilexit nos a plus dilig nos q
ipi nos Huc n. q ifinity e a cui no e
aliud ee qr amare q ipe des caritas
e diligit nos paupes a viles a misse
ros a dilexit ab eterno no dn diligentes
imo a nescientes a resistentes a offen
tes ipm a io iustu e nos cu vicissim
diligere ex om q sum a scim a possum
ut saltem cu exigua mensura nre possi
bilitat fidelr remenciam ei diligendo
.3. — cui magtudis no e finis. Tercio q

eiusdem dilcois eius multiplice affectu
qui agnoscit in bnficijs eis q no suff
cit ei diligere solo affcu nisi e nob ondat
i effectu .6. Placo naqz dilcois exhi
bitio e opis De quibz bnficijs nris no
psequi cu alicui plupitat opis opor
tunitate ad h expectare. Dilecco uia
in tbus ostistit. Incolutate i ope in
affcu. Voluntas i forta a vie gsent
eius gsilio u velit bonu a ne occisa
sit voluntas ppr in actu boi opis
omez facultas sno ipio subita i adiu
toriu inocat. s membris cors a sensu
a cogitacom sine ad pmouendu bonu
siu ad remouendu malu Cuqz q spcht
fecit qi p reiteracoe ut renelacone
laboris exnsu exercicij sustina a affcus
i placi a q demulcente sua dulcedine
afficiat ut ia no tm constinctu vomis
bonu uelit a cu conatu labor a agat
sz e ex desidio opti a affcu aplectat
a diligat a qtu illi dat odiat a horreat
a fugeat i. malu. Et h na sanctas volunt
cu no tm constinctu vomis cogit se ad
volendu bonu ut faciedu a vitadu
a nolendu Ez e ex affcu a desidio mit
aplectit bonu a odit malu Et h e
virtus a mos de q phi multa dixerunt
sz ut ve cognouissent ea voluntas q
qnqz sn ope sufficit ad meritu a debitu
ut facultas a optunitas opis no subest
v.g. Paup libent subueniret paupi si
no het. Sicut diues a libent qnqz id facit
sz no het cui. Veruqz q tut voluntas
p facto reputat. Et ideo facultas opis a
optunitas subest a no seqret effectus opis
tnt no sufficeret sola voluntas qr n vo
luntas eet cu posset a expediret pficere et — De virtutibus.
nollet Nam n. vis tu fac q expedit
cu potes sz si no facis no vis ¶ Lz — .. g ..
a multe virtutes ee videant a n se dif
ferentes ut humilitas alia e q castitas
a pacia a e q una a de alijs tn qda
gsideracoe omes unu sut a ita qlz n tm
coheret sz e i se alii ut q una het
ve omes hre dicit in hitu a si n i actu.

Unde apostolus ait. Caritas paciens est benigna est
non emulatur non agit perperam non inflatur non est
ambiciosa non querit que sua sunt etc. ibidem. Caritas
non dicitur virtus sed superior et perfectissimum bonum
nichil est omne bonum perfecte et cui nullum bonum
deest ita castitas caritas est una virtus in
se tamen omnes virtutes sunt per diversos effectus
eius ordinatis ministeriis occasionibus vel causis
illiciis quibus se aliquo malum opponit vel
ad bonum extendit diversa officia vel nomina
sortitur. Virtus autem sic diffinit Aug[ustinus]. Est
amor ordinatus videlicet ut amet solum
quod debet et sicut debet et quantum debet. Contra vero
amare aliquid tamen odire et fugere eius contrarium
non potes. Caritas igitur cum se extendit ad
diligendum deum dilectio dei dicitur. Cum ad
proximum dicitur dilectio proximi. cum eius miserie pati
tur misericordia appellatur cum eius bono congaudet
congratulacio vocatur. Cum exprimitur adversa to
lerat paciencia dicitur. Cum bene faciat se odientibus
benignitas incipit. Cum non extollit iam
ter super se humilitas est. Cum obtemperat su
perioribus ut iustum est obediencia est. Cum exe
cratur inpia castitas est. Cum resecat
superflua cordis nutrimentis sobrietas est
Cum divicias abicit paupertas spiritus est
Cum ad pauperes eas liberaliter effundit lar
gitas est. Cum tedio expectacionis promissorum
non frangitur longanimitas est. Cum inter bonum
et melius et inter malum et peius discernit
prudencia est. Cum delectacionibus non emollitur
temperancia est. Cum duris non cedit fortitudo est
Cum non videt credenda fides est. Cum sperat spe
randa spes est. Unde spiritus sanctus et unicus et
multiplex dicitur Sap. 7. Anima cum in se unus (nota)
sit diversa exhibet secundum diversos donorum effectus
sicut aliqua nobilis et efficax medicina diversas
curaciones efficere operatur vel virtute confert
varia operandi ut uni acuat visum alteri
clarificet vocem alii auditum reseret alii
gustum reparet in alio aliud et cetera operetur
Secundum quod caritas opponit se 7 capita
libus viciis 7 virtutes format ut predictum
est de quibus inter dictum est et quibus perfectum
gradibus distinguatur. Unaqueque enim virtus
teste beato Gregorio habet initium suum et perfectionem
perfectorum tria perfert gramine suum primum herba

deinde in spica deinde plenum frumentum in
spica. herba est sicut virtus spica profectus
frumentum plenum perfectio. Caritas dei in (nota)
incipientibus omnium virtutum tres habet gradus infimum
medium et summum sic et alie virtutes per sin
gulos gradus. Sicut ierarchias distinctas sanctorum celestes
ierarchie docente beato Dyonisio singule
mencias differentes distinguunt. Cum non
spirituales virtutum ierarchie eodem ordine in
terris nitentur perfectione cum celesti pulchri
tudinis exemplar ad quod nobis celitus allatum
sit ut studeamus pro viribus deo in nobis
sanctuarium facere ut in medio nostri habitare
dignetur secundum exemplar in monte celesti nobis
monstratum. Utinam autem qui in primo gradu
quasi infima virtutum ierarchia hic stat
ad infima in celo ierarchia perveniat et qui
in media ad mediam in celo et qui in summa
ad summam in celo ierarchiam pertingat. Cum illuc
deo perducente venimus agnoscemus
labores nostri hic factos de virtute in (nota)
virtutem eundo perfecte quia quod nequaquam persev
erit retribucio glorie superabundancia in corpus
mensure. Luc. 6. Mensuram bonam et confertam
etc. Habet quippe infima quasi mensuram finitam
Eius de mensure ydria implebitur tibi vino
glorie in nuptiis celestibus cum tu hic
implere studueris aqua iusticie pro tua quam in (de gradibus caritatis dei)
comparacione celesti est sic aqua ad vinum opti
mum in valore mille milium. metreta aque
plus vel minus non valet una olla
vini quo ad precia iniusque. Caritas .h.
dei primus gradus est sic diligere concessa
et eis uti ut tamen illicita devitet et amori
dei nullius rei amorem preponat sicut illi qui
sic ea que mundi sunt diligunt vel tamen in
eorum dileccione vel cupiditate peccata mor
talia devitet. suadendo quod deus precepit faciendo
et cavendo quod prohibet preceptum est. Si vis
ad vitam ingredi. i. in ingressum vite consiste
non in progressu vite altiori sola nudaticia etc. .2.
Secundus gradus est esse cum bona voluntate
pleniori et affectu fructuosiori non solum omnia
concessa et precepta servare sed quibus non
est salus sed et ad omnia que dei sunt studio
sus est et voluntarius tam faciendo in se
quam in aliis promovendo et desiderando

Hoc ipse bonorum et religiosorum qui non solum
precepta dei sed et consilia ipsius implere et ipsum
spaliter imitando sequi deliberaverunt omnis iusti-
cie doctorem dominum ihesum christum. Talibus enim dicit
Bernardus. Christo est verum et quia languide precepta
neque solum attendunt quod preparat deus sed
quod velint probantes que sit voluntas dei
nota bona et beneplacens et perfecta. Tantum enim amans
dominum tanto studiosius eius promovet bene-
placitum eius ut potest et honorem et cavet
eius offensam et inhonorationem. Gregorius. Nunquam est
dei amor ociosus, operatur enim magna si est, si
vero operari renuit amor non est. Fidelis
autem dei famulus ea diligentia qua cavet
domini sui offensam in se per peccatum ea et ca-
vet et dolet eum inhonorari ab aliis per scandala
et prava exempla quia in disciplina famulorum re-
dundat in decus dominorum. Ymmo enim famulus
fidelis patienter sustineat contemptum domini sui
et iniurias nec dicat promoveat et augeat
huius domino vero non serviunt sed suo ventri. Si
tu pro tuo velle servis domino tuo ipse
remunerabit te pro velle suo. Si autem tu
studueris ei servire pro velle suo ipse re-
munerabit te pro omni velle tuo. Luce. Inde
iusti sunt. Veni ut et adiace nobis ut non
tum secundum mutata sed et super sed et desiderium
3. remunerationis. Tercius gradus est toto affectu
estuare ad deum quod sine ipso quia vivere non
possis coartatus desiderio dissolvendi et
esse cum christo. Talibus enim vivere in pacem est
potius in fastidio et mors in ardenti de-
siderio et per dura tormenta. Hoc desiderium
fecit andream amplecti crucem. Stephanum
orare pro lapidantibus quod ei celum patefaci-
ebant quo anhelabant ingredi. Laure-
cium inde cruciferos. Vincencium provocare
tortores. Agatha letissime et gloriantem ire
ad supplicia quasi ad epulas invitata et ceteros
martires gaudere in tribulacionibus et inimicos
persequentes diligere a quibus ad desiderata
gaudia velocius adipiscenda promovebantur.
Amici stulti desiderant eos secum diu esse
retinere. Inimici autem corum dolent eos aliquo
tempore secum in mundo morari et ideo diligendi
sunt eis qui optant et promovent eos ne esse

tius et plenius optineant quod sunt omnia di-
ligunt et quod nichil eis utilius esse potest. Audi
est quod talium valeat estum extinguere de-
siderii quod diu non datur eis copia de
fonte vite plenius potum cum sitiunt mise-
rabiliter cruciantur. Tribus enim tamen vengi
refocillantur gustulis consolationum spiritua-
lium scilicet interne satietatis vera visitacione, sa-
cramentali corporis christi perceptione que devotis
confert esse singulare solacium pro relevando
huius exilii tedio quia et si non manifeste
tamen vere et salubriter ipsum quem amant
suscipiunt dominum ihesum christum. Et spiritualis
fructus multiplicatione in quo et animarum profectum
et dei honore sencientes exilii sui mole-
stias tollerabilius sustinent spe lucri
dei. Unde sponsa dicit adolescentulis Fulci-
te me floribus novelle conversacionis bone
stipate me malis id est perfectibus ad perfectionem
tendentibus quia amore langueo desidero
dissolvi et esse cum christo sponso vel quod diu
ab eo differor saltem consoler in gustione
pectorum et perfectu bonorum et ita meum amori
lium intollerabilius si video alios esse fruc-
tuosos et si tardius ad sponsum veniam tamen
plures mecum ducam. Sic et paulus coartatus
inter desiderium dissolvendi et perfectum subditorum
consolabatur se inquiens expedire profectum de sua
dilacione ad philippenses. Coartor enim et cetera.

Dilectio proximi ex dilectione dei nascitur
quia propter deum et in deo et secundum deum est proximus
diligendus propter deum quia ipsum mandavit.
Io. Hoc mandatum habemus a deo ut qui
diligit deum diligat et proximum suum in deo
id est ea affectione diligere proximum qua deum id est ea
forte sed dominum id est ad hunc diligere debemus
proximum ad quod nos diligit deus id est ad sa-
lutem anime et profectum in spiritu. Hoc est vere
pure ordinate diligere vere ut non sicut
sicut illi qui verbo tantum et lingua diligunt
non opere et veritate. Pure ut non ex carnali
affectione non propter utilitatem propriam non ex car-
nali et seculari societate tamen quod est si non sunt
per mala tamen non sit intencio in corporali
dilectione accipiatur complementum. Ordinate ut
non ad vicia et commodo carnis et temporalem
prosperitatem sed ad eternam salutem

nota

De dilectione
proximi

.1.

nota

Primo nota quod est dilectio carnalis et est dilectio socialis et dilectio spiritualis. Carnalis est que carnalibus intenditur ut inter viros et feminas in copula carnali cupiditatis ut qui diligit pro muneribus sicut et catulus diligit eum qui dat ei cibum. Item talis quia est inter cognatos et propinquos sanguine vel patria sicut est diligere illa que natura magis venustavit ut pulchros flores et alia naturaliter delectabilia et est illa que mere sunt vel aliquando nobis feliciora. Sic est de nobis cum ignotis ignotos enim magis adheret affectus quia forte nobis est felicior in natura. Eccli. Omne animal diligit simile sibi sic et omnis homo proximum sibi. Ista sicut a bonis et malis et etiam a brutis habetur ita et bona et mala esse potest licet originaliter traxerit a natura que bona est nisi sit. Unde in veritate plus tenemur ex iure naturali progenitoribus quam extraneis subvenire. Socialis est qua notos et familiares et contubernales magis diligimus quam ignotos et alienos. Ista similiter per se indifferens est quia et bonos et malos videmus eam habere sed boni ad bonum mali vero ad malum eam convertunt faciendo sociis ad quod volunt.

Decretio carnalis dilectionis.

Spiritualis dilectio a spiritu sancto denominata a quo fluit qui amor patris et filii dicitur et in qua mandat nobis deus diligere inimicos est per se sola et duas priores efficit meritorias quia ab ea reguntur scilicet naturalem et socialem. Cupiditatem autem non ordinat sed colorat et temperat ne excedat quantum magis quantum utilitatem propriam quam illius quem videtur amare. Carnalem vero odit et fugit vel fugat et exterminat ne unquam erit fida societas inter eas et quanto una harum augetur tanto altera minuitur. Et licet inter coniuges propter sacramenti virtutem si moderata fuerit consistetur. Sed a spiritualibus qui plenarie deo voverunt continentiam tanto magis premenda est carnalis dilectio et evellenda quanto indecentior apparet macula in candida bysso quam in rudi sacco quia nulla societas lucis ad tenebras. Cor. Quam pulchra est casta generatio cum claritate. Sap. Sed quia solet se quandoque temptare palliare carnalis dilectio sub specie spiritualis sicut zizania sub tritico ut de viridario religiose vite evelli possit aliquas eius species quasi noxias libavi ad cautelam in exemplis brevius ostendamus per quas demonstratur distantia spiritualis amoris a carnali. Spiritualis enim dilectio nobilis valde et ideo ne vilescat admixtione carnalis amoris sicut balsamum sophisticatum vilibus liquoribus vel sicut alie nobiles species furtiva commixtione viciantur longe est vitanda et subtiliter aggravanda. Ysa. Vinum tuum mixtum est aqua, id est amor spiritualis est viciatus amore carnali. Sic primi caupones vendunt viliora sub specie meliorum et hoc maxime inebriatis et rudibus qui nesciunt discernere preciosum a vili. Jo. Omnis homo primo bonum vinum ponit et cum inebriati fuerint tunc id quod deterius est. Sic sepe mutatur amor qui primus bonus et spiritualis videbatur cum discretionis et sobrietatis metas excesserit in carnalem quia astutus dyabolus per occultas temptationis laqueos donec amor increscat et tenacior fiat sicut fistule quas capiunt avicule ut cum sibi mutuo conglutinati fuerint inseparabili amore diligens et dilecta in principio similiter in igne conflagrant carnalis concupiscentie mutue cum iam ab invicem nequeunt separari. Potius magis sibi invicem consentiunt ad quecumque spurcitias conmicia quam velint fidem quam iam ex longo tempore sibi integram servaverunt aliquatenus violare vel omnia secreta prodere que sibi mutuo commiserunt et sic cum multo cordis dolore quandoque faciunt. Prevalet tamen amor mollium quam mentis vigorem solita est emollire sicut Dalida Sampsonem fortissimum suis blandiciis enervavit et crinibus similiter fecit et spiritu dei effugato tradidit eum hostibus ligandum excecandum et incarcerandum ad molam trahendam et illudendum. Nec tedio vincitur hostis nequissimus nec labore nec diuturnitate lassatur sed modo per longa tempora potuit efficere quod intendit est adhuc ad omni tempore vacet vel studeat nec alia cura sic occupatur nisi quomodo subvertat bonos et malos perpetuo inducat et retineat in peccato et impediat.

De indiciis carnalis amoris

.k.

Primum igitur indicium carnalis amoris est quod cum spiritualis dilectio spiritualibus tamen eruditionibus et edificationibus collationibus pasci solebat etc.

nugas et ociosas fabulas fastidiat. ita
et econtra. Pauca de spiritualibus et plurima de i-
nutilibus confabulacionibus et maxime de mutua
dilectione insaciabiliter ruminant quomodo iste eam
et ipsa illum diligat. Et quod ad hoc colloquia
non sufficiat hore non dies non quelibet tempora
si si cum querere possint copiosam habent lo-
2. quendi materiam et deficiunt. Secundum indicium
carnalis amoris est insolencia gestuum et
morum quando sunt pre se tali amatores
amorose se mutuo respiciunt. latus lateri
femur femori comprimunt manus manui tenent
et comprimunt deinde brachia et lacertos com-
mittunt et ubera sub vestibus ulteriora tangendo
blandiuntur. alii ~~aplex~~ amplexus et furtiva
oscula miscent et similia sicut in secularibus
amatoribus novi potest. Econtra spiritualis dilectio
tantam disciplinam servat in occulto sicut
et in publico quia non angulos querit sed fugit
nisi quia secretum habitare desiderat et soli deo
vacare. Cum homine autem colloquens maxime
vir cum femina loquitur continet oculos et manus
et omnia membra sub custodia modestie
quod est studiosus observator non inveniret
3. in quo eos reprehenderet. Tercium est inqui-
etudo cordis quando sunt absentes co-
gitando de invicem utrum iam sit iste diligens
quid agat quam vitam quod diu defuit si de
se cogitet si ex absencia amor eius te-
se forte in aliquo tepuit quod longo tempore
iam non eidem demandavit et quod ita ce-
possit quomodo valeat in corde et ita suspenso
corde non orare libere possit non de deo
quiete meditari vel actus agere distractus
et occupatus animo circa dilectum non quando audit
aliquid de eo prosperum vel loquitur licet esse re-
frigerium qualecumque. Spiritualis licet non
curat sed quiescit in deo et amicum suum scit
in ordine quidam cum sit optimum sed
inutili distraccione compatitur et congaudet sic-
4. ut dictaverit faciendo. Quartum est ipacia
vel invidia zelotipie scilicet si aliquis secum dili-
gat si benignus tale salutet. Si aliquid bene-
ficium ei exhibeat ex quibus timet ne
forte amor alterius prevaleat et tunc se

tepescat in dilecto et extinguatur. Spiritualis autem vult
omnes alias secum diligi et in hoc gaudet
quia caritas est sui generis et quanto magis
dilatatur tanto amplius augetur. sicut ignis
quo plura fomenta accipit eo magis crescit
Quintum est ira et contencio quia tamen ut vulgo · 5 ·
dicitur se diligunt quod prima dilectione non
possit sibi mutuo parcere et a molestia le-
sionis. Sic alii metas excedunt corporis
inordinata dilectione et blandiciis. Et ecce quam
excedit in complacendo maxime cum unus alteri
in aliquo forte offendit minus faciat faci-
endo sibi in hiis quod desiderat vel aliquid puni-
at ei videtur plus amando quia quo tenerior
dileccio eo molestior offensio. Inde sur-
gunt querele et improperia impensorum beneficiorum
et magne fidei quia perdita videntur
apud ingratum. Excrescunt et detestaciones et mina-
torie promissiones quod nunquam de cetero ve-
lit ipsum diligere qui sic retribuit sibi
mala pro bonis et odium pro dilectione. alii
adiungunt clamores contumelie convicia
maledicta. Infamaciones. prodiciones secretorum
et multa inconveniencia que sic sepius ex primi
Spiritualis vero amor pacificus est tracta-
bilis compaciens errori et infirmitati proxi-
mi in spiritu lenitatis inspiciens aliquando preoccupa-
tum delicto. Sextum est munuscula et · 6 ·
dulces litere amatorum dictamina et quin-
niola et morsella ab ore dilecti rapti
et quibus alia que dilectionis contrectavit vel
quibus usus est ut quasi pro reliquiis venerantur
et pro memorialibus conservantur et pro interno
contenti amoris. Et hoc sicut dicit Jeronimus. Crebra
munuscula et fasciolos et zonas et pre-
gustatos cibos et dulces et suaves a-
moris litteras sanctus amor non habet. Pure
oraciones edificatorie in spiritu instructiones
et pie in necessitate subvenciones sunt spiritualis
amoris fulcimenta. Septimum est concordia · 7 ·
tam disparata incorporata ad invicem scilicet quod ita
diligunt se mutuo quod et vicia sua dili-
gunt et fovent et consenciunt et statuunt sibi
mutuo contra arguentes et corrigentes ea
confederati ad malum sicut fur furem adulter
adulteram diligit in malo. Spiritualis
autem dilectio cum omnia vicia detestetur singula

tn̄ odit ea spalit' in dilectis sic̄ pr̄ mag̃
dolz deformitatē maculam i filio q̄ i alie
no. Bn̄ deus omī odit pcca & tn̄ q̄ amī
corū punit in puncti in amicis suis singlarib;
q̄ in alijs sic̄ in Dd apparet qui gravissime
p pcco suo punitus ē. Mach. Etenim nō
sinē pccorib; diu ex sn̄ia agē s; statī
ultiones adhibē mag̃ bn̄ficij ē indiciū.
Apoc. Ego quos amo arguo & castigo.
Ostensis ad cautela carnal amoris
vicijs q̄ se qnq; palliant sb' spē spualis
dilcōnis ut ignaros decipiat ad spual
dilcōis pfcūs osiderandos redeamus et
quib; gradib; de imo ad sūma pcedat.

De dilcōne pxi bona & ei9 gdib;

I

Dilectōnis pxi pm9 gd9 ē
nullū odire nulli malū cupe nulli9
velle bonū ipedire in nctāte pxi auxi
liū subvēcōnis nō subtrahē. Et huius
ut nulli faciat malū ul' cupiat cū
volūtatis ossn. & bonū pxio faciat &
optet sic̄ sibi velle debet si indiget.
In his duob; ssistit ipletio pcepti
illi9 diliges pxim̄ tuū sic̄ teipm̄. q̄
ē odis fieri ab alio tu ne facias alti
Tho. Et qcq; vultis ut faciat nob
hōīes h' & uos facite ill. Hec ē enī lex
& pphe. Hec est n. doct' lex nā pur & scipte
sm expōcōn sc̄oꝝ orthodoxoꝝ. Pfcūs
dilcōnis ē. sic̄ alti9 pspītī ogaude
& bonū alti9 q̄i suū & sic̄ ei9 adusitati
opati sicut ipse. Et aliena reputavit
velut sua deputet ex affcū ꝑītis. Ro.
Gaudē cū gaudētib; flē cū flētib9
id ipm̄ invicē sentiētes. i. sic aliena
bona ul' mala sentire sic̄ ppa. Cor.
Quis infirmat' & ē nō infirmor. ul' si aut
talis iest affcūs i nob' nō deerit sb'
vēcōnis effcūs q̄ti pacit' oportunitas
sic̄ n. sana mēbra corpis ogaudēt s'
& opaciunt' mutuo ita apud illū affcōm
sūmatū ee a tempore isensibilitatis necesse
q' iā nomine nulli9. q' pxi sic̄ ex se
ipo sum9 n. invicē mēbra. Ephe. Unde
dn̄s Ih̄s ad oēs in doctrina pfcōnis
nos instruit sic̄ mēbris a capite sensus
& mot9 influit' deputat ē si' capiti mēbra

que & infirmitate instruit sic̄ ipe dicit. De vin
ex nimis nidis fuit in fratribus. Pfcūs
dilcōnis pxi diligē inimicos ex affcū
& ea dulcedine erga odientes & psequētes
se affici sic̄ q' singlr' dilcōs & in nō solū
res tpales s; & corp9 pfrib9 pone
pone paratū ee nō tn̄ p spē pmii mar
tirij. s; magis p affcū eterne salutis.
Hanc ipse docuit q' p pccorib; inimicis
suis mori dignat9 ē ut illa pcca q̄b9
ipm̄ offendant & otemptū9 expiaret.
Jo. Maiorē hanc dilcōnē nemo h3 etc.
Hanc didicerat ab ipo sc̄i qui se morti
pfrib9 obtulerūt. q' se suos reddide
rūt p alioꝝ redempcōe ut paulus q'
ut alioꝝ fami osulerent ipi fame
tenebant q' p interfectorib; suis devote
orabant & sua benignitate inimicoꝝ
seviciā lenire & malū in bono vīcē
studuerūt. Hanc Joseph patriarcha
Moyses Samuel David & alij sc̄i
multipliciter ostenderūt. Et vere tales
sūt vē sapientes qui sic diligūt inimi
cos q̄ tenaciter maiora pstant eis
psequēdo q̄ subtrahant sic̄ q' reperit
in talentū plumbi & reponit i locū
eiusdē talentū auri puri. Quia per hanc
scilicet notē inimicoꝝ honores mundi ul' de
licias ul' divicias ex quib; nutrit'
carnis ocupiā. ut ei adusari9 subtra
here spoliando detrahendo psequēdo.
S; sc̄i ista nō amat ideo nō gestant
cū ista subtrahūt eis. Itē si ista q̄
mundi sūt diligent & de amissis valde
dolerent nō eet caritas dei pfca i eis.
Sed q' auffert eis mundana inimicus
q̄ eis sūt odiosa & oīa cumulant
eis dona spualia & multa celestia
desiderabilia sr̄ aurū & la. pcio. multū
& dulciora sr̄ mel & favū & qui tantū
dat honori tn̄ h3 meritū ē ei diligend9.
Mt. Diligite inimicos vros bn̄facite
hijs qui oderūt vos & orate p psequētib; etc.
Luc. Et erit merces vra multa & eritis
filij altissimi q2 ipe benignus ē sr̄ ingratos

et malos. Tria beatitudo consistit in cognitione
summe veritatis, in dilectione in delectatione
summe bonitatis, in fruitione eterne iocun-
de humilitate quod distinguitur in tria
ditatis. Omnia autem virtutes ordinant nos
ad ista tria et ideo quanto quisque magis fuerit
ordinatus in virtutibus tanto magis erit
capax summe beatitudinis. Sicut ergo caritas
ordinat nos ad bonitatem ita humilitas
·III· habet ordinare nos ad veritatem. Humili-
tas est extimatio proprie conditionis vel fra-
gilitatis voluntaria mentis inclinatio. Vel
humilitas est virtus qua homo verissima cog-
nitione sui sibi metipso vilescit. Duo sunt
que amonent nos ut humiles simus. Quod
sumus non habemus ex nobis nec comitis nostris
et ideo non oportet nos in extolli, quia aliene
proprietatis est et bonitatis quicquid boni sumus
et habemus et ille plus in extollendus est
cuius gratia sumus id quod sumus. Hec est humilitas
sanctorum magnorum qui quanto maiores se
vident tanto magis humiliant se in
omnibus que habent totum reddentes illi a quo
totum habent quia furti reus est qui sibi aliquid
retinet de hiis que sunt sibi commendata
iusto domino. Cum ipse dicat: Gloriam meam
alteri non dabo. Propterea nos libenter
grat in bonis suis gloriam sibi servat.
Quod autem non sumus sibi movet nos
humiliari quia vana et inanis gloria est
extolli de eo quod non est. Velut si lutum
glorietur esse aurum et infans iactet se esse
gigantem et mendicus credat se regem
et ethiops nive candidiorem. Apocalypsis:
Dicis quia dives sum et nullius egeo et nescis
quia tu es miser et miserabilis, pauper et
cecus et nudus. Hec est humilitas pauperum
et imperfectorum qui considerata sua indigna et
imperfectione in comparatione sublimitatis aliorum
resiliunt in se et condicione vilitatis sibi
metipsis vilescunt. Sic dominus cecos natos
per nimiam ignorantiam et dei illuminat nos luce
veri solis simus liniendo oculos nostros ut
primo incipiant nos ipsos agnoscere. Deinde
ipsum illuminatorem nostrum credendo pariter
adorare. Solutio visus recepit quod contra-
dictionis proprie fragilitate se ipsum humiliat

agnoscit. Triplicem vero humilitatem habere de- de humilitate ad nos.
bemus: humiles in nobis, humiles ad proximos,
humiles ad deum. Quantum in nobis debemus esse ·II·
humiles nos metipsos considerantes proprie ·1·
vilitatis despiciendo ut omnia que in nobis
despicabilia agnoscimus tam in malis
defectibus quam in fortitiis et maioribus culpa-
bilibus, vilibus et inconsis diligenter atten-
damus et eorum intuitu apud nos humiliemur. ·2·
Secundo in nobis simus humiles mores ge-
stus humiles habendo et verba humilia et
bene sana. Psalmus: Quasi lugens et contristatus
sic humiliabar. Tercio ut humilibus operi- ·3·
bus ex officiis nos metipsos exerceamus
in quibus appareat vilitas et que alii horrent
et despiciunt ut sordes purgare ru- de humilitate ad primum
sticalia opera facere et vestibus vilioribus
contenti esse et cibis et aliis similibus.
Rg. Ludam et vilior fiam plus quam factus
sum et ero humilis in oculis meis. Ad ·V·
proximum debemus esse humiles. Primo ·1·
meliores et digniores nobis ipsos reputare
tare non eos despicere vel temere iudicare.
Philippenses: In humilitate superiores sibi invicem
arbitrantes. Secundo honore invicem ·2·
invicem prevenientes vacando eis obedi-
endo obsequendo promovendo eos exal-
tare et facta eorum exaltare si bona sunt
et mala abscondere non ficte sed pure.
Tercio patienter eorum infirma tolerare ·3·
et lesiones sustinere si quas nobis inferunt
et malum pro malo non reddere nec odium
contra eos concipere et correptiones eorum pa-
tienter recipere et eorum miseriis plus quam
nostris incommodis condolere. Psalmus: Ego
autem cum mihi molesti essent humiliabam
animam meam. Item proximorum alii sunt nota
equales nobis, alii superiores, alii sub-
diti. De equalibus plana est ratio predicta.
De superioribus addit apostolus: Obedite
prepositis vestris et subiacete eis. Obedite
primum adimplendo iussionem eorum. Sub-
iacete humiliter eis sub esse qui vicarii
dei omnem subiectionem propter deum. De sub- nota
ditis tres regulas nota. Primo ecclesiasticus: Rectorem

2 te possint Esto in illis qui vnus ex illis
Thess. 2. Facti sumus paruuli in medio vestri
3 tamquam si nutrix foueat filios suos
ipse dominus. Luc. Ego autem in medio vestri
sum sicut qui ministrat Secundum has tres regulas
rector inter subditos sit qui vnus ex illis
communis in victu in vestitu et labore et in
aliis exterioribus sit paruulus in medio eorum
ut ex hoc quod presit non putet se fortiorem
aliis vel sapientiorem vel digniorem sed viliorem
obligatiorem in reddendo racionem pro se et pro
aliis sit qui ministrans in medio eorum infir-
mitates eorum portando et curando et eos pascendo

De humilitate ad deum

·P· Ad deum debemus esse humiles primo ut ipsum
esse deum ac dominum et iudicem nostrum agnosca-
mus et ei in omnibus obediamus sicut seruus domino
suo et opus factori suo et si peccauimus ei
ut cito et digne peniteamus et satisfaciamus
2 et emendemus Secundo ut flagella eius fi-
liali tolleremus et non murmuremus correpti
sed iustum eius iudicium concedentes et nos cor-
reptione dignos agnoscamus iudicium domini
portabo quoniam ipsi peccaui Tercio ut beneficia
3 eius non extollamur sed agnoscamus quod non
pro merito nostro sed pro sua bonitate dilexit
nos et elegit nos et vocauit et iustificauit
et magnificauit. Vnde debemus ei gratias referre
pie et humiliter et non nobis de bonis eius
ascribere allegando ps. Non nobis domine
non nobis etc. Licet autem ex predictis possint

De triplici gradu humilitatis ad nos

humilitatis gradus discerni tamen ut magis
in principio sic ad intuendum ¶ Nota tres
·Q· humilitatis gradus secundum intellectum inter se distantes
primus est ut homo se .i. quod est .i. vilem infirmum
·1· inopem bonum vitiosum peccatorem et si quo aliquo
defectus se agnoscat et sciat et non me-
tiat se sibi esse maiorem quam digitate
quod sit et non eleuet se contra se. qui inventum et
sic alios insolent vel varias laudes
vel honores querat et si alii delectat cum
aliquis istorum semper ipsum redarguat et
castiget qui deceptum in quo vitas non sit
ps. Filii hominum ut quid dili. va. et quer. me.
Sed n. de ora possit ut quod non fecit nos
equales angelis in gloria nisi ut ipsa depressio
nostra humiliet nos et ne eleuemur sicut seducti

et seductores angeli et corruamus et peccamus
Vnde est quod cum deus tollat in baptismo penitus
reatum peccati originalis penam tamen corruptionis
non tollit in hac vita ut semper maneat
nobis memoriale humiliacionis quo cautissime
ne superbiamus. sicut primi parentes nostri quorum
superbia transgressione omnes corruimus in
culpam et penam miserie quam portamus et ad
huc deteriora nisi deus custodiat expectamus
¶ Secundus gradus potest dici cum non solum se ipsum ·2·
agnoscens humiliter se pusillitate sua
sed et ab aliis humiliari se pacienter accipit
immo quod virtute amat et se prorsus amore
non diligit quod virtutem et desiderat ab
aliis reputari talis qualem se reputat
vilem scilicet vitiosum et ignobilem et qualem
se in veritate agnoscit igitur credit quod esset
non ab esse Greg. Vnde sicut superbi in excellencie
sua ita plerumque humiles in sua despec-
tione gaudent quod iudicium quod de se intus
habent et ab aliis senciunt approbari Iste
cum dolore et fastidio honores sibi exhibitos
et vilipendit Iste gradus altus est et satis
rari sunt qui eum ascendunt et inter
religiosos et bonos Vnde non est mirum si inopes
sumus virtutum cum virtutem et custodem virtutum
humilitatem tam alienam a nobis senciamus
Quod ni causa est quod ille qui diues est in vita
pater celestis qui est pater dilectionis quo dilexit
nos quod proprio filio non pepercit sed pro nobis o. t. il.
Quod igitur causa est quod nos tam inopes gracie et vir-
tutum relinquit quasi non sit ei cure de nobis. Nisi
nimirum desidia nostra mera est quod non querimus
instanter ut debemus aut suppono quod eciam
si querimus instanter ut debemus videt de nobis
pronos esse ut in extolleremur et fieret nobis ipsa
donorum eius sublimacio alcioris casus ruine
Alciora edificia profundiori fundamento
indigent et arbor excelsa si radicata
profunde non fuit facilius ventorum et pulsu
euerteretur Qui igitur cito desiderat virtutis cul-
men attingere studeat in humilitate se
profundo solidare quia deus superbis resistit
eos deprimendo et humilibus dat graciam magis
virtutibus attollendo ¶ Tercius humilitatis ·3·
gradus est quando est in magis virtutibus et donis

et operibus q n extollit ut sibi ex hoc bla
diunt totu illi refundes et integre resti
tuere aquo fluit omne bonum Talis fuit
humilitas bte virgis q cum electam se sciret
ut mr dei fieret ancilla eius humiliter se re
cognouit dicens Respexit humilitate anc
sue etc Talis e humilitas xpi q cum in for
dei eet n ra ar e ee equale se deo sz se
exinanivit etc humiliavit semet ipm Disci
te ame q mi su et hu cor Talis e hu
litas angelorum et scorum i glia q cu sint
pleni summo bono et summo honore sublimati
nullum motum de hoc hnt supbie sz sunt
ipi humiliores q altiores in deo Vn et
nubus i montibz in eo silant Ombz
pp humilitatis mansuetudinis motibz pp alti
tudiez dignitatis Hec e humilitas pfector
qui quanto maiores sunt tanto mag humili
ant se in oibz i sensu in affectu i ndo in
actone in hitu. ps. Due no e exaltatu etc
Ei n humiliat et se despicit qui no het
vn glietur sz multa het vn confundit
lz bona sit ista humilitas tn no e mira
da et si filius rustici no vult filius regis
putari laudanda e in eo simplex puritas
et no predicanda ex hoc mirenda humili
tas ista si paup pse paupe reputat
et ab alijs vult paup agsci vitati consen
tit in ist no e amirato talis humilitas
Si no diues paupibus se conformat et
altus nichil altu sapit et gliosus n
de glia sua sibi attribuit sz totu re
fundit ei aquo het. Vn gliosus e h est
humilis no cogente necitate sz virtute
Ex caritate et humilitate Ccaritate
Enascitur virtus pacie. h ordinat
nos ad fruitione summe pacis Nichil
n pati molestie e pacie hie q fit duobz
mois s aut nullam molestiam sentie
do q erit in patria a molestias no
moleste ferendo q e magnimor et ima
et h e pacia magnimus. n. e qui ad
vniusa sustinenda paciens e q nullis
passionibz pturbat. pacia e eterna glie
respectu nolimtaria et i sup habil ppes
sio labor. Pacia alia e necitatis alia
silacionis ali virtutis Silacionis. n. e
qn a p humana glia aliqs paciens e ad

De pa
nencia

usis se ondit a cu intim dissilat iniuria
q patitur. Vt in aliud temp optimum diffe
rant ulcones. D. Qui mala ppi ita
tolat ut tam intrinsecus doleat et tpe re
tribucomis expirat paciam no exhibet
sz o. Pacia necitatis e cu cis ideo in
adusis ulcisci se no psunnit qz no pt
ul no audet timens sibi maius in hoc ihe
vere dispendium ul comodu depue ut
servi a dnis ulterati ul paupes adiu
tibus obiurgati ul discipli amagris
castigati Pma viciosa e et nict suppli
cium Scda cauta ut euadat tpale dispe
dium Tcia virtuosa nict grani in pnti et
gliam in futo. Omnis passio a e
ex eo q negant a auffunt nob concupi
ta et amata a q auffunt et inuant
nob odio habita et nociua q possimus
diuidi in quinqz in quibz pacia distit
ul pbatur Prim corpis lesio/ 2m tpalis
sbe penuria ul ablacio/ 3m detrimentu
honris/ 4m caror offensio ul subtractio
5m tranquillitatis mtis cuiusqz turbacio
Istc cu oia pom sub se conet lic et p
se singla aliqciens valeat disterni
et sine alijs repiri ut sublata aliqua
leticia ul consolone minus utili ul noci
ua v. g. Vt cu pp pluuia ul aliam
incomodiam tam no possumus spaciari
ul alios accepi ut pficere plibitu Cu
ut tbaiur pdefectu iusticie ul p notumito
salutis eterne. h tur bacio no e ipacia
deputanda sz zelo iusticie et virtuti nisi
sit i modata ul indiscreta cap. 6. Tri
sticia q sm deu e pe tpa. sta o. pacia
directe opponitur vicio ire sic caritas
dei opponitur accidie et caritas pxi inuidie
et humilitas supbie Sic ut ire intim
honem stultu et furiosu sibi reddit inq
id Iob. Vir stultu interficit iracundia
ita pacie virtus sapiente ondit/ Doctrina
viri p paciam noscitur. Sicut g pro
pdis quicqz tauis pp se no tbari virtus
pacie e ita p defectu iusticie no tbari
e vicium tepore ul obstinacionis pse
cm alij contristari dz p pecis desiribz instiaci

De plucone
.3. pacie.

no

et timor est mitis pronus ad puniendum et tunc fuerit
perficiendi et tunc est cautela timoris vel
pro propriis conservari debet hoc moderatione tamen
pro temporalibus corporis defectibus amplius autem pro
spiritualibus et corporis que pertinent ad salutem
nota Ad hoc autem maiores prelati tenentur qui
si patienter subditorum vicia tolerant non
corrigendo prout posse Ex hac patientia non
glorie meritum sperare debent sed iram
dei cuius dampna et iniurias cum tamen et
prohibere debuerint tolerando fouerunt
ut in Hely qui filiorum suorum mala acri
ter redarguit iram dei cum pena sensit
Dicta virtutum aliquorum Et quoniam aliqua
dicta esse videantur inter patientiam et forti
tudinem et constantiam et magnanimitatem
et longanimitatem et mititatem et mansuetudinem
sicut ex eorum diffinicionibus colligitur tamen
sepe unum pro alio positum invenitur et mutuo
se inter se diffiniunt vel describuntur Patientia
est honestatis causa rerum difficilium volun
taria perpessio Fortitudo est inmobilitas mentis
adversa ac laborum et periculorum eque susceptio
Constantia mentis fluctuationes caret et per
nulla mentis trepidatione gaudet Mag
nanimitas est difficilium spontanea et
rationabilis aggressio. Longanimitas est
spes cum longa expectatione bonorum.
Mititas quam mentis asperitas seu ama
ritudo non afficit Mansuetudo est ani
mi tranquillitas alterius non cedens irritati.
Possunt et sui gloria istorum singulis tolerandi
dis exemplo apparere v. g. Pacientes dicun
tur qui dolores equo animo tollerant
ut Job Thobias Fortis est qui temporum
certamina non emittant Joseph Constans
qui terrores et labores non pusillanimiter
ferunt Machabeus Magnanimus qui ardua
et difficilia aggredi non expavescit
ut Johannes bap. Longanimitas qui longa
expectatione a spe desiderii non frangitur Abra
ham Hebr. 6. Mitis est qui odientem
iaculis nequaquam irritatur ut malum pro
malo retribuat Mansuetus qui corde
tranquillus est et moribus foris tracta
bilis Johannes Evangelista.

Ad quid valeat patientia

Valet autem virtus patientie ad multa ut sunt .ii.
tres prime. Primo tolerabiliora reddit
presentis vite incomoda quia adversitas cum ipsa .1.
pacientia est triplex incomodum. Dum mestos
per impacientiam amaritudine et extrinsecus eos
affligit et insuper mala conscientia rodit men
tem peccati culpe. Secundo pacientia est mag .2.
nitudo resistens quia sicut corpus pascitur
cibus ita mens virtutum dapibus sagi
natur. Prov. Tertio mens que quieta est tanto .3.
magis edificatio est proximorum et tanto maior
quanto rarior. Plures videmus castos ab
stinentes pauperes sed ipsos humiliantes
elias facientes vel orationibus insistentes
bona dantes fide constantes. sed paucos
ad modum in contumeliis et detractionibus et de
spectionibus humiliter pacientes. Excusamus
nos et defendimus ne forte alii scanda
lizentur de nobis putantes nos esse culpa
biles si taceremus cum ex hoc magis repre
hensibiles videremur quod per impacientiam nos vin
dicamus et mordentes nos acrius remor
demus. sed sic dicitur Rom. Imitacione dei
gloriosius est iniuriam tacendo sustinere quam
respondendo vincere. Quarto pacientia purgat .4.
peccata preterita et precavet futura. Quinto .5.
auget gratiam in presenti virtutum et spiritualium
donorum unde i. Pe. Cum in ... dolorum
vincitur. Sexto meretur maximam gloriam .6.
in celo. Luc. Gaudete et exultate ecce enim
merces vestra multa est in celis. Septimo singularis .7.
est retributio pacientie passionis Christi talis
non studet rependere qualia ab ipso acce
pit qui dolores nostros portavit et hoc
est singularis leticia sanctorum in tribulatione
pacientium et gaudentium quod sic occasio
nem habent et oportunitatem aliquid retribuen
di domino pro illa magna caritate qua pro nobis
animam suam posuit saltem aliquid susti
nendo quia bonorum nostrorum non indiget ut aliquid
ei de meo dare possimus Cum g' i' iudicio
veniens ostendit iudicia passionis sue omnibus
magna est confusio illis qui nichil pati
pro ipso voluerunt et magis gloria illis qui
pro ipso multa et magis sustinuerunt Ergo merito
dilectionis specialis videtur cui dominus dat adversa
pati ut qui imperii ei dignetur pro te omnibus sui

portandi sic ille Symeon Cyreneus. Etenim
crucem portavit. Solent enim socii in via cum
lassantur rogare eos quibus plus con-
fidunt et quos specialius diligunt ut partem
oneris sui portandi pro se ad horam ferant
ut sic qui videtur esse illius qui maiorem habe-
ant de eorum dilectione fiduciam quibus onera
sua portando imponunt quam de illis quos qui
formidant imponere ne forte nollet eis no-
strum portare. Sic et dominus qui nobiscum est
omnibus diebus in via qua ambulamus lassatus
usque ad mortem labore passionis crucem
quis nostrum velit ei compati et onus tribu-
lacionum suarum quod adhuc in corpore mistico
quod est ecclesia sustinere secum portare quia hanc
passionem quam cepit in se pro nobis susti-
nuit in carne divisit per omnia membra
fidelium suorum ut sicut oportebat pati Christum
et intrare in gloriam suam ita ut membra eius
sic capiti fideliter compaciantur et glorificentur.
Sic socii passionis estis ita et consolationis eritis.
Qui et plus compassus Christo fuit et magis
congaudebit. Gradus compaciencie. ¶ Primus
gradus ut distat hic motus ire et impaciencie
per pugnam cohibere et reprimere ne erumpat
foras verba vel facta illicita. Sic ignis
suffocatus a fumo suo extinguitur si autem
non cohibetur crescit et omnia que attingere
potest cremabilia incendit. Quatuor autem
modis ignis solet extingui: perfusione,
obstructione, dissipatione, defectu materie.
Sic iste ignis impaciencie defervescere con-
suevit perfusione prudencium consiliorum ut
materie deliberet homo quantum ei nocere possit
impaciencia et quantum paciencia prodesse et que supra
de remediis ire dicta sunt non prete-
reo. Immorari obticione vel obstructione
oris et labiorum ne lingua prosiliat in verba
falsa iurgatoria vel ne manus erumpat
in facta furibunda. Psalmus. Pone domine custo-
diam ori meo. Dissipacione ut ad alios actus
vel tractatus homo se convertat quibus ab-
stractus obliviscatur materie que successiva
est ad iram. Sic cum ligna dissipantur
ab invicem ignis divisus deficit materie
ut homo abstrahat se ab illis negociis

et cupiditatibus que solent inscitare occasiones
ire et impaciencie. Proverbia. Cum defecerint ligna
extinguetur ignis et susurrone subtracto
iurgia conquiescunt. Susurrium est occulta sug-
gestio qua homo hominem instigat ad iram. Licet autem
¶ Secundus gradus paciencie est cum ex longo
usu paciendi et impaciencia refrenandi homo
didicerit ita non terreri vel turbari adver-
sis sicut qui in loco munito inclusus circum-
circa stantes adversarios intuetur quos
nichil sibi posse nocere confidit. Tamen
diu autem homo adversis terretur quamdiu aliquid
diligit temporale in se et contra se ponit
quod timet perdere vel dolet ne corporis res
honores amicos et personam nolunt. Qui autem
ista inordinate minus diligit sicut non
valde delectatur in eis ita nec graviter
contristatur pro eis. Sic qui uxorem non dilec-
tam habet nec de vita eius iocundatur
nec de morte conturbatur. Tu igitur ut tibi
adversarius nocere non contremiscas. Si odit
te in corde suo malum sibi est non tibi. Iam clan-
culum est et nichil tangit te pena illius. Tu
esto in pace apud te. Ignis in sinu
alterius inclusus illum urit non te. Si verbum
dixit contra te ventosum sonans palea transi-
vit non iaculum tibi infixit. Sic ergo vides
si iaculum contra te missum casso vulnere aere
fiet et te non continget ita factum a verba
maledictorum. Canis latrat contra te et vide-
do pertransis. Sic si detrahit tibi absens
non turberis si lesio tibi non nocuit.
Ipse perdidit se esse invidum et detractorem
et se apud intelligentes magis odibilem vel
contemptibilem reddidit et vindicavit te
de se. Sed tu ipso tace igitur et alii pugnabunt
pro te et dominus contra adversarium tuum. Si autem
incipis cum eo remordendo contendere qui
pugnantes prius tibi compassi sunt stabunt
et aspicient vos conpugnantes sicut duos
gallos et ambos vos despicient et odient
et impaciencie et iudicio arguent. Si times
detractori de aliqua re credi sustine humili-
ter paciencia tua tollet suspicionem vel miti-
gat presumptionem de te in cordibus aliorum.
Si autem cor tuum urit motus [illegible]

De gradibus sive passibus paciencie

v.

·2·

non

repime in mutu secure utilitatis. Sic qui
vivit ut secatur p aliquo apostate se-
nado tolerat breue dolore p salute
optinenda. Oportet nos pati morsus
pulicum et sciu bestiolarum sic sustinea9
puncciones scilicet vilium detractorum propter
honores non potest sine iniuria pati. Tan-
dem meliorum quos cum ipsi habere non valent
dolent se solos confundi et vellent se-
cum habere socios miserie p solacio. Et ideo
detrahunt aliis sic deformis vellet
scilicet alios esse sibi similes. Contristatur dolo-
res et rerum amissiones et offensas
amicorum et confusiones paciencie tollerare
Superdictis remediis consistit pacia et
nota maiore usu sepe talia sustinendi. Impo
enim aliquid in hac vita ita asperum
est quod usu et studio pacie non fiat
aut leuius ad portandum uno illud. Quod
male fers assuesce et feres. In primo gradu
nec perturbat homo adversis nec gaudet
·3· sed sustinet et tacet. Tercius gradus
pacie est gaudere in tribulacionibus
et gloriari cum affligit et desiderare cum de-
sunt. Sic famosus et nobilis tyrocinium
querit alium nobilem expetere. Job 6. Quis
michi det ut veniat peticio mea et hoc
et hec sit in consolacio et affligens me
dolore non parcat. Cor 12. Placeo in
infirmitatibus meis in contumeliis in
necessitatibus in angustiis et persecucionibus
pro Christo. Deut. 33. Immolabant victi-
mas iusticie qui inundacionem maris
quasi lac sugent. Mare amarum est valde.
Inundacionem maris quasi lac sugit qui
excrescende amaritudinis cuiuslibet adver-
sitatis quasi lacte consolacionis hylarescunt
et hii victimas iusticie ymmolant quia
sunt boni. Greg. Maior est enim adver-
sa paciencius tollerare quam bonis operibus
insudare. Qui ergo ex desiderio placendi
deo sibi ipsi aliquam adversitatem infert casti-
gando corpus et mente more in contricione
affligendo cur non et libencius suffert
cum ab alio infertur ei occasio paciendi
unde corpus affligitur vel animus humiliatur
cum maiori fructu. Sic homo equanimiter pati
ab alio quod a semetipso. Et quod semetipsum
vilem et reprehensibilem iudicat cur
non paciencius accipit quando aliquis idem de
se ipso sentit cum nullius iudicium tam nudum
sit cuiusque preter deum sicut sui ipsius. Constat
enim cuilibet quanto magis ei iudicio quod omnium
aliorum erit preter deum. Hinc apparet quam
rara est virtus pacie. Perfecta vero est
humilitas sic gaudens ab alio humiliari
sicut a se peccata et quantum peccat ad se
et vera pacia ita libenter sustinet adversa
ab aliis illata sicut a se peccata quantum
peccatur ad se. De obediencia. ·X·

Et quia obediencia ex caritate et
humilitate et pacia nascitur de
ea aliquid ad edificacionem breviter di-
camus quia in omni religione summe utilis
est et necessaria. Obediencia est proprie voluntatis
subiectio arbitrio superioris ad licita et
honesta. Obediendum est aut soli deo
propter se cuius summi sumus proprie ut creature De triplici
racionali vite dei angelo ut homini in hiis racione
que deus requirit a nobis et que ad deum obediencie
conducunt. Racio obediencie triplex ·Y·
est. Una est quod omnis creatura ita ordina-
ta est a deo quod licet ipse omnibus et singulis
ita presit ut ab ipso solo accipiunt
quod sunt et habent et possunt. Plenius accipiunt
ab ipso ut et inferioribus et sibi propinquiori-
bus influant et illa iterum suis inferioribus
ad infimum ut inferiora superioribus subdita
sint et superiora inferioribus presint. Et ea
regant ut summa mediis et media
presint imis. Sic angeli superiores in-
ferioribus presunt et celestia terrenis et irro-
nabilibus racionabilia presunt. Gen. Fa-
ciamus hominem ad ymaginem nostram ut presit pis-
cibus et vo. ce. Ro. Omnis anima potestatibus
superioribus subdita sit etc. Secunda. Anima
ita eleuata est et segregata ab omni
creato quod inferiora inmediate motum
eius sustinere et suscipere non possunt nisi
mediantibus superioribus cum ipse tamen

in motus ipse omnia ineffabiliter moveat et
gubernet ita ut vel sic omnibus eos precine
vel est comprehensibiliter. Secunda vero est quod cum
2. non omnibus datum sit esse docibiles dei ne
ignari errent circa dei qua necesse
est eos pervenire ad gloriam celestem expedit
ut sequatur ductum doctorum suorum sicut
cecus dat manum ductori ne cadat
vel impingat vel erret. Tercia vero est
3 qui sibi ac deo nolunt peccando ita
superbiendo graciam dei perdidit satisfa-
ciat ei subiciendo se homini propter deum et ita
per humilitatem nutu graciam dei recipiet
quam amisit quanto maior autem prius
fuit humiliatus et purpureior tanto plenior
erit gracie recuperatus et glorie remu-
neratus. Magnitudo humiliacionis attendi-
De triplici obediencia tur in difficultate iniuncti operis puritas
in simplicitate intencionis promptitudo
in alacritate execucionis. Est enim triplex
obediencia necessitatis cupiditatis et
3. caritatis. In necessitate obedit qui
cogitur invitus et libenter esset liber si posset
vel auderet ut asini et boves et similia ma-
nivoli et similes. Cupiditate obedit qui
pro mercede terrena vel pro commodo corporis
vel consolacione corporis libenter facit
quod iniungitur ut canes et accipitres
mercenarii et similes illis. Quanto autem obe-
diencia plus habet de temporali commodo conso-
lacionis tanto minus habet de merito coram
deo. Merces pene est evasio pene quam
timet incurrere si non obediat. Merces
premii est spes adipiscendi quod desiderat
obediendo optinere ut nummus vel placitum
temporale. Obediencia caritatis est qua ex
caritate dei et propter divinam remuneracionem
obeditur large sumpto nomine caritatis
quo tamen timor pene quam desiderium premii
quam amoris affectus dei includit. Et est
primum incipiencium secundum proficiencium tercium per-
fectorum. Item alia distinccio obediencie
quia alia est generalis alia generalissima
Item alia specialis alia ordinalis alia

specialis. Generalis obediencia est qua omnes
fideles in ecclesia generaliter obligantur sive obe-
dire prelatis puta episcopis et plebanis in hiis
que canones exprimunt et mera per omnibus est
divulgata. Generalior est qua omnis creata
racione utens tenetur voluntatem suam volun-
tati sui conditoris conformare ex arbi-
trii libertate ut angelus et homo. Genera-
lissima est qua omnis creatura obedit suo
creatori sive naturali motu iste condicione
ut irracionabilia sive impulsu obediencie
presidentis ut demones et malivole
mentes quamvis si quam volunt quod deus non
velit. Specialis est illa qua clerici spe-
cialiter tenentur ad obedienciam suorum prelatorum
in hiis que ad officium suum spectant et or-
dinem clericalem ut continere et debitam
tonsuram ferre et similia sacris canonibus
per eos statuta. Spiritualior est illa qua
propria voluntate obligat se aliquis certe
persone vel religioni ad observanciam hu-
militatis et pro arbitrio voventes declaratam
ut promitto tibi obedire in istis non in
aliis vel tanto tempore et non ultra vel tali
condicione et non aliter vel in hiis que regula
illa iubet et nichil amplius. Specia-
lissima obediencia est qua sine excepcione
promittit obedienciam aliquis ad omnia
que non sunt contra animam suam et regulam talem
ut tamen ad ea que sunt regule quam ad alia
que volenter se obligat bona que conveniunt
racioni et liberi arbitrii subsunt potestati
cum ad irracionabilia vel impossibilia ne- De triplici gradu obediencie.
mo debeat cogi sicut ad illicita ne-
mo debet obedire. Perfectus vel gradus A.
obediencie quantum ad illa in quibus obe-
diendum est colligi possunt ex predictis scilicet
obedire ad precepta communia obedire ad
alia et consilia obedire ad omnia bona
et possibilia. Quantum vero ad mentem et
affectum obedientis breviter videamus
qui sint obediencie perfectus. Quanto quis alius
in obediencie virtute perfecit tanto ei deus
exorabilior et omnis creatura ad obediendum
homini ordinata subieccior et obsequio-
sior. Infimus obediencie gradus est ex timore

obediunt supplicii sic illi qui tamen obediunt superioribus suis in hiis que preceptione asserunt ad alia non sunt tepidi et negligentes vel segnius vel quos consuetudo cogit vel pudor humanus impellit vel timor temporalis castigacionis. Sufficit hiis qui tales sunt ut morbo pereunt per inobedienciam non incidant nec dampnacionis incurrant et tamen hoc est valde periculosum in professis obedienciam veram quia plures qui dubitant an teneantur facere quod iubetur forte morbo obediencie languidi aliter inciderunt. Sic qui nimis appropinquat precipicio subito dum non caute circumspicit in preceps labitur. Cum deo autem disputare velle stultum est et quasi velle iudicare eum ut non iudicat iudicantem hoc est parum morbo quod nostra oppinio non vult per morbum habere. Illa estimacio est regula iusticie infallibilis non nostra angulosa opinio quam nostram conscienciam appellamus. Solis radius numquam facit angulum sed directe in opposita sibi fertur sive nos hoc videamus sive aliter estimemus. In professione obediencie non exprimimus hanc excepcionem ut volumus ad ea teneri quando non adiungitur hoc verbum precipio vel per obedienciam hoc tibi dico. Verum bonus obediens tam studiose debet facere quod iubetur simpliciter cum constat prelatum suum tamen plene id velle quam si apponeret precipio vel per obedienciam iubeo
2 hoc vel illud. Gradus secundus obediencie est propter spem premii potius quam timorem supplicii adiuncta voluntate obedire iste non disputat in quo teneatur vel non teneatur obedire quia sive teneatur sive non confidit sibi esse meritorium dum in malum non sit quod iubet etiam si mala intencione prelatus aliquid iubet quod tamen malum non esset. Scilicet per odium illius cui iniungit ut eum sic tribularet vel per commodo ipso magis quam pro obediencie profectu non solum non nocet humiliter obedienti sed est duplex meritum ex hoc habet obediencie et insuper paciencie. Sic in obediencia magis nocet bona intencio preponentis prelati et precepti. Utilitas ex quibus duricia eius pendet in bono obedienti magis ad profectum proveniunt indiscreti prelati precepta precepti sublimitatos dum non sint contra deum velud si quis mira paupere per lapidem massam argenti in gremium iactaret pauper non indignaretur pro ira iacentis sed iocundaretur pro argento taliter acquisito.
3 Tercius obediencie gradus est ex sola dilectione dei non tamen voluntarie sed et cum gaudio obedire non solum ad facilia et dura et ad mortem sicut Christus factus est obediens usque ad mortem autem crucis. Pudeat filios dei tali domino sic pigre obedire pro regno celesti sicut est consuetudo quibusdam cum secularium principum et nobilium filii pro incerta et parvissima mercede tot labores in bellis tot pericula tot penurias tot et dominorum superbiam et ultra paciencie sustinent tot itinera longa in regionibus duorum propter sciant nec perrasunt nec seguntur exequuntur mandatum nec difficultate magna et pericula perpendunt nec pactum pro labore premittunt sed icti de premio incerto spe omnia parata perficiunt et ea gloriantur quod parati consueverunt ad tale negocium sunt electi. Vide quam sedulo sint et dominos circumspicientes in quibus eis servire possent et tamen non tam verbum iussionis audierint quam nutum oculorum advertunt statim quod precepto exeunt et diligenter auscultant quod eis placeat et quod nolunt. Et licet filiorum dei obediencia quantum ad affectum ex maiori fervore procedat tamen quo ad actum ille profectus videretur qui ita prompte et constanter et ad omnia iussa prompta sicut in filiis secularibus invenimus sicut de sanctissimo patre nostro Buhardo Francisco legimus et primis eius sociis qui non solum ea quod pater eis verbo expressit prompte adimplebant sed secundum etiam ut in aliquo indicio beneplacitum eius potuit cognoscere studiosissime perfecerunt. Sic ab ipso didicerunt sanctus pater noster hac virtute Abraham obedivit non timuit exire de terra sua et peregrinus esse in aliena sed et unicum filium Ysaac voluit ymolare. Hac prophete et apostoli et alii sancti exposuerunt se omnibus laboribus periculis exiliis penuriis et persecucionibus et morti pro Christo. De hac do-

spali dicit Siquis vult post me veni-
re etc. Semetipsum abneget qui sui iuris
esse recusat et totum se alterius arbitrio subi-
cit propter xpm. Sic xpus non venit facere
b. voluntatem suam sed patris **De paupertate**
Contemptui diviciarum opponitur avari-
cie vicium spirituale et contemptus paupertas
spiritus appellatur Quidam autem sunt pauperes
rebus et non spiritu sicut qui libenter essent
divites sed non possunt ut pauperes mundi
Quidam sunt pauperes spiritu et non rebus
ut qui libenter essent et non permittuntur
qui divicias non propter ipsarum amore possident
sed amore dei ut cultum dei per eas exer-
ceant amplificent et defendant vel
pro amore proximi ideo ut proximis subveni-
ant. Sic Abraham et Job et David et
Josias et similes vel pro obediencia prelaturas
et dignitates susceperunt ut beatus Gregorius papa
et alii sancti episcopi qui pauperes esse elegerant
sed iussu domini aliter factum est ut principes
terre constituerentur et dispensatores re-
rum ecclesiasticarum pro aliis sed in se paupertatis
propositum non abicerent tanto laudabiliores
paupertatis sectatores quanto et in diviciis
ab earum amore non sunt separati Quidam
vero sunt pauperes spiritu et rebus qui non habent
divicias nec vellent habere si possent immo
de suo precio Hii tanto feliciores sunt
quanto a laqueis cupiditatis elongati Horum
sunt duo genera Primi qui non habentes divicias
fecerunt de necessitate virtutem nolentes habere
et si possent Secundi qui potuerunt habere vel
habuerant divicias et abiecerunt eas
c. et renunciaverunt habere propter deum. Contemptus
diviciarum duplex est Unus quo liberaliter
effunduntur in pauperes pro opera misericordie et ad
cultum dei largiter expenduntur. Sic sancti
reges et alii divites fecerunt turbas
pauperum alentes et monasteria et ecclesias
Alius cum penitus respuuntur divicie sic
sancti fecerunt in mendicitate et inopia
rerum viventes ut Franciscus Bernardus et Dominicus
et alii xpi sectatores eorum perfectionis
emulatores nostri id est Si vis perfectus esse

De duplici contemptu diviciarum

d. vade et vende omnia etc.
Quatuor autem de causis consulitur contemp-
tus diviciarum. Primo quia amor earum re-
trahit ab amore dei et patrie celestis
ut ipsius veritatis testimonio Nemo potest
servire deo et mammone id est diviciis
Sicut enim ex profundo terre tollitur ita suo
pondere ad infima terre suos detrahunt
amatores hoc est in profundum inferni
Apostolus Qui volunt divites fieri incidunt
in temptaciones et laqueos dyaboli que mergunt
homines in infernum Secunda causa quia retar- .2.
dant hominem ad profectum virtutum.
Sicut enim onustus non potest velociter currere sic
mundanis curis pressus non potest in spiritu ex-
pedite proficere Si vis ergo festinare
ad patriam simus non tamen laqueo vena-
cium similis non compellendi in via et in capti-
vitate cum caldeis non reduci propter
avariciam et contrahe pedem de viscosa
cupiditate terrenorum Ideo iudei tardi
erant ad reditum in urbem de babilone
quia filios uxores et possessiones tam
acquisierant in babilonia Sic et religiosi
sunt tardius desiderant celestia cum iterum
nos ceperint dilatari Tercia causa quia racione .3.
meriti amplioris quia quanto minus est de ter-
renis indulgens tanto amplius recompensabitur
tibi in celestibus in gloria sempiterna Beati
pauperes quoniam ipsorum est regnum celorum id est non porcio aliqua
glorie sed tota gloria regni Unde filius dei
ad nos exemplum perfectionis vel passionis
voluit habere in terra non agros domum vel
redditus aliquos preter solum vestitum quem
et permisit ante crucem sibi auferri ut
doceret nos quod omnia relinquere non tantum con-
sistit non habere volendo vel sponte omnia
pauperibus tribuendo sed et pacienter amit-
tendo Si habita vi tollantur quia plerumque
maioris meriti est quam pauperibus tribuisse
quia rarior est virtus illata mala equani-
miter pati quam sponte bona operari Cum
igitur boni viri obligatione soli vel iniurie
sciant terrena habere debeant ut in bonum
faciant et ad nutum glorie eterne expediant
quia alias boni non essent si terrena non
pia intencione quererent et caritati non

p̄ creatorē diligent debent ea magne
nō minꝰ gaudere cū ꝑpetuꝭ sbany qōꝫ
tam amittunt quā si eaꝭ mīsꝭ pꝫoꝫ
expendissent eo q̄ eunde fructū mīti
celestis habebunt paciēt tollatam amis-
sione q̄ ⁊ ipsā dispensacōe gessq̄ nō
dubitant sic mercator illas merces
equali diligit de quibꝫ eque lucrum
sibi puenire confidit. Diuicias aut
querere ut ī malos usus expendant
ī vanitates ī uoluptates carnis et
ocloꝝ ypꝫ ē q̄ p̄ bn̄ficiū creatoꝭ lar-
gitori eoꝝ contumelia irrogatur. Ez
ad h̄ eas q̄rē tm̄ ut cumulate seruet
stultū ē q̄ tm̄ valꝫ congeries lapidū
sic argenti ul̄ auri si nullo usui expen-
dant. Certe q̄ t̄palis sbā contēptibil
ē mltis consideracōibꝫ ex sua nā cū terra
sit ignobilius elemētū mt̄ oīa. It q̄
ī mltū ē necīa modicꝫ uictus et
vestitus ⁊ tectū sufficit hōmi pro
necītate ad uiuendū q̄ sup̄ ē superfluū
ē. Et mltis ē nociua ēcīa occo dap-
nacōis eterne. It mltoꝝ patet in-
vidie qui libent eā aufferent habēti
p̄ mltas artes. It mlto labore et
sollicitudine acq̄rit ⁊ suat̄ ⁊ cum
piculo vite. It nō saciat appetitū
hōis ſꝫ quo plus h̄etur eo ārꝭ sitit
It q̄ tam bonis q̄ malis dat̄ io nō
sunt feliciores qui in ea habundat
imo frequētꝭ infeliciores q̄ ē eis
occasio mltoꝝ maloꝝ. It q̄ diu cū
hōie nō pseuerant. Nam si alr̄ nō
amittuntur morte sepat ab eis eas
⁊ nichil pr̄ hō post morte secū de-
ferre ex ipis n̄ q̄ meruit hoc p̄
ipas. Sapiens g° debꝫ puipendere
q̄ vile ē ⁊ nō mltū laborare p̄
eo q̄ ad parꝫ ē utile ⁊ fuge q̄ p̄
nicosū est ⁊ libalit̄ sparge q̄ ser-
uatū perit ⁊ distributū fructificat
si in paupes erogetur. C. Primꝰ at
gradus in contemptu diuiciaꝝ ē nichil
hr̄e velle iniuste lucri nec p̄ se acq̄situ

De triplici gradu contemptus diuiciarum

C.

n̄ ab alijs datū ul̄ relictū ⁊ reddē oīꝫ
debita ꝑposse ⁊ de iuste hitis etiās facē
⁊ nō abuti facultate ipā ad peccꝫ scilꝫ
lascivie gule ⁊ alioꝝ uicioꝝ. Tribus
aut modis aliq̄s videtur iniusta bona
hr̄e. Cū aut ipe male acq̄sivit q̄cūq̄
mō. Ul̄ ab alio datū ul̄ venditū ul̄ re-
lictū aliq̄d ē ab eo ei q̄ iūs ī eo nō ha-
buit. Ul̄ cū nocīut alt̄i ī rebꝫ iniuste
etiā si nichil de illis habuit. Inquitū
eni teneor alt̄i restituē ī tm̄ mea
nō sūt mea ſꝫ illiꝰ cui teneor. Unde q̄
plus tenet̄ certis psonis q̄ h̄eat si
dat alteri gratis de bonis suis. Un
sic̄ ipotens ſꝫ ad reddendū qui acci-
pit sciens ſꝫ p̄eo solue tm̄ quātū
accepit cū ille nō sua ei dederit
ſꝫ q̄ sunt alioꝝ. Secundꝰ gradus ē 1
velle supfluū nō hr̄e ſꝫ solū necīis
ee contentū ī uictu ⁊ uestitu hospicio
utensilibꝫ ⁊ obsequentū famulatu
reliq̄ hita paupibꝫ erogare ul̄ nō
recipe oblata n̄ acq̄rē sup̄ necītate
Luc. Quod sup̄ ē date elias ⁊ oīa munda
sunt vobꝭ sic̄ monachi egypte ⁊ alij
sancti de labore ꝑpo uictū ⁊ vestitū
habentes reliq̄ paupibus distribuebāt
Apos. Habentes alimēta ⁊ quibꝫ tegamur
hijs contēti sumꝰ ſꝫ ne nimis lacos faciamꝰ
terminos sufficiencie. Sciendū ē q̄ duplex
ē sufficiencia indigencie ⁊ concupiscencie. Indi-
gencie sufficit sustentare naturā ut possit
ad seruiendū deo pdurare ⁊ hāc sancti
sufficienciaꝫ nā docꝫ sic̄ uidemꝰ ī irro-
nabilibꝫ aīalibꝫ q̄ contenta sūt nāli ali-
mento ⁊ ampliꝰ nō requirunt. Sufficiēn
concupiscencie excedit mēsura limites
nō h̄t nā ī possibilitatē h̄ solū relinq̄t
q̄ nō spat adipisci. Dives auarus
in euāo cū vberioribꝫ fructibꝫ agri
se uidisset ditatū nō dixit. Dives
sū ⁊ habundo plus nō cupio q̄ nō capio
ſꝫ cogitauit horrea vetꝫ destruē
⁊ maiora facē. Prima horrea sūt iuste

necessitatis quae pauca sunt et paucis implentur
Sed avarus haec destruit et maiora facit
i. horrea gemine et superfluitates quae numquam
replentur quia semper cum plura habere ceperit
eam ampliora facere disponit quia non
sufficiat iam habita ut adiciat adhuc
plura et sic procedit in infinitum. Cor avari
est quasi fovea sine fundo et quo plus reci-
pit plus consumit ut numquam videatur reple-
ta. Avarus non impletur pecunia. Eccl. 5.
·3· Tertius gradus est nil velle possidere in
mundo et in omnibus necessitatibus multiplicem pati
penuriam propter deum. Hoc est efficacissimum
contra avaritiam remedium quae sicut ignis in-
saciabilis numquam dicat sufficit et non
extinguitur melius nisi cum ei materia temporalis sub-
penitus subtrahitur. Hoc remedium opere
docuit verus avaritie medicus qui in omnibus
illam viam tenuit quae est aptissima ad doc-
trinam virtutum et curationem viciorum.
no(ta) Divitie enim et honores seculi et volupta-
tes sunt precipua felicitatis impedimenta
quae magister virtutum et dominus docuit mundo
declinare suis discipulis in exemplum dicens:
Si vis perfectus esse vade et vende omnia quae habes
et da pauperibus et veni sequere me. Hec est quam
vocat apostolus altissimam paupertatem priorum
sanctorum in ecclesia qui omnia reliquerunt propter deum.
Hinc multe virtutes et plurima dona gratiarum
annexa sunt quae tamen a paucis capiuntur
eo quod licet multi sunt qui quia non habeant
in mundo tamen ad modum rari sunt et in
religione qui non plus habere cupiunt
vel per se vel pro aliis. Omne quod est melius
et est rarius in hoc mundo. Qui perfecte
sollicitus est in temporalibus relinquitur sine pro-
visione. Multi qui habent alios provisores
relinquuntur illis qui vero omnem sollicitudinem
in deum iactant et omnem cogitatum suum
habent ipsum dominum provisorem. Matth. 6. Querite
primum regnum dei et iusticiam eius et haec omnia
scilicet temporalia necessaria adicientur vobis. Qui
enim ex gratia vult nobis dare celestia
eum et non ab eo speremus temporalia et pauca

aut quomodo dabit nobis necessaria ipse expedit
vel vires corporis ad sustinendum penu-
riam vel spiritualem dulcedinem melio- De sobrietate.
rem carnali et insuper premium celeste.
Sobrietas est virtus qua corporis ali- ·f·
menta cum moderamine adhibentur
in cibo et potu et sompno. Dividitur
et generaliter per moderamine ab omni superflui-
tate et reparatur mentis et corporis. Un-
de sobria mens et sobrius sensus
sed ut accipitur pro restrictione alimen-
torum illa est quae dicitur parsimonia vel ab-
stinentia et opponitur vicio gule
et castrimargie quae est ventris inglu-
vies. Est autem alia sobrietas me-
dicine alia avaricie alia ypocrisis alia
paupertatis alia religiositatis. Medi-
cinalis fit propter sanitatem corporis conser-
vanda vel recuperanda. Avaricia ad
parcendum expensis. Ypocrisis pro laude
humana. Paupertatis pro necessitate penurie.
Religionis pro virtute obtinenda pro maioris
calamitate(?) pro penitentia agenda pro edificacione
proximorum pro gloria promerenda. pro acuendo
intellectum in sapientia querenda. Nam sicut fene-
stra obstructa limo tenebratur ita
intellectus cibo obstructus obscuratur sicut
scriptus experimentum. Sobrietas autem sicut
omnis virtus tunc perfecta est quando coram deo
meritoria cum deus eius causa prima est et for-
ma id est si propter deum principaliter ~~fiat~~ fiat
et finem deum sic enim deus mundum gubernat
ut non plus vel minus diligens ei adhibe-
at quam oportet(?) sed omnem diligenciam suam
ut ita loquar circa celestia impendat
et in hoc enim minor multis regendis com-
missus est. Hoc est corpus suum. Ergo debet
ei providere prudenter non ut de nimia
provisione ad eum desit posse vel aliquid
superflui impendatur ut non deficiat an-
te tempus ex penuria vel labore vel lascivi-
at ex habundancia et certe tota anima
tecum debet esse optimum occupata
et perfectum anime in dei noticia et amore

et in his que adsunt personam promouet
et condiunt quia non propter corpus anima creata
est sed corpus propter animam. Ut illi seruiat et
cooperetur ad perfectum profectum. Anima non propter deum
creata est ut ei inhereat et inhiendo sa-
nitate ipsius fruatur et fruendo beata sit.
Solius etiam dei est occidere et destruere
cuius est creare et viuificare. Ideo non eius
iussu vel permissu nil licet nobis destruere
eorum que ipse fecit. Irracionales creaturas per-
mittit nos occidere sed non racionabiles.
Racionales non possumus occidere, id est homines nisi
secundum leges ab ipso promulgatas. Unde iudi-
ces secundum leges iudicantes non sua sed
dei auctoritate malefactores occidunt quia
ipse precepit qui hoc vel hoc fecerit tali
pena puniatur. Sic autem non licet cuiquam
alterum occidere ita nec semetipsum cum nemo
alterum plus teneatur diligere quam semet-
ipsum. Semetipsum autem occidit qui ideo
stringit(?) se per abstinenciam vel per alios la-
bores. Debilitas autem cogit desistere
quam requirit ordo nec licet aliquos deuocio-
nis feruor vel pura simplicitas excu-
set. Ro. Racionabile obsequium. ¶ Sobri-
etas in tribus consistit in qualitate et
quantitate et modo. In qualitate ut non ni-
mis delicata et preciosa et sumptuosa
requirat sed simplicia quibus valeat
sustentari natura et gula non irritatur et que
de facili possunt haberi. In quantitate ut non
nimis nec sepius quam decet sed tempore
ut sit refectio corporis et non onus. Infirmi
liberi sunt ab utraque hac lege. In
modo ut nec importune requiratur nec impetu-
ose et indisciplinate et inordinate su-
matur sed modeste necnon mature et religiose
sicut in priori formula nouiciorum tactum
fuit. Sic enim sepius suauius sumitur cibus
durius reficit salubrius minus grauat sto-
machum et facilius digeritur et minus pec-
catur. Honestius et religiosius est. Valet autem
ad illa que supra tacta sunt. Valet
ad satisfactionem pro peccatis ut sic corporis

In quibus consistat so-
brietas
.g.

voluptate peccauimus ita castigacione
emendemus. Item ad carnis lasciuiam re-
primendam ut que impinguata et impleta recalcitrat
est macerata discat spiritui obedire.
Cor. Castigo corpus meum. Item ad corporis
sanitatem quia noxios humores desiccat
quos crapula et alia superflua generare
consueuit. Item ad sollicitudines mundanas
abscidendas quia qui modicis contenta
est modica habet providere. Item ad milita-
ri tutum(?) humilitate. Sobrius enim agi-
lior est ad bonum castior est minus habet in-
uidendi nam tanquam in lingua promptior
ad deuocionem et purior in affectu. Item
ad sapienciam conquirendam quia sensum magis
vigilem facit et subtilem et memoriam te-
nacem. Item ad aliorum edificacionem quia qui
exteriora vident ordinata et temperata videntur(?)
inde presumpcione habent quod de interioribus
estimetur quod non vident. Quinimmo etiam sumus
eis graciores ad recipiendum ad mensam
videntes quod modicis contenti sumus et
quod facile possunt nobis satisfacere. Quinimmo
et aliis mendicis nociui sumus quia quo
plura ab omnibus petimus eo minus aliis
mendicis dandum derelinquimus et hoc est
quoddam genus rapine quod auaricie adiungitur
cum aliquis vltra necessitatem victum mendicat.
Unde alter magis indigens patitur detrimen-
tum quia plura sufficientes non inueniunt quod
ipse sufficiens percipit. Item valet ad men-
[illegible] per se ipsa quam pro virtutibus sibi
congruis quia quo magis hic nos de vo-
luptate subtrahimus eo magis et hic
spiritualibus et in celestibus delicijs habun-
damus. ¶ Primus sobrietatis gradus
est preter crapulam et ebrietatem cauere et
debita tempora et horas in comedendo ser-
uare ne ieiunia statuta leuiter fran-
gant vel tempore ieiunio epulis et potibus
terrenis immisceantur caueant et ne magis
ad licenciam quam ad necessariam refectionem
edendo vel bibendo studeat. Ecc. 10.

de gradibus so-
brietatis
.h.

de secundo gradu

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

Ve terre cuius rex puer est et cuius principes mane comedunt etc.
Pueris quod solet uenire seruire non seruat in
edendo vel bibendo modum neque paciente sit
et hoc dicitur qui regitur racione. Alioquin melius
esset ei carere racione quam non regi ab ea quia non
peccaret carens racione. Secundus gradus
.2 est posse etiam ab huiusmodi licitis abstinere ut
a carne vino lacte piscibus et pulmento
vel a priori victu contentus esse scilicet pane rudi
et pulmento non condito sed sepe ieiunare a
delectabilibus abstinere et que magis appe-
tuntur ut religiosi et deuoti solent facere
et penitentes. Ro. Bonum est non comedere
carnes et non bibere vinum etc. Sic nazarei
et filii rechab Daniel 10. Caro et vinum
.3 non intrauerunt in os meum. Tercius gradus
sic domuisse gulam et sic docuisse pala-
tum ut solum sit contentus quod exterius suffi-
ciunt necessitati et qualitate et quantitate
cibi et potus ut quo simplicior victus
eo magis diligat et si delicata sumere
alii oportebit non delectacionem sed solam necessitatis
refeccionem requirat. Ro. Carnis curam
.1. ne feceritis in desideriis. Posset et
alia distinctio dari de perfectibus abstinencie
vel sobrietatis. Primus videlicet gradus pa-
ciencie carere cum non potest habere cibos vel potus
delectabiles et non contristari quando non habent
in domo desiderata sicut quidam sed quando
non habent que iniecta desiderant contristantur
indignantur verecundia abiciunt et non co-
gitant professionem suam et quod alii diuites
sunt non habent omnia que cupiunt quanto magis
.2 pauperes et mendici. Secundus gradus
abstinencie est uelle carere pro deo et illis
que possent habere amore sobrietatis et
paupertatis et boni exempli. Sic boni et
fideles serui sepe diciores hospites
receperunt et apud pauperes hospitantur
et lauciora fercula prohibent sibi dari
contenti simplicibus et paucis amore dei et
pro edificacione aliorum. Cor. Omnia michi
licent sed non omnia edificant quia licet seruis
comedere liceat que apponuntur tamen magis
edificat si lautis et multa nobis apponi

non permittamus quia sicut recipientes decet
liberalis hospitalitas ita nos decet re-
ligiosa frugalitas quando a fauoris nos
conuenit defendere quod illos sua sectarum
honestare quando volunt nos habunde pro-
curare. Cum enim aut illa uice uideantur
contristari quod non permittimus eos sue deuo-
cioni satisfacere multa ministrando tamen ap-
pareat de nostra temperancia edificantur et alio tempore
recipiunt nos hylarius quo minus sumus ho-
nerosi et vere in paucos receptores habemus
ibi tunc plurimos habebimus cum intellexe-
rint quod et pauperes nos pascere como-
de valerent. Tercius abstinencie gradus 3
est posse sine difficultate abstinere ab ha-
bitis delectabilibus vel tamen inde sumere
propter necessitatem et hoc non amore delec-
tacionis sed recreacionis. Et quamuis quo
ad paupertatem maior virtus sit non
habere quam cupias tamen quo ad fortitudinem
abstinencie maius est appetitum posse re-
frenare abusu vel delectacione presentis volup-
tatis quam abstinencie non desiderare. Cau-
tius autem est et securius fugere corporales de-
lectaciones quia sepe victi sunt attamen
qui nimis esse volunt securi et quod de presum-
pcione sibi victoriam spoponderunt de eo quod uictori medium
victi et confusi didicerunt quam stultum tenere melior
est se committere periculis aliorum vero potest optime
uitari facilius in lectorum non submergeretur
quam in congrete aquis. Sciendum tamen quod .k.
virtus medium uiciorum tenet et inuicem la-
tere tam a dextris quam a sinistris uiis
est obsessa ita ut si medie adistrcionis
tramite deuiauerit iam virtus non sit.
V. G. Parsimonia vel abstinencia si
metas suas excedat in superfluitate
alimenti declinat vicium gule si nimis
modicum admittat de necessario alimento
vicium indiscrecionis incurret per quam vires
corporis destruat vigorem mentis ex-
tinguat naturam debilitet et bona que
mereri potuit negligat vel vitam
citius perimat vel sensum perdat vel si vires
recuperari debeant tanta postmodum
studeat cura corporis reficere comodis

de a distinccione graduum

de eo quod uiciorum teneat medium

et fomentum quanto plus indiscrete eadem fuerit
ut ei Sibi contemptus diviciarum si ultra
quam iustum est congreget temporalem substantiam in
avaricie vicium cadat. Si nichil temporale
velit ad usum admittere corporali indiscre-
cione necabitur nam fame frigore egri-
tudine. Paciencia si nimis declinat vel dissipat
in pace vicium incidit in torpore ut zelum
iusticie perdat et dissimulet tamen in se quod in aliis
vicia correcte quod debet persequi et ulcisci.
Humilitas dum se nimis timet extollere
ex indiscreta abieccione sui perdit provi-
denciam salutis et profectus spiritualis cari-
tas proximi si indiscrete tenetur facit
proximis favere vel cooperari in detrimentum
salutis proprie et illius ut quos prosequitur a-
more proximi et aliis modis. Castita-
tis amor aliquos virilia sibi inique amputare
fecit et dum voluit temperare ardore
temptacionis periculose pre imperfectione ex-
posuit. Agilitas boni operis quamvis sic
fugat pigriciam ut quietem devocionis
extinguat. Spiritualis sic accidiam vel
tristiciam declinat ut quamque in dissolu-
cionem incidat et vanam leticiam. Taci-
turnitas verba ociosa declinans quamque uti-
lia et necessaria retinet in detrimentum proximi
et sui. Obediencia indiscreta sic fugit
proprie voluntatis vicium ut obediat su-
periori eciam ad peccatum cum tamen obedire deo
magis oporteat prohibenti omne peccatum
quam cuius hominis precipienti omne peccatum
et sic de aliis virtutibus sciendum est

de eo quod vicia et virtutes se ce mutuantur

.I. ¶ Et quia virtus tam nobilis est et ve-
nerabilis omnibus et potioribus quod et vicio-
si eam super omnia venerantur. Ideo vicia
quamque se virtutes esse mentiuntur et vela-
mine virtutis assumunt ut securius dissimulentur
non arguantur et laudem virtutis conse-
quantur. Sic videmus ea quamque a quibus-
dam religiosis et studiose exerceri et ex-
cusate quasi pro virtute defendi ita ut
vera virtus etiam in aliis quamque displi-
ceat et eam pro vicio despiciant et impug-
nent et interpretentur esse vicium quod virtus

presumpta est et contra. Virtute asserant quod est vere vicium
sub virtutis colore velatum. Verbi gratia. Paupertas
magna et vera virtus est quam multi religiosi pro-
fitentur et tamen videmus plures sub pretextu neces- no[ta]
sitatis pietatis et honestatis divicias desi-
derare in pecunia prediis edificiis vestitu
et victu et libris et aliis que sunt divicie
reputantur ut ita faciam negantes quod si
iam quod cupiunt habent. Si quis plus offerret
acciperent plus usque ad magnam quantitatem
quod non dicerent sufficit volumus plus habere.
Econtra vero pauci et paucis esse contenti te-
nacitas et avaricia appellatur qui non
audeat uti hiis que habet. Exilenum constancia
reputatur maturitas amaritudo zelus
iusticie temerarium iudicium dicitur quies
devocionis pigricia notatur corporis
castigacio indiscrecio censetur. Simplicitas
stulticia creditur timor dei religiosa
consciencia estimatur fuga publicum singula-
ritas non tamen scandalum. Ypocrisis in-
dicatur. Econtra quando virtus prescribitur
et perversum vicium interpretatur. Ergo et plurimum
quod dissolucio secularis iocunditas pu-
tatur curiositas edificiorum et librorum
et aliorum honestas habetur. Lapsa consciencia
libertas deputatur. Corporis delicate distraccio
reputatur. Scurrilitas affabilitas dicitur.
Invidia sancta zelus iusticie videtur
duricia et inclemencia rigor ordinis
putatur. Avaricia acquirendi studiosa pro-
visio nuncupatur. Astucia providencia nunc
patitur. Elacio auctoritatis consilio monstratur
zelus et contencio ordinis defensio appel-
latur. Iactancia de bonis edificacio proxi-
mi vult videri. Detraccio detestacio vicii aliis
vult putari. Confortacio vicorum mul-
tiplicavit vedi fuga singularitatis esse. Torpor
negligencie alterius se non curandi volubili-
militas videri. Pusillanimitas timor dei
creditur. Inquietudo evagandi et negociandi
vult agilitas dici boni operandi. Prodiga-
litas largitas videri et sic de aliis
eciam sciendum. Inter quod discrecio sponte
medium virtutis iter eligit non

declinas ad dexteram vel ad sinistram
regia gradiens via nec dicat bonum
malum et malum bonum ponendo lucem
tenebras et tenebras lucem. Dividendo diem
De castitate virtutis a nocte viciorum ne angelus sa-
thane pro angelo lucis recipiatur. Unum
ab alio distinguens et quod bonum est tenens.
·M· Castitas est filia sobrietatis et
amittitur ab ea sicut eius luxuria mit-
titur a ventris ingluvie. Membra enim
genitalia sub ventre posita ex eius
redundancia in libidinem resiliunt. Sic
eius ventris comestio ardorem luxurie
accendit sicut cum fonte obstruatur rivu-
lus ex eo profluens desiccatur. Unde pro ge-
nerali re ab omnibus spiritualibus hactenus
observatum est qui castus esse desiderat
studeat sobrietati quia sine eo non
diu castitas est secura et cum perfectione
proficit et cum decrescente decrescit.
Licet quidam sunt modo sibi invicem aliud ne-
scio qua presumpcione promittant. Omnes
autem lanus in fine ceciderunt. Nec credo
tot et tantos virtutum inquisitores qui
predictam regulam secuti sunt in sua
estimacione deceptos. Unusquisque enim
in arte sua sapiens est et studiosi vir-
tutum fiunt in earum experiencijs sapientes.
Studiosi vero diviciarum vel deliciarum se-
cularium efficiuntur in earum provisione
prudentes. Luc. Filii seculi huius pruden-
tiores filijs lucis in generacione sua. Dicta ca-
stitas et virtus origine celestis. Hanc
facti angeli ab ipso deo omnium virtutum
fontali principio primitus didicerunt et
indeclinabiliter servant. Hanc summus et mi-
rus magister qui in celis angelorum magi-
ster est dominus nobis de celesti scola adveniens pub-
lice docendo attulit et matrem suam
gloriosam virginem perfectam et primam post
Castitas [illegible] facit se huius discipline magistram in kathedra
virginalis mundicie certis mirandam
·49· ·N· et imitandam perfecit. Castitas eciam
facit in presenti corpus mundificat. Sicut

eius luxuria inquinat. Ita ut si non esset alia
merces castitatis quam presens mundicia nec
aliud luxurie supplicium nisi eius feditas
castitatis honestas esset amplectenda et
luxurie turpitudo horrenda. Item eciam ·2·
liberum facit et expeditum quia nec pro uxoris
provisione nec pro filiorum educacione sollicitum
reddit nec affectus delectacionis coniugalis
ullos ligat nec spiritus zelotipie castum
exagitat nec sollicitus est quomodo uxori
placeat vel qualiter heredes divites faci-
at nec curat quomodo vel minus nec est suus
affinium pro uxore sed sibi soli vivens
et post solo sollicitus in se ipso quiescens
consulta sit de quibus oportet coniugio liga-
tos esse sollicitos ita pro quo illa car-
nis delectacio nullo modo est eis tam iocun-
da quam anxietas variarum curarum quas
paciuntur et permodum amara quas apostolus
tribulacionem carnis appellat a quibus
casti sunt liberi et exonerati. Cor. 7. Vo-
lo vos sine sollicitudine esse. Item consciam ·3·
letificat quia gratum deo prestat ob-
sequium quod pro ipso carnis dulcedinem re-
spuit quam mundus pro magno concupiscit.
Letificat autem quia deo placet. Deo pla-
cat et appropinquare facit et dei offensam
cavet in delectacione carnali et premium
celeste meretur et deum auctorem iusticie
et mundicie per castitatem imitando sequi-
tur. Sicut gloria magis sequitur dominum qui nos pre-
cessit in mundicia castitatis virgo virginis
filius virginum sponsus. Item tam hominibus e
quam angelis amabilem et spectabilem facit.
Hominibus quia tam boni quam mali venerantur
eam. Angelis quia omne animal di-
ligit sibi simile et angeli casti homines
castos familiaris diligunt. Ad ca- ·O·
stitatis autem acquisicionem et perfectionem et conser- De hijs que valent ad acquisicionem castitatis
vacionem valent ea que supra posita sunt
de remedijs luxurie scilicet alienacio et separ-
acio feminarum amoris et consorcium conver-
sacio castorum quorum exemplo castitas
doceatur vel delicias fugiat que nu-
triunt carnis illecebras. Vel exteriorum
sensuum custodia ut non videat vel

audiat uel tangat uel temptet. Item occi-
denitatis que est ianua omnium vitiorum maxime
carnalium. Item custodia interiorum cogitatio-
num i. affectione cordis per quas coluber pro
caput venenatum ingerit. Item orationis fre-
quentia qua obtinetur auxilium a deo
de divisione castitatis — contra omnes impugnationes prestitus uel gradus
castitatis pluribus modis distinguitur. Est
enim castitas coniugalis et castitas vidu-
.p. — alis et castitas virginalis. Est et a-
castitas in actu alia in affectu. Quidam
de gradibus ut religiosis convenit — enim sunt corpore sed non mente et quidam casti
mente sed corpore oportet reddere eis debitum
.q. — coniugale. Sed de castitatis gradibus sic
religiosis convenit videamus. Primus gradus
est continentia ab actu carnali cum propo-
sito sic manendi et omnibus illicitis motibus
consensum negandi. Iste gradus cum adhuc
est vicinus terrene voluptati propinquitate
confusionis vapor tangit eum carnalis
temptationis quasi fetor sodomie ardentis
ne igitur quasi Loth retro aspiciens peccat
festinet ad montem sublimioris castita-
tis gradum laboret attingere ut salvetur
1 ne peccat in scelere civitatis in peccato luxu-
rie quo plurimi perierunt. Primus ille gradus
est adhuc in labore pugne et initio
victorie dum solo voluntas cum adiuto-
rio gratie pugnat contra hostes carnis
pruritum et affectionis appetitum mundi pro-
vocamenta ad libidinem et demonum sug-
gestiones et ita sunt contra eam duos
Confidat tamen voluntas bona ut vincat
fideliter ei qui dixit. In mundo pressuram
habebitis sed confidite ego vici mundum. Qui etiam
dyabolus fortior alligavit et spolia eius
distribuit et cito inimicos eius conciter ad
pacem et subiciat ei exactores suos car-
nis libidinosum pruritum et affectionum
2 illecebrosum appetitum. Secundus gradus
est cum per macerationem carnis et per alia spiritua-
lia studia affectus mundatur et caro ita
spiritui subiugatur ut rarius temptetur
et minus sed quamvis adhuc non plene careat
concupiscentiarum stimulis quasi spinarum acu-
leis et reliquie adhuc inter inimicos

habitationis eius lateat tamen ita depressus sit
et inimicus ut facili labore sedetur sine
commotione et impendendo magis quam reluctando
insurgentem compescat. Non forte ex ipsa ne-
gligentia et desidia vires sumat et gravius
impugnare presumat. Sicut filiis Israel domi-
natur qui ex negligentia propria hostes sibi
a domino subiectos noluerunt delere quod noluit
eos a facie eorum delere ut per hoc propter que
peccaverant et per hoc punirentur. Ut propria
sepius ab eis sunt graviter tribulati et sub-
iugati. Sic hostibus vitiorum fideliter resiste-
mus qui nos impugnare ceperunt non
solum ut non vincerentur ab ipsis illa vice
sed et ita debilitarentur quod postea vivus
auderent nos impetere et si impeterent fa-
cile vincerentur donec penitus delerentur
quod vix auderent mutire. Sed tepide re-
luctando damus eis vires et ausum sepius
et acrius nos deinceps impugnandi.
Sciendum quod adversarius qui fortiter no
vincitur aliquando diu expectat quod de eodem
vitio non impugnat donec dissuescat
homo utrum pugnare et tunc venit subito im-
provisus irruit ut imparatos tanto securius
prosternat quanto ad repugnandum invenit
imparatos. Exemplum de illo qui super hostem irru-
it quem iam arma deposuit et se ad qui-
escendum composuit vel adiutores suos
post plurimum [illegible] a se dimisit quia inimici
pugne suspicionem non habuit. Machabeorum 2.
Sic hostes iuda bellum commiserunt die
sabbati propter quietem et ocio manere
et ita plurimos occiderunt. Semper ergo
simus parati hostibus viriliter resistere quia
ipsi non cessant nos impugnare et cum
videntur quiescere quasi hoc ipsum cessare
ab impugnatione impugnare est quia illud
cessare non clementie eorum est uel lassi-
tudinis sed astutie et fraudis. Sic et Ex-
dixerunt hostes mei. Restiat et ignorant
donec remaneam in medio eorum et interficiam
eos. Proverbia 26. Inimicus cum in corde
tractaverit dolos quando submiserit vocem
suam a suggestione cessando ne credideris

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg

et quinta .vii. nequitie sunt in corde illius
Qui operit odium fraudulenter revelabitur
3 malicia eius. Tercius castitatis gradus
est ita edomitas habere carnis concupiscencias quod
nisi rarissime et remississime senciatur et affec-
tualem induisse castitatis amorem ut hor-
reat et ita detestetur omnes carnales motus
quod quasi nauseam inde paciatur nec possit
audire tractatum de operibus carnis nisi cum
horrore cordis et execracione. Si quando vero
propter utilitatem aliorum de materiis talibus aliquid est
tractandum occurrit ita quietos motus sue car-
nis senciat ac si de luto vel lapidibus
vel stillibus tractaretur. Et cum per soporem
somnii humor et redundancia nature se resol-
vit ita quiete et insensibiliter perfluat ut
nec turpium fantasiarum ymaginacionibus illudatur
nec sensu fede delectacionis titilletur. Ista est
perfecte castitatis descripcio que ut in hoc corruptibili
corpore potest rarius et perfectissimis obtineri
ut quasi stabiliter in hoc gradu et continue per-
sistent puto ad hoc requiri privilegium
singulare eo quod supra nature possibilitatis
metas esse videatur in carne vivere et car-
nis vicia non sentire. Frigidi tamen ex natura
vel ex debilitate corporis carnis motibus
carere plerumque possunt sed virtutis castitas
cum perfecta carnis puritate ex plena virtute
cum dei gratia possidetur. Unde et propheta hoc quasi
prodigium miratur cum dicit Venite et videte
opera domini que posuit prodigia super terram auferens bella. Tempta-
cionum carnalium usque ad fines terre id est usque ad
timores mortis. Deinde sequitur Vacate et videte
quoniam ego sum deus etc. Vacacionem vocat contem-
placionis intellectum quasi bellum viciorum sopitis
et hostibus subiugatis mens iam valet
in se consistere et deo intendere et intelligere
quoniam ipse deus qui tam potenter potuit et tam
pie voluit impetus temptacionum et viciorum
comprimere et pacem quam perscrutabas sepe per-
mittit hominibus bone voluntatis donare.
Levitici 26. Dabo pacem in finibus vestris
dormietis et non erit qui exterreat. Auferam
malas bestias etc. Qui deo vult intendere
vite habet vacare et se super se levare. Tre-

Bonum est prestolari cum silencio salutare domini
Sedebit solitarius et tacebit quia levavit
se supra se. Psalmus. Elongavi fugiens et mansi in solitudine ex-
pectabam deum qui salvum fecit. Vacandum est a concupiscenciis
et perturbacionibus et occupacionibus mundialibus
Ista tamen maxime impediunt vacacionem spiritualem
Qui enim nichil concupiscit in mundo propter
vel propter carnis sue curam non habet unde perturbetur
quia nichil timet amittere quomodo honoris
vel rerum. Et si conatur se a factis alienis
ut non curiose distringat nec temere iudicet
ea et non occupetur cogitando ea et tractando
potest tanto liberius ad interiora convertere inten-
da quanto ab exterioribus magis est expeditus.
Nam qui superioribus vult intendere debet
ab inferioribus liber esse. Avis si habet pennas
ligatas vel infectas aut precisas non potest se
in alto volando sublevare. In spiritualibus
illa sunt superiora que interiora quoad ex-
periencias spirituales. De perfectu vite contemplative .x. tituli .vii. processus

Est quia de castitate ut virtutum perfectum
supra tractatum est que consistit in ordina-
ta disposicione affectuum in qua attenditur
active vite perfectio consequitur et ad contemplative
vite perfectum appropinquare consideracionibus passibus
studeamus eo quod volentibus in spiritu proficere
satis non utile videatur in contemplacione per-
fectum. Septimus status vite religiose id est pro-
cessus sapiencie consistit lucis intelligencie
luminis et suavitatis interne sapore. Ecclesiastici
Sapiencia secundum nomen eius id est sapida sciencia
Deum est autem super perfectio spiritualis vite in
tribus principaliter consistit in racionis illuminacione
in voluntatis rectitudine et in memoria iugi
circa deum occupacione. Adeo ut in deum inten-
dendo iugiter assuescat ei quod inhereat et in eas
eius vite et frequentare addiscat que sunt
leccio collacio meditacio de deo oracio
et contemplacio que sunt quasi semina et nutrimenta
meditacionis. Unde quocienscumque tibi meditanti
vel oranti occurrerit in cogitacione talibus
colloquiis leccionibus aut negociis prius oc-
cupare studeas in memoria quia qualem liquorem
vasi infunditur taliter redolebit. Et
quales herbas in orto cordis plantaveris
talia semina germinabunt. Collacio spiritua- nota
lis instruit intellectum affectum inflammat
memoriam bone cogitacionis replet secundum

sic eciam ociosa confabulacio tempus perdit et fruc-
tuosum affectum infrigidat inutiles cogitacio-
nes cordi inserit conscienciam rodit profectum
spiritualem impedit penam meretur. Secundo talis
frequenter de qua postea non sit inutile in
oracione cogitare que illuminet ad dei noti-
ciam attendat ad eius amorem mores
bonos instruat animum adtollat ad universa
mundi contemptum instigat et desiderium patrie
celestis doceat discernere inter vicia et
virtutes et vincere temptaciones et alia uti-
lia ad salutem breviter interrumpat oracio sic
alias acciones ut sepe mentem ad deum
elevet a quo omne bonum nobis fluere
necesse est. **De intencione.**

.8. Intencio una aliquando motiva pro deo aliquando ad deum
aliquando in deum. Pro deo motiva in accione quam
pro ipso principaliter facimus licet de ipso tunc
non cogitemus, ad deum motiva in leccione in
collacione et aliqua meditacione quando de deo
est quod tunc mente versamus et quod amodo
ad deum sed non in ipsum quia ad ipsam personam
mentis intuitum non dirigimus. In deum
motiva in oracione quando mentes ipsum cogitant
et ipsum alloquuntur ipsum amplectitur cum
affectu devocionis absit. Ex autem horum
utilius sit simpliciter sentiendum quod illud
quod magis unit hominem cum deo cum tota
beatitudo hominis sit in deum transferri a quo
quo ad quis quamquam utiliora sunt ut cum
pro obediencia et caritatem proximi intenditur
oracio et operibus pietatis insistit vel cum nescit
in quo magis ad beneplacitum deo serviatur.

de tribus modis orandi

t Primus vocalis et per verba consita composita
et usitata sicut psalmos ymnos collectas
et alias oraciones vel laudes compositas ad
excitandam devocionem vel solvendum de-
bitum recitamus. Triplex autem est intencio
.1. Una superficialis tantum ubi non attendit
quod dicit quem psalmum vel introitum dicat vel quam
antiphonam vel oracionem fructus attencionis
huius est quod non cogitur repetere cum sciat
se dixisse. Pro labore et corporis quem
bona intencione deo orando obtulit
quo se cogit servire deo mercedem
.2. quemcumque merito exspectabit. Alia
est intencio literalis quo homo sensum literalem nihil
aliud amplius tamen non attendit quod exterius
verba sonant. Hec dat fructum cum alio se-
nat in superficie devocionis ut ibi Auferre
mei deo et in similibus locis non est ab illiteratis
si tamen verba intelligerent aliqua devocio caperetur
sed illis verbis perversis ibi intellectus mutatur
verborum et devocio refrigescit. Qualis
non devocio habetur ex literali sensu in istis verbis
Qui emittis fontes in convallibus inter medium montium
pertransibunt aque etc. quia tamen omnia facta sunt nobis intellectum
spiritualem. Tercia attencio est intellectualis 3
quando ex verbis psalmodie quis sensum spiritualem
ut est hystoria exitus filiorum israel ex egipto
et plagarum egipti refertur ad spiritualem no-
stram ereptionem de peccato vel de seculo et ad
peccatorum remissionem in fletibus compunctionis et
demonum cruciatus et multa talia in tali
attencione est maximus fructus quia et erudit
animam per spiritualem intelligenciam et afficit
eam per devocionis affectum et hic est precipuus
oracionis fructus. Secundus modus orandi 2?
est sepe efficacior per verba et corpore af-
fectu formata ut cum homo cum deo familia-
liter confabulatur verbis suis vel et uti-
tur verbis alienis affectui suo consonantibus
qui coram deo ponit cor suum effundens
et vel necessitates suas ei conquerens vel peccata
confitens et veniam postulans et graciam
petens et auxilium implorans contra temptaciones
pericula et tribulaciones gemebunda vel
angustias suas vel suorum necessitates. Hic
modus orandi magis requirit oportunitatem
solitudinis vel silencium et se et ocii et
quietis quo plenius et secrecius se in deum
effundat affectus. Maior est in eo labor
et capiti et corpori et non potest ita frequens
esse vel durabilis sicut prior in prima et
secunda attencionis specie maxime debilibus
corpore et aliqui indiscrete eum frequen-
tantes destructi sunt. Vel tales sepe
et breviter sic orent et leniter ut ex
frequencia a dei familiaritate non elongentur
et ex brevitate et lenitate non destru-
antur. Secundum diversas autem causas .v. 6

**De diversis affectibus orantis et ymaginibus
diversis personarum in eo qui orat**

sic modus diversarum personarum format affectus
et voces in orante et diversarum personarum yma-
1 gines in eo qui orat. Alii namque hanc personam
sibi assumunt coram deo iudice astans cum tre-
more orans et dicens deo. Noli me condem-
nare Job. Non intres in iudicium cum servo tuo Ps.
Domine ne in furore tuo arguas me. Et huius similia hic
oramus cum dicimus libera nos a malo scilicet
2 eterne dampnacionis. Alii qui obsessus ab
hostibus temptacionum et tribulacionum et non
valens per se effugere insuper timens se offen-
disse dominum et per peccata sua meruisse ut
tradatur hostibus invocat auxilium pote-
tis orans ne memor iniquitatum eius
derelinquat eum dicens. Ne memineris iniquitatum
nostrarum antiquarum Ps. Ne proicias me a facie
tua et cetera Ps. Jo. 10. Ne tradas manus tu-
as nos et cetera. Cito libera nos quoniam convenerunt
namque adversum nos omnes reges amorreorum
peccati finalem namque dampnacionem nulla ira
dei gravior quam non defendere a peccato. Hanc
maxime meretur superbia et ingratitudo
et temeritas ut hos profundius cadere permit-
tatur. Hoc est contra quod oramus. Et ne
nos inducas in temptacionem peccati. Inducere
deus dicitur cum non custodit ne inducamur
sicut indurare dicitur cor peccatoris cum per
graciam non emollit. In tribulacionis
hoc maxime in pugna temptacionis et tribu-
lacionis est timendum ne suo pondere
nos opprimat et in peccatum deiciat. Alioquin
optanda esset tribulacio non horrenda quia
animam purgatiorem redderet et maioris
3 esset meriti viriliter tolleranti. Alii qui
servus qui graciam domini peccando perdidit
supplicat sibi peccata sua et negligencias suas
ignosci quas commisit obmittendo debita
et perpetrando illicita vel est que debuit ne-
gligencius et remissius persolvenda dicens
Domine miserere mei et dele iniquitatem meam Ps. Propter nomen
tuum domine propiciaberis. Hoc petimus dicendo Et di-
mitte nobis debita nostra sicut et nos dimittimus debitoribus nostris quia
ea benignitate debemus dimittere in nos
delinquentibus nostris peccantibus qua desideramus nobis
4 dimitti quod peccavimus. Alii qui mendicus
et pauper coram divite patrefamilias penurias

et inopiam suam ostendens flagitat panem gracie
amplioris qua confortetur quo consoletur
et sustentetur ad resistendum malis. Tri- De tripliti pane
plici autem pane indigemus quem nobis
ab amico commodari instanter poscere debe- ·x·
mus scilicet est celestis spiritualis et terrestris. Celestis
est corpus christi. Ideo pater noster dat nobis
panem de celo verum. Spiritualis est verbum dei
et gracia interna mente ab interiori media
virtutum et donorum alimento reficiens. Ps.
Et panis cor hominis confirmet. Terrestris est vic-
tus et alimentum quo corpus hoc sustentari
necesse habet. Hunc petimus dicendo Panem no-
strum cottidianum da nobis hodie. Sine quo nullo die subsi-
stere valeamus. Omni namque hora gracia dei
indigemus et ideo semper eam postulare iubemur
ad omnia aggreganda. Alii qui filius 5
patri per omnia parere et placere affectans pie
devote orat ut cum a voluntate sue beneplaci-
citis in nullo discrepare pateat in actibus
et voluntatibus et moribus cum sibi ita confor-
mem faciens ut nichil in eo paternos oculos
offendat. Hoc solum sibi reputans placitum
et sic omnia desiderans ut pater celestis tamen sua
cum eo voluntate perficiat sive excercendo
in adversis sive consolando in prosperis sive
deprimendo vel extollendo quoque modo sibi placet vere
filialis et fidelis affectus est nulla que
sua sunt querere non commoda non honores
non consolaciones sed solummodo placitum pa-
tris. Magnum est hoc adeo petere sed
magnum obtinere ut tales nos in hoc peti-
cione faciat ut illi summe veritati placeamus
et ab eius directionis regula non deviemus.
Nichil melius vel utilius posset nobis in
hoc mundo conferre et summus pater quam tales
nos facere ut ei per omnia placeamus Ps. Do-
ce me facere voluntatem tuam et cetera. Hoc petimus
cum dicimus Fiat voluntas tua sicut in celo et in terra.
Ut sicut illi superni cives ad voluntatem
tuam sunt dispositi ita et nos hoc per mo-
dulo nostro ad nutum tue beneplaciti dispo-
namur. Alia anima que sponsa dei in ipso unice 6
dilecto suo quiescere desiderans et eius
frui solum amplexibus ardenter sitiens
per cuius amore omnia ei insipida viluerunt
quia sitim suam aliter temperari non sperat nisi
tota illuc suspirat ubi cum facie ad faciem

incepcussa videat aie flagiti pcatur
hoc dei adpleri cu aplo dissolui cupies
et ee cu xpo qr multo meli e ta iocudi
tate fruicois dei q securitate eua
sione omis mali et qr mag adesse ad
placitu ibi sume vitat qm posse in
hoc corpe qumcuqz pficiens sz qr du
sumus in hoc corpe pegrinam a dno et
in multis offendimus omes ita ut si dixi
mus qr pctm no hemus nos ipos sedu
cimus et veritas in nob no est. Cu n. di
catur pctm aūsio a sumo bono ad boni
cōmūtabile, inde cū timus i tm pcto no
careimus et qui mag a uti magis pcat
et qui mini mini. Licet in auti no e pe
grinatiu pueniencu qr e si ibi volun
tate intendo vbicuqz ad here ei
affecte cu spine hiic inde distrahit
memor multis occupat et intelligecia
cecitat ipam vitatis luce no intuet
et cogitis fit qr alii in istis inferioribus
impingimus et repellim ut cadamus n deus
manu sua subponat ut no collidam
tgemes dic Exiuit aia mea re hec
oramus cu dicimus adueniat regnu t.
Ac si dicamus ponde pcti et corpe pgua
ti no ualemus ad illa uolare. Adueniat
igit regnu tuu et nos celerit huc
assumat ut ab ista miseria liberemur.
Intrim in nob operare tibi regnu i iusticia
et pace et gaudio spc sci. Alii qui iebriati
spu i memor sumet ho deo deditus et
ei p amore adherens sup oia ipius ho
nore et gliam pmoui et ei notitiam
ad omes dilatari desiderans ta pp
q p illoz salute orat precm ut sctifica
tonis sue noticia omibus manifestet
cu infideles ad cgnicionis sue lumen
vocando p fidem et fideles ad sctifica
tonis sue gnam quitendo p amore et
rebelles p offensione sue potencie
utili cōfitando et qui no possit ul nolit
sine aliis celesti gaudio frui anhe
lat et satagit plcs secu trahe oran
do docendo bono ex pcedo et qucuqz
a°nio honore dei et pximoz salute
et pfcm spuale pmodo. Ex hoc affcu

videtur loqui aple Ro. 9. Tristi e m mag
et dolor gtinuus cordi meo Optaba . n . eg
ipe anathema ee a xpo p fribus meis rc.
Moyses quoqz eodem affcu vr orasse dicēs
Exo. 11. Aut dimitte pplo tuo hac noxam
a si no fa. dele me de li. vi. q scripsisti
Nō q vl aple a xpo velli separi vl
moyses deleri sz q affcu qr ad proxioz
salute hēat euidenciis exprime no va
lebant qr no reputates sibi ee plenu
gaudiu intraduci ad epulas celestes
illis quos diligebant et p quibz moi
optabat foris fame cruciatis. Hoc ora
mus cu dicimus. Scificetur nom tuu
ut nome tui scificaco nob plenius inote
scat quo te pfecte agnoscere et amare
et reueri possimus et scitatis tue splendore
induendo et pri sic vi filii cōformem
et unius tecu spus efficiam in tua cōsorti
claritate. Hanc oronis forma xpo docuit
et in luce 12. peticonibz oia petenda gclu
sit et ome orom affcus cōplendit. Sic
patz pr diligent intuenti dig. aut
ordine ipetendi fuauit et io ultra qh
ponit illa ipe p° poit. Quid at plus
pen pr nisi liberari a malo fute dapna
tonis custodiri in dispone pntis tri
bulacoms pcta nob ignosci grām angi
et infundi et ut ad volun. dei viuamus
et regnu ei° cōsequam et honore noīe
ei° videamus ad omes puenire et scitate
ei° ab omibz cognosci et imitari. Siue
sigillatim siue cōmixtim ipas oramus ad aliq
ul ad aliq respicit qr alii pmo op
tinendo singli oramus. Alii duo d pla
sil petendo cōponimus et sic solent ora
tes coram pncipibz ut petico copsit
efficacior mo gmudare ipius clemeciā
q rogant mo ipa aggrauae miseri
as ut ad miaz citius flectat mo adu
sary accusare fraudes et malicias
ut sibi sit in aux hosti v° in hodio
sic et nos in orone facie cora dno sac.
Scripture erudicone docemur. De gra actu.

Sunt ad huc due spes orois. y.
Sciaz accio et nox laudis large
sumpconis nomine orois. sz q oro d.

pia metis in deū intenco · Tercio actio ē
bia bona adeo dari sentire ⁊ p his eū
laudare corde voce ⁊ ope · Gracias agim⁹ dō
bona q̄ accepim⁹ gr̄ac ei⁹ nō nr̄is viris
ascribim⁹ laudare deū ē deū laudabilem
intellige ⁊ ei⁹ magnificencia cū exaltacōe
⁊ admiracōne extolle ut p eo q̄ in se ipō
ē vel in his q̄ facit gr̄as deo agim⁹
cū de bono q̄ nob ab ipō pͤfluit eius
bonitatē commēdamus. Ad grāp accōnem
ptinet bnficia q̄ accepim⁹ diligenter
recolere subtilit intellige fidelit̄ cōsīd
studiose cōseruare bnficiū dilige ⁊ eius
offensā cauē ⁊ grām̄ accepta nō ociose
intellige sicut ille piger seruus q̄ abscon
dit pecuniam dn̄i s; ad id ad q̄ dat̄ eā
expēde ⁊ tu nō insolesce ul extolli.

De septem consideracione que accedit ad gratiarum actionem

3\. ¶ Ad grāp accōz attendit septepli-citer
dacō triplex cū ipm̄ bnfm̄ dx⁹ cū bnfco
rem · dx⁹ cū cū ipstacōn bnficium

1\. Beneficiū cōmendat̄ si ē nobile ⁊ preciosū
in se · si ē utile accipienti · si ē multiplex
⁊ sepi⁹ iteratū. In bnfctore duo cōsiderāda

2\. si sit magne dignitat̄ si magno affcū
dat bnficiū. In illo cui pstat̄ bnficiū duo

3\. sibi cōsiderāda sunt si utilis ē ⁊ cōtēptibil
si indignus ⁊ inimicus q̄ nō in nō meruit
s; demeruit ut tale bnficiū perciperet
a tali. Hec oia in diuinis bnficijs ex
cellentissīe repim⁹. Ipē dator ē sum⁹
om̄ ⁊ immēse dignitat̄ a q̄ magnū ē
si digne̾ etiam cogitare de nob. Tanto
⁊ affcū ⁊ beniuolencia dat bnficia sua
hoībus q̄ si eciā modica daret cōstant
eēt recipienda. Caritas .n. ei⁹ supemi
net oī sciē q̄ a nullo plene pt̄ estimari.
Ipa bnficia ei⁹ quibus in nob opat̄
salutē tam pciosa sunt q̄ a nullo precio
sunt cōdigna. Quis .n. pt̄ cōdigne ꝯtē ipē
sēi excogitare q̄ dat fidelib; suis ut
corpi xpi ⁊ sanguini ⁊ glīa celest̄ pter
alia ubi excitacōne ⁊ mō q̄ ab eo peri
pim⁹. Quanta utilitas nob ex his donis
puemat pensē q̄ valz iustificacō a
pccō grā sāctificacō adopcio filiorū dei
cōsolacō interna defensio a periculis co
sortiū angelorū ⁊ bñtudo corꝯ ⁊ aīe
cōuisione dei fruicōne. Iste ⁊ alie
sunt utilitates bnficiorū dei ī his se
hicias omīe cōsistit. Qui sepe ista nob
cōsiderat attendē q̄ciens .n. pdim⁹ p peccā
grām̄ dei tociēs reddit nob offendo si re
linim⁹ recipe. Et q̄ciens abutim̄ donis ei⁹
vel negligentes sum⁹ in ei⁹ fruicō ul ingrati
ul elati de donis ei⁹ tociens meret̄ ꝯ
ea amittē siu sit spūalia siu corꝯalia do
ul tēpalia ul q̄ciens nō amisi dn̄ de
meritū tociens dat. Quib; aut̄ tanta
bnficia pstz tanto dn̄s in pmptu patz
Qui .n. sum⁹ ū puluis ⁊ fimo miseri ⁊ inopes
repleti mlt̄is miserijs expoliati omnibus
uirtutis ⁊ pene nichil q̄ nichil sum⁹ oipo
tenti deo rebelles sum⁹ ⁊ p dilcōne
et bnficijs reddim⁹ ei cōtumelias et
cōtēptū inobedientes ingrati ⁊ elati. Quanta
g° pietas illis tanto affcū ⁊ studio bñ
bnfacē qui bnficia ei⁹ nec cognoscē nec
cōseruaē nec regraciando digne recipe sciu
dent. bnfacē pniēti iustū ē bnfacē
nil merenti s; cū humilit̄ petenti pium ē.
bnfacē nec pniēti nec desideranti mag
ē piū. plissimū aut̄ ⁊ uel ū diui cor
dis ē bnfacē cōtēpnēti ⁊ adūsanti
⁊ q̄ uili ⁊ seruo suo ⁊ figmēto suo. Grāp
accōz nicuntur bona nr̄a accepta cōsuai
⁊ augi ⁊ ad maiorē pfcm̄ duci ⁊ ma
iorē fructū inde puenire. Vñ g°. Qui do
no sapie gr̄us fuerit q̄ accepit cōsiat
in eo ne pdat auget̄ ⁊ plus ⁊ plus
sapiat ⁊ ut maior utilitas puciat
tā in ipō mēto q̄ in aliorū edificacōe.
Eccl. Ingratitudo nict̄ amittē q̄ hẽt nec
alia accipe ⁊ q̄ retinet infructuosē tene
⁊ fraudari pmio ⁊ mai⁹ supplicium meri
p negligētia ⁊ cōtēptu cui plus donat̄ ē
plus repetēt ab eo. Ex his magis pt̄ cōsi
derandū q̄ detestabile viciū sit ingratitudo
cū hec omē odio hr̄e debeat ī alijs q̄h
bnficiū si nullas pudas abeis in gr̄es
receperint ul amorē ⁊ id nō indignacōis
est s; clemencie in deo gr̄as negare peti
ta ingratis ne forte grauioris culpe reatū
incurrat. Qui plibus bnficijs acceptis
plus fiunt ingrati. ¶ Laudacō dei dig ·A·
nissim⁹ ē affcus ⁊ nascit̄ ex cōsidacōe
diuine bonitat̄ ⁊ ex admiracōe pfunditat̄

sapiencie dei et extupore altitudinis divine potencie et immensitatis maiestatis que de ipso vel per doctrinam fidei intelligimus vel per operacionem eius vestigia colligimus vel per illuminacionem inspiracionis intus hec pure mentis intuitu contemplantur omnia que de deo cogitari vel dici secundum veritatem possunt vel sentiri non in laudibus sunt eo quod non in deo sit non summe laudabile et amabile et venerandum et quanto perfectius agnoscitur tanto amplius laudatur et ardencius amatur. De septeplici materia laudis dei.

.b. Omnis laudis amplissima est materia tam ipse deus quia omnia opera eius docent eum super omnia laudabilem esse laudare deum est ipsum laudabilem agnoscere vel ondere. Unde sicut omnes creaturas non solum racionales sed irracionabiles et insensibiles creaturas ad dei laudem invitant quia omnia opera eius ondunt eum laudabilem esse in se et in omnibus agnoscitur laudabilis eius virtutis potencia et providencia sapiencia eius clemens misericordia benignitas paciencie tollerancia iusta iniustorum retribucio larga remuneracio et irreprehensibilis super omnia dignitas et equalitas. Sed in ista vii intelligimus septeplicem laudis materiam cui omnia que laudem dei sonant possunt concludi. Sex enim sunt principalia opera dei ad que omnia alia reducuntur. Septimum vero non est opus sed ipse operans deus in se quiescens et ab omnibus operibus suis super elevatus. Nota secundum figuram sunt opera primorum sex dierum quibus deus omnia fecit que in ipso perfecit et complevit que fecerat sex diebus. Sed cum omnia fecisset deus vi diebus et nichil in vii legitur addidisse que sua perficeret sed potius ab omni opere cessasse et requievisse quoniam ea perfecit sine nichil addendo fecit non quia per hoc nobis datur intelligi quod omnis creatura de se ipsa est et ipse deus est omnium operacionum suarum perfectio et in ipsum reflectitur omnis creatura a quo fluxit sicut in prima causa eque omnia per causam formalem per quam omnia per causam efficientem in quo omnia per causam finalem et hoc fit per glorificacionem racionalis creature in quo clauditur omnis alie creature cum per racionalem creaturam omnia reliqua sunt creata et ipsa sit omnium capax per intellectum et nature similitudinem et hoc maxime apparet in homine cui ad serviendum omnia illa visibilia sunt creata.

¶ Primum opus dei fuit divini creacio in quo laudabilis apparet eius mira virtus potencie quod tam magna tam multa tam varia tamen solida tam nobilia virtute plena potuit sic faciles sic subito sic decenter ex nichilo producere et super non locare cum contra naturam nichil sit super quod moles mundi que super basim collocetur. Sap. xi virtute et opera eorum i. visibilium et sensibilium mirati sunt intelligant ab ipsis quoniam qui hec constituit fortior est illis. .1.

¶ Secundum opus est dei et universorum gubernacio in quo evidenter apparet laudabilis sapiencia providencia dei quod nichil omnium que sunt a maximo usque ad minimum latet eius scienciam omnium novit proprietates virtutes operaciones et singulorum multiplices raciones naturales et tales quare singula sunt sic sunt et non aliter et hec omnia sic preordinat ut que naturalia vel casualia videantur fieri et tamen illimitata sunt in eius providencia ut nusquam excedat disposicionis eius limites per eius providenciam et omnia bonis cedant in bonum ut per eius providenciam et mala in malum per eius equitatis iusticiam. Et licet in hiis et in aliis specialiter dicatur laudabilis videri eius potencia et providencia vel alia in deo laudabilia tamen in singulis eius operibus omnia simul intelliguntur. Sed causa brevitatis transeo. 2

¶ Tercium opus dei est humani generis redempcio in quo specialiter apparet laudabilis eius clemencia misericordia que nostre miserie compaciens devenit incarnatus nam assumere et debitum satisfaccionis nostre pro peccato nostro moriens complevit et sic de mortis debito eripuit et in pristina restituit dignitate. Et clemencius quid misericordius cogitari posset quod summus dominus pro vili servo fieret minimus immo .3.

no

cente p(ro) eo libando se morti et dere
p(ro) inimicis glorificandis in gl(ori)am s(ed)
et ab ip(s)is a quib(us) patit(ur) se occidi p(er)
3 mittit. Tercium opus dei est op(us) iusti
ficacionis n(ost)re in q(u)o laudabilis appet
benigna diuine patris sustinencia qua
peccatores no(n) solu(m) paciens tollerat s(ed) et benig
ne a p(ec)c(at)o iustificat et a p(ec)c(at)o defendit
et gra(tia)m merendi donat et occasiones merendi
puidet et sacra q(ue) nasci gr(ati)e instituit
ut p(er) ea infundat(ur) gr(ati)a iustificatis a p(ec)c(at)o
et sp(iritu)m suu(m) dat fidelib(us) ad spiritualiu(m) et
oblacionu(m) et ad uarias virtutes et gra(tia)r(um)
operaciones faciens de inimicis amicos dei
et filios et heredes liberu(m) arbitrium ad bo
nu(m) p(ro)mouens n(on) tam libertatem auferens i(m)
voluntarios faciens voluntarios no(n) co
gendo s(ed) inspirando et occasiones p(re)mi
4 dando. Quartum opus dei est iusta meritor(um)
retribucio quo ad reprobos in q(u)o laudat(ur)
eius mundicia q(ue) detestat(ur) omne vicium
et p(ec)c(at)um et omne bonum diligit et congaudet
q(uod) sibi conferenti bono. Laudat(ur) eciam
eius iusticia q(ue) malum i(m)punitum no(n) pa
titur et p(ro) meritis suis dat i(n) p(re)mio
[illegible] et quos se spoliauit p(ro)p(ter) [illegible]
[illegible] ei et fructu(m) op(er)um suor(um) facit
eu(m) in tormentis gustare et laudat(ur) ei(us)
sapiencia q(ue) scit et de malis elicere bona
et cogere sibi seruire i(n) pena q(ui) nolebat
ei sub esse in culpa et ordinat o(mn)ia cede
mal(a) in pena q(ue) hic contulerat ad p(re)mi(u)m
ut corp(us) intellectu(m) t(em)p(or)e (et) p(re)ns et alia q(ue)
data eis fuerant uel oblata ad occasio(nem)
merendi et gl(ori)e augmentu(m) q(ue) ipsi con
uerterunt ad peccandi instrum(entum) s(ed) dei iusti
cia eis con(uer)tit ad pene cumulu(m). Corp(us)
p(ro) eo q(uod) h(ic) peccauit ille in pena recipiet
et p(ro) hoc amplius cruciet(ur). Intellectu(m) q(ui)
ad t(em)p(or)alia conuerterunt et p(ro)hinc [illegible]
bilis excusabunt(ur). Temp(us) q(ue) ad deo
s(er)uiendu(m) acceperant in p(ec)c(at)o consu(m)pserunt
et ideo s(ed) sine puniend(i) sic q(ui) no(n) p(ro)po
suerunt sine in p(ec)c(at)o a(ut) q(ui) p(ec)c(ar)unt in
suo et(er)no q(ui) p(un)iant(ur) i(n) et(er)no dei illud.

Et qui in deu(m) infinitum peccauit infinitu(m)
quo ad duracionem pena(m) [illegible] cruciet(ur). Laudat(ur)
et bonitas dei q(u)i hanc maloru(m) penam
ordinat ad beator(um) leticia(m) q(uod) talia p(er) dei
gra(tia)m euaserunt. Ita aut(em) ornat dei iusti
ciam reproborum dampnacio sic ei(us) bonitate(m)
beator(um) saluacio. Sextum opus dei est gl(ori)a 6
beator(um) in qua laudat(ur) eius largitas et muni
ficencia remuneracio q(ue) p(ro) paruo et breui merito
eterna(m) et ineffabilem s(u)is dat in celo gl(ori)am
et leticia(m) et felicitate(m) et o(mn)ia eis ordinat
ad bonu(m) ta(m) bona q(uam) mala et p(ro)pria et alie
na et no(n) solu(m) mala pene s(ed) et mala
culpe ut de bonis p(ro)priis gloriant(ur) et
de alienis congaudendo delectentur. De
malis p(ro)priis gaudeant q(uod) euaserint
de alienis q(uod) similia no(n) inciderunt. Gaud(ent)
de p(ro)pria felicitate q(ue) est multiplex. Gaud(ent)
de omniu(m) elector(um) gl(ori)a ta(m) multip(lici) q(uod) est om
nibus gl(ori)a ta(m) in nu(mer)o q(uam) in magnitudine
et de q(u)alib(us) sic de se gaudet q(uod) tan(tum) dili
gunt illu(m) h(ab)ere qui hab(et) q(ui) nollet eam
h(ab)ere n(isi) q(uod) alter careret ea. S(ed) de gl(ori)a
dei tanto plus sup(er) omnes et sua et s(an)c(t)or(um)
gl(ori)am gaudet q(ua)nto plus deu(m) diligunt
sup(er) se ip(s)os et sup(er) om(ne)s alios maxime cu(m)
gl(ori)a dei infinita sit et ideo sup(er) omnes ine
stima(bi)lis deberet esse gaudiu(m) de gl(ori)a eius
licet creatura no(n) valeat infinita dilige(re)
et gaud(ere) ad hoc conuersi s(unt) diligi gaud(ent)
ab omnib(us) sic diligunt se ip(s)os. Insup(er) gau
det se diligi a deo plus insaciabiliter
q(uam) a se ip(s)o et om(n)i gaudia sibi gaudium est
omnia et ad participandu(m) exposita ut
hauriat de omnib(us) q(ua)ntu(m) cupit et cape
re sic p(ri)mum ibi erit gl(ori)a sp(iritu)um et gl(ori)a
corporu(m). Ibi videbit(ur) de(us) s(ecundu)m diuinitate(m)
facie ad facie(m) et s(ecundu)m humanitate(m) gloriosam
in q(ua) desiderat et angeli p(ro)spicere. Sciunt
aut(em) certi sunt electi se gl(ori)am illa(m) h(ab)ere ita
certi sunt q(uod) nu(m)q(uam) possunt amittere. Ibi est
sacietas sine fastidio et desideriu(m) cu(m)
desiderii plena adepcio. Ibi pura et
plena laus resonat de omni corde suo
laudacium deu(m) p(ro)pter magnificam bonitate(m)
ei(us) q(ui) eos ab eterno ad hanc gl(ori)am. Possu(n)t
qui uellent illa sex opera dei in q(ui)b(us) est om
nium eius consumacio referre ad p(ri)mor(um) dier(um)

significatum ut opus creacionis assignetur diei
prime in quo primo post omnium inicium creacione facta
est lux distinguens noctem et diem quia spiritualis
creatura ad corporea est distincta luce intel-
ligencie racionalis. Opus gubernacionis significa-
tur per opus secunde diei in quo aquas superiores
interposicione firmamenti distinguunt ab in-
ferioribus quia celestia quantum situ distant
a terrenis tantum qualitate et tanto nobiliori
modo divinas influencias recipiunt quibus
iuxta modum suum terrena gubernantur.
Opus redempcionis significatur opere tercie diei
in quo relegatis inferioribus segregacione terra appa-
ruit arida et fructifera quia per eos totum
genus humanum occupantibus se motis ab
ecclesia et apud infideles remanentibus ec-
clesia diuisis graciarum carismatibus fecundatur.
Opus iustificacionis significatur opere quarte
diei in quo luminaria celi facta sunt quia per
solem caritatis et lunam diei et stellas aliarum
virtutum corda fidelium illuminantur et mira
in ordine et mocione vigore que per lucem
et calorem siderum consequuntur. Opus indico-
nis et consummacionis reproborum significatur
opere quinte diei in quo ex aquis natalia
et volatilia facta sunt quia ex eodem genere
hominum alii elevantur sursum ad celestia
per graciam, alii relinquuntur in reatu dampna-
cionis in qua nati sunt per meritum
culpe originalis et actualis per iusticiam.
Opus glorificacionis significatur per opus
sexte diei in quo homo ad ymaginem dei
factus est omnibus animantibus preficitur quia per
gloriam fit homo dei formis et illi unitur
sicut membrum capiti quia sic unus deus prin-
cipatur in eius operibus deus in. Septimi
diei non est opus sed operum dei complecio
per quietem in deo quia deus quievit in
se et nos in deo. Unde et sabbatum appel-
latur requies quia per quietem in deo perficitur
racionalis creatura que cum est forma omnis
irracionalis creature. Unde ad hoc
omnis creatura convertitur ut per racionalem naturam
doceat se a deo suum agnoscere et ei
ad hoc serviat ut cum ad deum sui ser-
vicium se amoveat et ad laudandum
eum attendat. Qui hoc sabbatum a(?) deo

non celebrat pactum dei cum homine violat
qui super omnia vult honorem nisi se quiescere
et sic per amorem tenacem vigere ipsa
summa est sue laudis in quo nulla operum
suorum magnificencia valet dicere laudabile.
Sic opus inicium nescit artificis sui precium
vocali enunciare sed tacendo innuit quam
sit laudabilis qui talia noluit scivit
et potuit tam facili operari. Et
maior est omni laude. Septem autem vocibus
usitacioribus eciam utimur ad laudandum
deum que vii iubileorum tubis misticis
lingue vii maris qui correspondentibus
scilicet laudare benedicere magnificare glorificare
honorificare glorificare et superexaltare. tercius modus orandi

Tercius orandi modus est mentalis cum
tacito ore sola mens sua desideria pa-
dit deo et affectum cordis deo effundit
et cum intimus per amorem amplectitur ut cum
reverentia adorat et veneratur tanto lacius
se in deum diffunderis quanto plus valet
affectus comprehendere quam lingua exprimere
dicere deo. Unde ait te omnis desideravit ves
de hoc dicit Johannis iiii adoratores
adorabunt patrem in spiritu et veritate. Spiritus est deus et
qui adorant eum in spiritu oportet eum ado-
rare. Et quia oracio magis vocalis ipsa cum
deus cor magis attendat quam verba oris
sed verba ideo apponimus ut tum mens
fervencior est ad se elevandum in deum per verba
oracionis suscitata vincitur ut mens
deo inhereat intellectus sursum tendat
affectus per devocionem inflamatus gustet
quam suavis est dominus ex inteccione sacre
oracionis afflatus. Deus enim qui creavit
nos scit quid nobis necesse sit antequam petamus
eum et ideo non indiget ut per oracionem
insinuemus quod desideramus. Vel qui ad
hoc fecit nos ut benefaceret nobis
consensus prestat per nos ipsum oracione nostra
non indiget flecti ad miserandum quod
ante disposuerat facere sed ampliorem
nobis utilitatem confert atque in oracione
nostra non est tantum eius beneficium sed nostra
ut sed non propter illam nobis miseretur.

De oracionis effectu

.c. Multiplex est oracionis utilitas inter
cetera alias bonas acciones oracio excellit
primo quia facilius et cicius per eam impetramus
quod adeo desideramus ita ut quis brevi
oracione adobtineat quod diu in ieiuniis
vel aliis laboribus et piis operibus vix
obtineret. Licet et alia opera bona ad hoc
adiutorium suffragentur ut in oracione tamen in
oracione perfecto per omni desiderio suo intendimus sed
principaliter ad oracionis subsidium refugisse
qui in promptis quod petebant consecuti. Mt.
.12. Omnia quecumque petieritis in oracione cre
dentes accipietis. Jac. v. non potest oro
efficax. Oracio iram iudicis placat. Exo.
Moyses orabat dicens aut dimitte eis
hanc noxam etc. Placatus est dominus peccatorum
veniam impetrat. Mt. Omne debitum dimisi tibi.
Dimitte nos de. Sim. Dimisisti iniquitatem. Temp
tacionis impetum sedat. Num. 11. Oravit
Moyses et absorbtus est ignis de amalech.
Accidia cordis expellit. Ps. Exsurge. Ut vivi
t. et destrue eos p. t. in do. In periculo libe
rat. Ps. Invoca me in die tribul. Ad dominum
cum tribul. cla. A periculis defendit. Mt. Orate
ut non fiat fuga vestra. Ite vigil. et or. ne
i. De hostibus vindicat. Par. 22. Ora
verunt Ezechias et Ysaias adversus
Senacherib. Difficiles aditus complanat
Jo. 6. Vociferante populo muri Jericho
corruerunt. Dei familiaritatem confert. Ps.
Prope est dominus omnibus invocantibus eum.
Ysa. Clamabis et dicet ecce assum. Vel
sanctorum angelorum presenciam adducit. Ps.
Prevenerunt principes. Ber. Credimus angelos etc.
Impetrat quoque dona spiritus sancti. Act. Repleti
sunt omnes s. s. Luc. 11. Pater ... dabit
spiritum bonum petentibus se. Item sapienciam impetrat
Ja. Si quis vestrum indiget sapiencia. Eccl. 51.
Quesivi sapienciam palam in oracione mea
vel graciam predicandi. Ephe. 6. Orantes
pro me ut detur mihi sermo in aperitione
oris mei vel revelacionem secretorum
Jere. Clama ad me et annunciabo tibi
grandia et firma. Vel potestatem complendi
miraculorum. Ja. Helyas oravit ut non
plueret vel proprio suscitando. R. vel
temporalia subsidia. Ps. Dedit omnem vite spac.
Vel ut pace et aeris temperie vel quacumque
adversitate sublata per R. Fames
si abortum fuit vel pestilencia. Vel
quecumque utilium vel necessariorum donacio. Ro.
2a. Quid oremus nescimus. Vel vita eterna.
Ro. Omnis quicumque invocaverit nomen domini salvus erit.
Bernardus. Omnia gracia saluti reperit et
inicia confortat et perficit. Vult enim deus non
tam orari ut donet quod cum donari dispo
suit sed vult ut plus orando mereamur
possidere quod credimus orandum quod non
videmus possessionem quam obtinere confidimus peti
tam per caritatem quam exauditorem amplius
amemus. Ysa. i. Ps. Dilexi quoniam exaudiet do
minus vocem orationis meae. Vel per humilitatem quia in supplica
cione persenamus. Vel per desiderium quo
bona adepturi cupimus. Magis unitur
cum deo placemus. Oracio est quasi speculum
clarissimum faciens hominem agnoscere defectus
suos vel perfectus quam consciencia lucidius in se
sibi representat ut per perfectum in fiduciam
spei leta erigitur vel ex defectus con
sideracione confunditur. Oracio quoque mentem
magis a terrenis elevat et elongat
quam cetere acciones. Quod cum ille negocientur
cum Martha circa frequens ministerium in oracione
illa est in pedibus iesus cum solum
sibi prestat(?) de exoravit. .d.
Multis autem
modis affectus orantis deum sibi iratum
representari sentit. Aliud videt affectum dum .1.
orat quod deus non audire dignetur nec
attendere. Ysa. i. Audisti faciem t. a. te.
vel Job 30. Ecce clamo ad te et non
exaudi me. Sto et non respicis me. Inde
oritur aliud tedium orandi quod vana sit
oracio quod deus indignetur accipere. Aliud .2.
quod iratus apparet et implacabilis et inde
consciencia confunditur timore conturbatur.
Ysa. i. Job. Mutatus es mihi in crudelem et in
duricia manus tue adversaris mihi. Tu
plasma orat Jere. Non sis mihi tu formi
dini spes mea in die afflictionis. Ps. Ne avertas faciem tuam a me in quacumque
die tri. Ysa. Multitudo viscerum
tuorum et misericordiae tuae continuerunt se mihi. Quanta
fit ibi dire tribulacio et merore ille novit.

De representacione dei in affectu orantis

qui ipse h' ab instanti supplicandi no desistit
No n. ypocrita apud te cessandi e qr deus
no accipit s3 eo instancius orandu e qr
deus p[er] q[ue] hoc probat orantis constancia
& purgat humiliat constans & remunerat
afflicti pacienciam Aug. Obsecracionibus insi
stendu e s3 in omi humilitate & paciencia
qr no resumit fructu n[isi] in paciencia Qui
n. celu desup seruit enim du nllam
deuocionis ut roris celestis stilla pul
sando in oracione percipit & terram cordis
ferream du nllo prius & oracionis pri
gno ad fructu conpunctionis emollitur
Et uelud mlr chananea audiuit a se
deu vult estimat se pecca sua qui tales
i mundicia sibi inputari reputat & panem
filiorum se arbitratur indigna Et tamen
prudentius aduertendu e q[uod] illa panede
metis ymaginacio qua dupa auscep
sibi ppont dnm q' miris & benignus est
& in veritate pius & mitior Aut de e
cepte metis qu[ia] conficto q formae sibi ydo
lu p[ro] eo q no est ipse aut dispensatiua
permissio ad erudiendu ut humiliandum
& corrigendu ut purgandu cum quo
postmodu suauius sapiat ei benigna
dei respectio sic post expecta amaritu
dinem desiderabilior fit dulcedo Alij
.3. qui alijs occupatus orantis affectu d'
vir qui uideat orantem & tranquille susti
neat s3 no respondeat cui alius ipetu
hic vi postam sensisse Cum ait ps.
.2. Exaudi deus oram m. etc Alij videt qui
benigne oranti intendit s3 tacendo
no annuit si preces illas suscipiat cu
affectu Job .9. Cu inuocantem exaudi
erit me no credo q[uod] exaudierit voce
meam .i. nescio si exaudierit Aliu vi
benigne oratem respice & clemer eius
oracioni assensu prebere & fauorabiliter
annuere desiderio obsecrantis & h' diuine
miseris considen' scilicet idem exaudicionis
e de qua dicit deus Mt. 11. Qui no he
sitauit in corde .s. s3 crediderit qr quecumque
dixerit fiat fiat ei. Oia quecumque orantes
petitis credite qr accipietis & fiet vo. Jac.
Postulet a' infi. ut h'. q' n. hesitat

no estimet q[uod] aliquis accipiat n' tn stati
diffidendu de exaudicione qui no pro
co succedit oranti s3 perseuarare debet
pulsando donec aliquis qui rectus in pseuerare
supplicantis det ei q[uod] postulat Cor
namque tu peticio nra coram nio forte
hesitacioni facit qui no debeat admitti
si alr formet fiducia exaudicionis
repetat Aliu n. orans formu assumit .1. — De forma orationis .e.
sui dnm & iudice sui humili timorate
ad maiam prouocando sic publicanus ille
q n' oculos aude le. s3 percucie pectus suu
dices deus propicius e m[ihi] peccatori Aliu as .2.
sumit form familiaris amici & domestica
& circuens & fiducia & qui a latere co
silit duo uel h' faciat ut h' & expo
nes rones & cas quare sic doceat
fi ut expediat sic Gen. 18. Abraha
orans p[ro] sodomis & moyses p[ro] pplo
dices Exo. 32. Ne quaeso dicant egyp
cij callide eduxit eos ut interficeret
in montibus & deleret de terra cessat
ira t. & esto placabilis etc. Num. 14. Et
audiant egipcij q[uod] occidis tam multi
tudine q[ua]si hominem & dicat Non
poterat introducere eos in t. p[ro] q[ua] iurauerat
id circo occidit eos in solitudine. Aliu .3.
qui filius confidens de dilectione paterna
no tam obsecrat q[uod] impat pri ut exaudi
at eu expectam erga se beniuolenciam
prius allegans sic moyses. 33. Cu dixis
ti nouit te ex nomine & inuenisti gratiam
co. me. Si g[rati]o inueni gratiam in conspectu
tuo ostende m[ihi] fa. t. ut sciam te respice
pplm t. gentem h'. Et si inueni gratiam
in o[culis] t. do. obsecro ut gradiaris nobiscum
& auferas iniq. n. atque pc. nostra posside.
Et obsecro dne p[ro]ceant pplo tuo
petiri at magis dimitte. ex h. no a
si no dimi. dele m. de li. t. q[uod] sep
mag' fiducia hoic dei ad dei no
negat se deleri de li. dei s3 ea fiducia
q p[re]sumit se no delendu de li. m. ea
petit .i. remitti Ne dubitans se exau
diendu. cum & q[uod] petit impetrauit
Valet aut deus delectatur in hoc .f.

De utilitate orationis

ut frequentius oretur per multiplicem orantis
utilitatem. scilicet ut deo indesinenter inhereat quod
summe est bonum utile inter omnia nostra id est nobis
optima pars electa. Vel ut beneficia dei
multiplicata exspectatur per multarum precum exau-
ditiones. Vel ut habundantiori affectu de-
uotionis in amore dei excrescat. Ideo
prouidet benigne nobis plures obseruandi
occasiones quibus ad orationem sepius stimulemur
siue pro nobis ipsis siue pro aliis orando atque
pro malis euadendis atque bonis assequendis
ut cum affectus deuotionis tepescit ad
unum in alio recalescat sicut ignis subi-
ciendo ligna cottidie ne deficiat re-
flammatur. Leuit. 6. Ignis in altari sem-
per ardebit quem nutriet sacerdos subiciens mane ligna
per singulos dies imposito sibi holocausto.
Ignis est iste perpetuus qui numquam deficiet
in altari. Cum ergo dei sacerdos id est sacer
debitus cum per noctem negligencie defecerit splendidus
ignis deuotionis in altari cordis tui
tepuisse mane id est apparente prima lucis
agnitione subice ligna agnitionis diuersis
occasionibus quasi ab adiacentibus nata silue
collecta. Magna silua et habundans lignorum
supplicationum nostrarum sunt peccata propria
cottidiana et antiqua. magna silua
negligencie nostre et misere et defectus boni
tum et gratiarum et vicia tam spiritualia car-
nalia et temptationes et varii euentus
quibus pulsamur et incommoda que patimur
uel timemus et pro quibus dolemus dolemus
tam pro nobis quam pro aliis quorum miserie compa-
timur. Magne silue sunt omnia que desideramus
sicut pro omnibus oramus ut impetremus
Item omnia beneficia nobis collata pro quibus
gratias agere debemus. Vel pro defunctis
exorare ut a penis soluantur et per
gloria sanctorum deum collaudare multam
deuotionis materiam quasi perpetuum ignis nutri-
menta ministrat quo suppositi operis
holocausti odorem reddat suauitatis
affectus id est amoris dei et sancti timoris
cum feruore bone uoluntatis id est spiritualis
humilitatis et motu pietatis et gau-
dio spei numquam debet in corde filii dei
extingui. Illa namque sunt in quibus virtus
deuotionis maioris consistit Ergo et debi-
tis deo dedita per aliquam piam occasionem
assuescere se ad dominum erigere orando sup-
plicando gratias agendo laudando pro diuer-
sis causis se omni tempore offerentibus nobis id est
Luc. 18. Oportet semper orare et non deficere.
Item sine intermissione orate in omnibus gratias
agite Thess. Benedicam domino in omni tempore.
Quanto frequencius quis orat tanto fit ei
oratio delectabilior et efficacior. quanto rarius
orat tanto insipidior fit et tediosior sicut ex-
perimento sepe docemur. Videmus autem quosdam secula-
res adhuc in statu peccati positos ex multo
orationis usu deuotionis plurimum perfundi dulcedine nota
quamuis caritatis radice non persistant
ostendit tamen deus plus quam pater sic instinctu gratie
infundendo si non negligat quamquam adhuc
in peccato ponitur sed uoluit per orationis studium
eius se familiaritati quomodo applicantibus
sic dulcedinis experienciam non abscondit
Deus in fidelibus amicis si sic dulcedinem se quibus nota
deus exhibet ad quos ... Deut. 11. Manna
tuum non prohibuisti ab ore eorum Deus ...
permittit quod fecerunt sibi vitulum et ado-
rauerunt. Vnde quo religiosi excusacionem habent nota
pretende qui dominum dulcedinem experti sunt quod
et secularibus si studiose quesierint non
negari uident. Bern. Arguit nos peccato
et inimice ipsa inopia nostra. sit fame sic
mellis et nimis absque tedio et nobis sine
gemitu in vita religiosi sine studio intime
deuotionis. Omnis plenum temporibus ipse
non solum non senciat sed nec grauari nec desi-
derent nec timeat immo nec credat sed irrideat
et persequitur in aliis deuotionis gratiam
tamen scire debuit quod omnis religio est inanis
et inepta et ad ruinam pronior quam spiritum deuo-
tionis cum intentione non querit quam proprium tenuerit
ad orationis studium et intime pietatis impedit
in quo expressisse spiritus sanctus testimonium reddit
spiritui nostro quod sumus filii dei. Anstium nostra
... exercitationis qui ad modicum utile
despicimus ardua pietatis opera actualis
non habemus sicut olim sancti qui pro fratribus animas
posuerunt et silua magna gesserunt Item sed
... virtutum exercicia pauca videmus

ut eximie obedientie perfecte pacis et humilitatis precipue et paupertatis eximie. Et si hec istis tenemus et ad hec omne studium proponimus, in quo gloriari de nostra religione poterimus, non forte de solo nomine et exteriori habitu et verbis scripture que in foliis et in ore magis quam in affectu et opere gestamus. Sed nisi habundaverit iustitia vestra, ait dominus, plus quam scribarum et phariseorum non intrabitis in regnum celorum. Pharisei exteriori apparentia et nomine religionis tunc gloriabantur. Scribe autem in verbis scripture sibi laudem et nomen magistri acquirebant. Qui autem tantum verba sectatur nil habebit, et qui omnia opera sua facit ut videatur et laudetur ab hominibus mercedem non habebit apud patrem qui in celis est. Qui in orationis studio vult intendere assuescat primo aliquando orationi vacare, deinde sepius ad orationem redire, deinde diutius in oratione persistere, tandem frequenter cuilibet orationi tendere, nec pre fastidio vel levitate desistere nisi quando vel corporis debilitas et urgens necessitas vel rationabilis utilitas inde avocat, et ipsum revocat idipsum, ne per diutinam abstractionem redeat in dissuetudinem orandi et refrigescat affectus. Poterit quis ad singulos modos orandi et diversis modis petitiones suas formet et diversas petitiones accipiens ut tandem in aliqua devotionis affectum concipiat et illi quod diu sapit inhereat. Si autem debilitate capitis vel corporis impeditur, brevius et sepius oret et evagationes mentis cohibeat et sensus exteriores sub disciplina retineat et dei auxilium ad singula humiliter invocet, et patienter si pro voto non succedit assidue sustineat. Ipsa quippe retardatio profectus est nostra profectus ad humiliationem et per hoc melius a superbia defendimur, et sepe nimia proficiendi securitas mentem extollendo deicit et fervor [illegible] corporis exhaurit. Et ideo deus pie eius studium temperat ut longius procedat. Tria maxime impediunt profectum.

Tria sunt que maxime a profectu retrahunt non solum proficientes sed et salutis sue in pluribus exponunt: remissa voluntas, horror difficultatis, diffidentia de auxilio gratie dei. Remissa voluntas vult bonum sed sine conatu laboris, et ideo consuetudo levitatis cito retraxit eam a proposito proficiendi. Ideo pigra voluntas se ipsam vero rationis instinctu cogere debet et quasi pigrum asinum stimulis timoris dei et spe premii agitare et violenter impellere. Horror difficultatis perseverantia et assiduitate mitigatur et vincitur usu. Gratia dei sic ad se incipientibus ita non deerit perficere studentibus, et utilius est nobis semper timere ne forte subtrahatur nobis, ut tanto studiosius eam conservare laboremus quam si certi essemus quod numquam perderemus, quia tunc negligentius eam retineremus et minus proficeremus. Timor enim facit sollicitum et agilem; securitas plurimos desidiosos et torpentes. Unde noluit filiis Israel dare manna simul cum tanta quantitate ut pluribus diebus sufficeret, sed singulis diebus colligerent, excepto sabbato, designans quod cotidie panem gratie cibum anime petere debemus dicentes: Panem nostrum cotidianum da nobis hodie. Et qui dat hodie cras quoque paratus est, tamen si non negligamus petendo colligere quantum sufficit ad salutis profectum. De oratione

Quum in oratione te sentis exauditum et id quod petieras cernis impletum, noli extolli quasi pro sanctitate tua te deus exaudierit et pro tui dilectione fecerit quod rogasti, sed cogita quod pro sua bonitate id facere proponens disposuit vel aliorum bonorum preces potius attendit, et gratias age deo qui te sue dispositionis cooperatorem habere et aliorum amicorum suorum orationem in se in hoc precipue facere dignatus est ut te ad devotionis actum et pietatis affectum incitaret et te exauditionis fiducia consolaretur et ex petitionis tue impletione letificaret et expeditius constares in amore dei, qui benigne procurat nobis occasiones quibus ad orationem pro se compellimur ut imminentes molestias evadamus, vel bona desideria inspirat que orando eo petuo postulemus, ut cum rogatus exaudiet magis amatur a nobis et tanto sollicitius eius voluntati parere studeamus quo eum in nostris desideriis pie et prompte favere et obedire videmus.

Cause autem quare non exaudimur orantes plures sunt. .II.
Aut ex nimie culpa peccatoris orantis. .1.
Ysa. Cum multiplicaveritis orationem non exaudiam; manus enim vestre sanguine plene sunt, id est peccato. Ioh. Scimus quia peccatores deus non exaudit. Ysa. 59. Peccata nostra absconderunt faciem eius ne exaudiret. Aut ex tempore .2.

De causis quare non exaudimur orantes

·25· De spiritualibus oracionibus

orandi quia non fervore et devote orant. Jere.
Orabitis et exaudiam vos. Cum quesieritis
.3. me in toto corde vestro. q. d. non aliter. Aut quia
non perseverat orando donec obtineat. Luc. 6.
Si perseverat pulsans propter improbitatem eius surget
et dabit ei. Judith. Scitote quoniam exaudiet
.4. preces v. si permanseritis. Aut ex diffidencia
exaudicionis. Ja. 1. Qui enim hesitat non estimat
quod aliquid accipiat. Eccli. 18. Ante oracionem prepara
a. t. et noli esse q. h. qui temptat deum. s.
.5. si velit exaudire. Aut quia nocivum vel
indiscretum est quod petit ut filii zebedei
Marci. Nescitis quid petatis. Ja. 4. Petitis
et non accipitis. Deut. 1. Cum ploraretis
coram domino non exaudivit vos nec voluit
.6. acquiescere voci vestre. Aut ut magis
ad petendum provocetur. Greg. Sancta desideria
dilacione crescunt aut ut tanto carius custo-
diat acceptum quo difficilius impetravit. Crisostomus
Deus ad quod tempus sua contrahit ut non sic
.7. nobis vile quod donat. Aut simulat orandum
tardius exaudire et sic duo bona pro-
veniunt ut in placacionis reprimatur elacio
.8. et in peticionis non cesset affectus. Aut
ut in alio tempore exaudicio differatur magis
congruum et utile petenti. Sic moyses
gloriam dei sibi ostendi petiit quod non
.9. nisi post mortem videt. Aut et aliorum
suffragiis oportet iuvari quod forte ardua
est peticio vel ut precipue reprimatur.
Sic Ezechias misit ysaiam ut oraret
pro se et pro populo et yosias ad holdam prophe-
tissam. Reg. 4. Obsecro ut adiuvetis
me oracionibus vestris et liberer ab infidelibus
qui sunt. ag.
10 Si duo exposcit consequitur Ad alium et si negat
unum quod forte minus expedit pro eo datur
aliud utilius et melius ut paulo cui stimulus
carnis non est ablatus ut virtus in infirmitate
perficeretur in eo. Utilior sepe est oracio
quod que perseverantis licet habeat plus operis
minus ex hiis pro meritum per aliud quam vale-
ant ad exaudicionem oracionis. Que valent
ad exaudicionem oracionis. s. culpe remocio
fervor et instancia et fidei confidencia humi-
litas et aliorum suffragium et accepte gracie
cum graciarum actione studiosa conservacio
et ut ea tantum petantur a domino que expediunt

magis expedire et quare. De spiritualibus .I.
autem oracionibus quas solent habere quidam utrum
expediat ea dici certis horis vel diebus
Notandum quod quibusdam expediunt quibusdam minus
Incipientibus et rudibus et affectu devocionis
nondum imbutis magis expediunt ut saltem
consuetudo moveat ad oracionis studium ne
spiritus vagus et ocio ociosa deo fiat alienus et fri-
gidi torpeat et numquam aliquo devocionis
igne calescant. Devocionis autem affectu
imbuti et amplioris cum deo familiaritatis
gratia sublevati si nimie psalmorum et
aliarum oracionum multiplicacionibus intendunt spiritum
obruunt devocionem impediunt cordis libertatem
quasi quodam pondere pregravant dum melio-
ribus oblatis minus pro illo tempore utilibus
scrupulosius inhereant. Verumtamen et ipsi plurimum
huiusmodi oracionibus sublevantur quia quadam afflatu
donec flamma devocionis accensa vlterius
sollicitudinibus non indigeat pennis per se flagrans
et tranquillius in sublime attollens et iste
modus videtur expedicior ut spirituales oraci-
ones tamen ex bona consuetudine veniunt
quia maior non habetur devocio quam vos sen-
tientes melior devocionis infusio vel
utilior vel plus urgens occupacio
consuete intermittant oraciones ad quas
quis non tenetur donec tempore redeat oportunum
Quales autem utiliores sunt oraciones puto
non posse sic hoc uniformiter dari vnum
cum sicut de cibis corporis diversi diversis que-
mat et non hic michi id magis delectat ceteris
Sed hic ubi tamen est fructuosius quod orantem
magis secundum deum delectat et quod devocionis
spiritum principaliter excitat et mentis fiduciam
erigit inde Unde que oracionis fructus
et finis est deo adherere et unus cum eo spiritus
fieri per ligacionem purissimi amoris et spe-
culacionem serenissime cognicionis et abscissionem
in dei vultu ab omni mundanorum strepitu
per excessum quietissime fruicionis vel omnes
vires anime et potencie a suis dispersionibus
simul collecte et in unum verum et simplicis-
simum et summum bonum fixe in quadam divine
consolacionis et eterne stabilitatis similitudine
transforment. Sunt autem quidam inferiores
gradus quasi scalares ascensus quibus

paulatim proficit ania et illi fini propinquat
primo n. assuescit dispersiones memorie que
per diversa mundi oblectamenta et implicamenta
distracta vagantur per usum orandi colli-
gere et in unum bonum desiderare quod est finis omnium
desideratorum et delectabilium. Et quia ad huc
memoria lubrica est et instabilis eo quod multis
et multiformibus rebus diu adhesit quere
in quibus delectaretur ut curiose occuparetur
non valens stabiliter inherere divinis vel propter
evagandi consuetudinem vel propter tenuem spiritua-
lium noticiam. Ideo utitur sustentaculis verborum
in oratione que spiritus sanctus ad hoc inspirando homi-
nibus ministravit ut per ea more parvulorum
qui baculis sustentati assuescunt assur-
gere et erigere se ad deum et hoc fit cum homo
conatur verbis orationum et psalmorum intende-
re et intellectum ex eis spiritualem elicere et devo-
tionis affectum exprimere sicut qui ex duro
silice ferro ignem excutit quo illuminat
et accendit sic per assiduum usum orandi
cum adiutorio gratie dei quam studiosius proficien-
di propter subvenire parata est memoria animi
proficit et stabilitur in quod iam sine grandi diffi-
cultate verborum orationum intendere et evaga-
tiones mentis facile cohibere. no. Iº
Edificatio intellectus domini di. v. 99.
nō Intellectus et quia prius exterioribus et visibi-
libus involutus incipit dilatari et illustrari
ad videndum que prius non videbat velut
qui cubiculum de foris veniens subintraret
primo quidem nil videns impingit in parietes
et scabella. Deinde paulatim incipit que
noscere grossiora tandem clara videt et
minima ita quod et minutas scintientes
non plane videt omnia que sibi iam manife-
sta apparent. Ex hac illustratione dilatatur
mens ad multa cogitanda et que colligit
ex ratione alia ex spirituali intellectu illuminatione
alia discit ex divina revelatione et confert
illa cum hiis que apprehendit ex huma-
na eruditione et bibit in sacre lectione
et complacitur non modicum quod videt et alios
eruditos et sanctos eadem sensisse que ipse
spiritu sancto illustratus intellexit ex quo
securus redditur quod non ab alieno spiritu

ut apparet sensus vel sibi opinione seducatur cum
eundem spiritum sentit qui et in prioribus sanctis vi-
re est locutum. Cavere tamen et similiter in talibus
est agendum ne forte ex presumptione culpa ho-
decipi mereatur et pro spiritu veritatis sequitur spiritum er-
roris. Credens spiritum sanctum loqui sibi quod est spiritus er-
roris operis ut immissio per angelum malum qui
sepe transfigurat se in angelum lucis persua-
dens falsa sub veritatis colore. Io. Nolite
omni spiritui credere sed probate spiritus utrum ex deo
sint. Nichil recipiendum quod ab ecclesiasticorum
doctrina magistrorum et approbatorum theologorum
traditione discordet nisi revocandum in
dubium quod ab eis universali cum resistione
scolarum piorum sunt racionabiliter diffinitum quia
veritatem respicit qui curiose per supernaturalem
subtilitatem vel alias perscrutando fodere
nititur profunda scripturarum quod novi aliquid
inveniunt quod ab aliis non sunt inventum
vanitatem diligens mendacium querit.
Et quia deus summe suavis est et bonum
et omnia que ab ipso fluunt sapida sunt
et bona. Ideo cum intellectus incipit in agnitione
dilatari statim et gustus anime qui est interior
affectus incipit in quodam spirituali sapore
et gustus dilatari et sic quod in solo intellectu
fuit scientia. Attendere sapor efficitur sapida
i. sapida scientia. Unde eo gustu vel sapientia
ex adiuncto amore boni licet n. omnes anime
affectiones suos habeant proprios sapores et
motus sibi convenientes. Amor tamen quasi princi-
palis suo motu omnes alios infert maxi-
me cum ipse ad suum verum bonum debito
modo fuerit conversus qui natus est nil solidius
amare quam summum bonum. Omnia alia que per
illud non diligit temptando magis quam
in eis quiescendo diligit ideo cito per satia-
tatem ei in fastidium vertuntur et rursum
alia querit si forte vel in illis quiescat
sed non invenit usque ad summum bonum. Quod si
attigerit quasi in debito fine suo quiescit
et tunc reliquas affectiones debitos motus
suos excitant unde amoris ipsius mensura
Dicuntur n. amor exprimens dolor tamen gaudens
de eius adeptione tamen spes ut cupiens adi-

86.

adipisci tm tres ut odio h' qp posset id
qp amas aufire tm doles de no hito
& tm pudz de suo si qp diligis sic hoestu
Q'' dui aut amor graviores sentit affcte
i. timoris doloris pudoris & odij tnt mor
& debilior e in se qr distrcty & no du
totq in se collecty E du adhuc spei
loco e no du pt ee pfcus du no ht
qp amat in fruicone s; tm i expectacoe
& quto expectaco terior tato & amor
tepidior Cu aut venit qp pfcm est
tut evacuabit qp ex pte est qr fruico
nis gaudiu pfcm e tu amor qp cupit
ia tenuit n' amitte ult timuit n' de
suo ds nisi sibi sensit qp ut pudedu
sit ut dolendu Pfca n. caritas foras
m. ti. cu ia ullam in se hut m'a odij
ut timi eruberscentie ut doloris Quto
ergo caritas magis augetur tanto &
alie virtutes & virtuose affcones aplius
pficiunt qousq; oms in ea sola trans
formentur v' ia no deste tior no dolor
spes ut pudor s; tm suo gaudio fides
amor & illi bono tenaciter inherens qp
solu sufficit aie desideriu imple & ipm
amore ei9 nisi potens diffonire ut
ia cognoscat sic & cognita e & amet
sic amata e q'' vis tu no q'' ama
ta e ut sitnitudo no caritas ulla cre
atura pt amare deu sic amata est
ab ipo s; tm sic accepit ab ipo. Deus
n. sic e ca om causa ita & diligit
oms ia in se ipo & p ipm & io sic ei9
cognicoi nra no appriant ita & cor
ni ei9 amori no potest copari n' in
patria quto mi9 in via ut mltipli dist
tus ux ut nuq pt se collige ad se
ut tot9 totq sit factus i deu Pficit
aut hō deo dedit9 in studio inherendo
deo sic ut p'o cu labore mltas evagaco
nes cupimat & ad deu colligat. De
inde ex usu studij illi9 facili9 ia cor
suu colligit & secu habitare discit iux
i'd Exo. 16. Maneat unusq; ap seipm
ipm ulla egrediatur hostiu domi9 s. die sabbi

& sabbizabit ipso Tandem no solu facili
s; & delectabilit deo valz inherere ut
amplius ab hui9modi continc ote sit ei des
laco no modica s; s; vellet si posse
talibus delicijs inherere Deut. 23.
Amantissim9 deo habitabit in eo confidet
qsi in thalamo tota die commorabitur
& int humeros illi9 requiescet Fit tn
gradatim & pfcus in hac commoracone
ut p'o delectabili deo inhereat & inter9
excellat ab eo sic pmuls apre blādiete
& facili9 inter9 sepat n' mira spualis
n. iocunditas no solu delectabilis est
fruendo s; & preditura & glorifica inher
do ei & pruendo delectat honestat
locupletat Quaiis e gustus celestm
deliciarum honorabilis amicia dei & omnu
familiaritas supnorum fructuosa caritas
& victoria sol'mnu pmiorum Omne qp
appetitur p ipso tm alicui desideratur
ut qz putat delectabile ut honorabile
ut utile s; in h' oia sibi & plene gaud
n' in fructibus spualiu deliciarum Alia
aut & delectant & tpia sut & nocina
ac honesta & utilia s; difficilia et
laboriosa. Virtutis v' effcus & sapie
gustus dme suavitatis fruico dulcis est
& venabil gratiam letificat ac securat
& magnificat Et cu sponso aplexabile
aia devota inhiant incipit int ei9
brachia aliquo conssopiri sic potatus
nobili vino in sopore resolutur ut no
solu delectabilit s; & tenacit inhereat
& qsi in quada abstrahat ab oi visibiliu
sensu & memo Sic tu tepate ut nec
plene sumz oblita n' tn vo copos sic
sui m's i'd Si dormiatis int me cleros
i. int medios tmios mudi & celi ut
ca. Ego dormini & cor m. m. Est n.
tal' i' sopn9 sic illorum qui incipiut dor
mitare & tn videt sibi ea q ce se fuit
a' quomodo sentire & intellige s; pso
pore no advtut n' velit sibi vim fac
ut mtlla conditis inebriat ad se plenis
gutturis. Amor n. dei cu pura intellig
condito inebriat mete ab exteriorib; abstita

sua virtute deo conglutinatur et coniungitur. Et quanto
amor vehementior et intelligentia lucidior
tanto validius mentem in se rapiunt quousque tandem
omnium que sub deo sunt plene oblita in solo
divine contemplationis radio libere figatur licet
breviter in quadam corusco luminis celitus emicantis.
Corpus quod corrumpitur aggravat animam et deprimit
inhabitatio sensum multa co. Bernardus. Rara hora per se
parva est et in ipso tenuitur cogitatus. Suble-
vatus autem afflatu superni luminis tanto pla-
cidius intuetur quanto super se sublimius elevatur.
Sed corporeis tremor cordis et varie exterue
occupationes deprimunt animam et revocant
ad se ipsam ut gemens clamans cogatur
cum apostolo Ro. Infelix ego homo quis me li-
berabit de corpore mortis huius [illegible] me plo.
Quanto plus mens sobria est ad ista temporalia
et humana cogitanda et tractanda tanto
a superioribus et celestibus per devotionis intuitum
elongatur. Et quanto fervencius ab ipsorum me-
moria affectum et intellectum ad superna sustollit
tanto perfectior est devotio et purior eius contemplatio
quia sicut perfecte non potest utrumque esse intenta
que ab invicem sicut lux et tenebre sunt divisa.
Quando deo inheret in lumine versatur, quando mundo inheret
in tenebris est. Hec est hominis in hac vita sub-
limior perfectio in unum deo ut tota anima
cum omnibus potentiis suis et viribus in deum
collecta unus fiat spiritus cum eo ut nil me-
minit nisi deum vel sentiat vel intelligat
nisi deum et omnis affectus in amoris gaudio
unitus sola conditoris fruitione suaviter
quiescat. Ymago enim dei in anima in tribus est
potentiis eius expressa consistit videlicet in ratione
memoria et voluntate. Et quamdiu ille non
sunt ex toto deo impresse non est anima deiformis.
Forma est dei anime deiforme cum deus ipsam sic
sigillo signatum. Hec nunquam plene fit nisi cum
ratio perfecte iuxta capacitatem suam illuminatur
ad cognitionem dei qui est summa veritas et volun-
tas perfecta afficitur et ad amandum suam
bonitatem et memoria plene absorbetur
ad intuendam et tenendam et fruendam
summam felicitatem. Et quia in horum consumata
adeptione constat gloria beatitudinis que perficit

in patria liquet quod istorum perfecta inchoatio est
perfectio vie in hac vita. Omnis autem omnis
devotorum conatus ad hanc perfectionem intendere
videantur cum specialiter orationis studium ad-
mittit ut anima toto intellectu et affectu et me-
moria in deum facilius quam aliis operibus soli
deo anima inherere desiderat cum orat. Verum
orationis perfectio est cum id obtinet anima ad
quod orando tendit ut tota ab infimis ab-
stracta soli uniatur divinis nec volens nec
valens aliud sentire nisi deum in quo quiescit
anima delectatur in splendore lucis in ameni-
tate divine dulcedinis in securitate
pacis. Sed quia spiritualis amenitas non potest per
aliquas ymaginabiles descriptiones similitudines
nec per sensibilium depingi comparationes quia
pure spiritualia tamen differunt a sensibilibus
sicut spiritus a corpore. Spiritus enim non vocatur nec
corpus est nec corporis similitudo. Circa vero hunc
contemplationis excessum sunt diverse devoto-
rum species quas breviter cum patribus quibusdam
vel scriptura vel scripture tractatores diversis
diversa nomina imposuerunt. Ut iubilus ebrie-
tas spiritus spiritualis iocunditas liquefactio vel
que expertis et vacantibus explananda re-
linquo aliqua tamen breviter tangam istorum et qui-
busdam usitatum nomen licet a scriptura dicitur quod
iubilus sit quoddam spirituale gaudium cordi
repente ex aliqua devota cogitatione vel
collatione infusum quod totum cor concutit et
corpus exinde vehementer quodam tremore
commovet et dulcedine cruciat quia ex
motu gaudii consolatur sed ex impetu forti-
tudinis corpus debilitatur et alii prosiliunt
alii per quosdam clamores alii per aliquos
gestus et singultus quidam et plorando erumpunt
non valentes se intra se tacitos continere. Greg.
Iubilum namque dicimus quando ineffabile gaudium
mens concipit quod nec abscondi possit nec
sermonibus aperiri et tamen quibusdam motibus
proditur quamvis nullis sui proprietatibus aperiatur.
Unde ps. Beatus populus qui scit iubilationem.
Non ait qui dicit sed qui scit. Quia scire quidem
iubilum potest sed deum exprimere non potest.
Ebrietas spiritus potest dici qua magis amor

xl.

et gaudii devoc̄o ex q̄ q̄i ex vino fortiori.
furor spūs exīt sit q̄ se intꝰ se cohibere nō
valet. Vn̄ ap̄li spū sc̄i furore estuātes
musto plenī dicebant. Job. En venter
meꝰ q̄i mustū absq̄ spiraculo q̄ lagunculas
novas disrumpit / novas dr̄ nō veteres ul̄
q̄ vetibus cordibꝫ nō infundit̄ talis
devoc̄o / sꝫ novis .i. in novitate vite am-
bulantibꝫ ul̄ novas dr̄ p̄p̄ fortitudinē
spiritꝰ spūs. qui si novas disrumpit quāto
magis veteres .i. fragiliora corda et in-
ma. Vel novas dr̄ q̄ talis furor spūs
novus ē et nō dū excitatꝰ membris nimꝰ
infusꝰ nimꝰ se valet cohibere q̄n erumpat
p̄ insuetos gestus ul̄ voces ul̄ singul-
tus / sic vinū novū in vase bullit q̄ i-
nervatū quiescit / Nunc ē corpꝰ q̄si
obrigescit et membra instabilia et insen-
sibilia fiunt ex subita furoris et suavitatis
influencia et h̄ p̄t ēē q̄i artꝰ om̄s di-
stendunt̄ affcū cordis inflamato q̄ ex
tensione nervorꝫ et obstructione viarꝫ spūa-
liū membra amittunt habilitatē suorꝫ suorꝫ
ut lingua loq̄la manꝰ operacionē et
pedes et crura gradiendi officiū quisq̄
furor iniꝰ remittat̄ et mē spūi apte
fiat ut pus n̄ minꝰ si h̄ affcōes dīne
possunt efficē q̄s cōsto forcior ē caritꝫ
humane affcōnes h̄ mr dū valeat
ut subitus terror et subita et inmoderata
leticia et subitus dolor et odiū inmesū
et inseparatus amor sepe q̄sū ē ī mex-
tasin et instupore ul̄ frenesin aliqs
de h̄ rapt̄ ēē et membra in rigorem
ul̄ tremorē vsa ul̄ ī febres convelle-
menti molestia incidisse / Et ī minꝰ
si ex magno spūs hylaritate q̄ spūs
sc̄us cordi infundit aliq̄n erumpit
in aliq̄ apta hylaritatis indicia ul̄
si quis singultibus et fletibꝫ apcius
ipare nō valeat et hiꝰ inīne devo-
c̄onis motꝰ abscondē cū videamꝰ sepe
aliqs ex stulta levitate a risu insolen-
tibꝫ cachinno nō pnt se cohibere et ī
pudor humanꝰ in tali disciplinā et alii

ex humana insticia aborta fletū nō
possit h̄o quīs libent̄ facet ī pare
cū ī .i. scriptū sit Deus nr̄ ignis cōsu. ē
et deus caritas ē / Et minꝰ si fervor
dīne caritatis cordi infusus totū h̄oiē
commovet sic q̄i vitro fragili et vasi
fictili bulliente liq̄re ul̄ igne ardente
findat crepitacōne fragorē emittas
Cor namq̄ dum amor gaudio ul̄ dīne
sumicōis desidio inflamatū ī se dila-
tatur et extendit̄ et q̄ intꝰ angustias
pectoris se cape nō sufficit q̄ amodo
erupe conat̄ ut flama q̄ intꝰ patit̄
foras eructuet. a ardoris sui refrige-
riū q̄lecunq̄ inveniens evaporet q̄ cū
nō p̄t ul̄ ex humano pudore nō audꝫ
mirabili inseruipo cruciat̄ et corpꝰ
valde ex talibꝫ motibꝫ debilitatur
q̄ nimus dīne dulcedinis intollabilis
ē ībecillitati h̄ūm cor̄s sic si igne
nitro imittas. Vn̄ legimꝰ scōs de dīnis
visitacōibꝫ ul̄ revelacōibꝫ corruisse et
viribus emarcuisse Dan̄ .10. Vidi visi-
onē hanc grādē et nō remansit ī me
fortitudo et emarcui nec habui q̄cq̄
virīū et iacebā cōsternatꝰ sup̄ faciē meā
Jer̄. De excelso misit ignē ī os me
et erudivit me Jo. Spūs sc̄s in igne
sup̄ ap̄los venit q̄i corda eorū dīni
sic igne illuīat et inflamat / Liquefac-
cō aīe q̄ nō videt̄ ēē n̄ q̄dā emollicō
asina dicia p̄ q̄ flexibilꝫ reddit et volu-
taria ad amandū se amātē et lique-
scens ad recipiendū dīne dinꝰ influcōē
ut sic liq̄r liq̄ri ī sp̄c dei spm̄ h̄ōis
influcō misceat̄ et vnꝰ spūs fiat aīa cū
deo / Spūalis iocunditas dici p̄t gau-
dū q̄d ē in spū sc̄o q̄ in spū sc̄o infundit̄
quo gaudꝫ anīmꝰ ī deo sū p̄ p̄ceptis
dīnis beneficiis ul̄ p̄missis et h̄ alii p̄n-
tiunt spūalem ēē leticiā cū alii re-
ligiosi intꝰ se iocundi sint tū strat q̄
spūalis leticia sic caret amaritudine
tristicie scl̄i et accidie torpore ita et
dissolucōis levitate / Spūalis leticia dupl̄
accipit̄ spāli et gnāli / Spūali et tunc
ē motꝰ spūalis gaudii in spū sc̄o exorientis

beneficiorum dei et future glorie et bonitatis divine
Venalis et tunc est quedam mentis hylaritas
ex bona confidencia ad deum et bone conscientie
testimonio reddens hominem benivolum et devotum
ad omnia agenda et sufferenda pro deo et omnia
que dei sunt diligenda et promovenda. Ideo
dicit apostolus philippenses: Gaudete in domino sem-
per iterum dico gaudete. Primo generaliter. Secundo specialiter.

De generibus devocionis et eorum perfectionum.

.k. Cum autem multa videantur esse devocionum
genera vel compunctionum, possunt tamen in vii distingui
secundum mixturas singularum affectionum varietates.
Aut enim surgit devocio ex timore, vel ex dolore,
vel ex desiderio, vel ex amore, vel ex compassione,
vel ex gaudio, vel ex admiracionis stupore.
1. Ex timore, ut cum quis compungitur timore futuri
supplicii vel cum timet adeo delinqui propter
multitudinem peccatorum suorum dicens deo: Ne proicias
2. me a facie tua etc. Ex dolore cum dolet
offendisse deum et graciam eius amisisse vel
cum dolet se parum profecisse et tam prius esse minus
apud deum et inimicis dei ocius displicere.
Ps. Ante faciem tuam aperi meum. Ex desiderio
3. cum suspirat et anhelat ad gratiam ampliorem
vel ad virtutum facultatem divine suavitatis vel ad
Christi presentiam in celo vel ad alia sancta deside-
ria adimplenda. Ps. Domine ante te omne
desiderium meum etc. Ysa. Nomen tuum et me-
moriale tuum in desiderio anime; anima mea desideravit te
5. in nocte etc. Ex compassione cum Christo passo
pie compatitur et gladius ille animam domini
fidelem transfixerat et volvit quam marie
matris eius animam totaliter pertransivit, vel cum
proximorum incommodum et animas periclitantes compatitur
et zelus domus dei et iniurie deo illate
comedunt eum, non sinunt eum dormire sompno
dissimulacionis, quin vadat ad singulorum scanda-
la et torqueatur ad singulorum calamitates. Job.
Flebam super eum qui afflictus erat et
4. compaciebatur anima mea pauperi. Ex amore dum
deum recolit quam benigne secum egit et
quanta sibi beneficia indigno et invito con-
tulit, vel cum pensat generalia beneficia
omni humano generi impensa per incarnacionem
et passionem beneficia et per sacramenta altaris
et spiritus sancti sacrosancta carismata, vel cum
inspicit dei inestimabilem benignitatem

quod tanta est sicut eius immensitas et eternitas
quod non mensura, quia non fine, et ideo sine me-
sura diligendus est et sine fine. Amore
dei nil potest esse delectabilius, nil honorabilius,
nil utilius. Per hanc affectionem dilectionis dei
singulariter spiritus sanctus testimonium reddit
spiritui nostro quod sumus filii dei. De hac specialiter
dicitur: Qui diligit deum hic cognitus est ab
eo, et Ego diligentes me diligo; quasi a deo
diligi est ab eo approbari. Amor dei est
omnium affectionum bonorum condimentum et tanto plus
sapiunt deo cetere virtutum affectiones quanto
plus de isto habent condimento, nec potest esse vera
vel devocio que ex amore dei radice non
pullulat. Ex gaudio surgit devocio 6.
cum exultat in domino memor beneficiorum
eius, vel cum spe gratie eius confidit se esse de
numero salvandorum, vel cum congratulatur saluti
et profectui proximorum, vel cum exultacione
spe congaudet glorie beatorum et mente perambu-
lat celestis patrie varias mansiones
ex quibus omnibus vel singulis exhylaratur
et quasi iocunda volucris quasi clauso pec-
tore ludit in iubilo et affectu exulta-
cionis et laudis quasi querit exire de angu-
sto pectoris. Ps. Cor meum et caro mea exul-
taverunt in deum meum. Ex admiracionis stupore 7.
surgit devocio cum illuminato intellectu ful-
gore sapientie stupet magnitudinem potentie
dei et profunditatem sapientie et suavitatem
benignitatis eius vel dispositionum operum eius vel
abyssum claritatis et incomprehensibilitatis inestimabili-
tatis eius vel quicquid est de divinitate eius
et gloria maiestatis vel quelibet opera eius
admirabilia. Vide Job. 37. Magnus fortitudine
et iudicio et iustitia eius et enarrari non potest;
ideo timebunt eum viri. Alii compositi 8.
ex diversarum affectionum motibus devocio com-
platur ut timor cum dolore, amor cum
gaudio et admiracione, compassio cum desiderii
ardore, miscentur, et quasi aromata simul
contrita liquore sancte unctionis compacta
et calore ignis divini decocta pigmentum
salutare efficiuntur, sanandum animarum languo-
ribus efficax et salubre, sicut illi quod
pigmentum sanctitatis conficiunt. Alii de

9. singulis. Alii de singulis, alii de pluribus
et modo de illis modo de istis oppositorum fa-
ciunt comparationes remediorum causa. Cum autem
devotio sit pie affectionis pinguedo et magis
se habeat ad affectum quam ad intellectum, sic vi-
detur posse in simplicibus devotis cum perfecta
non est devotio sine lumine intellectus. Et alia
se habet intelligencia simplicium devotorum et ali-
ter litteratorum. Litterati enim sciunt subtiliter loqui
de generibus etiam spiritualium et verbis propriis
exprimunt que volunt et pulchre dividere et
distinguere et causas rerum congruas assignare
et sermone composito stabiliter et ordinate
proponere et exprimunt quamvis longum tempore tractatum
et ea que plana sunt et nota per se verbis
artificiose involvere ut rudibus divinorum
perplexe medullis extracta videantur.
Devoti autem simplices clarius vident
veritatem in se et profundius sciunt de se co-
gitare et pondus eius pensare et saporis
interni venas per gustum affectus scrutari
et per puritatem intellectus radium quodque lucidius
discernere, ut licet nesciant verbis expressius
ipse distinguere, tamen ex ipso saporis gustu
spiritualis veritatis differencias agnoscere sciunt
magis quam per argumentorum coniecturas. Exemplum
de quodam mechanico artifice in arte suo
perito et de subtili philosopho, quorum alter
scit argute de arte disserere et alter
ipse operari, ut de medico theorico et
practico. Horum alter magis novit artem
per scienciam, alter per experienciam. Dicto de
illis que ad affectum spiritualium spectant,

De revelacionibus et visionibus et ymaginariis demonstracionibus

I. Videndum est breviter de hiis que in spiritualibus
experienciis magis pertinent ad intellectum, ut
sunt revelaciones secretorum et visiones et
ymaginarie demonstraciones, in quibus quidam
alii erudiuntur et plurimi deluduntur. Hiis
autem tanto minus innitendum est quanto fre-
quentius eas sibi intentes decipiuntur et quanto
minor est profectus in talibus, et cum raro sunt
licet a rudibus et spiritualium carismatum ig-
naris magne sapiencie et sanctitatis virtus in
huiusmodi consistere estimetur. Nota. Sunt genera
visionum et eadem sunt genera revelacionum, quoniam
et visiones dici possunt revelaciones quia in eis

aliqua secreta revelantur. Quedam visiones .1.
ipse sunt corporales que vigilanti corpori on-
duntur, ut Moyses vidit dominum in rubo ar-
denti, et antiqui patres sepe angelos visi-
biles susceperunt, et hec possunt referri ceteris
sensuum experiencia, ut auditus, gustus, odo-
ratus, tactus quam visus qui per ceteris sup-
poni solet. Exo. 9. Populus videbat
voces et lampades et sonitum buccine, non
visu sed auditu percipere potuit. Alie sunt .2.
ymaginarie visiones que vigilanti non
corpori sed ymaginarie ostenduntur sive in sompno sive
in excessu mentis rapto, ut visiones
Ezechielis et Danielis et aliorum sanctorum in
novo et veteri testamento. Alie sunt ymagi- .3.
narie que dormientibus ostenduntur, ut Iacob
vidit dominum innixum scale, et Pharao et Nabuchodonosor
sompnia viderunt presagia futurorum. Iste omnes
visiones communes sunt in hoc quod non solum
bonis sed et malis sepe ostenduntur. Et quandoque
vere sunt et per eas erudiuntur aliqui ad veritatem,
et quandoque deceptorie et aliqui ex eis delu-
duntur. Eze. 13. Visionem cassam vidistis
et divinacionem mendacem locuti estis. Et quandoque
non faciunt sanctum non ostenduntur, alioquin Ba-
laam sanctus esset et omnes qui futurorum presa-
gia sompnia vidit. Et ex et si vere sunt
per se tamen meritorie non sunt, et qui multa
talia videt non est melior et qui nulla non
est minor. Sic et de miraculis aliis. Et
ex pluribus sepe magis nocuerunt talia
quam profuerint, quia inaniter inde gloriantes ex-
tollebantur. Multi enim putantes se visi-
ones vidisse cum nil viderunt se duce-
bant se et alios vel ad questum avaricie
retorserunt. Multi finxerunt mendaciter
se visiones vidisse ne haberent in se ...
... a ceteris honorarentur qui scirent
quibus se etiam dei ostenderet. Quibusdam etiam
solent huiusmodi visiones ex plurima inanie
que cerebro confuso et fumis ipsum obnubi-
lantibus et visus oculorum confundit ut
putet sibi apparere quod vacuum fantas-
ticum est et falsum. Eccl. 34. Sicut parturien-
tis cor tuum fantasias patitur, ne dederis
cor tuum in illis. Alia visio est intellectualis .4.
que illuminatus mentis oculus luce veritatis

pure ipsam veritatem in se contemplatur vel intellectuali visione cognitiva que in illa significatur sicut Paulus cum raptus in paradysum vel in tercium celum vidit invisibilia et audivit verba ineffabilia que non corporearum rerum ymagines sed ipsius veritatis splendore pure mentis. Et Iohannes et in ewangelio. Sed sub figuris corporearum rerum describebat apocalypsim. Creditur tamen pure omnia vidisse et intellexisse que ibi figuraliter scribit vel propter capacitatem aliorum quibus ipsa pura veritas ipsius splendore imperceptibilis fuit vel magis propter misteriorum velacionem que non passim omnibus propalanda sunt ut excecentur digni et excludantur indigni a sacrorum misteriorum intellectu. Sic et religiosa sanctorum scriptura in sacra figurarum velaminibus sunt operta, quod significabat velum ante sancta sanctorum appensum, intra quod non licebat nisi solum sacerdotibus intrare. Velum sanctuarium involutum imposicione levitarum ponebant portandum quod autem involucrum non licebat aliis quam sacerdotibus unde contingere vel videre. Sic significatur spiritu sancto quod profunda scripture misteria perfecti aliquatenus videant. Alii autem involuta portare debent dum sunt in hac vita velamine figurarum. Ipse vero ymaginariarum vel corporalium visionum figure et cum vere sunt et spiritualem significanciam non sunt vere et veri conspectum. Non enim verum est spiritualiter de boves in celo vel leones vel aquilas et alia que in apocalypsi et aliis prophetarum visionibus describuntur, sed ibi sunt celestes virtutes quarum naturam vel officia istarum bestiarum et aliarum rerum proprietatibus figuraliter designant. Exemplum. Credimus Christum glorificatum corporaliter esse in celo non vel sed scribere sue veritatem nasci de virgine lactari vel pati vel alia que in ewangelio docet hystoria eum fecisse cum corporaliter cum hominibus in terra conversabatur et tamen sic sepe refertur aliquibus sanctis et devotis apparuisse in visione vel nascens vel in virginis gremio contentus extensus in cruce non quod ita secundum veritatem fiet sed quod illis propter aliquam singularem consolacionem et devocionis excitacionem vel propter aliquam spiritualem significacionem sic apparuit. [illegible] resurgens a mortuis iam non moritur et mors illi ultra non dominabitur. Sic vel corporaliter non lactabitur vel nascitur ita et de aliis sanctorum et angelorum apparicionibus est tenendum. Non autem pretereundum est quod quidam decepti a seductoriis spiritibus vel propriis suis opinionibus putant sibi apparere in visione vel ipsum Christum vel eius gloriosissimam genitricem et non solum amplexibus et osculis sed et aliis indecencioribus gestibus et actibus ab eis demulceri, et sicut spiritus ipsorum intus ab ipsis consolatur spiritualiter ita et caro exterius sibi congruo oblectamento sensibiliter demulceatur et carnali compleatur. Quod non nisi est fantasmatum et seductorium, sed et blasphemia genus est liquido comprobatur. Spiritus sancti visitacio sicut contra omnia vicia reprimenda et detestanda infunditur, ita et singulariter contra carnales illecebras opponitur, et ubi spiritus mundicie suo iubare resplendet continuo omnis carnalis voluptatis motus evanescere et velud tenebre sic veniente luce mentis dissipari. De hiis vero qui cum aliquam dulcedinem spiritualem senciunt continuo et carnalis delectacionis pruritu illecti fedantur, nescio quid iudicare nisi quod potius eligo illis tacere floribus quos de luti sordibus legere debemus et sic illos dampnare non audeo qui tamen aliquando in huius spiritualibus affectibus carnalis fluxus liquore maculantur, ita et excusare nescio qui tali fluxu ex consensu cum delectantur qualiscumque eorum intencio iudicatur.

De modis revelacionum. M.

Revelacio secretorum vel futurorum pluribus modis fit vero in quibus sicut in visionibus perdant plurimi seducuntur putantes spiritum sanctum esse quod ipsorum sensus fingunt vel spiritus erroris suggessit et iam vaticiniis iam usque ad fastidium repleti sumus de antichristi adventu de signis appropinquantis iudicii de destructione religionum persecucione ecclesie de regnorum defectione et variis mundi pressuris et aliis pluribus quibus et viri graves et devoti plus quam oportuit creduli conscripserunt de scriptis Ioachim et aliorum vaticinancium varias interpretaciones exhibentes. Quod et si

vera essent et autentica tamen revelacionum plurium
inveniret in quibus superstitiosus occuparetur
cum et Christus dominus noster in apostolis tales curiosos
sponte inquisitores reprehendit dicens Non
est vestrum nosse tempora vel momenta que pater posuit in sua
1. potestate. Revelacio autem fit per vocem et verba
expressa ut Petro et Iohanni et Iacobo in monte
cum audiverunt vocem de nube dicentem Hic est filius meus dilectus
Vel Petro dictum est Beatus es Symon Bar Iona
quia caro et sanguis non revelavit tibi etc. Vel sicut Samu-
2. eli primo sompno dum (?) esset in Sylo. Alia
fit per sompnium ut Ioseph viro Marie dictum
est in sompnis ut acciperet Mariam et fugeret
in Egyptum et rediret et magis sic in sompnis
dicitur ne redirent ad Herodem et in aliis pluribus
3. locis scripture invenitur. Alia fit per spiritum ange-
licum vigilanti et manifeste ut Zacharie X. Ange-
lus qui loquebatur in me dixit ad me Nunquid
4. nescis que sunt hec etc. Alia fit per spiritum
sanctum intimius in mente ps. Audiam quid loquatur
in me etc. et hoc duobus modis. Uno cum in-
spirat menti aliquid agendum vel dicendum
vel de propriis dictis vel de alienis sicut prophetis
inspiravit que facerent vel dicerent vel cum
futura eis vel abscondita revelavit.
4. Secundo modo cum non de speciali facto illo vel
illo sed generaliter plena per mentis illuminacionem
ostendit quid secundum veritatem iudicium sit melius
vel non melius sicut docet omnes iustos de-
clinare a malo et facere bonum et per spiritum
sciencie vel consilii vel intellectus vel sapiencie bene-
placitum dei agnoscere et eligere potiora.
Est et alius modus revelacionis per spiritum sanctum cum
homo ex dei inspiracione orat deum pro
aliqua spirituali causa propria vel aliena et per affectum
devocionis et fiducia exaudicionis intelligit
se exauditum in hac peticione scilicet licet
constat quod id pro quo orat temporaliter sic
effectum successum nescit tamen sepe quia ita habebit
processu / ergo non sentit sibi infundi fiduciam
huius exaudicionis colligit se non temporaliter
effectum sue peticionis licet in hoc non sit certus
quia nescit ad hoc sit defectus devocionis
vel iudicium negate peticionis. Hoc tamen re-
velacionis genus est specialiter devocionis valde
familiare. In hoc tamen aliquando quidam devoti in-
veniuntur decepti sunt et in vana inspiracione

et hec tali sibi posse videtur cum homo devotus deo
aliquid intendit et per magnum devocionis affectum
confidit deum sibi esse favorabilem optat vel
orat sibi vel alteri illud vel istud quod tunc desiderat
evenire et cum sentit iam in affectu devocionis
et fiducia dulcedine impetracionis anxius illud optare
accedente vel optare rei desiderio fit affectus
fervencior et fiducia ad deum ex fervore
constancior et quia putat spiritum sanctum hanc devo-
cionem optam cum spiritus malignus non posset
affectum devocionis infundere quod magis habet
confidit se non decipi et in concepta sue desiderii
sui non confundi quod certissimum adaucte per spiritum
sanctum devocionis et fiducie credit approbasse
sed hoc pro certo deceptus quia sepe homo ex affectu
devocionis vel quod diligit cum de illa studiose co-
gitat hilarescit et cum in illa pure orat
devocione ad deum ita quod aliquando per desiderio
illius rei vel eventus faciliter provocaretur
ad lacrimas maxime si est res que spectat ad
devocionem concernens sepe et cum per vana gloria
que hominis optat graciam dei predicandi vel prophe-
tandi vel miracula faciendi vel aliquod opus ad-
mirandum videtur agendi cor delusum huius
fantasmatibus hilarescit et in vana affectio-
ne pinguescit. Quanto magis cor deo affectu
complexeratur et devocior efficitur in se cum co-
gitat et optat quod desiderat non complementate
vel vanitate sed ex maturitate et caritate
dum inveniet est maliciem spiritus consolacione que
facili occasione potest ad ampliora devocionis
incitamenta se extendere et quod tunc confidencia
proprii spiritus loquitur putat loqui spiritum sanctum dum
non se subtrahit devocionis genus quod debi-
timo dilatato corde per desiderii sui appe-
tenciam profusiorem graciam infundit quo cordis
exhilerati capacitas locum ampliorem
nisi se gracie preparavit. Cor enim liberum et beni-
volencia iocundum aptius est ad devocionis
genus recipiendum quam tristicia et amaritudine
constrictum quia sicut amor est et benivolen-
cia iocunditas patris et filii et filia filiabus
magis congaudet naturaliter. Leticia est celestis
patrie propria maior tristicie huius exilii negocio
tamen amaritudo desperacionis est infernale sup-
plicium. In omnibus igitur revelacionibus vel visio-
nibus generaliter magis cautela habenda est ne no

falsa p(ro) veris noxia p(ro) salutarib(us) exi
gua p(ro) commissis et infima p(ro) summis re
cipiant. Cetus aut(em) spe(cia)l(ite)r p(er) donu(m) (con)silij
et p(er) gra(ciam) discrecionis sp(irit)u(u)m scit cognosce(re)
vel expedire et cui vel de q(ui)b(us) illis reci
piendu(m) sit vel respuendu(m) et q(uo)mo(do) eis
utendu(m) sit sic(ut) p(ro)phetas et s(an)c(t)os docuit q(ui)b(us)
no(n) solu(m) v(er)a ondit s(ed) et p(ro)p(ri)etates testio(rum)
q(ui)b(us) v(er)a essent interius demo(n)strat. Alijs
aut(em) videt(ur) q(uod) securi(us) talia no(n) q(ue)re(re) obla
ta no(n) o(mni)o credere decepcio(n)is cauta(m) time(n)
tibus et oblata velut min(us) fructuosa p(ar)vi
pendere ut si v(er)a sint se h(ab)eant indifferen
ter ad ea et s(i) falsa no(n) nutat eis ne deci
piatur et si velit adu(er)te(re) q(ue)rat s(ecundu)m h(uius)
(con)siliu(m) sapientu(m) (con)plurimo(rum) et paucorum et ad
illa studio se exerceat q(ue) sunt secura
et meritoria et fructuosa q(ue) sunt vicia ex
tirpare et v(ir)tutu(m) studijs fideli(ter) insu
dare sacre scriptu(re) sanu(m) s(er)vitati in
tellectu(m) et p(ro) ordinis usu(m) in(tr)are attende(re)
ad devocionis affectu(m). Hec sunt saluba
et secura et fructuosa studia religiosorum
et q(ua)nto q(ui)s se in illis exercuit tanto ma
ioris meriti et maioris glorie ap(u)d deu(m)
erit. Sunt et q(ue)dam sensibiles dul
cedinis et suavitatis experiencie q(ue) de
votis quandoq(ue) infundu(n)tur ut mirabilis
fraglan(cia) odorum ineffabilis suavitas
saporum et ympnizante melodie vocu(m)
et sonorum et tactu perceptibiles experien
cie indicibiliu(m) suavitatu(m). Que cu(m) ve
sint et a deo possim(us) estimare q(uo)d ideo
dentur quibusda(m) novis et rudib(us) q(ui) spi
ritualia no(n)du(m) lucide intelligu(n)t n(ec)
saltem p(er) sensibilia (con)solentur in d(omi)no q(uia) vir
tute pure spiritualium no(n) (con)gnoscu(n)t in
quibus maior vis e(st) et certior veritas
et fructuosior p(ro)fectus et purior p(er)fectio.
Vel q(uia) ita dentur et p(ro)fectorib(us) in spi
sibiles (con)solaciones p(ro)p(ter) redundancia(m) interioris
dulcedinis ut sic a(n)i(m)a communicat corpori
suo q(uo)d comiti et socio eius passiones
sua ita (com)muniter ei et (con)solaciones. Trista
te n(am) a(n)i(m)a interi(us) et corp(us) tabescit exterius.
Sic q(uo)q(ue) corp(us) collaborat sp(irit)ui et (com)patit(ur)

simili ita digne participat et (con)remunerat(ur)
ei in suo p(re)mio no(n) solu(m) future glorie s(ed) et
p(rese)ntis glorie g(rati)e. Sic d(icitu)r in quinto capitulo
s(er)mo(n)is sine distinctio(n)e reliquias ferculorum
sic sep(er) passionum estis ita et (con)solacionis
eritis et h(ec) e(st) (con)fusa effluens mensura
q(ue) datur electis cuius redundancia ne effu
sa depereat excipit a corpore q(uo)d particeps
fuat in labore. S(ed) sic(ut) de visionibus
et revelacionibus ita et de h(uius)mo(d)i sensibilib(us)
experiencijs sciendu(m) q(uod) aliq(ui) seducunt(ur)
in eis putantes ee a deo q(uo)d forte e(st)
fantastica decepcio et alij putant ee
aliq(ui)d magni q(uo)d nichil e(st) in se inniti et
aliqui extollunt(ur) de talib(us) apud se
et iactant se q(uas)i de singularis g(rati)e sanctitate
habent et hoc p(ro)p(ter) divine dulcedinis
experiencie maxie cu(m) frequencior usit
valencior motu influunt ut reficien
do corp(us) debilitant et ita q(uod) a modo de
lectando affligant sic(ut) rustici cibis
grossioribus assuetu(m) delicosa fercula
sepius sumpta alt(er)ando tale faciunt
et dissolvunt. Ignobile naq(ue) corp(us) et cor
ruptibile sic(ut) pecus brutalib(us) e(st) assue
tu(m) et silvestribus et vilib(us). Gn. Come
das herbas t(er)re et h(ec) post p(ri)m(u)m. Eve
nit aut(em) devoti ali(qu)a(n)do ex devocionis
vehemencia cor(por)e debilitari v(er)u(m) sic melius
debilitare cor(po)re q(uam) s(er)vire et sp(irit)u(m) devo
cionis studiu(m) cu(m) deo roborare et gr(aci)am
oblata(m) no(n) abicere aut p(ro)p(ter) nimia(m) debilita
te se abstrahere a devocione et sp(irit)u(m) ex
tinguere et exterioribus occupacioib(us) se
dare p(ro) cor(por)is relaxacione. Ad hoc salu
brius (con)silio vi (con)sulendu(m) nimis de
bilib(us) q(uod) in q(uan)tu(m) possunt se utili(ter) abstrahere
a studio devocionis et conatu p(ro)p(ri)o no(n)
ad hoc instare ut q(ua)si extorquendo
exprimat devocionis affectu(m) q(uia) talis vio
lentus conatus debilitat etia(m) validiores.
Si aut(em) sine laborioso conatu offert
se g(rati)a vel ingerit se illi no(n) (con)sita n(ec)
abiciat ea(m) ita o(mn)i(n)o totus inugat
se eis maxie si vehementer ex
hoc debilitari se senciat s(ed) t(em)pe(ra)te

et in quadam libertate sic sentiat ei insultat
mors vel michi intendisti commede quia sufficit
tibi · quia satis est nimium inmaxime inresiliuim
Utilius est enim ad horam repentinus frui gratia
devotionis quam omnino exhausto viribus et
destructa virtute naturali totaliter eam perdere
et irrecuperabiliter carere quia sic destructi
sepe postea nimis incipiunt sibimet compati
et ut recipiant vires amissas per indiscretionem
non solita delicacius quam expedit se habere
Ex haustis namque viribus maxime capitis
et cordis vix audent et ad studium de-
votionis per moram aliquam aspirare quia re-
trahit eos continuo molesta debilitas
et quo magis nolunt contra illam conati eo
minus possunt et ideo consuleus videtur consoles
diuas moderacius quam cum debilitas cordis
obsistit ut diutius ei frui possint et
ansitates valeant colere quia ad breve
tempus in eis ita indiscrete delectari ut
postea fugere eas oporteat et sine spe recu-
perandi amittere post virium amissionem. Ut
se non contra legem effundere. Ideo Defecit
caro mea et cor meum. quia cum cordis viris cordis
defecit et cordis vigor ad devotionem languescit.
Sit et plerumque studiosis devotis
ut dum magis conantur habere devotionis
gratiam minus habeant et cum vehemencius
instant ardores et duriores corde fiant
sic in summis festivitatibus et devotis
temporibus passionis et nativitatis et similibus
et maxime cum se ad sacram communionem stude-
ant sollicita preparare et multi expertus se persisse
conqueruntur et ad illa precipue exturbati
cordis pusillanimitate. Impetrant quia forte
indignos sunt visione divina et quia non pla-
ceat deo ut sic indigni et indevoti ad
sacra et dona accedant et sic sepe se
subtrahunt a cibo vite et medicina sa-
lutis ¶ Ex cum hoc modum nescitur an
sit dignus amore vel odio sed racione di-
spensationis et multa singulorum deo soli sunt
nota sed non possumus scire veritatem cuiusque
consulere quod sentire in hoc debeat
et facere. Possumus tamen secundum coniecturas
aliquas colligere causas cur deus interdum subtrahat
bonis et studiose devotionis gratiam cum
eam libencius habent et instancius querunt
et precipue v. sunt huiusmodi cause assignari. ¶ Prima · 1 ·
est humiliacio quia magis humiliat hos cum non
habent tunc devocionem quam alio tempore et magis
confundit ut se ipsos sic sceleratos plus confundant
si in pascha non habeant quam soliti erant habere
certos quam toto reliquo tempore anni ¶ Secunda pur- · 2 ·
gacio peccati quia forte per aliam gratiam minus
purgatus est vel aliqua habet delicta que
non recolit ut dignus accedat ad eu-
charistiam et amplius purget a peccatis
in hoc punitur in quo magis et quo dolor gravi-
or eo purgacio efficacior et maxime
quia forte alio tempore minus studiose consuevit
devocionis gratiam vel oblatam negligencius
recepit vel digne pro ea gratias retulit punitur
modo ut non preparat et tunc caveat gratiam cum
desiderat quam cum neglexerit cum haberet potuerit
et cautior de cetero in hac parte fiat. · 3 ·
¶ Tercia ut expercior et erudicior in gratia fiat
quia et a deo sit non ab homine cum non potest eam
homo per volimentum arbitrii sui habere sed deus
qui dat ex se cui vult infundit et cui vult
subtrahit prout sibi placet et prout accipi-
enti iudicat congruere. ut quia ex gratia sua dat
non pro meritis homini quia si daret secundum merita
et non daret nisi merentibus putaret ita tamen
dare sed multa recipiunt et non secundum gratiam
liberaliter. Ideo quandoque studiose querentibus
negat ex iusticia et non querentibus dat
quandoque ex gratia. De temptacionibus devotorum · N ·
¶ Due sunt temptaciones devotorum satis
consuete maxime novis et imperfectis. Prima
est elacio. Secunda vero sepe tamen a deo sit tal-
gratia vel hoc per se ipsos motus suo conatu
precedit et est satis importuna temptacio. Illi vi-
dent hoc quia forte possit esse demonis illusio
et sic perplexus quod quandoque studium devocionis
cogitat omnino dimittere et semper notabilibus
oracionibus et exercitiis accionibus interesse
quam in illis sic secior quam in studio interne
devocionis et hic perpetue patitur et devocionis
gratiam subtrahit et sic diu tribulatur et obstitue-

Cur deus subtrahat bonis devocionis gratiam

2. · N ·

gre et de hesitatione si fuit adeo gra cum tribulat. Dic discipli cum plena spc sancti missione sepe vacillabant i fide xpi dum mo visis eius miraculis excellentibus. dic tina credebat eum esse verum dei filium. cum insuper eius passionibus pro nobis susceptis titubantes hesitabant sicut eo passo anxii erant de visione ut se dicebat. Nos autem sperabamus quia ipse redempturus esset isr qui deinde ad hunc spe illa frustrati sumus. Sic et post visionem sua visio eo gaudebat et dubitabat donec per multa argumenta de veritate eius certificati sunt maxime post ascensionem eius et spc s. effusionem. i et devoti xpi fideles modo gaudent de consolationibus interne gre modo dubitant et estimant eo varie operatur in eis spc s. nunc illo modo nunc alio modo. Iam infundit eis consolationem et iam spiritualiter donis pluribus iditur comparantur veritate et utilitate sue visitationis pro tunc gaudent de consolatione et securi sunt de veritate. absente ea utrumque minus consolatur. Sapiens ait in die malorum non immemor studiorum esse bonorum quorum recordatione renovat cum a pusillanimitate spc et tempestate et salvus eis quarum prima ista temptationum hesitationis. Rursum in die bonorum non immemor studiorum esse malorum per quod humiliet et timore confirmat et sic sua temptatio sanet. Extollunt n. devoti quandoque quia consolantur se devotionis gratiam precedentibus studiis et laboribus meruisse a peccatis qui habent gratiam non vident se habere a deo dilectos esse a maiore gratiam esse sibi data quam cum sit in veritate a se melius ea sibi uti et gratius recipere et fructuosius impendere et minus negligere quam alii qui sibi donum gre acceperunt. Contra porro temptationem hesitationis valet instans fiducia cre dulitatis quod adeo sit illa gra et diligens consideratio impie gre si sit motus eius ad bonum tamen et humilis consolatio sit illa apud aliquem pietatem contrarium in talibus et prompta voluntas acquiescendi a quo si gra se

debeat habere et super vero ad deum ne permittat homines decipi a spiritu suo vel spiritu alieno. Contra aliam temptationem elationis vel diligens consideratio propriae dignitatis et temporis et negligentie et ingratitudinis et tamen glorie et tamen districtio rationis reddende vomite de gra collata et neglecta et pavenda suspicatio subtrahende gre et delationis adeo propria vitia pronotata tamen deum cum correctione tolerata et non emendata et studiosa consideratio aliorum qui in gra in virtutibus et in ordinibus boni studiis incomparabiliter eum precellunt. Ceterum vero negante devotionem bonum cinque studiosius querit quia ubi corporis tuos cordis conatu libertas mentis obstruitur. dum quia per violentiam extorsionem accelerat affectum devotionis exprime et si non minus desiderium cordis statim precellit gratiam consolatam constat et amplius ex hoc indurat et quo impetuosius cupit se ad devotionem cogere minus proficit et amplius arescit. Sic qui botros in torculari vel olivas in prelo fortius et nimis velociter comprimit liquor magis turbidus et insipidus fit quam si paulatim et moderatius compressit. Animo n. liberior eo pinguior devotionis affectus quo alio tempore sepe est hoc devotior quia ipse sponte sua libertate relictus sponte se elevat in sublime. Violenta namque accelatio perforat spiritum et in corde morosa aut respiratio cordis refrigeratio est. Quarta vero propter eo minimum maiorem glorie et gre desiderium non adimplet affligendo purgat animam et pacata desolatione et humilis sufferentia maiorem quam lima reddit animam clariorem et magis susceptibilem splendorem divini et amplioris gre et glorie capacem. Lux n. vultus dei et fulgor claritatis dei omnibus equaliter superfulget quanto autem purior est et amicius desiderante liberior magis capax est lucis et illuminationis desuper influentis sicut vitrum clarum vel metallum bene limatum et politum radios lucis amplius recipit et splendidius efficitur

qz g° afflicto limat aie q rubiginē
viciorum abradit ut deterso pecto qd suo
obscuritate radios diuini fulgoris uel aliq
ab aia excluserit luce gre recuperet
Purgat eciam alioru deuotorum corda sentit
cone illius consolatois eius careri mapre
e eis afflicto ut sit pgati aptores
fiat semidantores gre percipiende in
pnti et glie in futo Et si hanc afflic
tom spualis culpe inito no generavit
nota Si no desidat aliqs expiri utrz sit
melius sepius aut rarius corpus xpi su
mpe sacramentum. Dr in qo no possit
si qlibus dari vir vniuersalis. Varia
sut homi vita diuersa opum studia et
differen desidia et multiplices sut spc
operatores in singlis et diuersi status etia
in relione Et io sic in egrotantibz no
una pt forma suadi in dandis medici
nis corporis sz pp diuersitates complexionu
q virium q loci q tpis q diete aut
aliarum considiacoun pro quibz q rarius
q sepius q in maiori ul minori quanti
tate e eade medicina dat. Ita et
de medicina spuali q e corpus xpi illius
Mundialibz n· curis occupati rarius
possunt se ad id recipiendum expedire q
qui tm spualibz studijs sut intenti
et alij magis alij minus sut circūspcti in
custodia uite sue et morum et consie sue
puritate Alij et ardentori desiderio
trahunt ad illius salutaris cibi percep
tione Alij vo qui aim terent cu deberet
accede et n consia urgent consuetudo
relionis i dret. ut racio maiorum a deo
elongacois ipellet valde raro acce
dent ad illud terrificu sacramentu.
nota Vix tn qis ita relioses vir ee et stus
excepter sacerdotibz qui semel in ebdo
ma sufficiat ei ex consuetudine cetare
n spualis ea quiqz et raro plus sua
deat. ut infirmitas senciens ul singli
solleptius festiuitas ul insitata deuo
cionis et ipata desidij sitis p illius

susceptione qui solus sufficit ardore
se innatis aie refrigare et qi talis
ardoris ipetus no n a spu s· infidit
Ideo legibus hnanime consilentibus et stai
tutis mortaliu no artat sic aliqs
cinquiz vidi l3 paucos quibz itine expe
crat. i ut si frequencius pane vite refi
ceret sacramentali qui indebant inta
cordis iam velle deficere patentibz in
dictis pdentibz sic defectis et qui an
tum debiles erant qz n itessu dn
tn hre potant p9 percepcoz illius sac
menti tm confortabant qi nulla an
sensert debilitate manifeste apparente
illius sume vitate Caro mea ve e cibz
et san· m· ve e potus qz nullus cibus
marial poss sic celerius et efficacius
no solu sz et aiam recreare Salu
bre e tn et utile qz hō sepe se ad
illius medicamenti susceptoz preparet
et qnto deuocius valz id pcipe studat
p9 percepcoz in studio deuocionis se
conseruet attencius maxie relioss et
qui se obtulimt deo ad perpetuo sine
du Et n· erunt in maiori custodia
uite sue et conscie diu et anceat p9
cuchs percepcoz ob reuencia ipi studet
mag innocent uiue et studio deuo
conis frequencius intende et licz alii tre
pide tn confidens de mia dei fiducialr
accedat qi si se indignu reputet co
gitet qz tanto mag eget ncce hr re
qre mediciu qnto mag se sentit egrtu
Eo n· e opus medicis ualentibz sz ma
le habentibz n io qrie te xpo inge
ut tu eu sufficeas sz ut tu sufficeris
ab illo et ter prea pt mittenda e sic
nimino si quiqz no sentit hō spualem
deuocois graz eu se ad illa pare studz
ul eu in ipa percepcione ul post minus
forte sentit deuoti qz nelz qz ex illa
qua sup dictarum causa vtc solz id euenire.
Cum sacerdotes aut pt Ch fo sier
uari ut n mi raro n sp hmue
et ipterumisse sacram hostia ymolae

nimius non continue celebrare aliquis nomine re-
verencia cum suo aliquis tempore devocionis
sit qui semper eadem devocione fuerat quam
semper cum debita iudicio reverencia faciat et cordis
ardore quam alii tepeat quam cuilibet.
Nimis et raro celebrare communis conve-
niencia placeat alii si ex humilitate cum
quoque tepore nutrit quia minus circumspecte
est homo in omnibus qui nunc indigere videat
sui custodia cum non promit attende ad
mensam christi. Humilitas et non est usquequaque
securitas per quod diu se subtrahit quia sicut
est dignum sepe corpus christi percipere in usu sol-
ito non cum recipimus quia qui digni sumus
sed ut illo nos sepe instante et conti-
nuum cordis et corporis nostri sub intuitu magis
ac magis digniores efficiamur quod non interim
benedicit deus sicut olim domini obe-
dedom benedixit propter archam domini in qua
manna observabatur propter hoc dominus no-
luit eam reducere cum benediccione. Capitulum 8.
Posui hanc adducere in sciens quam
commutabit meum de bonis scilicet quod bo-
num precio quia in scripturis pluribus invenitur.

· p ·

De corpore christi v de causis sumitur.

Corpus christi quinque de causis sumitur.
Prima ad robur et ad refeccionem
unde in libro regum Surge comede grandis
enim est tibi restat via et ambulavit in fortitudine ci-
bi illius usque ad montem dei oreb. Moyses id est
christus. Secunda racione in quo duplicata est
deo hic in reo. Secunda ad commemoracionem. Augustinus.
Hoc facite in meam commemoracionem. Tercia ad con-
solacionem. Unde ysaias. Exultavit me consolatur
sic in consolacione nos. Quarto ad purgacionem
unde quidam magister dicit. Si accedo sum
mortalis recedo sum venialis. Quinta ad
augmentum gracie quia contra omnia mala est
clipeus fortis et potens. Unde. Ruga
in cingebat turbatum accede ad pa-
cificum cum me et disceptacione contingere
sacramentum in quo deus indubitanter
est mundum reconcilians sibi. Crisostomus. Sepe
qui gemuit dat aliis fercula suos in

tuendos ego autem non sic sed filios
meos carne et sanguine nutriens os
vos nobiles ecce volo. Augustinus. Cena
tur minusculo et vi-tus super consue-
tudinem operatur. Explicit

-explic

Quod nimis remissum regimen nutrit
vicia in subditis et religionem confun-
dit .. i.
Ne pusi nec volunt corrigi nec paciuntur 2
alios apud se meliores fieri. ii.
Ne nolens perficere pro nullo debes intende
obmittere vel differre. iii. 3
Ne religiosus non debes intende ociositati
et aliorum levitati. iiii. x
Quibus studiis debes se occupare scilicet leccione
oracione et operacione bona. v. 4
Feriatus cave a cogitacionibus vanis et
occupacionibus et torpore. vi. 5
Coram hominibus cave ostentacionem notabilem 7
et sic fluxum pudorem. vii.
Que sunt de quibus debes erubescere et
humiliare in oculis tuis. viii. 8
Nec curiose scruteris nec temere diiu-
dices facta aliorum. viiii. 9
Compatere peccatoribus miserie et omnibus afflictis
et in pauperibus lege christi paupertatem. x. 10
Quod tria sunt communia vicia apud homines xi. 11
Munusculla non ceteris et necessaria supellex
tua non sit curiosa. xii. 12
Quomodo interna vana iudicia nos habere
expediat cum vel placeat vel displiceat. xiii. 13
Qualiter te habeas cum te detrahunt et quomodo
in paciencia supereas. xiiii. 14
Quod nullum debes odire et quia mali non
sunt despiciendi propter spem correccionis. xv. 14
Qualiter nos habeamus cum illis qui nos oderunt
et persecuntur. xvi. 15
De illis qui magis volunt alios corrigere
quam se ipsos. xvii. 16
Quod sensus et cogitaciones domande sunt
ne plurimum insolescant. xviii. 18
De discussione sui et que sit fugienda